

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir

alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.

Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

ÜSTAD ASGAR KAİMİ

40 DERSTE
EHL-İ BEYT İNANÇLARI

Çeviri: İsmail BENDİDERYA

KEVSER

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Kevser Yayınları: 99

Kitabın Adı: 40 Derste Ehl-i Beyt İnançları
Eserin Orijinal Adı: Usûl-i İtikadat Der Çehil Ders
Yazar: Üstad Asgar Kaimi

Çeviri: İsmail Bendiderya

Edit: Şadman Eroğlu

Son Okur: Habip Coşkun

Mizanpaj: Hasan Başbuğ

Kapak: Faruk Atlan

Baskı: Yılmaz Matbaacılık (Sertifika: 27185)

Litros Yolu 2. Matb. Sitesi 3 NB 2 Zeytinburnu

Topkapı / İstanbul Tel: 0212 493 00 85

Basım Tarihi: *1. Baskı:* Şubat 2007 / *2. Baskı:* Mart 2014

ISBN: 978-975-6640-78-4

Not: Çeviride kitabın 13. baskısı esas alınmıştır

Kevser Yayınları

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok.

No: 14 / 1 Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 / 555 16 66

Faks: 0212 – 631 36 01 / 555 22 12

www.kevseryayincilik.com

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz **13**

1. Ders: İnanç Konularının Önemi **15**

Dine İnanmanın Etkileri 16

Konuyla İlgili Hz. Ali'den (a.s) Bir Kaç Hadis *17*

Din ve Sosyal Adalet *18*

Neden Çoğu Müslümanlar Dinin Sonuçlarına Varamadı? 19

1. Bölüm:

TEVHİD / 21

2. Ders: Fıtrî Tevhid **23**

Fıtrat veya Manevî İçgüdü 23

Hadislerde Fıtrat 24

Bilim Adamlarına Göre Dinî Fıtrat 25

Allah'tan Gayrisinden Kopunca Fıtrat Belirir 27

3. Ders: İnsanın Varlığında Allah'ın Nişaneleri **30**

Kendini Tanıma 31

İnsan Vücudunun Esrarengiz Yapısı 33

Beyinin Şaşırtıcı Yapısı *34*

İnsan Ruhu Yaratılış Âleminin İnanılmaz Eseri *35*

İnsan Ruhunun Türlü Faaliyetleri *35*

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

4. Ders: Yüce Allah'ın Kâinattaki Nişaneleri (1) 37
Yeryüzü 37
Güneş ve Ay 38
Saman Yolunun Görkemi 41

5. Ders? Yüce Allah'ın Kâinattaki Nişâneleri (2) 42
Göklerin Yaratılışına Bakmak 42
Masumların Göklerin Yaratılışına Verdikleri Önem 44
İmam Ali'nin (a.s) Münacatı 44

6. Ders? Düzen-Disiplin Delili 48
Düzen-Disiplin Delilinin Temeli 49
Varlık, Var Edenin Nişanesidir 49
Newton'la, Materyalist Bilim Adamı Arasındaki İlginç Diyalog 50
İmanlı Vezirin, İnançsız Padişaha Sunduğu Delil 51
Düzen Delilinden Çıkarılan Sonuç 52

7. Ders? Tevhid ve Yüce Allah'ın Birliği 54
Allah'ın Birliği ve Tevhidin Delilleri 54
Tevhidin Mertebeleri 56
Kur'ân ve İbadette Tevhit 58

8. Ders? Yüce Allah'ın Sıfatları (1) 61
Subutî ve Selbî Sıfatlar 62
Zât ve Fiil Sıfatları 63
Yüce Allah'ın İlmi 63

9. Ders? Yüce Allah'ın Sıfatları (2) 65
Yüce Allah'ın Kudreti Hakkında Soru 66
"Hayy" ve "Kayyum" Allah 68
O'nun Zatı Üzerinde Düşünmek 70

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

10. Ders? Selbî Sıfatlar.....72
Selbî Sıfatların Açıklaması 73
Yüce Allah Madde Değildir, Görülemez..... 73
Mekânı Yoktur ve Her Yerde Vardır..... 74
O, Her Yerde Vardır 74
Yüce Allah Nerededir?..... 75
Duada Neden Elimizi Göğe Doğru Açarız? 76

2. Bölüm:

ADALET / 79

11. Ders: İlâhî Adalet.....81
Adalet Konusunun Akîdevî Geçmişi 81
İlâhî Adaletin Delilleri 83
Allah'ın Adaletinin Anlamı..... 84

12. Ders: Bela ve Felaketlerin Felsefesi (1) 87
Acı Hadiseler ve İlâhî Cezalandırma 89
Cezalandırmanın Kapsamlı Oluşu Üzerine Bir Soru..... 90

13. Ders: Bela ve Felaketlerin Felsefesi (2) 92
Bela ve İmtihan 94
Belaların Felsefesinin Özet ve Neticesi 94

14. Ders: İhtiyar (Seçme Özgürlüğü) ve Vasat Yol.....96
İhtiyar (Seçme Özgürlüğü) Mezhebi 97
Ehlibeyt İmamları'nın Hadislerinde İhtiyar Mezhebi..... 98
Cebr ve İhtiyar Meselesini Çözmenin Kolay Yolu..... 99

3. Bölüm

NÜBÜVVET / 103

15. Ders: Genel Hatlarıyla Nübüvvet (1).....105

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Vahyin Zarureti ve Peygamberlerin Gönderilişinin Gerekliliği 105

16. Ders: Genel Hatlarıyla Nübüvvet (2) 110

Fıtratın Yönlendirilişi ve İçgüdülerin Dengelenmesi 110

Peygamberlerin Gönderiliş Gayesi 111

Peygamberleri Tanımanın Yolu 112

Birinci Alamet 113

17. Ders: Genel Hatlarıyla Nübüvvet (3) 115

Sihir, Cadı ve Hint Fakirlerinin Yaptıkları İle Mucizenin Farkı 115

Niçin Her Peygamber Kendisine Has Bir Mucize Göstermiştir? 116

İkinci Alâmet 117

Üçüncü Alâmet 118

18. Ders: Genel Hatlarıyla Nübüvvet (4) 120

Peygamberlerin İsmeti 120

İsmetin Felsefesi 121

Peygamberler ile Ehlibeyt İmamları'nın İsmeti Vehbî Midir, Kesbî Midir? 122

Masumların Ayrıcalığının Felsefesi 123

Maddeci Adam ve İmam Cafer Sâdık (a.s) 124

19. Ders: Genel Hatlarıyla Nübüvvet (5) 126

Kur'ân'da Peygamberlerin Günah İşlediği Şeklinde Bir İfade Var Mıdır? 126

Hz. Adem'in (a.s) İsyanı Neydi? 128

Zulmün ve Mağfiretin Anlamı Nedir? 129

20. Ders: Genel Hatlarıyla Nübüvvet (6) 131

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Fetih Suresi'ndeki Zenb'in Anlamı Nedir? 131
Peygamberler Tarihle Birlikte 132
Peygamberlerin Sayısı 133

21. Ders: Hz. Muhammed'in Bi'seti 135
Hz. Muhammed'in Peygamberlik Belgeleri 136
Kur'ân, Hz. Peygamber'in Kalıcı Mucizesi 136
Tarihî Bir Olay 139
Kur'ân'ın Dünya Görüşü 140

22. Ders: Hz. Muhammed'in (s.a.a) Hatemiyyeti 144
1- Zaruri Olması 144
2- Kur'ân Ayetleri 145
3- Hadisler 145
Hatemiyyetin Felsefesi 146

4. Bölüm

İMAMET / 149

23. Ders: İmamet 151
İmametin Gerekliliğinin Delilleri ve Genel Hatlarıyla İmamet 152
1- Lütuf 152
Hişam İbn Hakem'in Münazarası 153
2- Yaratılışın Gayesi 154
3- Şefkatli Peygamber ve İmamet Meselesi 155

24. Ders: İmamın İsmeti, İlmi ve Tayin Şekli 157
Kur'ân'da İmamın İsmeti 157
"Zalim" Kimdir? 157
Sonuç: 158
İmam'ın İlmi 160

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İmamı Tayin Yolu 160
İmam Nasıl Tayin Edilir? 161

25. Ders: Hz. Ali ve On Bir Evladının İmamet ve Velayetinin İspatı 164
Hz. Ali'nin İmamet ve Velayetinin Aklî Delili 164
Masumluk ve Tathir Ayeti 165
Ehlibeyt Kimlerdir? 166
Tathir Ayeti ve Hz. Ali İle On Bir Evladının Masumiyeti ve İmameti 169
İsmet Hakkında İki Hadis 170

26. Ders: Kur'ân'da Hz. Ali'nin (a.s) İmameti 172
Velayet Ayeti 172
Ayetin Nüzul Sebebi 172
İki Soru ve İki Cevap 173
Ulu'l-Emre İtaat Ayeti 175
İnzar Ayeti ve Yevmu'd-Dar Hadisi 177

27. Ders: Tebliğ Ayeti ve Hz. Ali'nin (a.s) İmameti 180
Gadir Hadisi ve Hz. Ali'nin (a.s) İmameti 181
"Mevlâ" Kelimesinin Anlamı Nedir? 183

28. Ders: Hz. Mehdi (a.s) -1- 187
Hz. Mehdi'nin (a.s) Doğumunun Gizli Oluşu 188
Hz. Mehdi'nin (a.s) Özellik ve Vasıfları 189

29. Ders: Hz. Mehdi (a.s) -2- 193
Hz. Mehdi'nin (a.s) Şemaili 193
İmam-ı Zaman'ın (a.s) Küçük Gaybeti 194
Hz. Mehdi'nin (a.s) Büyük Gaybeti 195

29. Ders: Velayet-İ Fakih 197

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Velayet-i Fakihin Delilleri 198
Veliyy-i Fakihin Şartları 201
1- İçtihat: *201*
2- Adalet ve Takva: *201*
3- Sosyal Maslahatları Bilmek ve Önemsemek *201*

5. Bölüm

MEAD / 203

30. Ders: Mead 205
Mead İnancının Etkileri 205
Kur'ân Açısından Meada İnanmanın Etkileri 207

31. Ders: Kur'ân'da Meadı İspatlayan Deliller 211
İlk Yaratılışı Hatırlatma: *211*
Yüce Allah'ın Mutlak Kudreti ve Mead 212
Allah'ın Adaleti ve Kıyamet Meselesi 213

32. Ders: Kur'ân ve Mead 216
Yaratılışın Felsefesi: Mead 216
Kur'ân'da Meadla İlgili Açık Örnekler 217
Hz. Üzeyir (Ermiya) Peygamber (a.s) *217*
Hz. İbrahim (a.s) *218*
İsrailoğulları'ndan Bir Maktul *219*
Hz. Musa'nın Kavminden 70 Ölünün Dirilmesi *220*

33. Ders: Ruhun Kalıcılığı Burhanı 221
Ruh Kalıcı ve Bağımsızdır *221*
Ruhun Bağımsızlığının Aklî Delilleri 223
Ruhun Bağımsızlığının Naklî Delilleri 224

34. Ders: Mead Hem Beden, Hem Ruhladır 227

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

35. Ders: Berzah veya Küçük Kıyamet 231

Berzahla İlgili Ayetler 233

Öbür Dünyanın İlk Menzili: Kabir.....234

36. Ders: Sur'a Üfürülüş ve Amel Defteri 236

Büyük Bir Haykırışla Dünyanın Sonunun Gelmesi ve Yeni Bir Hayatın Başlaması.....236

Amel Defteri.....238

Masumların Hadislerinde Amel Defteri 239

Amel Defteri Nedir?.....240

37. Ders: Kıyamet Şahitleri ve Amellerin Mizanı 242

Kıyamette Amellerin Mizanı.....246

38. Ders: Kıyamette Nelerin Hesabı Sorulacaktır?.....250

Kıyamet Günü Herkesten Kul Hakkı Sorulacaktır.....251

Dünya ve Ahiret Sıratı Nedir?.....253

Dünya Sıratında Kaymayan, Ahiret Sıratında Kaymaz.....254

39. Ders: Cennet ve Cennetlikler, Cehennem ve Cehennemlikler 257

Ruhî Hazlar 258

Cehennem ve Cehennemlikler 260

Cehennemliklerin Fizikî Azapları.....260

Ruhî Azaplar 262

40. Ders: Şefaat.....265

Şefaatin İspatı.....266

Şefaatin Felsefesi.....268

Şefaatin Şartlarından Bazıları 269

Kaynakça.....271

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

ÖNSÖZ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla söze başlıyoruz, sadece O'ndan yardım diliyoruz. Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a özgüdür. O'nun salat ve selâmı sevgili peygamberi Muhammed'le onun tertemiz soyuna özellikle yeryüzüne adaleti yayacak olan Bakıyyetellah Hz. Mehdi efendimize olsun. Yeryüzü durdukça Allah'ın lâneti onlara düşmanlıkta bulunup karşı çıkanların üzerine olsun.

İnanç konuları İslâm dininin temeli ve esasıdır, her Müslümanın inancı delile ve kanıta dayanmalıdır, onun için de büyük İslâm alimleri asırlar öncesinden bugüne kadar inançsal konuları açıklamış ve bu konuda kapsamlı ve değerli eserler yazmışlardır.

Bendeniz, yaklaşık yirmi yıl akait usulleri dersini vermekteyim, bu zaman zarfında tevhitten meada varıncaya kadar imanın bütün şartlarına dair kitapçıklar hazırlayıp öğrencilere sundum, bu kitapçıkları hazırlarken yazılmış eski ve yeni akait kitaplarından yararlandım.

Bu kitapçıklar defalarca gözden geçirilmiş noksanlıkları imkân dâhilinde giderilmiştir. Bu arada bir çok insan bu kitapçıkların basımını önerdiler, elhamdülillah şimdi bu öneri gerçekleşti ve bu kitap kırk ders şeklinde aşağıda zikredilen özellikleriyle okuyuculara sunuluyor. İnşallah Hz. Mehdi'nin (Allah zuhurunu çabuklaştırsın) kabulüne şayan olur.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

1- Bu dizinin hazırlanmasında eski ve yeni birçok kitap incelenmiş ve onlardan faydalanılmıştır. Ancak karmaşık ve anlaşılmaz tabirlerin kullanılmamasına ve yararlanılan eserlerin ayrıcalıklarına haiz olmasına özen gösterilmiştir.

2- Dersler sade ve herkesin anlayabileceği bir düzeyde hazırlanmıştır. Konular aklî ve naklî delillerle açıklanmasına rağmen inanç konularında taklitten tahkike varmak isteyen gençler için yeterli olup yorucu değildir.

3- Kitabın içeriği yıllarca ders kitabı ve tecrübe ürünü olduğundan bu konuda ders vermek isteyenlerin faydalanabileceği bir kaynaktır.

4- Bu dizide imanın her beş şartı konusunda sorulabilecek bütün sorulara cevap verilmeye çalışılmış ve konunun iyice kavranabilmesi için de her dersin sonunda o dersle ilgili sorular hazırlanmıştır.

5- Son olarak şunu belirtmek istiyoruz: Bu dizinin hazırlanmasında adları zikredilecek olan kitaplardan faydalanılmış ve bazı konularda ibaretler aynen alınmış olduğundan, bu kitapların yazarlarına teşekkürü bir borç bilir ve tüm değerli üstat ve araştırmacılardan yapıcı eleştiri ve görüşleriyle beni onurlandırmalarını ve böylece diğer baskılarda bunların değerlendirilmesini rica ederim.

Çaba bizden, tevfik ancak Allah'tandır.

Asgar Kaimi

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

1. Ders

İNANÇ KONULARININ ÖNEMİ

Her ilmin önem ve değeri onun konusuna bağlıdır. Bütün ilimlerin içinde inanç bilimi en kutsal ve en değerli konuya sahiptir.

Her insanın maddî ve manevî hareketlerinin esası ve temeli, sahip olduğu akait usulleri ve inanç prensipleridir, eğer bunlar sağlam ve doğru, kuvvetli ve kusursuz olursa onun amel ve hareketleri, farklı düşünce ve görüşleri de doğru olacaktır.

O hâlde her insanın furu-i dine yani İslâm'ın amelî şartlarına olan dikkat ve hassasiyetinin nitelik ve niceliği, o insanın usul- i dine olan inancının ölçüsüne bağlıdır. Diğer taraftan akait usullerinin içinde Allah'ı tanıma ve tanrıbilim özel bir önem ve yücelik taşır, zira muvahhid insanın itikadî meselelerinin esasını ve kökünü, düşünce ve dünya görüşünün merkez çekirdeğini onun Allah'ı tanıması oluşturur.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurur:

> İnsanlar Allah'ı tanımanın değerini anlasalardı, düşmanların faydalandıkları dünyanın aldatıcı güzelliklerine ve nimetlerine göz dikmez ve dünya onlar için topraktan daha aşağı olurdu.[1]

Bu kısa girişle akait usulünün özellikle de tevhit inancının

1- el-Vâfi, c.10, s.42

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

önemi aydınlanmış oldu; ancak tevhit konusuna girmeden önce dine inanmanın faydalarını ve sonuçlarını açıklayacağız.

Dine İnanmanın Etkileri

1- Din, insanın hayatına nitelik kazandırır; yaşamla dinin birbirinden ayrılması hâlinde kofluk, şaşkınlık, perişanlık ve bıktırıcı bir monotonluktan başka hiçbir şey kalmayacaktır.

2- Din insanı ne yapacağını bilemez hâlde şaşkın kalmaktan kurtarır; "daha önce neredeydim, şimdi neredeyim, niçin buradayım ve sonunda nereye gideceğim?" sorularına cevap vererek insanı bu sorular çıkmazından kurtarır. Nitekim Hz. Ali (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

> Nereden gelip nereye gittiğini ve nerede bulunduğunu bilene Allah rahmet eylesin.

3- İnsan fıtratı gereği kemale susamış olup ona aşıktır ve sadece dindir ki insanı gerçek kemale hidayet eder. İmam Muhammed Bâkır (s.a.a) bu konuda şöyle buyurur:

> Üstün kemal; dinde basiretli, zorluklarda sabır ve geçimde iktisatlı olmaktır.[1]

4- Manevî huzur sadece dindedir, dinden yoksun insan daima ıstıraplı, korkulu, rahatsız, perişan ve ne yapacağını bilemez bir hâldedir. Dünya istatistikleri psikolojik ve sinirsel hastalıkların çoğunun dinden habersiz olan toplumlarda görüldüğünü ispatlamaktadır. Kur'ân'da da buyrulduğu gibi:

> **İman edenler ve imanlarını zulümle karıştırmayanlar, işte güvenlik onlar içindir ve onlar hidayete ermişlerdir.[2]**

1- Muntehe'l-Âmal, İmam Muhammed Bakır'ın (a.s) sözleri

2- En'âm, 82

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

5- Din ışığında insan umudunu yitirmez ve çabasını sürdürür. İnsan, hayatında zor ve karmaşık hadiseler yüz gösterdiğinde, bütün kapıların yüzüne kapandığını gördüğünde, zorluklar karşısında çaresiz kaldığını hissettiğinde sadece Allah'a ve meada olan inanç ve imandır ki onun yardımına koşmakta ve ona güç vermektedir, işte o zaman insan yalnız olmadığını ve büyük bir dayanağının olduğunu anlamakta, aşk ve ümitle çaba göstererek zorlukların üstesinden gelebilmektedir. O hâlde Allah'a ve meada iman insan için büyük bir dayanak, sebat ve dirençtir, onun için de Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

> Mümin insan, fırtınaların yerinden oynatamadığı bir dağ gibidir.

Konuyla İlgili Hz. Ali'den (a.s) Bir Kaç Hadis

1- Din en güçlü dayanaktır.

2- İnsan, dindarlığı ölçüsünde korunabilir.

3- Din isteklerin en mükemmelidir.

4- Dini kendine sığınak edin.

5- Din insanı günahlardan korur.

6- Doğru dine inanmak insana takva kazandırır.

7- Dinin azı dünyanın çoğundan yeğdir.

8- Dine kavuşan kimse dünya ve ahiret saadetine kavuşmuş olur.

9- Din nurdur.

10- Din iyilikle birliktedir. [1]

1- Gureru'l-Hikem ve Dureru'l-Kelim, c.7, "Din" terimi

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Din ve Sosyal Adalet

Gerçekten kalem ve söz; yüce Allah'ın eserlerini beyan edip tanıtmaktan ve onun, insanın bireysel ve sosyal hayatında yarattığı etkileri ifade edebilmekten acizdir, bu bilgi ve tanımanın değerini bilen insan ondan başka hiçbir şeye değer vermeyecektir artık.

İmam Rıza'dan (a.s) şöyle bir soru sormuşlar: "Allah'a, peygamberlere, imamlara ve Allah tarafından memur edilenlere inanmanın felsefesi nedir?"

Hazret şöyle buyurmuşlardır:

> Bunun birçok nedeni vardır, bunlardan biri de şudur: Allah'a inanmayan bir kimse günah işlemekten çekinmez ve daha büyük günahlara duçar olur, ona zevk verecek her türlü zulüm ve fesadı işlerken de hiç kimseden korkup çekinmez.[1]

Doğal olarak Allah'a ve kıyamete inancı olmayan bir kimse için adalet, eşitlik ve fedakârlık gibi ahlâkî değerler hiçbir mana ifade etmez, onun için zulümle adaletin, iyi insanla caninin hiçbir farkı yoktur. Çünkü onun gözünde herkes ölümden sonra aynı derecede olacaktır. Böyle bir insanı fesat ve kötü yoldan alıkoyacak nasıl bir engel olabilir? Ama Allah'a ve kıyamete inanç, insanı yapacağı her hareket karşısında mesul kılar, inançlı bir kimse yapacağı en küçük iyi veya çirkin hareketin hesabını vereceğini bilir.

> **Artık kim zerre ağırlığınca hayır işlerse, onu görür. Artık kim zerre ağırlığınca bir şer işlerse, onu görür.[2]**

1- Mizanu'l-Hikme, "Marifet" terimi

2- Zilzal, 7-8

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Bu inanç sosyal adaletin tahakkukuna ortam hazırlar, işte burada yapılması gereken ve gerekmeyen ahlâkî değerler mana bulur ve din inancı taşıyanlar fedakâr, ciddi ve çalışkan insanlardan oluşur.

Neden Çoğu Müslümanlar Dinin Sonuçlarına Varamadı?

Önceki açıklamalardan ve dinin ve inancın netice ve faydalarını irdeledikten sonra şu soru akla gelmektedir: Din, hayata içerik kazandırıyorsa, insanı başıboşluktan kurtarıyor ve onu saadet ve kemale ulaştırıyorsa ve din huzur ve sosyal adaleti sağlıyorsa o zaman neden çoğu Müslümanlar bu sonuca ulaşamadı?!

Bu sorunun cevabını Emîrü'l-Müminin Hz. Ali'nin (a.s) bir hadisiyle açıklayacağız; o şöyle buyurmuştur:

> İman, onu dille ikrar etmek, kalple tanımak ve bedenin tüm azalarıyla ona amel etmek demektir.(1)

Genelde Müslümanların din ve imanı birinci merhaleden ileriye gidememiştir, sonuçta marifet ve amelden yoksun olan sözde imanın hiçbir tesir ve faydası da olmayacaktır.

İmam Cafer Sâdık (s.a.a) bu konuda şöyle buyurur:

> Amelsiz ilim olmaz, gerçek ilmi olan mutlaka amel eder; o hâlde ilmiyle amel etmeyenin aslında ilmi yoktur.(2)

Sonuçta iman ancak kalbe ulaşırsa amel sonucu organlarda görülür; böylece fayda ve tesiri belirir.

1- Biharu'l-Envar, c.69, s.68

2- Usul-i Kâfi, "Bilmeden Bir Ameli İşleyen Kimse" babı, 2. hadis.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sorular:

1- İmanın şartlarını incelemek neden önemlidir?

2- Dine inanmanın tesirlerini kısaca açıklayınız?

3- Allah'a, peygamberlere ve imamlara inancın felsefesi nedir?

4- Neden dine inanan toplumlar, dinin faydalarını elde edememişler?

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Birinci Bölüm

TEVHİD

- Fıtrî Tevhid
- İnsanın Varlığında Allah'ın Nişaneleri
- Yüce Allah'ın Kâinattaki Nişaneleri (1)
- Yüce Allah'ın Kâinattaki Nişaneleri (2)
- Düzen-Disiplin Delili
- Tevhid ve Yüce Allah'ın Birliği
- Yüce Allah'ın Sıfatları (1)
- Yüce Allah'ın Sıfatları (2)
- Selbî Sıfatlar

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

2. Ders

FITRÎ TEVHİD

Lügatte yaratılış, tıynet anlamına gelen fıtrat, deyim olarak da her insanın manevî içgüdüsüne denir. İnsanın iki türlü içgüdüsü vardır.

1- Maddî içgüdü; bu, insanın doğasında maddî ihtiyaçlarının temini için var edilmiştir, örneğin insanın kendisini sevmesi, susuzluk, açlık, korku, ümit vb. duygular.

2- Manevî içgüdü; buna kemali istemek, insanları sevmek, fedakârlık, ihsan, şefkat gibi "ahlâkî vicdan" dediğimiz duygular örnek verilebilir. Söz konusu içgüdüler, insanın hayvaniyet sınırını aşıp kemale erişmesi için Allah tarafından ona verilmiştir.

Fıtrat veya Manevî İçgüdü

Manevî içgüdü veya fıtrat denilen şey; insanın öğrenmeye ihtiyaç duymadığı ve bizzat kendisinde var olan duygudur.

Fıtrat, marifet ve bilgiyi ilham eden kaynaklardan biridir; bazen bu duygu "kalpten geçen şey" olarak da tabir edilir, teorik düşünce ve idraklerin merkezi olan akıldan farklı bir güç olduğu açıktır. Bütün bunlar insan ruhunun semereleri ve aynı ağacın meyveleri gibidir.

Bu manevî fıtrat her insanda vardır. Ancak bazen karanlık perdeler bunun ortaya çıkmasını engeller; peygamberlerin

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

bi'seti ve tertemiz kılınmış Ehlibeyt İmamları'nın gönderilişi işte bu hicapların kaldırılması ve bu ilâhi fıtratın gelişmesi içindir. Yoksa her insan temiz tevhid fıtratı üzere doğar. Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurulur:

> **Öyleyse sen yüzünü Allah'ı birleyen olarak dine, Allah'ın o fıtratına çevir ki insanları bunun üzerine yaratmıştır. Allah'ın yaratışı için hiçbir değiştirme yoktur. İşte dimdik ayakta duran din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler.**[1]

Hadislerde Fıtrat

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

> Her çocuk fıtrat üzerine, Müslüman olarak doğar ve bu, sonradan onun anne veya babasının onu Yahudi veya Hıristiyan yapmasına dek sürer.[2]

Zürare'den şöyle nakledilir: Rum Suresi'nin 30. ayetinde geçen "**Allah'ın fıtratı**" tabirinin anlamını İmam Cafer Sâdık'tan (a.s) sordum, İmam şöyle buyurdu:

> Yüce Allah bütün insanları Rablerini tanıyan bir yapı ve fıtratla yaratmıştır.[3]

Yine bir başka hadiste bu ayette geçen "fıtrat"ın anlamı sorulduğunda İmam Cafer Sâdık'ın (a.s) şu cevabı verdiği yer alır:

> Burada İslâm kastedilmektedir. Yüce Allah, insanoğlunu ilk yarattığında ondan tevhid ve Rabbini tanıyacağı yolunda söz alırken, din ihtiyacını da insanoğlunun yapı ve fıtratının bir parçası olarak yarattı.[4]

1- Rum, 30

2- Biharu'l-Envar, c.3, s.281

3- age, s.278

4- age, s. 278

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İmam Rıza (a.s) bu ayette geçen "**Allah'ın fıtratı**" ile ilgili olarak babasından, o da dedesi İmam Muhammed Bâkır'dan (a.s) şöyle rivayet eder:

> Fıtrat yani Allah birdir ve O'ndan başka ilâh yoktur, Muhammed (s.a.a) onun elçisidir, Ali (a.s) müminlerin emiridir.(1)

Demek isteniyor ki gerçek tevhid inancı; Hz. Peygamber'in (s.a.a) nübüvvetine ve Hz. Ali'nin (a.s) imametine ve velayetine inanmayı da gerektirir.

Ebu Basir kanalıyla İmam Cafer Sadık'ın (a.s) *"Yüzünü Allah'ı birleyen olarak dine çevir."* ayetinden maksadın "velayet" olduğunu açıkladığı nakledilir.(2)

Kısacası, her insanın yüce Allah'a ihtiyaç duyduğunu görüyoruz. Bu, Allah'ın her insanın fıtrat ve yapısına koyduğu bir duygudur, yabancı bilim adamları dahi buna itiraf etmişlerdir ki örneklerine daha sonra değineceğiz.

Bilim Adamlarına Göre Dinî Fıtrat

Einstein: İstisnasız olarak bütün insanlar belli bir inanca ve dine sahiptir… Ben buna yaratılıştan var olan bir din duygusu diyorum. Bu dinî inançta beşeri arzu ve amaçların ne kadar küçük ve onların ötesinde yer alan azamet ve görkemin ne kadar büyük olduğu hissedilmektedir.(3)

Pascal: Kalbin öyle delilleri vardır ki akıl onları kavrayamaz.(4)

1- age, s. 277

2- age

3- Dünyayy-i Ki Mîbînem (Benim Gördüğüm Dünya), s.53

4- Seyr-i Hikmet Der Avrupa (Avrupa'da Hikmetin Seyri), s.14

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

William James: Dinî hayatın kaynağının kalp olduğundan kuşku duymuyor, buna gönülden inanıyorum.(1)

Max Muller: Geçmişte yaşayan ecdadımız - ilk insanlar- , daha Allah'ın adını bile bilmedikleri dönemlerden itibaren yüce Allah'a eğilmişlerdir.(2)

Alexs Carel: İrfanî duygunun, ta fıtratımızın derinliklerinden kaynaklandığı ve temel bir içgüdü olduğu sezilmektedir gerçekten… İnsanoğlu havaya ve suya nasıl muhtaç ise, yüce Allah'a da öylesine muhtaçtır.(3)

Sokrat: "İnsanoğlu suya ve yiyeceğe ihtiyacı olduğunu idrak edebilmektedir, aynı şekilde ruhumuz da, onun için gerekli gıdaya fevkalade ihtiyacı olduğunu bilmektedir. Bu duygu, ilk insanın ona doğru yönlendirilmiş olduğu dindir işte…

Delili de şudur: Dünyanın en vahşi ve en ilkel kabilesinden bir bebeği alıp büyütelim ve hiç müdahale etmeden, dilediği gibi yaşayabileceği hür bir ortam yaratalım. Hatta ona hiçbir din ve inancı da öğretip telkinde bulunmayalım… Bu bebek gelişip büyüdüğünde adeta yitiğini arayacak ve bugün bizim adına "din" dediğimiz inanç ve hakikati beyninde tasavvur edebilmek için, doğası ve fıtratı gereği, çırpınıp duracaktır."

Şairin de dediği gibi:

Aşkınla yanıp tutuşmayan kimse yoktur senin,

Güzelliğinle güzelleşmeyen bulunmaz senin,

Tırmalanmış bağrımızda yüzlerce yara sinede

Lale yüzlüm, hasretinle dağlanmayan ciğer yoktur senin.

1- age, s.321

2- Mukaddime-i Niyayeş, s.31

3- Niyayeş, s.16 ve 24

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Allah'tan Gayrisinden Kopunca Fıtrat Belirir

Birçok ayet ve hadiste; her insanın çaresiz kalıp Allah'tan başka yardımcı bulamayınca ve O'ndan gayrisinden ümidini kesip kopunca mutlak güç sahibi olan yüce Allah'a yöneldiği ve doğası gereği (fıtrî olarak) kendisini, O müstağni yüce yaratıcıya muhtaç hissettiğinde ve insanın böyle bir hâlde olduğu zamanlarda kendisiyle Rabbi arasında ortak hiçbir mesafe kalmadığını açıkça gördüğü geçer.(1)

Her insan Allah'tan gayrisinden ümit kesip koptuğu zorluk anında, güç ve kudret sahibi olan yüce Allah'a teveccüh eder ve fıtrî olarak O'na muhtaç olduğunu görür. Eğer insan her zaman bu hâl oluştuğunda dikkatle baksa, Rabbi ile kendisi arasında hiçbir mesafenin bulunmadığını müşahede eder.

Emîrü'l-Müminin Hz. Ali (a.s) "Allah" kelimesini açıklarken şöyle buyurmaktadır:

> Allah, her yaratılanın ihtiyaç ve zorluk anında (artık ümidini O'ndan başkasından kestiği ve dünyevi kurtarıcılardan meyus olduğunda) O'na sığındığı varlıktır.(2)

Adamın biri İmam Cafer Sâdık'a (a.s) gelerek şöyle bir soru sorar: "Ey Resulullah'ın (s.a.a) oğlu; Allah'ı bana anlat ve tanıt, zira birileri karmaşık tartışmalarla zihnimi bulandırdı ve beni şaşkına çevirdi. İmam: *"Şimdiye kadar hiç gemiye binmiş miydin?"* diye sordu. Adam, "Evet", deyince İmam (a.s) şöyle buyurdu: *"Hiç geminiz batma noktasına geldi mi ve sizi kurtaracak ne bir gemi, ne de yüzme bilen bir şahısın olmadığı bir durum vuku buldu mu?"*

1- Yunus, 12; Zümer, 11; Ankebut, 65; Rum, 33; Lokman, 32

2- Mizanu'l-Hikmet, "Sâni" terimi

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Adam yine "Evet." dedi; O zaman İmam Cafer Sadık (a.s) *"O durumda iken seni o tehlikeli durumdan kurtaracak bir gücün varlığını hissettin mi?"* diye sordu. Adam: "Evet", dedi. Bunun üzerine İmam şöyle devam etti:

> İşte, hiçbir kurtarıcının bulunmadığı ve hiçbir yardımcının olmadığı bir durumda seni kurtaracak ve sana yardım edebilecek o varlık Allah Teala'dır.[1]

Şair ne de güzel söylemiştir:[2]

> Eşi ve benzeri olmayan / Varlığı hiçbir delil ve şahit gerektirmeyen Allah pek yücedir.
>
> Bir belaya düşecek olsan / O'ndan başka medet umacağın kim var?

O hâlde Allah'ı tanıma fıtratı insanın varlığının asil ve temel sermayelerinden biridir ve hakikati ayna gibi yansıtır.

Ne yazık ki zehirli propagandalar, telkinler, kötü çevre ve kısacası tek kelimeyle "günah" fıtratın hakkı göstermesini engellemektedir. Çünkü günah, bu parlak aynayı karartır:

> **En kötü günahları tekrarlayarak işleyenlerin akıbeti, Allah'ın ayetlerini yalanlamak ve alay konusu etmek oldu.[3]**

1- Biharu'l-Envar, c.3, s.41

2- Hodavendi ki bî karn o adîl est / Vücud-i Û ne mohtac-i delil est. Eger oftî be-dam-i ibtilaî / Be coz Û ez ke cûî rehaî.

3- Rum, 10

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sorular:

1- Fıtratın lügat ve deyim anlamı nedir?

2- Kur'ân'da geçen "Bütün insanlar Allah'ın fıtratı üzerine yaratılmıştır." tabirinin anlamı nedir?

3- Sokrat tevhidî fıtrat hakkında ne demiştir?

4- İmam Cafer Sâdık'ın (a.s); "Allah'ı bana tanıt." diyen adama verdiği cevap ne olmuştur?

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

3. Ders

İNSANIN VARLIĞINDA ALLAH'IN NİŞANELERİ

Biz ayetlerimizi hem afakta, hem kendi nefislerinde onlara göstereceğiz; öyle ki, şüphesiz onun hak olduğu kendilerine açıkça belli olsun.(1)

Sizin yaratılışınızda ve türetip yaydığı canlılarda kesin bilgiyle inanan bir kavim için ayetler vardır.(2)

Sizi topraktan yaratmış bulunması, O'nun ayetlerindendir; sonra siz, yeryüzünün her yanına yayılmakta olan bir beşer oldunuz.(3)

İlim adamları çeşitli ilimler öğrendiği ve muhtelif dallarda araştırma ve incelemelerde bulunduğu hâlde insanın kendisi henüz tanınmamış ve meçhul bir varlık olarak varlığını sürdürmektedir ve bu büyük muammanın çözümlenip açıklanması ve her yönünün aydınlanması ise yılları gerektirmekte olup belki de insanoğlu bunu hiçbir zaman yapma gücünü elde edemeyecektir.

Doktor Karel yıllarca yaptığı araştırma ve incelemeden sonra şöyle demektedir: "Biyologlar henüz insan vücudunun sırlarının gerçeğine ulaşamamıştır." Karel bu dalda yazdığı kitabına "İnsan Denen Meçhul" adını vermiştir. Burada şunu itiraf

---

1- Fussilet, 53

2- Câsiye, 4

3- Rum, 20

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

etmek zorundayız; insanın kendisi Allah'ın azametinin en büyük nişanesi ve alametlerindendir.

Kendini Tanıma

Yüce Allah'ın ilminin, hikmetinin ve tedbirinin en önemli nişanelerinden biri insanın yaratılışıdır, nitekim insanın kendisini tanıması, Rabbini tanımasına vesile olmaktadır. Bu konuda hadislerde şu ifadeler yer almıştır:

> 1- Kendini tanıyan Rabbini tanır.
>
> 2- Kendisini tanımayanın Allah'ı tanımasına şaşarım doğrusu.
>
> 3- Kendini tanıyan, kesinlikle bütün bilgi ve ilimlere ulaşmıştır.
>
> 4- Kendini bilme, bilginin en mükemmelidir.
>
> 5- Herhangi bir şeyi kaybedince hemen onu aramaya başlayan ama kendisini kaybettiğinin farkına bile varamayan kişinin aklına şaşarım.[1]

Bu bölümde bu meçhul varlığın (insanın) boyutlarının bir köşesine değineceğiz, böylece Allah'ın da yardımıyla tüm bu sırların yaratanın tanınmasına ortam hazırlanmasını umuyoruz.

İmam Cafer Sâdık'ın (a.s) dostlarından biri şöyle diyor: Hişam İbn Hakem'e (İmam Cafer Sâdık'ın (a.s) öğrencisi) "Allah'ı nasıl tanıdığım sorulduğunda cevabım ne olmalıdır?" diye sordum. Hişam dedi ki:

> Yüce Allah'ı kendi varlığımla tanıdım de; zira O bana en yakın olandır, bedenimin muhtelif bölümlerden oluştuğu-

1- Gureru'l-Hikem ve Dureru'l-Kelim, "arefe" terimi

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> nu ve her birinin özel bir nizam ve tertiple kendi yerinde olduğunu görüyorum. Vücut organlarının terkip ve tertibi muntazam ve nettir, yaratılışları mükemmel ve dakiktir, akla hayale gelmedik bir ressam tablosudur adeta…
>
> Kendime baktığımda göz, kulak, koklama, dokunma ve tatma duygusu gibi çeşitli özelliklere haiz organlarımın olduğunu görüyorum. Aklıselim sahibi herkes bunca muntazam ve dakik bir düzenin mutlaka bir yaratıcısı olduğunu ve bu kadar mükemmel bir tablonun kesinlikle bir ressamı bulunduğunu anlayabilmektedir. İşte bu hakikat benim varlığımdaki bu mükemmel sistem ve bu mükemmel tablonun yaratıcısını fark etmeme yardımcı olmaktadır.(1)

İmam Rıza'dan (a.s) Allah'ın varlığına dair delil göstermesi istendiğinde şöyle buyurdu:

> Kendi vücuduma bakınca bu muazzam sistemin bir yaratıcısı olduğunu anlıyor ve ona inanıyorum.(2)

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurur:

> Yüce Allah'ın kullarına gizli kaldığını zannedenin aklına şaşarım. Çünkü yaratılışın işaretlerini ve etkilerini bizzat kendi varlığında görmekte ve bunun böyle bir zannı batıl edip aklını başından alacak mükemmel sistemine bizzat şahit olmaktadır. Hayatım üzerine yemin ederim ki insanlar şu yaradılış düzeni etrafında biraz düşünecek olsalar kâinatı kimin yarattığını gayet belirgin delillerle anlayacaklardır.(3)

1- Biharu'l-Envar, c.3, s.50

2- Usul-i Kâfi, Tevhid kitabı, 1. bab, 3. hadis.

3- Biharu'l-Envar, c.3, s.153

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İnsan Vücudunun Esrarengiz Yapısı

Bilim adamları insanoğlunun özelliklerini anlayabilmek için çeşitli ilimlerin temellerini atmış ve bu yolla insanın esrarengiz yapısının çok az bir kısmını keşfedebilmişlerdir. İnsan vücudunun her organında koca bir dünya tevhit sırları yatar. Burada buna kısaca değinmemizde yarar var:

1- İnsan vücudunu oluşturan hücrelerin esrarengiz yapısı: İnsan vücudu tıpkı bir bina gibi hücrelerden oluşmuştur. Bu hücrelerin her biri başlı başına birer canlı olup, diğer canlılar gibi yaşarlar, beslenme ve sindirim sistemleri vardır. Boşaltım ve üreme sistemlerine sahiptirler. Normal bir insanın vücudunda kalbin yardımıyla ve kan dolaşımı sistemiyle beslenen bu hücrelerin sayısı 10 katrilyon civarındadır. Bu hücrelerin her birinin özel bir oluşum tarzı ve işlevi vardır. Kimi zaman et, kimi zaman deri olurlar; kimi zaman diş minelerini oluşturur, kimi zaman da gözyaşını meydana getirirler… Böylesine çeşitli işlevlerin çeşitli beslenme yolları ve gıdaları olacağı ortadadır. Bu ihtiyaçları kan vasıtasıyla kalp tarafından karşılanır.

2- Sindirim sistemi vücudun mutfak ve çay ocağı işlevini görür.

3- Kan dolaşım sistemi bu ülkenin (vücut) hızlı gıda dağıtım servisidir.

4- Solunum sistemi, vücudun kanının temizlenip arıtılmasını sağlar.

5- Sinir sistemi ve beyin, insan vücudunun başkomutanının karargâhıdır.

6- Kulak, göz ve burun, beyine bağlı olarak çalışan anlama, algılama ve haber alma teşkilatları konumundadırlar.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

7- Vücudun diğer organlarında da benzeri sistemler vardır.

Bu şaşırtıcı sistemlerin her birinin kendine has yapısı, bilge ve kadir olan yüce yaratanın varlığını gözler önüne sermektedir.[1]

İnsan vücudundaki organların her birinin fizyolojisini ve çalışma tarzını anlayabilmek için binlerce bilim adamı araştırmalarda bulunmuş ve bu konuda binlerce eser kaleme almışlardır.

İnsan vücudunun organlarından her birini tanımak için bunca çaba, zeka ve bilginin bir araya gelmesini normal kabul ediyoruz da; bunların yaratılması için ilim ve üstün bir akla da gerek olduğunu kabul etmiyor muyuz?!

İnsan vücudunun organlarından her birinin sırf çalışma tarzının anlaşılabilmesi için yıllarca yoğun çalışma ve araştırmalar gerekirken bütün bunların bilinçsiz bir faktör (tabiat) tarafından yaratıldığına kim ve nasıl inanır?

Beyinin Şaşırtıcı Yapısı

İnsan vücudunun en önemli ve en dakik organı beyindir; beyin vücudun tüm organlarını idare eden kontrol odası konumundadır. Beyin, gerekli bilgileri elde etmek, vücudun farklı organlarının ihtiyaçlarını öğrenmek ve gerekli bütün noktalara icap eden emirleri ulaştırabilmek için, vücudun dört bir yanına muntazam şekilde yayılmış olan ve adına sinir sistemi denilen çok ince ağları kullanır.

Kafatasının içinde yer alan ve küçük hacmine oranla çok büyük ve önemli bir işlevi yerine getiren bu muazzam organın çalışma sistemi; onu var eden yüce yaratıcının kudret ve büyüklüğünü gözler önüne sermeye yetmektedir.

1- Rah-i Hoda Şinasî (Allah'ı Tanımanın Yolu), Üstat Sübhanî

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İnsan Ruhu Yaratılış Âleminin İnanılmaz Eseri

İnsanın bir başka ilginç boyutu da ruhtur. Gerçekte ruh varlık âleminin en şaşırtıcı ve en esrarengiz olgularından biri durumundadır. Dahası, bize her şeyden daha yakın olduğu hâlde hakkında en az bilgiye sahip olduğumuz bir boyutumuzdur aynı zamanda… Bilim adamları ruhun ne olduğunu anlayabilmek için oldukça yoğun çabalar gösterip ilmî çalışmalarda bulundukları ve bu çalışmaları hâlâ sürdürdükleri hâlde onun esrarengiz perdesini henüz aralayabilmiş değillerdir. Kur'ân-ı Kerim'de yüce Peygamber'e (s.a.a) şöyle buyruluyor:

> **Senden ruh hakkında sorarlar. De ki: "Ruh, Rabbimin emrindendir ve size ilimden, çok az bir şey verilmiştir.**[1]

Üstü kapalı olarak verilen bu cevapta, çok anlamlı bir imajla, varlık âleminin bu muazzam olgusunun gizemli boyutuna işaret edilmektedir. İnsanoğlunun bunca az bilgisiyle, ruhun sırlarını keşfedememiş olması şaşılacak bir durum değildir aslında; bu muazzam mahlûk, yüce Allah'ın mutlak güç sahibi oluşunun ve varlığının en büyük belirtilerindendir.

İnsan Ruhunun Türlü Faaliyetleri

İnsanoğlunun çok çeşitli ruhî ve fikrî faaliyetleri vardır; hem bilinç üzerinde hem bilinç altında vuku bulan bu faaliyetler başlı başına incelenecek konulardandır. Birçok kitaba konu olan bu faaliyetlerden birkaçını özetle sıralayalım:

1- Düşünmek: Bilinmeyenleri bilmek, sorunları halletmek için düşünür.

2- Buluş: Çeşitli ihtiyaçları gidermek, türlü olay ve hadiselere karşı koyabilmek için insanoğlu buluş ve keşifler yapar.

1- İsrâ, 85

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

3- Hafıza: Duyu veya düşünce yoluyla edinilen türlü bilgileri korur, sınıflandırıp arşivler ve lüzumu hâlinde onların hatırlanmasını sağlar.

4- Olay ve bilgilerin yorumu ve incelemesi: Olayların nedenlerini öğrenip kaynağını keşfedebilmek için zihnî kavramları birbirinden ayırıp tekrar birleştirir, böylece olayların nedenlerini ve sonuçlarını kavramaya çalışır.

5- Hayal: Kimi zaman nesnel karşılığı bile olmayan, zihinsel olgular yaratır. Aslında bu, yeni olay veya bilgileri gereğince çözüp kavrayabilmek için yapılan bir ön çalışmadır.

6- Karar ve irade: Gerekli işlerin yapılması veya durdurulması ya da değiştirilmesi içindir.

7- Sevgi, aşk, düşmanlık vb. gibi insanın davranışlarında olumlu veya olumsuz etkilerde bulunan daha birçok duygu.[1]

Sorular:

1- İnsanın kendisini bilmesi hakkında Hz. Ali'den (a.s) bir rivayet aktarınız.

2- Hişam İbn Hakem, yüce Allah'ı nasıl tanımıştır?

3- İnsan vücudu nelerden oluşur?

4- Ruhun faaliyetleri özetle nelerdir?

1- Peyam-ı Kur'ân, c.2, Ruh bölümü.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

YÜCE ALLAH'IN KÂİNATTAKİ NİŞANELERİ (1)

Yeryüzü

Yakin ehli (kesin inanacak olanlar) için, yeryüzünde ayetler (nişaneler) vardır.[1]

Kur'ân'da yeryüzünün yaratılışı yaklaşık 80 yerde dile getirilmekte ve Kur'ân'a inananlar, yeryüzünün yaratılışındaki azameti düşünmeye davet edilmektedirler.

İmam Cafer Sâdık (a.s) ünlü öğrencisi Mufazzal'a şöyle buyurur:

> Şu yeryüzünün nasıl yaratıldığı hakkında bir düşün… Üzerindekilerin durabilmesi için sapasağlam bir şekilde yaratılmıştır; insanlar ihtiyaçlarını giderebilmek için yer yuvarlağı üzerinde çalışıp faaliyet ederler, dinlenecekleri veya uyuyacakları zaman yere oturur, yerde yatarlar... Yeryüzünün sakin olmadığı zamanlarda insanların uğradığı depremleri düşünüp ibret al, insanlar evlerini terk edip kaçmak zorunda kalırlar…[2]

Asıl şaşırtıcı olanı şu muazzam uzay yuvarlağının, üzerindeki milyarlarca yolcusuyla baş döndürücü bir hızla dönerek

---

1- Zâriyat, 20

2- Biharu'l-Envar, c.3, s.121

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

hareket etmesine rağmen bir beşik kadar sakin ve güvenli olmasıdır. İmam Ali'nin (a.s) "Sabah Duası"nda geçen şu cümlesi ne de güzeldir:

> …Ey sakin ve güvenli bir beşikte beni uykuya yatıran Yüceler Yücesi Rabbim…

Yeryüzünün önemli bir bölümünü teşkil eden denizlerle okyanuslar öylesine şaşırtıcı harikuladeliklerle doludur ki her biri başlı başına bir kitaba konu olabilir:

> …Ey kudretinin şaşırtıcı harikuladeliklerini denizlerde gösteren…[1]

İmam Ali (a.s) bir başka münacatında Rabbine yakarırken şöyle der:

> Ey Yüceler Yücesi Rabbim! Azametini göklerde, kudretini yeryüzünde ve yaratışının şaşırtıcılıklarını denizlerde gösteren sensin![2]

İmam Cafer Sâdık (a.s) Mufazzal'a şöyle buyuruyor:

> Yüce Yaratıcı'nın hikmetlerinin sınırsız ve mahlukatının bilgisinin ise ne kadar kıt olduğunu görmek istiyorsan okyanuslardaki türlü balıklara, sularda yaşayan çeşitli canlılara, sedeflere bir bak… Türleri saymakla bitmeyen bu canlıların yararlarını insanoğlu günden güne fark edip öğrenmektedir.[3]

Güneş ve Ay

> **Yüce Allah'ın ayetleri (nişaneleri) arasında geceyle gündüz ve güneşle ay da vardır…[4]**

1- Cevşen-i Kebir Duası

2- Biharu'l-Envar, c.97, s.97

3- Biharu'l-Envar, c.3, s.103

4- Fussilet, 37

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Yunus Suresi'nde şöyle buyruluyor:

> Güneşi aydınlatıcı ve ayı da aydınlık olarak yaratan, Rabbindir. Yılları ve ayları hesaplayıp bilmeniz için onları belli yörünge ve konumlara oturttu. Rabbin bunu, haktan başka şey olarak yaratmadı. O, ilim ehli olanlar için ayetlerini (nişanelerini) açıklar…

Güneş, bütün dünyaya ışık veren nuruyla sadece canlıları ısıtıp aydınlatmakla kalmaz, aynı zamanda bitkilerin yeşermesi ve hayvanların hayatını sürdürmesinde de önemli bir rol oynar. Günümüzde bilim, yeryüzündeki bütün canlılık ve hareketin kaynağının güneş enerjisi olduğunu ispatlamış durumdadır.

Güneş, yeryüzünün 1.300.000 katı büyüklüktedir. Güneşin uzaydaki yörünge ve burçlardaki muntazam hareketiyle, fevkalade dakik bir hesaplama ve sistemle gerçekleşen doğuşu ve batışı dört mevsimi oluşturmanın yanı sıra; insanoğlunun sosyal hayatında çok önemli bir rol oynayan takvimin ve zamanın belirlenmesinde de hayatî ehemmiyete haizdir. Ay, saatte tam 3600 km. hızla yeryüzü yuvarlağının etrafında döner ve yaklaşık 29 günden biraz fazla olan her kamerî ayda yeryüzünün etrafında bir kez dönmüş olur; yeryüzüyle birlikte güneşin de etrafında döner ve bu tur da yılda bir kez tamamlanır.

Dünya, ay ve güneşin her birinin bu muntazam dönüş ve hareketlerinde insanoğlunun düşünce ve aklının kavramaktan aciz olduğu birçok sır vardır. Bugün insanoğlunun anlayabildiği tek nokta, bu muntazam ve dakik hareket sayesinde geceyle gündüzün, mevsimlerin, ayların ve yılların oluştuğu ve zamanın hesaplanabildiğidir.

İmam Cafer Sâdık (a.s) Mufazzal'ın rivayetinde şöyle buyuruyor:

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> Güneşin doğuşu ve batışı üzerinde düşün; yüce Allah geceyle gündüzün egemenliğini onunla mümkün kılar. Eğer güneş doğmayacak olsaydı dünyanın bütün düzeni alt üst olurdu… Güneş ışığından ve etkilerinden mahrum bir yaşam, insanoğlu için pek tatsız ve acı olurdu. Aynı şekilde güneş batmayacak olsaydı, vücudunun dinlenme ve ruhunun huzura duyduğu büyük ihtiyaca rağmen, insanoğlu dinlenemeyecek, huzur bulamayacaktı.
>
> …Dört mevsimin meydana gelmesine neden olan güneşin yörüngesindeki eğilimlere, iniş çıkışlara bak ve düşün… Nice faydalar, nice etkiler vardır bunda…
>
> …Aya bakarak yüce Allah'ı tanı… Ayın muntazam hareketi sayesinde insanlar ayları belirleyip, yılları doğru hesaplayabilmektedirler…
>
> …Karanlık geceleri onun nasıl aydınlattığına bir bak… Ondaki faydaları düşün…[1]

Ve şu yıldızlar… Yüce Allah, Kur'ân'da şöyle buyuruyor:

> **Şüphesiz, göğün aşağı katını, yıldızların çekici güzelliğiyle süsledik…[2]**

İlim şehrinin kapısı olan İmam Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

> Gökyüzündeki şu yıldızlar da tıpkı yeryüzündeki şehirler gibi birer şehirdir ve aralarında ışıktan yollar vardır, bu ışık yollarıyla birbirlerine bağlanırlar.[3]

1- Biharu'l-Envar, c.55, s.175

2- Saffat, 6

3- Biharu'l-Envar, c.55, s.91

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Saman Yolunun Görkemi

Yüce Allah'ın büyük nişanelerinden biri de görünmeyen sütunlarla çekim ve itim kanununa egemen olan sistemler sayesinde uzaydaki yıldızlarla gezegenleri boşlukta tutmasıdır. Bu dengeler sisteminde zerrece bir değişme olur veya bu gezegenlerden birkaçı yörüngesinden çıkarsa, ya şiddetle birbirine çarpıp paramparça olacak, ya da uzayda kaybolup gidecektir.

Bilim adamlarının araştırmalarına göre bizim yaşadığımız güneş sisteminin de içinde bulunduğu saman yolunda yüz milyardan fazla yıldız bulunmakta olup güneş, bu yıldızların en vasat ve basitlerinden biridir. Yapılan incelemeler uzayda en az bir milyar civarında samanyolu bulunduğunu göstermektedir. Bu hakikat karşısında insanın şu aklı ve kısıtlı bilgisiyle hayretler içinde kalmaması ve gerçek azamet ve büyüklüğe sahip olanın, ucu bucağı olmayan bu muazzam kâinat düzenini var eden yüce Allah olduğunu itiraf etmemesi mümkün değildir.

Sorular:

1- İmam Cafer Sâdık (a.s) yeryüzünün yaratılışı hakkında ne buyurmuştur?

2- İmam Cafer Sâdık (a.s) güneş hakkında ne buyuruyor?

3- Kâinatta ne kadar Samanyolu vardır? Bizim yaşadığımız saman yolunda kaç yıldız bulunmaktadır?

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

5. Ders

YÜCE ALLAH'IN KÂİNATTAKİ NİŞÂNELERİ (2)

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

> **Şüphesiz, müminler için göklerde ve yerde (Allah'ın varlığına işaret eden) birçok ayetler (nişaneler) vardır.**[1]
>
> **Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında, geceyle gündüzün ard arda gelişinde temiz akıl sahipleri için gerçekten nişaneler vardır.** [2]
>
> **Resulleri onlara dedi ki: "Gökleri ve yeri yaratan Allah'tan şüpheniz mi var?"**[3]

Göklerin Yaratılışına Bakmak

Âl-i İmrân Suresi'nin 190. ayetinin tefsiriyle ilgili ünlü bir rivayette şöyle geçer:

> Hz. Resul-ü Ekrem (s.a.a) bir gece kısa bir uykudan sonra uyanıp abdest aldı ve namaza durdu. Namazda o kadar ağladı ki elbisesinin ön kısmı ıslandı. Secdeye vardığında da uzun uzun ağladı, secde yeri mübarek gözyaşlarıyla ıslandı. Yüce Peygamberimizin (s.a.a) bu mahzun hâli sabaha kadar sürdü, sabah vakti müezzini Bilal onu bu hâlde görünce "Ya Resulullah!" dedi, "Siz yüce Allah'ın lütuf ve

---

1- Casiye, 3

2- Âl-i İmrân, 191

3- İbrahim, 10

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

merhametine muhatapsınız, bu ağlamanız neden?" *"Ya Bilal"* buyurdu, *"Rabbime şükreden bir kul olmayayım mı? Nasıl ağlamayayım ki; bu gece fevkalade sarsıcı ayetler nazil oldu bana!"* Ardından, Al-i İmran Suresi'nin 110. ayetini, sonra da onu izleyen diğer 4 ayeti tilavet edip şöyle buyurdu: *"Bunları okuyup da düşünmeyenlerin vay hâline!"*[1]

Uzay üzerine yapılan bir incelemede ilk dikkat çeken nokta, uzayın inanılmaz genişliğidir. Ay ışığından eser olmadığı bir gece gökyüzüne dikkatle bakılacak olursa ufuk boyunca kavis şeklinde uzanan ve yeryüzünde akan bir nehrin rengini andıran saman yolunu görmek mümkün olacaktır.

Saman yollarında, sayısız yıldızlarla gezegenler vardır. İçinde yaşadığımız güneş sistemini de kapsayan saman yolunun çapı 100.000 ışık yılıdır! Yani bu saman yolunun bir noktasından, saniyede 300.000 km hızla hareket edilecek olursa, tam bir tur atıp aynı noktaya ulaşıncaya kadar tam 100.000 yıl geçecektir! Şu anda inanılmaz bir hızla bu saman yolunun etrafında dönmekte olan güneşin, bu turunu sadece bir kez tamamlayabilmesi 250 milyon yıl sürecektir[2]! Daha önce de belirttiğimiz gibi uzay araştırmalarına göre kâinatta en az bir milyar Samanyolu bulunmaktadır ki sadece bizim yaşadığımız Samanyolunda yüz milyar yıldız vardır![3]

Evet, yüce Allah'ın muazzam ayet ve nişanelerinden biri de gökleri yaratmasıdır. Kur'ân-ı Kerim de bu fevkalâde olayı özel bir görkemle anlatır ve tekil ya da çoğul şekilde gök terimi Kur'ân'da tam 313 kez geçer! Birçok ayette, insanların bilgi ve bilincinin artması için göklerin yaradılışı üzerinde düşünüp tefekkür etmeleri istenilir.

1- Peyam-ı Kur'ân c.2, s.62'de birçok tefsir kitabından nakille.

2- Rah-ı Tekamül, c.6, s.103

3- Peyam-ı Kur'ân, c.2, s.176

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Kâf Suresi'nin 6. ayetinde şöyle buyurulur:

> **Üzerlerindeki şu gökyüzüne bakmazlar mı? Onu nasıl inşa edip yıldızlarla nasıl süslediğimizi ve onda bir tek çatlak bile bulunmadığını görmezler mi?**

Hadislerde; sabaha doğru, özellikle gece namazına kalkıldığı sırada önce gökyüzünü seyredip Âl-i İmrân Suresi'nin son ayetlerinin okunması tavsiye edilmiştir.

Masumların Göklerin Yaratılışına Verdikleri Önem

Şanı yüce Peygamber (s.a.a) gece namazına kalktığında önce dişlerini misvaklar, sonra da gökyüzünü seyrederek şu ayetleri tilavet ederdi:

> **Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılışında; geceyle gündüzün art arda gelişinde temiz akıl sahipleri için gerçekten ayetler vardır. Onlar ayakta iken, otururken, yan yatarken Allah'ı zikrederler. Göklerin ve yerin yaratılışı konusunda düşünürler. Ve derler ki: "Rabbimiz, sen bunu boşuna yaratmadın. Sen pek yücesin, bizi ateşin azabından koru."**[1]

İmam Ali'nin (a.s) Münacatı

İmam Ali'nin (a.s) yarenlerinden Habbe Arenî şöyle anlatır: Hz. Ali'nin (a.s) halife olduğu günlerdi; Nevf'le birlikte hükümet binasının bahçesinde uyuyorduk. Gecenin sonlarına doğru İmam Ali'nin (a.s), ne yaptığını bilemeyen insanların şaşkınlığı ve perişanlığına benzer bir hâlde elini bahçe duvarına dayayarak şu ayetleri okuduğunu duyduk:

1- Mecmau'l-Beyan, ilgili ayet

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılışında, geceyle gündüzün art arda gelişinde temiz akıl sahipleri için gerçekten ayetler vardır. Onlar ayakta iken, otururken, yan yatarken Allah'ı zikrederler. Göklerin ve yerin yaratılışı konusunda düşünürler ve derler ki: "Rabbimiz, sen bunu boşuna yaratmadın. Sen pek yücesin, bizi ateşin azabından koru. Rabbimiz, şüphesiz sen kimi ateşe sokarsan, artık onu hor ve aşağılık kılmışsındır, zulmedenlerin yardımcıları yoktur. Rabbimiz biz, 'Rabbinize iman edin' diye imana çağıran bir çağrıcıyı işittik, hemen iman ettik. Rabbimiz, bizim günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve bizi de iyilik yapanlarla birlikte öldür. Rabbimiz, elçilerine vaat ettiklerini bize de ver, kıyamet gününde de bizi hor ve aşağılık kılma. Şüphesiz sen, vaadine muhalefet etmeyensin!"[1]

Habbe şöyle diyor: "İmam Ali (a.s) bu ayetleri sürekli tekrarlıyordu; muhteşem güzellikteki gökyüzüyle onun muhteşem yaratıcısı üzerinde öylesine derinden bir tefekkür hâline girmişti ki gören, onun aklının başından gittiğini sanırdı. Bu hâliyle bahçeyi gezinirken bana yaklaştı, *"Habbe, uyuyor musun?"* diye sordu, uyanık olduğumu söyledim ve "Canım efendim." dedim "Siz bunca cihatlarda bulunmuş, büyük işler yapmış, bunca parlak bir geçmişi geride bırakıp züht ve takvada çok üstün konumlara ulaşmış olduğunuz hâlde böyle ağlıyorsanız, bizim gibi zavallıların vay hâline!" Bunun üzerine İmam başını öne eğip ağlayarak *"Ey Habbe"* buyurdu:

> Hepimiz Rabbimizin huzurunda belli bir duraktayız, yaptıklarımızın hiçbiri ona gizli değil. Ey Habbe, hiç şüphe yok ki Rabbimiz şah damarımızdan daha yakındır bize! Hiçbir şey bizi Rabbimizin nazarından gizleyemez!

1- Âl-i İmrân, 190-194.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sonra, yanımda yatan arkadaşım Nevf'e hitaben *"Ey Novf, uyuyor musun yoksa uyanık mısın?"* diye sordu, Nevf "Nasıl uyurum ya Ali!" dedi, "İnsanı hayretlerde bırakan şu hâlini görünce ben de ağlamaktan kendimi alamadım!" İmam (a.s) *"Ey Nevf"* buyurdu:

> Bu gece Rabbinin korkusuyla ağladıysan, yarın O'nun huzuruna vardığında gözlerin aydın olacak. Ey Nevf, kim Rabbinin korkusuyla bir damla gözyaşı dökerse koca bir ateş deryasını söndürmüş olur.

İmam'ın bize son cümlesi *"Sorumluluklarınıza sırt çevirmekten sakının, bu konuda Allah'tan korkun!"* buyruğu oldu; bunu söyledikten sonra geri dönüp uzaklaştı, giderken alçak sesle şöyle dediğini duydum:

> Ya Rabbi, ben senden gafilken senin benden yüz mü çevirdiğini, yoksa bana teveccüh mü gösterdiğini bilebilseydim keşke! Şu uzun uykum ve nimetlerin karşısındaki şu yetersiz şükrümle senin katındaki durumumun nasıl olduğunu bilebilseydim keşke!

Nevf "Vallahi o gece bu hâl sabaha kadar sürdü." diyor.[1]

Bir başka hadiste, İmam Seccad'la (a.s) ilgili şöyle denir:

> İmam Seccad (a.s) gece namazı için kalkıp da abdest almak üzere elini suya tutunca, bakışları gökyüzüne kaydı, gökyüzü hakkında derin bir tefekküre dalıp hayranlıkla bu muhteşem yaratılışı düşündü. Sabah ezanını okuyan müezzinin sesi duyuluncaya kadar İmam (a.s) bu hâldeydi ve elleri hâlâ sudaydı…

İmam Ali'nin (a.s) şu münacatı da pek güzeldir:

1- Sefinetu'l-Bihar, c.1, s.95; Biharu'l-Envar, c.41, s.22

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Yüce Allah'ım, sen pek münezzehsin! Senin şu görebildiğimiz yaratışın ne kadar da büyük ve muhteşem! Ve bütün büyüklük ve ihtişamlar, senin büyüklük ve ihtişamın karşısında ne kadar da küçük! Senin melekûtundan gördüklerimiz ne kadar da hayret verici ve saltanatının bize gizli kalan kısmı karşısında bütün bunlar ne kadar da küçük! Rabbim! Şu yeryüzündeki nimetlerin ne kadar da bol… Ve bütün bunlar, ahiretteki nimetlerin karşısında ne kadar da az![1]

Sorular:

1- Peygamber efendimiz (s.a.a) niçin ağlıyordu ve Bilal'e ne buyurdu?

2- Samanyolu nedir? Bizim saman yolumuzun çapı ne kadardır?

3- Habbe Arenî'nin İmam Ali (a.s) ile ilgili hatırasını ve İmam'ın münacatını anlatınız.

1- Nehcü'l-Belâğa

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

6. Ders

DÜZEN-DİSİPLİN DELİLİ

Daha önceki dersimizde kâinattaki bütün varlıklara muazzam bir düzen ve intizamın egemen olduğunu ve aklıselim sahibi hiç kimsenin bundan kuşku duymayacağını anlattık. En küçük varlık birimi olan atomdan en büyük cisimler olan saman yollarıyla galaksilere varıncaya kadar her yerde ve her şeyde, inceden inceye titizlikle hesaplanmış gayet dakik bir düzen ve disiplin hâkimdir. İnsandan hayvana, bitkilerden cansızlara, yeryüzündeki canlılardan gökyüzü ve uzaya varıncaya kadar hepsi belli bir gaye için var edilmiştir ve bütün bunlara belli bir dizi kanun ve kurallar egemendir.

Kâinata böyle bir düzen ve intizamın egemen olmaması hâlinde ilim diye bir şeyin de bugün var olmayacağı şüphe götürmez bir gerçektir. Çünkü bilim, kâinattaki bu düzenin genel kural ve kaidelerinin keşfinden ibarettir. İnsan vücudunun hücrelerinde bu faaliyetler olmasa ve elektronlar belli bir düzenle ve belli yörüngelerde dönmese bugünkü tıp, fizyoloji, anatomi… vb. bilimler nasıl meydana gelebilirdi?

Uzaydaki gezegenlerle yıldızlar belli yörüngelerde hareket edip dakik bir intizamla dönmeseydi yıldızbilimi ve astronomi nasıl oluşabilirdi? Bu muazzam düzen olmasaydı gökbilimciler ay veya güneş tutulması olaylarını daha önceden nasıl tahmin edebilir, güneşin doğuşunu ve batışını yıllık bir takvimle nasıl keşfedip düzenleyebilirlerdi? Kâinata egemen olan bu düzen ve disiplin sayesindedir ki bilim adamları gayet

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

dakik fizik ve matematik muhasebelerinde bulunarak uzaya, sürücüsüz ve uzun süreli yolculuklar yapacak otomatik uzay araçları gönderebilmektedirler. Kısacası bilim, her dalda var olan düzen ve nizamın bir uzantısıdır aslında. Bilimle düzen arasında kopmaz bir ilişki bulunduğu açıkça bilinmektedir.

Kur'ân-ı Kerim birçok ayette, Allah'ı tanımanın en açık delillerinden biri olarak kâinattaki bu düzen ve disipline işaret eder (bunların bir kısmını daha önce özetlemeye çalışmıştık). Başka bir deyişle Kur'ân-ı Kerim açısından yüce Allah'ı tanımanın en açık ve en iyi yolu, yaratılış nizamını incelemek, varlık âlemindeki etkiler, izler ve işaretler üzerinde düşünmektir.

Düzen-Disiplin Delilinin Temeli

Bu delil ve burhan, küçük ve büyük olmak üzere iki temel önerme ve bir sonuçtan oluşmaktadır:

1- Varlık âlemi gayet dakik ve inceden inceye hesaplanmış belli bir düzen ve intizamla yaratılmış olup varlıkların her zerresine, değişmesi imkânsız bir dizi kural ve kaideler hâkim durumdadır.

2- Düzen ve disiplinle, ince hesaplara dayalı oluşumların olduğu bir yerde tesadüften söz edilemez, böyle bir oluşum kesinlikle ilim ve kudretin mahsulüdür.

Sonuç: Yaratılış dünyasının düzen ve disiplini, bunun güçlü bir yaratıcı ve bilge bir kurucunun ince ve dakik hesaplarıyla plânlandığını ve muazzam yaratılış düzeninin bu temel üzerine inşa edildiğini göstermektedir.

Varlık, Var Edenin Nişanesidir

Bir otomobilin varlığı onun mühendisinin varlığının bir göstergesiyse; Şah namenin varlığı onun bir yazarı olduğunu ve

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

bir binanın varlığı onu inşa eden birinin varlığının işaretiyse; bu muazzam nizam ve kâinatın şu muhteşem yaratılışı da onun arkasındaki bilge ve muktedir yaratıcının, yani yüce Allah'ın varlığının apaçık bir delilidir.

Suni bir uyduyu yapabilmek için yüzlerce seçkin bilim adamı uzun uzadıya araştırma ve çalışmalarda bulunmakta, sonra da gayet dakik ve karmaşık matematiksel muhasebelerin ardından bu suni uyduyu uzaya fırlatıp belli bir yörüngede harekete geçirmektedirler. Diğer taraftan, her biri milyonlarca gezegen ve yıldızı barındıran milyonlarca güneş sistemine sahip milyonlarca saman yolu… Milyonlarca yıldır hepsi uzayda, zerrece yörüngelerinden sapmadan ve kesinlikle birbiriyle çarpışmadan muntazam ve dakik bir şekilde hareketlerini sürdürmektedirler… Bütün bunlar yüce Allah'ın varlığının bir göstergesi değil midir?

Newton'la, Materyalist Bilim Adamı Arasındaki İlginç Diyalog

Ünlü gökbilimci ve matematikçi Newton, mahir bir teknisyene güneş sisteminin küçük bir maketini yaptırmıştı. Bu maketteki gezegenler, birbirine kayışlarla bağlı küçük toplardan müteşekkildi. Sistem bir kolla çalıştırılıyor, bu kol çevrildiğinde bütün toplar ilginç bir şekilde kendi eksenlerinde harekete geçiyor ve merkezdeki güneşin etrafında dönüyorlardı.

Bir gün Newton'u görmeye gelen materyalist bir arkadaşı, onun çalışma odasındaki bu küçük maketi görünce pek ilginç buldu. Newton maketi çalıştırınca küçük toplar inanılmaz bir uyum içinde hem kendi, hem merkezdeki güneş etrafında dönmeye başladılar. Bu maketi hayranlıkla izleyen arkadaşı "Çok güzel, gerçekten çok güzel! Kim yaptı bunu?" diye so-

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

runca Newton "Hiç kimse!" dedi, "Kendiliğinden gelmiş galiba! Tesadüfen burada olduğunu gördük!"

Arkadaşı "Sen benimle alay mı ediyorsun?" dedi, "Bu kadar teknik ve güzel bir maket kendi kendine meydana gelebilir mi hiç? Bunun elbette ki bir yapanı var; üstelik bunu yapan ancak bir deha olabilir!"

Bu cevabı bekleyen Newton yerinden doğruldu, sakin bir şekilde elini materyalist ve inançsız arkadaşının omzuna koyup "Dostum!" dedi "Şu gördüğün, orijinaline bakılarak kopyalanmış küçük bir model sadece! Ama sen yine de, bunun kendi kendine ve tesadüfen var olacağını kabul edemiyorsun işte." Peki, bu kopyanın gerçeği ve orijinali olan şu koca güneş sisteminin bunca büyüklük ve karmaşıklığına rağmen kendi kendisine var olabileceğine, güçlü ve bilge bir yapıcısı olmadığına ve böylesine muazzam bir sistemin sırf tesadüfen meydana geldiğine nasıl inanıyorsun Allah aşkına?"

Materyalist bilim adamı ne diyeceğini bilemedi, mahcubiyetle başını öne eğip sustu…

Mutlak güç sahibi olan yüce yaratıcının varlığının göstergesi olan düzen ve disiplin belgesi budur işte…[1]

İmanlı Vezirin, İnançsız Padişaha Sunduğu Delil

Nakledildiğine göre inançsız bir padişahın imanlı bir veziri vardı; vezir Allah'ın birliği ve varlığı hakkında ne kadar delil gösterip ikna etmeye çalışsa da padişah bir türlü kabul etmiyordu. Ona gerçeği göstermeye kararlı olan vezir, padişahtan gizlice iklimi pek güzel bir yerde muhteşem bir saray yaptırdı, bahçesine türlü meyve ağaçları, rengârenk çiçekler

1- Hesti Behş (Varlık Bahşedici), Şehit Haşiminejad, s.149

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

diktirdi. Bir gün padişahı bu görkemli saraya götürdüğünde padişah çok şaşırmış, afallamıştı. Bu görkemli yapıyı hangi mimarın inşa ettiğini sorduğunda akıllı vezir "Padişahım! Bu sarayı hiç kimse yapmış değil, bir gün karşımızda birdenbire bu sarayı bulduk!" dedi. Padişah "Sen benimle alay mı ediyorsun?" diye sordu, "Bu dünyada kendiliğinden böyle bir şey nasıl meydana gelmiş olabilir?" Vezir, "Şu küçük sarayın kendiliğinden meydana gelebileceğini kabul edemiyorsunuz da; bunca azamet ve ihtişama sahip şu koskoca kâinatın, yeryüzünün, göklerin ve denizlerin içindeki türlü canlılarla kendi kendine meydana geldiğini nasıl söyleyebiliyorsunuz?"

Hakikati fark eden padişah, vezirini kutlamış ve o günden itibaren yüce yaratıcıya inanmıştı.

Düzen Delilinden Çıkarılan Sonuç

1- Saman yolları, galaksiler ve yıldızlar,

2- Yaratılışındaki onca karmaşık rumuzlarla insan,

3- Atomlar, moleküller ve hücreler,

4- Sayısız türleriyle hayvanlar dünyası,

5- Türlü özellikleri ve terkipleriyle bitkiler dünyası,

6- İçlerinde türlü ilginç yaratıkları barındıran okyanuslarla denizler,

7- Bütün varlık dünyasına egemen olan dakik kurallarla akıl almaz düzen ve nizamlar,

8- Varlık dünyasında; insanoğlunun akıl ve bilgisinin henüz ulaşamadığı nice boyutlar…

Evet, yaratılış nizamının tamamı bütün bu özellikleriyle bilge, hakîm ve kadir olan yüce Allah'ın varlığına delalet eder.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sorular:

1- İlmin, kâinattaki düzenden hâsıl oluşunu açıklayınız.

2- Düzen burhanının temeli nedir?

3- Materyalist bilim adamıyla Newton arasındaki diyalogu özetle anlatınız.

4- İnançlı vezirin inançsız padişaha karşı delili neydi?

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

7. Ders

TEVHİD VE YÜCE ALLAH'IN BİRLİĞİ

Sizin ilâhınız bir tek ilâhtır, artık yalnızca O'na teslim olun.[1]

Allah'la birlikte, başka ilâh edinme.[2]

Gökyüzü ve yeryüzünde Allah'tan başka ilâh olsaydı ikisi de (yer ve gök) bozulup gitmişti…[3]

Tevhit, bütün peygamberlerin temel sloganı ve şiarıydı; Hz. Muhammed (s.a.a) Hira Dağı'ndan bu sloganla inmiş ve "Allah'tan başka ilâh olmadığını söyleyip kurtulun." buyurmuştur. Bir hadiste de yine aynı doğrultuda *"İbadetlerin en üstünü Allah'tan başka ilâh olmadığını söylemek ve "La ilâhe illallah"* demektir." buyurulur.

Allah'ın Birliği ve Tevhidin Delilleri

1- Mutlak kemal olan; hiçbir hadde, sınıra ve ölçeğe sığmayan, ezelî ve ebedî yaratıcı olan, zaman ve mekânı yaratmış bulunan yüce Allah'tan başka bir ilâhın olması ve birden fazla yaratıcının bulunması mümkün değildir. Yüce yaratıcının sonsuz ve sınırsız oluşuna dikkat edildiğinde birden fazla sonsuz olamayacağı kolayca anlaşılır. Zira çokluk, bir sonu ve sınırı gerektirir.

1- Hacc, 36

2- İsrâ, 23

3- Enbiyâ, 22

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

2- Bütün kâinata bir ve aynı düzen egemendir, bu da söz konusu düzenin bir tek mimarı olduğunu gösterir. Gökbilimcilerin yıldızlarla galaksilerde tespit ettiği sistem ve kurallar, atom bilimcilerinin atomun yapısında tespit ettiği kural ve sistemle tamamen bir ve aynıdır. Aynı sistem, insanın beden ve bütün varlığında da mevcuttur. Bu kural ve sistemlerin birden fazla yaratıcısı olsaydı kâinattaki düzen kesinlikle bozulurdu; "**Göğün ve yerin Allah'tan başka ilâhı olsaydı her ikisi de bozulur giderdi…**" buyruğunun anlamı işte budur.[1]

3- Bütün peygamberlerin yüce Allah'ın bir olduğunu haber vermiş olması, O'nun birlik ve vahdaniyetinin kesin delilidir. Yüce Allah tarafından tebliğ ve irşatla görevlendirilmiş olan bütün peygamberler O'nun bir ve tek olduğunu buyurmuşlardır.

İmam Ali (a.s), oğlu İmam Hasan'a vasiyetinde şöyle buyurur:

> Oğulcuğum, bil ki, eğer yüce Rabbinin eşi ve ortağı olsaydı, o ortağın elçileri de sana gelirdi ve sen onun da mülk ve kudretinin izlerini görür, fiillerini ve sıfatlarını tanırdın. Ama O, kendisinin de tanımlamış olduğu gibi tek ve bir Allah'tır…[2]

Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurulur:

> **Senden önce hiçbir elçi göndermedik ki ona şunu vahy etmiş olmayalım: "Benden başka ilâh yoktur, öyleyse bana ibadet edin."**[3]

Tevhit, yüce Allah'ın bütün sıfatlarını tanımanın temelidir. Zira O'nun bir ve tek oluşu, sonsuz ve ebedî varlığından kay-

---

1- Enbiyâ, 22

2- Nehcü'l-Belâğa, 31. mektup, İmam Hasan'a (a.s) vasiyeti.

3- Enbiyâ, 15

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

naklanmaktadır. Bu varlık bütün kemallere sahip olup her nevi kusur ve noksanlıktan münezzehtir. Bundan dolayıdır ki yüce Allah'ı gerçek tevhitle tanıyan biri, O'nun bütün sıfatlarını tanımış demektir.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyuruyor:

> İhlasla "La ilâhe illallah" diyen biri cennete girer. Böyle birinin ihlâsı, söylediği "La ilâhe illallah"ın onu yüce Allah'ın haram kıldığı şeylerden sakındırmasıdır.[1]

Yine İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurur:

> Bir günde yüz kere "La ilâhe illallah" diyen biri, o gün amel açısından insanların en üstünüdür. Ancak, bu zikri daha fazla söyleyen biri ondan üstün sayılır.[2]

Hz. Resulullah'ın (s.a.a) bir hadis-i şerifte şöyle buyurduğu yer alır:

> Allah azze ve celle katında "La ilâhe illallah" demekten daha güzel bir söz yoktur. "La ilâhe illallah" ile sesini yükselten kimsenin günahları, tıpkı ağacın yapraklarının ağacın altına dökülmesi gibi, kendi ayakları altına dökülür.[3]

Tevhidin Mertebeleri

1- **Zatta Tevhit:** Her bakımdan eşsiz ve emsalsiz ve bütün yönleriyle mutlak olan demektir.

> **O'nun benzeri ve eşi yoktur, O duyan ve görendir.[4]**
>
> **Allah'ın kesinlikle eşi, emsali ve benzeri yoktur.[5]**

1- et-Tevhid, Şeyh Saduk, Sevabu'l-Muvahhidin babı, 26. hadis.

2- age, 33. hadis.

3- age, 15. hadis.

4- Şûrâ, 11

5- İhlas Suresi

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

2- **Sıfatta Tevhit:** Allah'ın bütün sıfatlarının bir tek şeye dönüyor olması ve zatıyla aynı olması demektir. Yani Âlim, Kadir, Hayy… olan hep ve sadece O'dur.

Adamın biri yüce Peygamber'den (s.a.a) "İlmin esası nedir?" diye sorunca, O: *"Allah'ı, layık olduğu veçhiyle tanımaktır."* buyurdu. Adam "Allah'ı hakkıyla tanımak nedir?" diye sorunca da şöyle buyurdu:

> O'nun ne emsali, ne de benzeri bulunmadığını bilmektir; O'nun yegâne ve tek mabut, eşi ve benzeri olmayan yaratıcı, kadir, evvel, ahir, zahir ve batın olduğunu anlamaktır. Allah'ı hakkıyla tanımak işte budur![1]

3- **Fiillerde Tevhit:** Fiillerde tevhit, her iki dünyadaki bütün işlerin, aslında yüce Allah'ın işi ve fiili olması demektir, özelliği ve vasıfları ne olursa olsun bütün varlıklar yüce Allah'ın temiz zatındandır. Çiçeğin güzelliği, güneşin parlaklığı, dertlerin dermanı… Her şey ve her şey O'ndandır. Yani kâinatta hiçbir varlığın kendiliğinden bir bağımsızlığı yoktur; gerçek anlamda bağımsız etken ve etkileyici sadece yüce Allah'tır. Başka bir deyişle varlıklar, varlıkları açısından yüce Allah'ın zâtına bağımlı oldukları gibi etki ve fiilleri açısından da O'na bağımlıdırlar.

Bunun "nedensellik" kuralının ve "sebepler âlemi"nin reddi anlamına gelmediğini de hemen belirtelim; nitekim İmam Cafer Sâdık'ın (a.s) da buyurduğu gibi yüce Allah, "her işin, kendisiyle ilgili neden ve sebep yoluyla gerçekleşmesini" istemiştir.[2] Aynı şekilde fiillerde tevhide inanmak, insanın kendi irade ve hürriyeti olmadığına ve fiillerin cebrî olduğuna

---

1- Biharu'l-Envar, c.3, s.14.

2- Usul-i Kâfi, Marifetu'l-İmam babı, 7. hadis.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

inanmak şeklinde de yorumlanmamalıdır asla. (İnsanın kendi eylemlerinde hür ve irade sahibi olduğunu ama sahip olduğu bütün güç ve enerjiyi, hatta hür iradesini de Allah'tan aldığını ileride açıklayacağız inşallah.)

> **De ki, "Allah her şeyin yaratıcısı olandır, O tektir ve mutlak muzafferdir."[1]**

> **Allah, sizin Rabbinizdir. O'ndan başka ilâh yoktur. Her şeyin yaratıcısıdır. O hâlde O'na kulluk edin, O bütün varlıkların koruyucusu ve müdebbiridir.[2]**

4- **İbadette Tevhit:** Tevhidin en kritik boyutu ibadette tevhit olup yüce Allah'tan başkasına kulluk etmemek ve O'ndan gayrisine eğilip teslim olmamaktır. İbadette tevhit; sıfat ve zatta tevhidin bir gereğidir. Zira "vacibe'l-vücud"un sadece yüce Allah olduğu ve O'ndan başka her şeyin mümkün ve muhtaç olduğu anlaşıldıktan sonra, ibadet sırf O'na mahsus olmakta ve sadece O'na kulluk edilmesi gerekmektedir. O, mutlak kemaldir ve O'ndan başka mutlak kemal yoktur; ibadet de kemale ermek için yapıldığına göre, sadece Allah'a mahsustur ve sadece O'na ibadet edilmelidir. Bütün peygamberlerin çağrısının eksenini ibadette tevhit oluşturmaktadır. Kur'ân-ı Kerim'de de bu konuda çokça ayet vardır.

Kur'ân ve İbadette Tevhit

> **…Biz her ümmete, "Allah'a kulluk edin ve tağuttan kaçının." diye tebliğ etmesi için bir elçi gönderdik…[3]**

> **Senden önce hiçbir elçi göndermedik ki ona şunu vahy**

1- Ra'd, 16

2- En'âm, 102.

3- Nahl, 36.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

etmiş olmayalım: "Benden başka ilâh yoktur, öyleyse sadece bana ibadet edin."[1]

Allah, benim ve sizin Rabbinizdir. Öyleyse O'na kulluk edin. Dosdoğru yol budur.[2]

Burada bir noktanın altını çizmek istiyoruz: Saygının, hürmetin ve eğilmenin mertebeleri ve dereceleri vardır. Bunun en ileri boyutu ve nihaî derecesi tapınma ve ibadettir. İşte bu merhale sadece yüce Allah'a mahsustur ve bunun da en bariz belirtisi secdedir. Yüce Allah'tan başkasına secdenin caiz olmamasının nedeni de budur zaten. Kullukta bu merhaleye varıp yüce Yaratan'ın karşısında toprağa kapanarak secde eden bir insan, yüce Allah'a ibadet ve itaatte bulunma ve kendisinin tekâmülü yolunda en büyük adımı atmış demektir.

Böylesine ihlâslı bir ibadet, sevgilinin aşkıyla yoğrulmuş ibadettir ve bu sevginin cazibesi, yüce Allah'a doğru hareket etmede önemli bir faktördür; yüce Allah'a doğru hareket ise mutlak kemale doğru hareket demek olup günah ve her nevi kötülükten ayrılmak demektir.

Gerçek anlamda ibadet eden, kendisini, sevdiği mabudunun rızası doğrultusunda düzenleyip O'na benzemeye çalışacağından, bu yolla cemal ve celal sıfatlarından bir huzmeyi kendisine doğru yansıtmayı başarır ki, bu da insanın eğitim ve tekâmülünde önemli bir rol oynar.

1- Enbiyâ, 25

2- Meryem, 36

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sorular:

1- Yüce Allah'ın birliği ve tevhidin delillerini belirtiniz.

2- Tevhidin mertebeleri nelerdir?

3- Fiillerde tevhit ne demektir?

4- İbadette tevhidi açıklayınız.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

8. Ders

YÜCE ALLAH'IN SIFATLARI (1)

Yüce Allah'ın sıfatlarını idrak etmek, O'nu tanımak ve var olduğunu anlamak kadar kolay değildir. Zira yüce Allah'ı tanıma merhalesinde gökteki yıldızlar, yeryüzündeki bütün ağaçların yaprakları, bitkilerle diğer canlılar ve kısacası bütün atom zerreciklerinin sayısınca delil vardır. Bizzat bütün bunlar yüce Allah'ın azamet ve büyüklüğünün ayetleri ve nişaneleridirler. Ama Allah'ın sıfatlarını anlama konusunda ise çok daha dikkatli olmak ve kıyas veya teşbih hatasına düşmemek gerekir.

O'nun sıfatlarını anlamanın birinci şartı mahlûkatın sıfatlarından hiçbirini Allah'a teşbih etmemek, O'na yakıştırmamak ve O'nu mahlûkata benzetmemektir. Çünkü yüce Allah'ın sıfatlarından hiçbiri, O'nun mahlûkatının sıfatlarıyla kıyaslanamaz ve maddenin sıfatlarından hiçbiri O'nun mukaddes zatında yer almaz. Zira maddî sıfat ve özelliklerin tamamı sınırlı olmayı gerektirmektedir. Yüce Allah ise sonsuz ve sınırsızdır. O, mutlak bir varlıktır. O'nun hakkında hiçbir had ve sınır tasavvur edilemez, bütün kemaller O'nda toplanmıştır. Bu nedenle yüce Allah'ın zatını kavrayıp anlayabilmek insanoğlu için imkânsız ve böyle bir beklenti de kesinlikle yersizdir.

Burada şu soru akla gelebilir: İnsan aklı yüce Allah'ın zatının ve sıfatının künhüne neden varamaz?

Cevap: Çünkü O, her bakımdan sınırsız ve sonsuz bir varlıktır, yüce Allah'ın ilmi, kudreti ve bütün sıfatları da tıpkı zatı

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

gibi sonsuz ve sınırsızdır. Buna karşılık biz ve bize ait olan her şey, yani sahip olduğumuz ilim, kudret, hayat, zaman ve mekân ise sınırlı ve mahduttur. Öyleyse; bunca sınırlı ve kısıtlı hâlimizle o sınırsız varlığı ve sıfatlarını tam olarak anlayıp künhüne varmamız nasıl mümkün olabilir? Eşi ve benzeri olmayan, tamamen müstesna bir varlığı her yönüyle kavramamız mümkün müdür acaba?

Subutî ve Selbî Sıfatlar

Yüce Allah'ın sıfatları subitî sıfatlar ve selbî sıfatlar olmak üzere ikiye ayrılır.[1] Subutî sıfatlar Allah'ta bulunan, selbî sıfatlar ise O'nda bulunmayan ve olumsuzlanan sıfatlara denir.

Subutî sıfatlar: Subutî sıfatlara "cemal sıfatları" da denir. Söz konusu sıfatlar şunlardır:

> Allah âlimdir, kadirdir, diridir (hay'dır), irade sahibidir, müdriktir, duyandır, görendir, kelamı vardır, kadim ve ebedîdir.

Yüce Allah sonsuz kemaldir ve yukarıda sıralanan subutî sıfatlardan ibaret değildir. Söz konusu sıfatlar, subutî sıfatların başlıcalarıdır.

Selbî sıfatlar: Buna "celâl sıfatları" da denir.

> Yüce Allah ne mürekkebdir (terkip edilmiştir), ne de cisimdir… Görünmezdir ve mekânı yoktur, eşsiz ve ortaksızdır, sıfatları zatıyla birdir ve zatına ek bir özellik değildir, ihtiyaçsız ve müstağnidir.

1- Ancak, selbî sıfatlar aslında sıfat olarak tanımlanamaz, çünkü bunlarla nitelenip belirlenmiş olan, bunlarla sıfatlanmış olmamaktadır; mesela "o, cisim değildir." nitelemesi bir sıfat değildir. [Sıfat, var olan nitelemelerdir, selbî sıfatlar ise nefyidir ve varlığında olmayan özellikleri içerir. - çev-]

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Zât ve Fiil Sıfatları

Subutî sıfatlar da ikiye ayrılmaktadır:

Zâtî sıfatlar: Yüce Allah'tan soyutlanamayacak, selp edilemeyecek sıfatlardır ve O'nun zâtı gibi olup zâtıyla bir ve aynıdır. Zâtî sıfatlar ilim, kudret ve hayatla; sonuçta bu üçüne dönen "Gören, Duyan, Kadîm, Ebedî, Ezelî, Müdrîk, Hekîm, Ganî, Kerim, Aziz… gibi sıfatların tamamıdır.

Fiilî sıfatlar: Allah'ın fiillerine bağlı olan sıfatlardır. Yani yüce Allah fiili gerçekleştirmedikçe söz konusu sıfat O'nun hakkında kullanılmaz. Halik (yaratan) ve Râzık (rızk veren) sıfatlar gibi. Yüce Allah kimi zaman bu sıfatlarla nitelenir, kimi zaman da nitelenmez. Mesela: Yüce Allah vardı ve henüz yaratmamıştı, sonra yarattı. Yüce Allah bir şeyi irade etti, bir başka şeyi ise irade etmedi, yani istedi ve istemedi.

Biraz daha açıklayalım: Musa'yla konuştu, Firavun'la konuşmadı, O'na itaat eden herkesi sever, O'nun koyduğu haram ve günahları işleyenleri sevmez.

Fiil sıfatlarında Arapça'da "iza" ve "in" ön ekleri gelir; "izâ irade şey'en" (yani, bir şeyi irade etti mi…) veya "inşallah" (yani, Allah isterse) cümlelerinde olduğu gibi. Oysa zât sıfatında mesela "iza alimallah" (yani, Allah bilince…) veya "in alime" (Allah bilirse…) denemez.

Yüce Allah'ın İlmi

Sınırsız varlığın ilmi de sınırsızdır; bütün kâinata egemen olan hayret verici düzen ve disiplin, yüce Allah'ın sınırsız ilmine delalet etmektedir. Yüce Allah'ın ilminde geçmiş, şimdi veya gelecek zaman birdir; ezeli nasıl tastamam bilirse ebedi de öylece bilir, bugünü nasıl biliyorsa, milyonlarca yıl öncesini de, sonrasını da aynı şekilde bilir.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Bütün varlık âleminin yaratıcısı yüce Allah olduğundan, bütün varlıkların sayısını, sırlarını ve hâllerini de yine O bilir; insanoğlunun yaptığı tüm iyi ve kötü fiilleri bilir, hatta insanın niyetinden, kalbinden ve aklından geçenlerden de haberdardır O. Yüce Allah'ın ilmi O'nun zatıyla aynıdır, ilmi zatından ayrı değildir.

Bilin ki yüce Allah her şeyden haberdardır.[1]

Gaybın anahtarları sadece O'nun katındadır ve O'ndan başka bilen yoktur. Karada ve denizde ne varsa hepsini bilir, O bilmeksizin bir yaprak dahi düşmez; yerin karanlıklarındaki bir tane, bir tek yaş veya bir tek kuru yoktur ki apaçık bir kitapta (yüce Allah'ın ilminde) kayıtlı olmasın…[2]

Göklerde ve yerde Allah O'dur; sizin gizli ve açık her şeyinizi bilir, yaptığınızdan haberdardır…[3]

Varlıkları yaratan, onları bilmez mi? O, Latif ve Habir'dir.[4]

Allah, gökte ve yerde olanları bilir.[5]

Sorular:

1- Aklın, yüce Allah'ın zatının ve sıfatlarının künhüne ermesi neden mümkün değildir?

2- Yüce Allah'ın subutî ve selbî sıfatlarını belirtiniz?

3- Zatî sıfatlarla fiilî sıfatların farkını açıklayınız?

1- Bakara, 331.

2- En'âm, 59.

3- En'âm, 3.

4- Mülk, 14.

5- Âl-i İmrân, 28.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

9. Ders

YÜCE ALLAH'IN SIFATLARI (2)

Mutlak varlığın sınırsız kudreti vardır. Varlık dünyası şaşırtıcı ve muazzam boyutlarıyla; uçsuz bucaksız uzaydaki gezegen ve yıldızlarıyla, saman yolları, galaksiler, denizler, okyanuslar ve bunlarda yaşayan türlü türlü canlılarıyla hep yüce Allah'ın nişaneleridirler. Yüce Allah her şeye kadirdir ve O'nun gücü bütün varlıkları kuşatmış ve sınırsızdır:

> **Varlık âleminin yönetimini elinde bulunduran yüce Allah pek bereketli ve ölümsüzdür ve O, her şeye güç yetiren (Kadir)dir.[1]**

> **Göklerin, yerin ve içlerinde olanların tümünün mülkü Allah'ındır. O, her şeye güç yetirendir.[2]**

> **Doğuların ve batıların Rabbine andolsun ki biz, güç yetireniz.[3]**

Kur'ân-ı Kerim'de yüce Allah'ın kudretini beyan eden ayetler, O'nun kudretinin kesinlikle sınırsız olduğunu göstermektedir. Dilediği zaman var edebilmekte, dilediği zaman da yok edebilmektedir; O'nun güç ve kudretinin yetmediği hiçbir şey yoktur, gücünün haddi ve sınırı bulunmamaktadır. Gökler-

---

1- Mülk, 1.

2- Mâide, 120

3- Mearic, 40

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

deki muazzam galaksileri yaratmakla zerre kadar bir canlıyı yaratmak O'nun için birdir.

İlim şehrinin kapısı İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

> Gizli-açık, hafif-ağır, zayıf-güçlü varlık âleminin tamamı yüce Allah'ın kudreti karşısında bir ve eşittir.(1)

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurur:

> Hz. Musa (a.s) Tur'a gittiğinde "Yüce Rabbim!" dedi, "Hazinelerini bana göster." Bunun üzerine Allah Teala buyurdu ki: "Benim hazinelerimi bilmek istiyorsan şunu bilmen yeter: Ben bir şeyin olmasını istersem o hemen oluvermiştir!"(2)

Yüce Allah'ın Kudreti Hakkında Soru

Bazen zihinleri bulandırmak için "Allah, kendisi gibi bir varlık yaratabilir mi?" diye bir soru atarlar ortaya. Buna evet diyecek olursanız birden fazla ilâh olabileceğini söylemiş olursunuz, hayır diyecek olursanız bu sefer de Allah'ın kudretini sınırlamış sayılırsınız. Ya da şöyle bir çelişik düşünceye düşerler: Allah Teala, yumurtayı büyütmeksizin ve kâinatı da küçültmeksizin, bütün kâinatı bir yumurtanın içine yerleştirebilir mi?

Burada şunu önemle vurgulayalım: Bu tür çelişik soruların cevabı "yapamaz" değil, "olamaz"dır. Daha sade bir deyişle, bu soru yanlıştır ve sorunun bizzat kendisinde çelişki vardır. Çünkü "Allah kendisi gibi bir yaratık yaratabilir mi?" diye sorduğumuzda "yaratma" fiilinden söz etmekteyiz, bu da "yaratılabilir" ve "yaratık" demektir; oysa aynı soruda "Allah

---

1- Nehcü'l-Belâğa, 80. hutbe

2- et-Tevhid, Şeyh Saduk, 9. hutbe, 17. hadis.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

gibi" ibaresi de eklenmiş ve o yaratığın "vacibe'l-vücud" ve "kendiliğinden var olan" olması şartı öne sürülmüştür. Bunun anlamı şudur: Allah "hem yaratılabilir olan, hem olmayan" ve "hem varlığı kendisinden olan, hem başkası tarafından yaratılmış bulunan"dır (yani hem yaratan, hem yaratılandır); böyle bir şey mümkün olur mu? Görüldüğü gibi [bu şartlı soru cümlesinin şartı, soru fiilini, soru fiili de şart kipini geçersiz kılmakta ve felsefede adına "çelişik düşünce (tenakuz) " denilen çelişkili kelime oyunları oynanmakta olduğundan] bu soru yanlış bir sorudur ve yüce Allah her şeye kadirdir.

Aynı şekilde, "Allah, kâinatı küçültmeksizin ve yumurtayı da büyütmeksizin kâinatı bir yumurtanın içine sığdırabilir mi?" sorusunda sonsuz büyüklükte olan kâinatın aynı zamanda küçük de olması gibi tamamen çelişkili ve birbirine zıt iki istek vardır. Burada da cevaba mahal bırakmaksızın, soru, kendi kendisini iptal etmektedir, çünkü mümkün olmayan bir şeye kudret taalluk etmez.

Yukarıdaki soru Emîrü'l-Müminin İmam Ali'den (a.s) sorulmuş ve İmam (a.s) şu cevabı vermiştir:

> Şüphe yok ki yüce Allah asla aciz ve güçsüz değildir, ama senin sorduğun şey bizâtihi "olamaz" ve "imkânsız"dır.[1]

Bir başka hadiste de bu soru İmam Rıza'dan (a.s) sorulmaktadır; İmam'ın (a.s) cevabı şöyledir:

> Evet, Allah bunu yapabilir, yumurtadan daha küçük bir cisme bile sığdırabilir; nitekim senin gözlerin yumurtadan daha küçük olduğu hâlde yüce Allah dünyayı senin gözlerine sığdırmıştır.

İmam'ın bu cevabı karşı tarafın algılayabileceği düzeyde veri-

1- et-Tevhit, Şeyh Saduk, 9/9

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

len bir cevaptır, asıl cevap değildir. Zira soruyu soran şahıs bu tür konuları analiz edebilecek düzeyde biri değildir.[1]

"Hayy" ve "Kayyum" Allah

Yüce Allah ölümsüz, kalıcı ve sabit bir hayata sahiptir; O kendi zatıyla vardır; diğer varlıkların varlığı da O'na bağlıdır. Yüce Allah için sözünü ettiğimiz "hayat", diğer varlıklar için kastedilen hayattan farklıdır. Zira yüce Allah'ın hayatı O'nun bizzat zatı ve kendisidir, ne dış bir unsurdan eklenmiş bir edilgendir, ne de sonu vardır. Yüce Allah'ın hayatı O'nun ilmi ve kudreti anlamındadır. O'nun hayatı kendiliğinden (zatî), ezelî, ebedi, değişmez ve sınırsızdır. O "Kayyum"dur; yani varlıkların bütün durum ve işleri O'nun elindedir, mahlûkatın rızkı, ömrü, hayatı, ölümü… hep O'nun tedbirinde ve O'nun elindedir.

> **Bir ve tek, diri, kalıcı ve kâinatı elinde bulundurup koruyan Allah'tan başka ilâh yoktur.[2]**
>
> **Diri ve Kayyum olan (Allah)ın önünde bütün yüzler saygıyla eğilir.[3]**

Yüce Allah'ın ilmi ve kudreti ispatlandıktan sonra Hay (daima ve kendiliğinden diri) ve Kayyum (bütün mevcudatın varlığı kendisine bağlı olan) oluşu da ispatlanmış olmaktadır. Çünkü sıfatların tamamı hayata ve diriliğe bağlıdır; insanın kısıtlı ilmi ve naçiz gücü onun diriliğinin bir göstergesi oluyorsa, ilmi ve kudreti sonsuz ve sınırsız olan yüce Allah'ın en üstün hayat kemallerine sahip bulunduğu, hatta O'nun hayatının zatıyla aynı olduğu kolaylıkla anlaşılabilecektir. Bu

---

1- Peyam-ı Kur'ân, c.4, s.183.

2- Âl-i İmrân, 2

3- Tâhâ, 111

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

nedenledir ki "Ya Hayyu, ya Kayyum!" zikri en mükemmel zikirlerden sayılır. Çünkü "Hay", O'nun zatının en temel sıfatlarından birine, yani ilmiyle kudretine; "kayyum" da fiilî sıfatlarının toplamına işaret eder. Bu nedenle, Emîrü'l-Müminin İmam Ali (a.s) şöyle buyurur:

> Bizler senin azametinin künhüne asla varamayız; ancak şunu bilebiliriz: Sen Hay ve Kayyum'sun ve kullarının hâlinden bir an bile gafil değilsin.[1]

İmam Ali (a.s) şöyle anlatır:

> Bedir Savaşı sırasında bir ara, Hz. Peygamber'in (s.a.a) ne durumda olduğunu görmek için yanına gittim; secdeye kapanmış, sürekli "Ya Hayyu, ya Kayyum!" diyordu. Birkaç defa yanına uğradım, hep aynı durumdaydı. Yüce Allah ona zafer nasip edinceye kadar Hz. Resulullah (s.a.a) bu hâlini sürdürdü."[2]

Buraya kadar anlattıklarımız yüce Allah'ın sıfatlarının usulü ve temel prensipleri olup bütün diğer sıfatlar sonuçta bunlara döner. Bu nedenle burada söz konusu sıfatları sadece tercüme etmekle yetiniyoruz.

Kadim ve ebedî: Yani her zaman var olagelmiştir ve daima var olacaktır. O'nun başlangıcı ve sonu yoktur:

> *Evvel O'dur, ahir O'dur, zahir O'dur, batın O'dur; O her şeyden haberdardır, her şeyi bilir.*[3]

Murîd: Yani "irade" sahibidir. Hiçbir işinde mecbur değildir; yaptığı her şeyde mutlaka bir gaye ve hikmet vardır, "hakîm"dir.

1- Nehcü'l-Belâğa, 160. hutbe

2- Ruhu'l-Beyan tefsiri, Ayete'l-Kürsi'nün tefsiri

3- Hadid, 3

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Mudrik: Her şeyi idrak eder, her şeyi alır, her şeyi görür ve duyar, (Semi' ve Basîr'dir).

Mütekellim: Yüce Allah ses dalgalarını istediği gibi yaratabilir ve peygamberleriyle konuşabilir; ağız, dil, dudak ve hançereyle yapılan bir konuşma değildir bu.

Sâdık: Yüce Allah'ın buyurduğu her şey dosdoğrudur ve hakikatin tâ kendisidir. Zira yalan, ya cehalet ve bilgisizlikten, ya da zaaftan kaynaklanır; yüce Allah ise bütün bunlardan münezzehtir.

Sonuç olarak yüce Allah sonsuz ve sınırsız kemaldir, O'nun mukaddes ve yüce zatında hiçbir eksiklik ve noksanlık bulunmaz. O'nun sıfatlarını tam olarak anlamaktan aciz olduğumuzu itiraf etmemiz ve haddimizi bilerek sonsuz bir saygı ve edeple şunu söylememiz gerekir:

> Ey her nevi hayal, kıyas ve zandan üstün olan; ey okuduğumuz, duyduğumuz ve söylediğimiz her şeyden öte olan! Ömür bitti ve yolun sonuna geldik, ama senin vasfının daha başındayız hâlâ!

O'nun Zatı Üzerinde Düşünmek

Yüce Allah'ın sıfatları hakkında yaptığımız bu açıklamalardan sonra, yüce Allah'ın sıfatlarının O'nun zatıyla aynı olduğu bilinmelidir. Bu nedenle O'nun zatı ve sıfatları (kim, nice ve nasıllığı) konusunda asla düşünmemek gerekir. Zira bu, boş yere akıl yormaya ve şaşkınlığa kapılmaya neden olmaktan başka hiçbir işe yaramayacaktır. Doğru olan, sadece O'nun mahlûkatı ve yarattıkları üzerinde tefekkür etmektir.

İmam Muhammed Bâkır (a.s) şöyle buyurur:

> Yüce Allah'ın yaratışı konusunda konuşun, ama O'nun kendisini konuşmayın. Zira yüce Allah'ın bizzat kendi

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> varlığı hakkında konuşmak, şaşkınlık ve tahayyülünüzü artırmaktan başka işe yaramayacaktır!

Merhum Allame Meclisî ve diğer büyük âlimler, İmam'ın (a.s) bu buyruğundaki maksadın, yüce Allah'ın zatı, sıfatı, nasıl ve nice olduğu -niteliği- hakkında düşünülmemesi ve konuşulmaması olduğunu belirtmişlerdir. Yine İmam (a.s) şöyle buyuruyor:

> Yüce Allah'ın bizzat kendisi hakkında düşünüp kafa yormaktan sakının; O'nun azametini görmek istediğinizde yaratılış âleminin büyüklük ve azametine bakın.[1]

Sorular:

1- Yüce Allah'ın kudretinin nişane ve belirtileri nelerdir?

2- Kadim, ebedî, mütekellim ve sâdık ne demektir?

3- Yüce Allah'ın zatı hakkında düşünmek neden men edilmiştir?

1- Usul-i Kâfi, Niteliği Konuşmanın Yasaklandığı bab, 1 ve 7. hadis.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

10. Ders

SELBÎ SIFATLAR

Selbî sıfatları tek cümleyle şöyle tanımlayabiliriz: Yüce Allah, mümkünatın (yaratıkların) bütün kusur, noksanlık, sınırlılık ve diğer sıfatlarından münezzeh ve beridir. Bu sıfatların en önemli kısmı, O'nun mürekkep (bileşik) olmamasıdır; yani madde ve cisim değildir, görülmez; O'nun için zaman, mekân, yer ve yön yoktur, her nevi ihtiyaçtan beri ve münezzehtir. O'nun zatında yer, konum, olay ve değişim söz konusu değildir, yüce Allah'ın sıfatları O'nun zatıyla aynıdır; yani zatına ek bir nitelik değildir.

Emîrü'l-Müminin Ali (a.s) bir hutbesinde şöyle buyurur:

> Hiçbir şey O'nu meşgul etmez, zamanın geçmesi O'nda hiçbir değişikliğe neden olmaz, varlığı hiçbir mekâna sığdırılamaz, hiçbir dille tavsif edilip niteliği anlatılamaz.[1]

İmam Cafer Sâdık (a.s) da şöyle buyurmaktadır:

> Yüce Allah zaman, mekân, hareket, intikal veya durmayla nitelendirilemez; bilakis zaman, mekân, hareket, intikal ve sükunu bizzat Allah yaratmıştır; yüce Allah, zalimlerle zorbaların O'nun hakkında söylediği her şeyden çok daha üstündür.[2]

1- Nehcü'l-Belâğa, 178. hutbe.

2- Biharu'l-Envar, c.3, s.309.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Selbî Sıfatların Açıklaması

Yüce Allah'ın "mürekkep" olmaması demek O'nun terkiplerden ve bileşimlerden oluşmaması demektir. Çünkü her bileşim ve terkibin parçaları vardır, oysa yüce Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Allah'ın birliğinden bahsederken O'nun mutlak kemal olduğunu ve hiçbir sınır ve haddi bulunmadığını hatırlatmıştık. Bunu bir kez daha hatırlatıp vurgulamakta yarar var: Sınırlılık veya ihtiyacı gerektiren şey, sadece mümkün olan varlıklara mahsustur, yüce Allah ise bundan beri ve münezzehtir.

Yüce Allah Madde Değildir, Görülemez

Gözler O'nu idrak edemez, O ise bütün gözleri idrak eder, O Lâtif ve haberdar olandır.[1]

Soru: Allah'ı görmek neden imkânsızdır?

Cevap: Bir varlığın görülebilmesi için gereken özellikler, yüce Allah'ta mevcut değildir ve O'nun için imkânsızdır. Yani görülmesi için madde olması gerekir; belli bir mekânı, yönü, boyutu ve parçaları olması gerekir. Zira her maddede bunlar bulunmaktadır, her maddenin boyut, hacim, renk… vb. gibi özellikleri vardır. Dahası, bütün maddeler değişkendirler ve değişime uğrarlar, bu nedenle de zaman ve mekâna muhtaçtırlar. Bunlar da mümkün olan varlıkların, var olmaları ve varlıklarını sürdürebilmeleri için nedene muhtaç olan varlıklara mahsus özelliklerdir. Yüce Allah ne maddedir, ne de görülebilirdir (Ehlisünnet'ten bazıları yüce Allah'ın kıyamet günü cisimleşeceğini ve gözle görülebileceğini ileri sürmüş ve bu konuda makul olmayan tuhaf görüşler serdetmişlerdir.

1- En'âm, 103.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Ancak bunun Kitap, sünnet ve mantığa tamamen aykırı olduğu bilinmeli, yüce Allah'ın bu tür yakıştırmalardan münezzeh olduğu unutulmamalıdır).

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmaktadır:

> Yüce Allah'ın madde olduğunu zanneden kimse bizden değildir, biz dünyada ve ahirette böylelerinden uzağız.[1]

Mekânı Yoktur ve Her Yerde Vardır

Madde olmayan soyut bir varlığı kavrayabilmek, madde dünyasında esir olan ve o dünyaya alışmış bulunan insanoğlu için çok zordur. Yüce Allah'ı tanıyıp kavrayabilmenin ilk adımı, O'nu mahlûkatın bütün özelliklerinden münezzeh bilmektir. Yüce Allah'ı mekândan münezzeh bilmediğimiz sürece O'nu tanıyıp varlığını idrak edebilmemiz mümkün olmayacaktır. Esasen mekân ve boyut, maddenin kaçınılmazlarındandır, oysa yüce Allah'ın maddî bir varlık olmadığını daha önce de vurgulamıştık.

O, Her Yerde Vardır

> **Doğu ve batı Allah'ındır, nereye dönerseniz Allah oradadır, Allah ihtiyaçsızdır ve bilendir.[2]**

> **Nerede olursanız Allah sizinledir; Allah bütün yaptıklarınızı görendir.[3]**

İmam Musa İbn Cafer (a.s) şöyle buyuruyor:

1- et-Tevhid, Şeyh Saduk, 6. bab. 20. hadis.

2- Bakara, 115.

3- Hadid, 4

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> Şüphesiz, yüce Allah zaman ve mekân olmaksızın daima vardı, şimdi de öyledir. Hiçbir mekân O'ndan boş olmadığı hâlde, O hiçbir mekânı işgal etmiş ve hiçbir yere girmiş değildir.[1]

Adamın biri İmam Ali'den (a.s) "Yüce Rabbimiz gökleri ve yeri yaratmadan önce neredeydi?" diye sordu, İmam (a.s) şöyle buyurdu:

> "Nerede" sorusu, mekân sorusudur; oysa yüce Allah vardı ve mekân diye bir şey yoktu.[2]

Yüce Allah Nerededir?

el-İrşad ve *el-İhticac* adlı kitapta şöyle geçer:

Yahudi ulemasından biri halifenin (Ebu Bekir veya Ömer) huzuruna çıkarak "Siz, Peygamber'in halifesi misiniz?" diye sordu, halife "Evet" deyince Yahudi din adamı, "O zaman yüce Allah'ın nerede olduğunu söyleyebilir misiniz bana? Yerde midir, yoksa gökte midir?" diye sordu. Halife "Gökte, Arş'tadır O" diye cevap verdi. Yahudi âlim "O zaman yeryüzünde Allah yoktur, öyle mi?" diye sordu, halife öfkelenerek "Uzaklaş benden! Yoksa öldürürüm seni!" dedi. Yahudi şaşırarak oradan ayrıldı ve İslâm dinini alaya almaya başladı. Olayı duyan İmam Ali (a.s) onunla görüşerek: *"Sorduğun soruyu ve aldığın cevabı duydum."* diye dedi; sonra da şunları ekledi:

> Ama biz Müslümanların inancına göre yüce Allah mekânın yaratıcısıdır, bu nedenle bir mekânda bulunması mümkün değildir. Yani bir mekâna sığmaktan münezzeh ve bir mekânla sınırlanmaktan çok daha yücedir O.

1- et-Tevhid, Şeyh Saduk, 28. bab, 12. had.

2- age, 4. had.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> Bizzat kendi kitaplarınızdan birinde şöyle yazılı değil mi? Bir gün İmran oğlu Musa (a.s) oturmuşken doğu yönünden bir melek geldi, Musa (a.s) ona nereden geldiğini sorunca "Rabbimin katından geliyorum." dedi. Sonra, batı yönünden bir melek geldi, nereden geldiğini sorunca Rabbinin katından geldiğini söyledi. Bu sırada bir başka melek geldi, nereden geldiğini sorduğunda "Yedinci gökten, Rabbimin katından geliyorum." dedi; bu arada bir melek daha geldi, Musa (a.s) "Nereden geliyorsun?" diye sordu, "Yerin yedinci katından, Rabbimin katından geliyorum." diye cevap verdi. Bunun üzerine Hz. Musa (a.s) "Hiçbir mekânın O'nsuz olmadığı ve hiçbir mekânın bir başka mekândan kendisine daha yakın bulunmadığı Rabbim münezzehtir!

Yahudi din adamı "Şehadet ederim ki apaçık hak işte budur ve sen, Peygamberinin halefi olmaya herkesten daha layıksın."[1]

Duada Neden Elimizi Göğe Doğru Açarız?

Hişam İbn Hakem şöyle anlatır: Bir gün İmam Cafer Sâdık'ın (a.s) huzuruna çıkan bir kâfir "**Rahman, Arş'ı istivâ etmiştir.**" ayetinin anlamını sordu. İmam (a.s) kısa bir açıklamadan sonra *"Yüce Allah'ın hiçbir mekâna, hiçbir mahlûka ihtiyacı yoktur, bilakis, her şey O'na muhtaçtır."* buyurdu. Adam "O hâlde dua sırasında elinizi göğe kaldırmanız veya yere çevirmeniz arasında fark yok demektir." dedi.

İmam (a.s) *"Yüce Allah'ın ilim, ihata ve kudreti açısından, dediğin konuda fark yoktur ve ikisi de birdir."* buyurdu ve şunu ekledi:

1- Peyam-ı Kur'ân, c.4, s.274.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> Ancak, yüce Allah dostlarına ve sevdiği kullarına, dua ederken ellerini göğe, Arş'a doğru açmalarını buyurmuştur, zira rızkın madenî oradadır. Biz, Kur'ân ve Hz. Resulullah'ın (s.a.a) haberlerinde ispatlanan hakikatlere sarılmaktayız, bize "Ellerinizi yüce Allah'a doğru kaldırın." buyrulmuştur. Bütün ümmet bu buyruk hakkında görüş birliğine sahiptir."[1]

İmam Ali de (a.s) şöyle buyurur:

> Namazınızı tamamladığınızda elinizi göğe açıp dua edin!

Bu söz üzerine, birisi "Allah Teala her yerde yok mudur?" diye sordu, İmam (a.s) *"Elbette vardır."* buyurunca adam "O hâlde kulları neden O'na yakarırken ellerini göğe açıyor?" diye sordu. İmam (a.s) şöyle cevap verdi:

> *Kur'ân-ı Kerim'de "Sizin rızkınız ve size vaat edilenler göktedir."* buyruğunu okumadın mı? O hâlde insan, rızkın mahallinden başka nereden rızkı istesin? Rızkın ve ilâhî vaadin mahalli göktür![2]

Sorular:

1- Selbî sıfatlar ne demektir?

2- Yüce Allah'ı görmek neden imkânsızdır?

3- Allah'ın nerede olduğunu soran Yahudi âlimine Hz. Ali (a.s) nasıl cevap vermiştir?

4- Dua ederken neden elimizi semaya açarız?

1- Biharu'l-Envar'dan nakille; c.3, s.330,

2- Biharu'l-Envar'dan nakille, c.90, s.308

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Bu Bölümün Kaynakları

Tevhit konusu burada son buldu. Bu konuda yararlanılan ve iktibasta bulunulan kaynaklar şunlardır:

– Usul-i Kâfi, *Sıkatu'l-İslâm Kuleyni*

– Nehcü'l-Belağa

– Peyam-ı Kur'ân, *Üstat Mekarim Şirazî*

– Üstat Mekarim Şirazi'nin, Cafer Sübhâni'nin, Rıza Üstadî'nin, Muhammedî Reyşehrî'nin ve Şehid Haşîmînejad'ın akait usulü konulu eserleri.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İkinci Bölüm

ADALET

- İlâhî Adalet
- Bela ve Felaketlerin Felsefesi (1)
- Bela ve Felaketlerin Felsefesi (2)
- İhtiyar (Seçme Özgürlüğü) ve Vasat Yol

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

11. Ders

İLÂHÎ ADALET

İslâm dininin ikinci vazgeçilmez prensibi, yüce Allah'ın âdil oluşudur. Adalet, yüce Allah'ın cemal sıfatlarındandır. İlâhî adalet mevzuu bir taraftan Allah'a inanma aslıyla doğrudan ilgiliyken bir taraftan da mead, nübüvvet, imamet, ahkâmın felsefesi, ödül-ceza ve cebr-tefviz gibi konularla da ilgili bir konudur. Bu nedenledir ki ilâhî adalete inanmak veya bu esası reddetmek, bireyin bütün dinî inanç ve bilgisini doğru temele oturtabilir veya alt üst edebilir. Diğer taraftan ilâhî adaletin sosyal adalet, ahlâkî adalet ve eğitim konuları üzerindeki etkilerini de inkâr etmek mümkün değildir. Yüce Allah'ın sıfatları arasında "adalet"in akait usullerinden biri sayılmasının nedeni onun bu özellikleridir işte.

Adalet Konusunun Akîdevî Geçmişi

Ehlisünnet fırkalarından kendilerini "Eş'arî" diye tanımlayan bir grup Müslüman bu esasa inanmamaktadır. Eş'arîler yüce Allah'ın adaletini inkâr etmemektedirler. Ama yüce Allah bütün varlık âleminin maliki ve sahibi olduğundan, dilediği her şeyi yapabilir ve O'nun yaptığı her şey adalet sayılır. Yani iyileri cezalandırıp kötülere mükâfat da verse, bu adalettir; demekteler. Bu grubun inancına göre yüce Allah'ın fiilinde "iyi" ve "kötü" yoktur, O'nun yaptığı her şey iyi ve güzeldir. Bu akımın lideri, Ebu Musa Eş'arî'nin torunlarından olan Ebu'l-Hasan Eş'arî'dir.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Söz konusu Müslüman grubun böyle bir inanca kapılmasının temel nedeni kader konusunda cebriyeci bir inanç taşımaları olmuştur. Eş'arîler kader konusunda cebre [Türkçe'de mutlak kadercilik olarak tanımlanan "kaderiye"ye - çev-] inanır ve insanın yaptığı fiillerde kendi iradesinin bulunmadığını söylerler. Onlara göre insan yüce Allah'ın iradesine mahkûmdur, onun kaderini sadece Allah belirler, insanın kendi kaderinde kendi etkinliği yoktur, binaenaleyh insanın yaptığı her şey Allah'ın iradesiyle yapılmıştır! Eş'arîlerin bu görüşleri yerinde bir eleştiriye uğrayarak kendilerinden "insanın fiilleri kendi iradesiyle değil, Allah'ın iradesiyle ve mecburen gerçekleşiyorsa, o zaman insanın cezalandırılması ve kötü işlerde bulunanların azaba duçar olması Allah'ın adaletine nasıl sığar?" diye sorulduğu ve bu haklı soruya verebilecek cevap bulamadıkları için "ilâhî adalet"i inkâr ederek "Yüce Allah (kulları eliyle) ne yaparsa yapsın, adalet sayılır!" demek zorunda kaldılar ve bir çıkmazdan diğerine düşmüş oldular.

Şiî Müslümanlar Kur'ân ve masumların (Hz. Resulullah ve onun tertemiz Ehlibeyt'inin) sünneti doğrultusunda, yüce Allah'ın adaletini, İslâm dininin usullerinden [imanın şartlarından] biri sayar ve adaleti vazgeçilmez temel inançlardan biri kabul ederek aklın teşhis edebildiği bir "iyi" ve "kötü" kavramının varlığına inanıp cebriye inancını reddederler.

Hz. Ali (a.s) gayet veciz bir ifadesinde tevhitle adaleti birbirinin gereği olarak görmekte ve şöyle buyurmaktadır:

> Tevhit, yüce Allah'ı düşünce ve hayale sığdırmamaktır (zira hayal ve düşünceye sığan her şey sınırlıdır) ve adalet de yüce Allah'ı suçlamamak, O'na ithamda bulunmamaktır (kendi yaptığı kötü işleri O'na mal etmemektir.)[1]

1- Nehcü'l-Belâğa, vecizeler, 470. hikmet.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İlâhî Adaletin Delilleri

Aklî Delil: Zulüm kötüdür; yüce Allah asla kötülük yapmaz. Çünkü zulmün birkaç nedeni vardır ki yüce Allah onlardan münezzeh ve beridir.

Zulmün nedenleri ve kökleri şunlardır:

1- İhtiyaç: Zulme başvuran biri, bunu herhangi bir ihtiyacını gidermek için yapar.

2- Cehalet ve bilmezlik: zulmün çirkinlik ve kötülüklerini bilmeyen biri zulmeder ancak.

3- Ahlâkî rezillikler: Zulmeden biri kindar, düşman, kıskanç, bencil ve keyfine düşkün bir karakter taşır.

4- Acziyet: Kendisinden bir zarar veya tehlikeyi gidermeye gücü yetmeyen ve bundan aciz olan birinin de zulmetmesi mümkündür, böyle biri söz konusu amaç için zulmetmekten başka çare bulamaz.

Bir zulüm yapıldığında bunun nedeni yukarıda saydıklarımızdan biridir mutlaka; bu faktörler olmasaydı hiçbir zaman hiçbir yerde zulüm vuku bulmazdı. Bu faktörlerden hiçbiri Yüce Allah'ın hakkında düşünülemez. Zira yüce Allah:

1- Mutlak anlamda müstağni ve ganidir.

2- İlmi sınırsız ve sonsuzdur.

3- Bütün kemal sıfatlarına sahiptir ve her nevi kusur ve noksanlıktan beridir.

4- Sınırsız bir güç ve kudrete sahiptir.

Bütün bu nedenler, yüce Allah'ın âdil olduğunu göstermektedir.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sahife-i Seccadiye'nin 45. duasında şöyle buyrulur:

> Ya Rabbi! Senin bağışlayıp affetmen lütuftur, cezalandırman da tamamen adalet!

Ehlibeyt İmamları gece namazından sonra şöyle dua edilmesini tavsiye buyurmuşlardır:

> Ya Rabbi! Senin ceza vermede acele etmediğini ve hükmünde asla zulme yer olmadığını bilirim… Ancak fırsatı kaçırmaktan korkan kimse acele eder ve ancak zayıf ve aciz olan zulümde bulunur; ey yüceler yücesi Rabbim, sen bütün bunlardan beri ve üstünsün![1]

Allah'ın Adaletinin Anlamı

Bunun "Yüce Allah âdildir ve kimseye zulmetmez." şeklinde bilinen yaygın anlamından daha kapsamlı bir anlamı da vardır:

1- Yüce Allah'ın adil olması demek, O'nun maslahat ve hikmete aykırı hiçbir şey yapmaması demektir.

2- Adalet, yüce Allah'ın katında bütün insanların her bakımdan eşit ve bir olması ve iyi ameller işleyerek kendisini kötülüklerden uzak tutabilenler (muttakiler) dışında kimsenin diğerinden üstün sayılmamasıdır:

> **Allah katında en üstün ve en değerli olanınız, en takvalılarınızdır; şüphesiz, Allah bilen ve haberdar olandır.[2]**

3- Hak üzere yargılama ve ödüllendirme: Yani çok küçük de olsa hiçbir amel yüce Allah katında karşılıksız kalmaz, hiçbir ayırım gözetmeksizin bütün kullarının işlediği en küçük amellerin bile karşılığını verir:

1- Misbahu'l-Müteheccid, Şeyh Tusi, s.173, gece namazı duaları

2- Hucurat, 14.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Kim bir zerre kadar iyilik ederse onun karşılığını görecektir, kim bir zerre kadar kötülük ederse onun karşılığını görecektir.[1]

4- Her şeyi yerine koymak: "Adil kimse, her şeyi kendi yerine koyan kimsedir."[2]

Yüce Allah her olay ve varlığı yerli yerinde yaratmış ve her varlık için gerekli terkipleri gerektiği oran ve ölçüde belirli kılmıştır, varlık âleminin tamamında belli bir uyum ve denge vardır:

Yeryüzünde, her şeyden, ölçüsü belirlenmiş ürünler bitirdik.[3]

Dünya tıpkı çehrede kaş, göz, yanakta ben'dir,

Öyle ki; her şey kendi yerinde en güzeldir.

5- Belli bir amaca yönelik amel: Yani varlık âlemindeki her şey belli bir amaca yöneliktir, bütün âlemin var edilmesinde nice sırlar ve deliller gizlidir, hiçbir şey boş yere yaratılmış değildir:

Bizim sizi boş bir amaç uğruna yarattığımızı ve gerçekten bize döndürülüp getirilmeyeceğinizi mi sanmıştınız?[4]

Mezkur anlamda adalete inanıp yakîn etmek ve adaletin bütün anlamlarını kendi karakterinde somutlaştırmak, bireyin ahlâk yapısında fevkalade olumlu etkiler yaratmaktadır. Unutulmamalıdır ki, adil olan, adaleti sevendir aynı zamanda.

1- Zilzal, 7.

2- Mecmau'l-Bahreyn, "adalet" terimi.

3- Hicr, 19.

4- Müminun, 117.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sorular:

1- Adalet neden akidevî bir asıl sayılmıştır?

2- Yüce Allah'ın adaletinin aklî delili nedir?

3- Zulmün nedenleri ve kökleri nelerdir?

4- Adaletin anlamlarını özetle belirtiniz.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

12. Ders

BELA VE FELAKETLERİN FELSEFESİ (1)

Yüce Allah'ın âdil olduğu ve her işinin hikmet esasına dayandığı meselesi açıklığa kavuştuktan sonra müphemliğini koruyan diğer sorulara da doğru cevaplar verilmesi gerekmektedir. Yani doğal felaketler, belalar, dertler, acılar, mutsuzluklar, hezimetler, eksiklikler ve yetersizliklerin ilâhi adaletle nasıl bağdaştığı mevzuu incelenmelidir. Biraz dikkatle bakılacak olursa bütün bunların ilâhî adalet doğrultusunda cereyan ettiği ve adalete asla ters düşmediği kolaylıkla görülecektir. Bu tür sorulara iki şekilde cevap vermek mümkündür: Birincisi az ve öz; ikincisi ise ayrıntılı ve teferruatlı olarak.

1- Az ve Öz Cevap: Yüce Allah'ın "Hakîm" ve "Âdil" olduğu, yarattığı her şeyin belli bir gaye ve hikmete dayandığı, hiç kimse ve hiçbir şeye ihtiyacı olmadığı, her şeyden haberdar olup her şeyi bildiği ve bu nedenle de hikmete aykırı hiçbir şey yapmadığı, cehalet ve acizliğin sonucu olan zulmün yüce Allah'ın mukaddes zâtı için tasavvur dahi edilemeyeceği aklî ve naklî delillerle ispatlandığı hâlde biz halâ söz konusu hadiselerin felsefesini anlayamıyorsak bunun kendi bilgi ve bilincimizin kısırlılığından kaynaklandığını itiraf etmemiz gerekir.

Yüce Allah'ı sıfatlarıyla tanıyan biri için bu kısa cevap yeterli ve ikna edici olacaktır.

2- Teferruatlı Cevap (İnsanın kendisinin sebep olduğu belalar): İnsanoğlu hayatta birçok bela ve felaketle karşılaşmakta ve bunların asıl müsebbibi bizzat kendisi olmaktadır. Birçok

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

tatsız ve mutsuzlukların asıl nedeni yine insanın bizzat kendi tembelliği ve gevşekliği olup çalışma ve gayreti bırakmasıdır. Çoğu hastalıklar insanın oburluğundan ve nefsine düşkünlüğünden kaynaklanır. Düzensizlik ve disiplinsizlik daima felaket ve bedbahtlık getirmiştir. İhtilaf ve dağınıklık daima bela ve felaket doğurmuştur.

Ancak, işin şaşırtıcı tarafı birçok kimsenin bu neden-sonuç ilişkisini her nasılsa unutması ve her şeyin suçunu yaratılış nizamına yükleme kolaylığına kaçmasıdır. Bunların yanı sıra bazı bebeklerin kör, sağır, dilsiz ve felçli olarak özürlü şekilde dünyaya gelmesinde de bizzat anneyle baba suçlu olup bu tür olaylar şeriat hükümleri ve sağlık kurallarını hiçe saymanın bir sonucudur. Her ne kadar zavallı bebek suçsuzsa da, bu, anneyle babanın zulüm ve cehaletinin doğal bir neticesidir.

Ebeveynin bu tür buyruk ve tavsiyelere uymaması hâlinde, bebeğin özürlü doğumundan sorumlu olacağı ve bunların hiçbirinin Allah'a mal edilemeyeceği apaçık ortadadır. Bilakis, bütün bunlar insanoğlunun maalesef kendi elleriyle kendisine veya başkalarına yüklediği belalardır.

Kur'ân-ı Kerim insanoğluna hitaben şöyle buyurur:

> **Hasenattan (iyilikler ve başarılardan) sana ulaşan şey yüce Allah'ın katındandır ve kötülüklerden (üzücü olaylar ve yenilgilerden) sana ulaşan şey ise senin kendindendir.(1)**
>
> **İnsanların kendi ellerinin kazandığı dolayısıyla karada ve denizde fesat ortaya çıktı. Umulur ki dönerler diye Allah, onlara kendi yaptıklarının bir kısmını tattırmaktadır.(2)**

1- Nisâ, 79.

2- Rum, 41.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Acı Hadiseler ve İlâhî Cezalandırma

Hadiselerde de etraflıca şöyle geçmektedir: İnsanların başına gelen felaketlerle acı olayların önemli bir kısmı, işledikleri günahların bir sonucu olup onlara verilen ilâhî bir cezadır.

İmam Rıza'dan (a.s) nakledilen bir hadiste şöyle geçer:

> Kullar, daha önce işlemedikleri yeni günahlar işlemeye başlayınca yüce Allah da onlara ne olduğunu bilmedikleri yeni belalar musallat eder.(1)

Bir hadis de İmam Cafer Sâdık'tan (a.s) aktaralım:

> Bazen insan öyle bir günah işler ki gece namazı kılmaktan mahrum kalıverir. Kötü amelin, onu işleyen kimse üzerindeki uğursuz etkisi, ete vurulan bıçağın etkisinden daha hızlıdır.(2)

Hz. Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

> Allah'a andolsun ki bir kavmin refah ve mutluluğu, ancak kendi işledikleri bir kötülük nedeniyle ellerinden uçup gider, zira yüce Allah kullarına asla zulmetmez.(3)

Yine İmam Ali'den (a.s) aktaralım:

> Günah işlemekten sakının, bütün belalar ve rızkta yaşanan kıtlıklarının nedeni, işlediğiniz günahlardır. Hatta bir tarafınızın sıyrık olması, yere düşmeniz, başınıza bir felaket gelmesi günahlarınızın sonucudur. Allah Teala *"Uğradığınız her musibet ve belalar, bizzat kendi amellerinizin sonucudur."* buyurmaktadır."(4)

1- Biharu'l-Envar, c.70, s.354

2- age, s.358.

3- Nehcü'l-Belâğa, 178. hutbe

4- Nisâ, 79; Biharu'l-Envar, c.83, s.350, daha fazla bilgi için bk. el-Burhan

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Cezalandırmanın Kapsamlı Oluşu Üzerine Bir Soru

Kur'ân, hadisler ve tarihî belgeler açısından, insanların uğradığı bela ve felaketlerin çoğu cezalandırma amaçlıdır. Burada şu soru akla geliyor: Gazaba ve belaya uğrayan kavimlerde hem zalim, hem mazlum insanlar vardı, müminlerle kâfirler bir arada yaşıyorlardı; neden bu kavimlerin müminleri de kâfirlerle birlikte helak oldular?

Cevap: İslâm açısından müminlerle mazlumların uğradığı bela ve felaketlerin nedeni, kötülüğü nehyetme prensibini terk etmeleri, fesat ve zalimlerle mücadele etmemeleridir:

> **Etkileri sadece zalimleri değil, herkesi kapsayacak olan fitneden korkun.**[1]

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor:

> İnsanları iyiliğe çağırmayı, kötülüğü menetmeyi sakın ihmal etmeyin; aksi takdirde yüce Allah'ın genel azabı gelir hepinize ulaşır.[2]

Bir başka soru ise: Bazen bazı günahkârlarla zalimlerin çok müreffeh ve rahat bir hayat yaşadıklarını, hiçbir sorunları olmadığını ve buna karşılık nice müminlerin türlü sorunlarla boğuştuğunu görüyoruz. Bunun izahı nedir?

Cevap: Çeşitli ayet ve rivayetlerde zalimlerle günahkârlara verilen mühlet ve nimetlerin onların azabını arttırdığı geçer:

> **O küfre sapanlar, kendilerine tanıdığımız süreyi sakın kendileri için hayırlı sanmasınlar, biz onlara, ancak gü-**

Tefsiri c.4, s.127; Nuru's-Sekaleyn, 78. ayetin açıklaması; Biharu'l-Envar, c.78, s.52.

1- Enfal, 15.

2- Vesailu'ş-Şia, c.11, s.407.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

nahları daha da artsın diye süre vermekteyiz. Onlar için aşağılatıcı bir azap vardır.[1]

İmam Ali (a.s) şöyle buyurur:

Rabbin sana sürekli nimetler veriyor ve sen de sürekli günah işliyorsan bu durumda ciddi şekilde Allah'tan sakın.[2]

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyuruyor:

Yüce Allah bir kulunun saadet ve hayrını istediği zaman onun günah işlemesi hâlinde, rahatsızlığına yol açacak bir soruna müptela eder ve ona tövbeyi hatırlatır. Kendisine isyan eden kötü bir kulunu da cezalandırmak istediğinde yaptığı günaha karşılık ona nimet verip tövbeyi ona unutturur ve yaptığını sürdürmesini sağlar. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Biz onları bilmedikleri ve hiç ummadıkları yerden yavaş yavaş azaba doğru götürürüz."* Yüce Allah burada söz konusu kötülere günah işledikleri nimet verdiğini hatırlatmaktadır.[3]

Sorular:

1- İnsanların başına gelen acı olayların nedenini kısaca açıklayınız.

2- İnsanın kendi sebep olduğu olay ne demektir?

3- Müminler ve mazlumlar niçin felaketler ve belalara uğrarlar? İlgili hadisi belirtiniz.

4- İstidrac veya tedricî azabı açıklayınız.

1- Âl-i İmrân, 173.

2- İbn Ebi'l-Hadid Şerhi, c.19, s.275.

3- Usul-i Kâfi, c.2, İstidrac babı, 1. hadis.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

13. Ders

BELA VE FELAKETLERİN FELSEFESİ (2)

(Müminlerin Belaya Uğraması)

Müminlerin uğradığı belalar, felaketler ve dertler kimi zaman onların manevî mertebesini yükseltir, kimi zaman da uyarılmalarını ve gafletten uyanmalarını sağlarken bazen de günahlarının kefareti yerine geçer. Bütün bunlar yüce Allah'ın mümin kullarına birer lütfüdür. İmam Cafer Sâdık'ın (a.s) da buyurduğu gibi:

> Fazla sevap, fazla belayla birliktedir. Yüce Allah sevdiği her kavmi mutlaka bir belaya uğratır.[1]

İmam Muhammed Bâkır (a.s) şöyle buyurur:

> Eğer müminler belaya uğradıklarında kendilerine verilen ecir ve sevapların ne olduğunu bilselerdi makasla doğranmayı arzu ederlerdi.[2]

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

> Bir işte gevşek ve sorumsuz davranan kimse derde ve sıkıntıya müptela olur; kendisi veya malı bir belaya uğramayan kimse yüce Allah'ın lütfüne müstahak değildir.[3]

1- Biharu'l-Envar, c.67, s.207.

2- Biharu'l-Envar, c.81, s.192.

3- age, s.191.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyuruyor:

> Acı ve dertle geçen saatler, hata ve günahla geçen saatleri silmiş olurlar (yani hastalıklar günahların kefaretidir)[1]

Yine İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurur:

> Mümin kimsenin günahlardan arınması için dert ve sıkıntılar daima onu bulur.[2]

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurur:

> Müminin hastalığı onun için rahmet ve temizlenme vesilesidir; kâfirin hastalığı ise onun için lânet ve azaptır. Müminin her hastalık ve sıkıntısı onun günahlardan tamamen arınması içindir.[3]

İmam Muhammed Bâkır (a.s) da şöyle buyurur:

> Biliniz ki mümin bu dünyada dini ölçüsünde belaya duçar olur.[4]

Evet, şairin de dediği gibi:

> Bu âlemde kim daha yakınsa dosta,
>
> Bela kadehi daha çok sunulur ona.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyuruyor:

> Müminin uyanması için bir bela veya üzücü bir olaya yakalanmadan aralıksız rahat bir şekilde kırk gece geçirmesi mümkün değildir.[5]

1- age.

2- age, 67 İbtilau'l-Müminin babı.

3- Biharu'l-Envar, c.81, s.183.

4- age, s.196.

5- age, 67, İbtilau'l-Müminin babı.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Bela ve İmtihan

Kur'ân-ı Kerim'de yaklaşık yirmiye yakın ayette ilâhî imtihandan söz edilir. Bu imtihan yüce Allah'ın bizim durumumuzu bilmesi için değildir; çünkü O her şeyi bilendir. Bu imtihanların sebebi kulun eğitilmesidir. Yani ilâhî sınavlar insanın ruhunun ve vücudunun eğitim ve tekâmül vesilesi olup kimin ödül veya ceza alacağının belirlenmesini sağlar. Kur'ân-ı Kerim'de de buyrulduğu gibi:

> **Hiç şüphesiz sizi biraz korku, açlık, malınıza ve canınıza gelecek zarar ve mahsul kıtlığıyla deneyeceğiz; sabredip direnenleri müjdele.**(1)

> **Biz sizi şerle de hayırla da imtihan ediyoruz; sonunda bize döndürüleceksiniz.**(2)

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

> Yüce Allah, kullarını türlü zorluk ve çetinliklerle sınar, çeşitli sıkıntılar içinde ibadete çağırır ve olmadık belalara düşürür.(3)

Belaların Felsefesinin Özet ve Neticesi

İlâhî adalet konusunda zihinlere takılan soruların çoğunun nedeni, insanın başına gelen bela ve felaketlerin felsefesini bilememesi ve bu hakikate cahil olmasıdır. Mesela, çoğumuz ölümün yokluk olduğunu zanneder ve "Falanca pek genç öldü!" deriz. Dünyanın sürekli kalınacak bir beka âlemi olduğunu sanarak sel ve deprem gibi felaketlerin onca insanı alıp götürmesine şaşar, bir türlü hazmedemeyiz.

1- Bakara, 155.

2- Enbiyâ, 35.

3- Nehcü'l-Belâğa, 192. hutbe.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Yine dünyanın huzur yeri olduğunu düşünür ve "Neden bu kadar insan fakirlik ve yoksulluk içinde yaşar?" diye sormaktan kendimizi alamayız.

Bu, tıpkı sınıftaki bir öğrencinin "Burada niçin çay verilmiyor? Yemek ne zaman? Yatağımız nerede?" diye sormasına benzemektedir aslında; ona verilecek tek cevabın oranın bir okul olduğunun ve yemek salonu veya yatak hane olmadığının söylenmesidir.

Bundan dolayı bu tür soruların doğru cevabını bulabilmenin en iyi yolu, dünyayı tanımak ve varlıkların yaratılış gayesini anlamaya çalışmaktır.

Sorular:

1- Müminler dünyada neden hep dertlere ve sıkıntılara uğrarlar?

2- Yüce Allah kullarını neden imtihan edip dener?

3- İnsanın başına gelen bela ve felaketlerin felsefesinin neticesini özetleyiniz.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

14. Ders

İHTİYAR (SEÇME ÖZGÜRLÜĞÜ) VE VASAT YOL

Sevgili Peygamberimizin (s.a.a) Ehlibeyt'ini izleyen Şiî Müslümanlar, ilâhî kader ve takdirin yanı sıra, insanın, fiillerinde seçme özgürlüğüne de sahip olduğuna inanırlar. Daha önce bazı Ehlisünnet Müslümanların siyasî vb. nedenlerle kadercilik ve cebriyeye inandıklarını ve bu nedenle de bir yol ayırımında kaldıklarını belirtmiştik. Zira Kur'ân'daki apaçık ayetler ve İslâm dininin vazgeçilmez hükümleri gereğince yüce Allah iyileri ve müminleri cennete, kötülerle kâfirleriyse cehenneme gönderecektir.

Söz konusu cebriye inancına kapılanlar şu soruyla karşılaşmaktan kurtulamadılar: Eğer insanoğlu fiillerde hür değil de, mecbur ise, mecburen yaptığı işler karşılığında sevap ve azabın; cennet ve cehennemin ne anlamı vardır? Bu, Allah'ın adaletiyle bağdaştırılabilir mi?

Bu nedenledir ki cebriyeciler ya bu cebriye inancını kabullenerek adaleti reddetmek, ya da adaleti kabullenip cebriyeyi inkâr etmek durumunda kaldılar. Daha önce de belirttiğimiz gibi bu dönüm noktasında maalesef hataya kapılarak adaleti bırakıp cebriyeyi tercih ettiler.

İnsanın seçme özgürlüğüne ve tercih gücüne sahip olduğu gerçeği inkâr edilemez bir hakikat olduğu hâlde, bazı Müslümanlar kendi fıtrat ve vicdanlarına da muhalefet göstererek bu hakikati reddettiler. Buna karşılık diğer grup tefvize inandı ve ortaya üç görüş çıkmış oldu:

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

1- Cebir ve iradesizlik: Bu görüşe inananlara göre insanın zerrece hür iradesi yoktur, insan tıpkı bir alet gibi ustasının elinde kullanılmakta ve Allah'ın iradesinden gayrı bir vakıa vuku bulmamaktadır.

2- Tefviz ve kendi hâline bırakmak: Bu görüşü savunanlara göre yüce Allah insanı beyin ve akılla donatıp kendi hâline bıraktı; insanın işlerinde yüce Allah'ın hiçbir etki ve müdahalesi yoktur; kazayla kaderin de hiçbir tesiri bulunmamaktadır.

3- İhtiyar ve vasat yol: Cebriye ve tefvizi reddeden bu gruptakiler insanın bu ikisi arasında vasat bir yolda seçme özgürlüğüne sahip bulunduğuna inanırlar.

İhtiyar (Seçme Özgürlüğü) Mezhebi

Hz. Resulullah'ın (s.a.a) mübarek Ehlibeyt'i tarafından Şiî Müslümanlara intikal etmiş olan bu inanç gereğince, insanın kaderi kendi elindedir ve dilediği gibi davranma serbestisine sahiptir; ancak bu irade yüce Allah'ın izniyle ve kaza-kader doğrultusunda gerçekleşen bir iradedir. Yani insanî bir görüngü ve davranışta iki irade etkili olmaktadır: Yüce Allah'ın ve insanın iradesi. Bu iki irade olmadıkça herhangi bir fiil de vuku bulmamaktadır.

Bu arada bu iki iradenin yekdiğerinin enleminde cereyan etmediğini de belirtelim; yani iki ayrı nedenin aynı sonuç üzerindeki bağımsız etkisi söz konusu değildir. Burada, söz konusu iki iradenin birbirinin boylamında ve doğrultusunda olmasıdır. Yani her varlığın varlığı, her güçlünün gücü nasıl yüce Allah'ın varlığı ve gücü sayesinde var ve mümkün ise; yine her âlimin ilmi nasıl yüce Allah'ın ilmi sayesinde var ise; irade sahibi her bağımsız varlığın irade ve bağımsızlığı da yine yüce Allah'ın iradesi sayesinde mümkün olmakta ve varlığını sürdürmektedir.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Öyleyse insanoğlunun bütün fiil ve davranışlarında hür iradeyle davrandığı tartışılmazdır. Ama bu güç ve iradeyi yüce Allah'tan almaktadır, yani yüce Allah'ın güç ve iradesi sayesinde irade edebilmekte ve dilediği işi yapmaktadır:

> **Âlemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.**[1]

Bunun anlamı bizim irademiz Allah'ın iradesidir. Bizim amelimiz yüce Allah'ın istek ve iradesi değildir.[2]

Bu açıklama ve hadislerden şu sonucu çıkarmak mümkündür:

Eş'ariye, tevhid-i ef'alî'yi yanlış anlayarak cebriye inancına saptı ve yüce Allah'ın adaletini şüpheli gibi göstermiş oldu. Mutezile de insanın mutlak bağımsızlığı olan tefvize inanıp yüce Allah'ın fiillerinde tevhidi, bilfiil inkâr yoluna sapmış ve fiillerde şirke bulaşmış oldu. Ancak, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) tertemiz Ehlibeyti'nin (onlara selâm olsun) izinden ayrılmayanlar, vasat yolda kalmayı başararak ifrat ve tefritten uzak durdular. Hadislerde "iki yolun arasındaki orta yolu seçen grup" olarak adlandırıldılar.

Ehlibeyt İmamları'nın Hadislerinde İhtiyar Mezhebi

Ahmed İbn Muhammed, İmam Rıza'ya (a.s) "Ashabımızdan bazısı cebre, bazısı da tefvize inanıyor." dediğini, bunun üzerine İmam'ın (a.s) kendisine şunu yazdırdığını rivayet eder:

> Ali b. Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: Şanı yüce Allah buyuruyor ki: Ey Âdemoğlu! Sen benim iznim ve irademle

1- Tekvir, son ayet.

2- Gom Şudey-i Şuma (Sizin Yitiğiniz), M. Yezdî.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> ister ve irade edersin, benim güç ve kuvvetimle farzlarımı yerine getirirsin; yine benim nimetimle bana karşı günah işleyecek güç ve imkânı bulursun. Seni, gören ve duyan bir varlık olarak yarattım. Sana ulaşan her iyilik Allah'tan; sana ulaşan her kötülükse kendindendir. Zira ben senin iyiliklerine senden daha layığım; sen, kötülüklerine ise benden daha layık. Çünkü ben yaptıklarımdan hesaba çekilmem, ama senin yaptıklarının verilecek hesabı vardır. Ben, senin istediğin şeyi senin için ayarlayıp yoluna koydum.(1)

İmam Cafer Sâdık'ın (a.s) ashabından biri "Yüce Allah kullarını amellerinde mecbur mu eder?" diye sorunca İmam (a.s) şöyle buyurdu:

> Yüce Allah, kullarını bir işe mecbur edip sonra da onları cezalandırmaktan münezzehtir ve böyle bir şeyi yapmayacak kadar âdildir!(2)

Bir başka hadiste de İmam Rıza (a.s) cebri ve tefvizi reddetmekte ve "Yüce Allah işleri kullarına bırakıp onlara tefviz mi etmiştir?" sorusuna şu cevabı vermektedir:

> Yüce Allah, bunu yapmayacak kadar güçlüdür.

Yine İmam Rıza (a.s) "Yüce Allah kullarını günaha mecbur mu eder?" sorusunu *"Yüce Allah böyle bir şeyi yapmayacak kadar adildir!"* şeklinde cevaplamıştır.(3)

Cebr ve İhtiyar Meselesini Çözmenin Kolay Yolu

İnsanoğlunun taşıdığı vicdan ve fıtrat, onun seçme özgürlüğüne sahip olduğunu gösteren en açık delildir. Nitekim ceb-

---

1- Usul-i Kâfi, Emrun Beyne'l-Emreyn babı, 12. hadis.

2- Biharu'l-Envar, c.5, s.51.

3- Usul-i Kâfi, Emrun Beyne'l-Emreyn babı, 3. hadis.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

riye ve kadercilik taraftarları da pratikte insanın hür irade ve hareket serbestisine sahip olduğunu kabul etmiş durumdadırlar. Bu nedenledir ki:

1- Bütün insanlar iyileri ve iyilik yapanları över, kötüleri ve kötülüğü ise kınar ve eleştirir. İnsanlar davranışlarında mecburiyet duyar ve gayri ihtiyari fiiller işleselerdi iyileri övüp kötüleri eleştirmenin hiçbir anlamı olmaması gerekirdi.

2- Herkes, evladını eğitip yetiştirmeye önem verir; eğer insanoğlunun davranışları mecburî ve gayri iradî olsaydı elbette eğitim ve öğretimin hiçbir anlamı kalmazdı.

3- Hata işleyen nice insanlar yaptıklarından pişmanlık duymakta ve geçmişten ibret alarak daha iyi bir gelecek kurmaya çalışmaktadırlar. Eğer insanın bütün işleri ve davranışları mecburî olsaydı bu pişmanlık ve geleceğe yönelik olumlu kararın anlamsız ve sonuçsuz olması gerekirdi.

4- Suç işleyen kötüler bu dünyada da mahkemeye çıkarılıp yargılanmakta ve cezalandırılmaktadırlar. Bu suçlar iradesizce ve mecburî bir güçle işlenmiş olsaydı söz konusu mahkeme ve cezaların kaldırılması ve geçersiz sayılması gerekirdi.

5- İnsanlar birçok konuda bir şeyler yapmadan önce düşünüp akıl yormakta, belli bir sonuca ulaşamayınca başkalarına akıl danışıp meşverette bulunmaktadırlar. İnsanoğlu fiillerinde mecbur ve iradesiz olsaydı düşünme ve danışmanın ne gereği vardı?[1]

1- Tefsir-i Numune, c.26, s.64, özetle.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sorular:

1- Cebir, tefviz ve irade teorilerini açıklayınız.

2- İnsanın hür iradesi hakkında Şia'nın görüşü nedir?

3- İmam Zeynelabidin'in (a.s) ihtiyar mezhebiyle ilgili görüşü nedir?

4- Cebr ve ihtiyar meselesinin kolay ve net çözüm yolunu açıklayınız.

Bu Bölümün Kaynakları

Adl konusu hakkında faydalanılan eserler şunlardır:

– Usul-i Kâfi, *Sıkatu'l-İslâm Kuleynî*

– Nehcü'l-Belâğa

– Peyam-ı Kur'ân, *Üstat Mekarim Şirazî*

– Tefsiri Numune, *Üstat Mekarim Şirazî*

– *Muhammedî Reyşehri*, *Yezdî, Kıraati* ve *Sübhâni* gibi âlimlerin "akait usulü" ile ilgili eserleri.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Üçüncü Bölüm

NÜBÜVVET

- Genel Hatlarıyla Nübüvvet (1)
- Genel Hatlarıyla Nübüvvet (2)
- Genel Hatlarıyla Nübüvvet (3)
- Genel Hatlarıyla Nübüvvet (4)
- Genel Hatlarıyla Nübüvvet (5)
- Genel Hatlarıyla Nübüvvet (6)
- Hz. Muhammed'in Bi'seti
- Hz. Muhammed'in (s.a.a) Hatemiyyeti

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

15. Ders

GENEL HATLARIYLA NÜBÜVVET (1)

İslâm akaidinin üçüncü temel prensibi nübüvvet, yani peygamberliktir; insanoğlu tevhit ve adaletten sonra masum ve günah işlemez bir lider, kılavuz ve rehbere ihtiyacı olduğunu fark etmektedir. İşte bu noktada vahiy meselesi gündeme gelmekte ve toplumun hidayeti ve insanların tekâmül programını üstlenmiş bulunan vahyin taşıyıcılarını (peygamberleri) tanıma söz konusu olmaktadır.

Bu bahsimizde önce insanın vahye olan ihtiyacı, peygamberlerin gönderilme gerekliliği, sıfatlarını ve özelliklerini ele alacağız. Kelam ilminde adına "nübüvvet-i amme" denilen bu konuyu açıkladıktan sonra "nübüvvet-i hasse" olarak adlandırılan "Yüce Peygamber'in (s.a.a) nübüvveti ve onun son peygamber oluşu"nun ispatına geçeceğiz.

Vahyin Zarureti ve Peygamberlerin Gönderilişinin Gerekliliği

1- Yaratılışın tanınabilmesi için bi'setin gerekliliği: Yaratılış nizamını dikkatle irdeleyen biri, bu muazzam sistemin amaçsız yaratıldığına elbette ki inanamayacaktır. Daha önceki bahislerimizde yüce Allah'ın hakîm olduğunu, asla gereksiz ve yararsız bir iş yapmadığını açıklamıştık. Yaratılıştaki bu muazzam düzen, disiplin, organize ve uyum; bunun belli bir gaye ve amaç için yaratılmış olduğunu göstermekte ve bu durumda da şu sorular akla gelmektedir:

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

a) Hekîm Allah, bu muazzam düzeni ne için yarattı? Bizim yaratılış nedenimiz nedir?

b) Yaratılış gayemize hangi yolla ulaşabiliriz? Saadet ve kemalin yolu nedir? Bu yol nasıl kat edilir?

c) Ölümden sonra ne olacaktır? Öldükten sonra yok olup gidecek miyiz, yoksa başka bir hayata mı geçeceğiz? Ölüm sonrası hayat ne tür bir hayat olacaktır?

Bu tür soruların doğru cevabını bulabilmek için yüce Allah tarafından görevlendirilen bir elçinin gelmesi; yaratılışın felsefesini, kemal ve saadete ulaşmanın yolunu, ölüm sonrası nasıl bir hayatın olacağını, insanlara açıklayıp anlatması gerekir.

İnsanın dünya hayatıyla ilgili meseleleri kendi akıl ve zekâsıyla kavrayıp çözebilmesi mümkündür. Ama saadet ve kemal, gelecek ve ölümden sonraki muazzam hayat gibi konularda insan zekâsı aciz kalmaktadır. Bu nedenledir ki Yüce ve Hakîm Allah insanoğlunun gerçek kemale ulaşma yollarını ona göstermesi için masum peygamberler göndermiştir.

Hişam İbn Hakem İmam Cafer Sâdık'tan (a.s) dinsiz bir adamın, peygamberlerin gönderiliş sebebini sorduğunu ve İmam'ın şu cevabı verdiğini aktarır:

> Zira bizim bir yaratıcımız vardır, bizden ve diğer bütün mahlukattan daha üstün olan hikmet ve şefkat sahibi bir yaratıcımız olduğunu bilmekteyiz… İnsanlar doğrudan doğruya O'nunla irtibat kuramadığı için kendisiyle kulları arasında peygamber ve elçileri bulunması gerekir. Bunlar vasıtasıyla insanlara doğruları gösterir, insanların hayatının bağlı olduğu ve terk edilmesinin mahva yol açacağı şeyleri onlara öğretir. Binaenaleyh Hekîm ve Âlim olan yüce Allah'ın kulları arasında O'nun emir ve yasaklarını

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> bildirip uygulayan elçileri ve temsilcileri, yani peygamberler bulunmuştur.(1)

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurur:

> İnsanoğlunun yapısında ve onun varlığına yerleştirilen türlü karmaşık ve esrarengiz güçler arasında, insanı tekâmüle ulaştıran risalet vazifesini üstlenebilecek bir güç bulunmamaktadır. Diğer taraftan da yüce Allah gözle görülememekte, kullarının O'nunla direkt irtibatı mümkün olmamaktadır. Yüce Allah'ın mesajını kullarına ulaştıracak elçilerden başka çare bulunmamaktadır. Bu peygamberler kulların hayrına ve zararına olan şeyleri bildirmekle ve onları hayra davet etmekle yükümlü kılınmışlardır.(2)

2- Peygamberler insanın tekâmül kanununu onlara ulaştırırlar: İnsanoğlu gerçek kemal olan yaratılış gayesine ulaşabilmek için güvenilir bir kanun koyucuya muhtaçtır. Bu kural koyucunun da şu özelliklere sahip olması gerekir:

a) İnsanı tüm anlamıyla tanımak, onun vücut ve ruhunun bütün sırlarını, rumuzlarını, duygu ve eğilimlerini, içgüdü ve şehvetlerini bütün boyutlarıyla bilmelidir.

b) İnsanın varlığında potansiyel olarak bulunan bütün yetenek ve liyakatlere, bütün mümkün kemallere vâkıf olmalıdır.

c) İnsanın tekamülünü sağlayacak bütün prensipleri bilmeli, kemalini engelleyecek faktörlerle kemali için gerekli şartlar ve ortamlara tam anlamıyla vakıf olmalıdır.

d) Asla hata yapmamalı ve kesinlikle günah işlememelidir; ayrıca fevkalade şefkatli, güçlü ve cesur olmalı, hiçbir güçten çekinmemelidir.

1- Usul-i Kâfi, Kitabu'l-Hüccet, el-Iztırar İle'l-Hüccet, 1. hadis.

2- Biharu'l-Envar, c.11, s.40.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

e) Toplumda hiçbir şahsî çıkarı bulunmamalıdır; böylece kendi şahsi çıkarını kollayarak toplumun çıkarlarına ters düşecek kanunlar koymayacaktır.

Yukarıda belirtilen şartlara haiz olan kimse, insanoğlu için en ideal kanun koyucu olacaktır.

"Ben, insanın yaratılışının bütün sırlarına vâkıfım!" diyebilecek kimse var mıdır sahi?

Bugün bütün büyük bilim adamları insanın sırlarla dolu yaratılışı hakkında bilinenlerin çok az olduğunu itiraf etmekte, hatta bazıları insanı "meçhul yaratık" şeklinde tanımlamaktadır.

İnsanda var olan bütün güç ve yetenekleri keşfettiğini, onun kemali için gerekli şartları ve bunu engelleyebilecek faktörleri tam olarak bildiğini söyleyebilecek kimse var mıdır bugün?

Hayatında asla yanlışlık ve hata yapmamış, asla günah işlememiş ve işlemeyecek olan birini gösterebilir misiniz?

Bütün dünyada bu şartlara, hatta bunların bir kısmına sahip bir insana rastlayabilmek kabil değildir, çeşitli zaman ve mekânlarda farklı kanunların ortaya çıkmasının nedeni de budur aslında.

Binaenaleyh, insanoğlu için kanun koyuculuk salahiyetine haiz yegâne makam, onu yaratan yüce Allah'tır, zira bütün yaratıkların bütün sırlarını bilen sadece O'dur! Kâinatın geçmişini ve geleceğini bilen O'dur, kimseye hiçbir ihtiyacı olmayan ve toplumda zerrece çıkarı söz konusu bulunmayan da yine O'dur! Herkese karşı en şefkatli ve en sevgili O'dur, insanların kemali için gerekli bütün şartları ve faktörleri tam olarak sadece O bilmektedir!

Görüldüğü gibi insanlar için kanun koyma yetkisine sahip bulunan yegâne makam yüce Allah ve O'nunla doğrudan ir-

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

tibatı bulunan peygamberleridir. Öyleyse insanla ilgili bütün kanun ve kuralları vahiy mecrasından almak ve peygamberlerin okulundan öğrenmek gerekir. Kur'ân bu hakikati şöyle vurgular:

Andolsun, insanı biz yarattık, onun gizli-saklı her şeyini, hatta aklından neler geçirdiğini biliriz…[1]

Onlar, "Allah, insanoğluna hiçbir şey indirmemiştir." demekle, Allah'ı gereğince tanımamış olduklarını gösterdiler…[2]

Hüküm ve kanun yalnızca Allah'ındır.[3]

Sorular:

1- Yaratılışın gayesinin anlaşılması için neden peygamberlerin gönderilmesi gerekmektedir?

2- Peygamberlerin gönderiliş lüzumu hakkında İmam Cafer Sâdık (a.s) ne buyuruyor?

3- İmam Rıza'nın (a.s) bi'set hakkındaki buyruğu nedir?

4- Kanun koyucunun taşıması gereken şartları özetle belirtiniz.

1- Kâf, 16.

2- En'âm, 91.

3- En'âm, 57.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

16. Ders

GENEL HATLARIYLA NÜBÜVVET (2)

Fıtratın Yönlendirilişi ve İçgüdülerin Dengelenmesi

Peygamberlerin gönderiliş nedeni insanların fıtratını yönlendirip hidayet etmek ve içgüdüleri dengelemektir. İnsanın fıtratında türlü eğilimlerle içgüdüler vardır ki her biri kendi doğrultusunda hareket etmektedir. İçgüdüler, insanın maddî ihtiyaçlarının temini için varlığına yerleştirilen eğilimlerdir; fıtratları da onun hayvanlık sınırlarını aşıp gerçek insanî kemallere yükselmesi için verilmiştir.

Fıtrat doğru şekilde yönlendirilecek olursa insan kemalin doruğuna ulaşabilir. Aksi takdirde hayvanî eğilimlerin etkisi altında en aşağılık mahlûkların derecesine (esfele's-safilin'e) inecektir. Bu nedenledir ki içgüdülerin dengelenip kontrol edilmesi ve fıtratların doğru şekilde yönlendirilmesi gerekmektedir. Bunu da, ancak insanın yaradılışının sırlarına tam anlamıyla vakıf olan ve onun fıtratının nasıl yönlendirilip içgüdülerinin nasıl kontrol edilebileceğini en mükemmel şekilde bilen biri gerçekleştirebilecektir. Daha önce de belirttiğimiz gibi bilim adamları insanın bilinmez ve meçhul bir varlık olduğunu itiraf etmektedirler.

Sonuçta, bütün mahlûkatın ve bu arada da insanın biricik yaratıcısı olan yüce Allah onun bütün özelliklerini bilmekte,

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

O'nun sonsuz lütfü, nimetlerini mükemmelleştirip tamamlamak ve insanın en ulvî kemallere yücelmesini sağlamak amacıyla, vahiy yoluyla doğrudan yüce yaratıcıyla irtibat hâlinde olan peygamberlerini insanların hidayeti için göndermeyi gerektirmektedir.

Peygamberlerin Gönderiliş Gayesi

Kur'ân-ı Kerim'de peygamberlerin gönderiliş gayesinin bazı prensiplere dayalı olduğu belirtilir:

1- Eğitim ve öğretim:

> **Ümmî Araplar içinde kendilerinden olan ve onlara ayetlerini okuyan, onları arındırıp temizleyen ve onlara Kitap ve hikmeti öğreten bir elçi gönderen Allah'tır. Onlar bundan önce apaçık bir cehalet ve sapıklık içindeydiler.**(1)

İnsanın maddî ve manevî tekâmülünün ilk basamağının ilim olduğunda şüphe yoktur. Zira ilim olmadan kemal yolunu bulabilmek mümkün değildir; diğer taraftan söz konusu ayetlerde geçen ilmin maddî ilim olmadığı da tartışılmazdır. Çünkü maddî bilimler sadece dünya hayatında refah ve rahatlığı garantileyebilirler, peygamberler ise insanların hem dünya, hem ahiret hayatlarında huzur ve saadetlerini garantilemektedirler.

2- Yüce Allah'a ibadet ve tağutla mücadele:

> **Andolsun, biz her ümmete "Allah'a kulluk edin ve tağuttan kaçının." (diye tebliğ etmesi için) bir elçi gönderdik.**(2)

1- Cum'a, 2.

2- Nahl, 36.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

3- Adalet ve hürriyet:

> **Andolsun, biz elçilerimizi apaçık belgelerle gönderdik ve insanlar adaleti ayakta tutsunlar diye, onlarla birlikte Kitabı ve mizanı indirdik…**[1]

Son gaye: Peygamberlerin gönderiliş gayesi olarak sıraladığımız bu prensiplerin tamamı insanın tekâmülü içindir. Yani peygamberlerin gönderilişindeki nihaî felsefe insanoğlunu yüce Allah'a yöneltmek ve onu manevîleştirmektir ki bu da ancak yüce Allah'ı tanımak ve O'na ibadet etmekle mümkündür. Nitekim insanoğlunun yaratılış amacı da budur:

> **Ben, cinleri ve insanları yalnızca bana ibadet etsinler diye yarattım.**[2]

Peygamberleri Tanımanın Yolu

Peygamberlerin gönderilmesinin, insanların hidayeti için zaruri olduğu konusu böylece açıklığa kavuştuktan sonra, sıra, peygamberlik iddiasında bulunan kimsenin doğru söyleyip söylemediğinin nasıl anlaşılabileceğine gelmektedir.

Birileri kalkıp da kendilerinin büyükelçi, kaymakam, vali… vb. gibi makamlara sahip olduklarını söyleyecek olsa, resmî bir belge ve senet göstermeden onlara kimsenin inanması mümkün olmadığına göre, peygamberlik iddiasında bulunup kendisinin yüce Allah tarafından gönderilmiş olduğunu iddia eden birinin durumu apaçık ortadadır. Zira yüce Allah tarafından elçi olarak gönderilmekten daha büyük bir makam tasavvur edilemez, bütün insanlar bu makamın sahibine itaat etmekle mükellef durumdadır.

1- Hadid, 26.

2- Zariyat, 56.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Diğer taraftan insanoğlu doğası ve fıtratı gereği, delilsiz hiçbir iddiayı kabul etmemektedir. Zira tarih sayfaları, nice fırsatçıların peygamberlik iddiasına kalkışarak nice safdil insanları kandırıp oyuna getirdiğine şahittir. Bu nedenle çeşitli dinlere mensup ilim adamları, peygamberlerin hakkaniyetine delil teşkil edebilecek bazı nişane, alamet ve yolları belirleyip saptamışlardır.

Birinci Alamet

Bu nişanelerin başında mucize gelir. Din âlimleri şöyle demişlerdir: Mucize, peygamberlik iddiasını ispatlamak isteyen bir peygamberin, yüce Allah'la irtibatını insanlara ispatlayabilmek için gösterdiği ve herkesi buna benzer bir şey göstermeye davet edip bütün inkârcılara meydan okuduğu ve kimsenin yapamadığı harikulade ve olağanüstü işe denilir. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere mucizenin üç boyutu bulunmaktadır:

1- İnsanoğlunun, hatta en dâhi insanların bile yapamayacağı bir iştir.

2- Mucize gösteren kimse, peygamberlik iddiasında bulunur ve sözüyle davranışları birbiriyle uyumlu olur.

3- Onun gösterdiği mucizenin benzerini dünyada yine kendisinden başka hiç kimse gösteremez.

Bu üç boyut ve özellikten bir tekine bile sahip olmayan bir işin mucize olarak tanımlanması mümkün değildir.

Ebu Basir, İmam Cafer Sâdık'tan (a.s) "Yüce Allah'ın peygamberlere mucize ve sizlere keramet gücü vermesinin nedeni nedir?" diye sorduğunu ve İmam'ın (a.s) şöyle cevap verdiğini anlatır:

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Getirenin doğru söylediğini ispatlamak için! Mucize ve keramet, doğru söyleyenle yalancının birbirinden kolayca ayırt edilebilmesi için yüce Allah'ın sadece resulleriyle peygamberlerine ve imamlara bağışladığı bir işaret ve alamettir.(1)

Sorular:

1- Fıtratın hidayeti ve içgüdülerin kontrol ve dengesi için peygamberlerin varlığı neden zaruridir?

2- Kur'ân açısından peygamberlerin gönderiliş gayesi nedir?

3- Peygamberleri tanımanın yolu nedir?

4- Mucize nedir? Özelliklerini açıklayınız.

1- Biharu'l-Envar, c.11, s.71.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

17. Ders

GENEL HATLARIYLA NÜBÜVVET (3)

Sihir, Cadı ve Hint Fakirlerinin Yaptıkları İle Mucizenin Farkı

Mucizeyi tarif ederken, başkalarının yapamayacağı olağanüstü bir iş olduğunu söylemiştik. Burada mucizeyle, sihirbazlar ve Hint fakirleri gibi çilekeşlerin yaptığı şaşırtıcı işlerin nasıl birbirinden ayırt edilebileceği sorusu akla gelmektedir.

Cevap olarak, mucizenin diğer işlerden ve olaylardan çok belirgin bazı farkları olduğunu belirtip bunlara kısaca değinelim:

1- Hint fakirleriyle sihirbazların yaptığı işler eğitim gerektiren işlerdir, birisi onlara öğretmenlik etmektedir. Bu nedenle de, ancak üstatlarından öğrendikleri şeyleri yapabilirler ve her şeye muktedir değildirler. Oysa peygamberlerin hiçbir öğretmen veya üstadı yoktu ve her şeye de muktedir insanlardı.

Mesela Hz. Salih'ten (a.s) kayanın içinden bir deve çıkarmasını istiyorlar ve o, bunu yapıyor!

Hz. Meryem'den (a.s) bebeği hakkında soru soruyorlar ve bu sırada henüz birkaç günlük bir bebek olan kundaktaki Hz. İsa (a.s) dile gelerek **"Ben Allah'ın kuluyum, Rabbim bana Kitap vermiş ve beni peygamberlikle görevlendirmiştir!"** buyuruyor.[1]

1- Meryem, 30.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Hz. Muhammed'den (s.a.a) mucize göstermesini istediklerinde, elindeki çakıl taşları dile gelip onun peygamber olduğuna şahadette bulunmuşlardır.

2- Hint fakirleriyle sihirbazların yaptıkları belli bir zaman, mekân ve şartlarla sınırlı olup yine belli gereçlerle gerçekleşebilmektedir. Ama peygamberlerin gösterdiği mucizeler yüce Allah'ın sonsuz kudretinden kaynaklandığı için hiçbir sınır, mahdudiyeti yoktur; şartlar ne olursa olsun istedikleri mucizeyi gösterebiliyorlardı.

3- Hint fakirleriyle sihirbazların yaptığı işler genellikle maddî bir amaca yöneliktir; ya para, ya kitlelerin dikkatini çekmek, ya da benzeri şeyler için o işleri yapmaktadırlar; peygamberlerin amacı ise liyakatli insanlar yetiştirip ideal toplumlar kurmaktı, nitekim "**Biz, yaptıklarımıza karşılık sizden herhangi bir ücret istemiyoruz, ücretimiz yalnızca Âlemlerin Rabbinin katındadır.**" diyorlardı.[1]

4- Hint fakirleriyle sihirbazların yaptıklarını başkaları da yapabilir, ama peygamberlerin gösterdiği mucizeleri onlardan başka kimse yapamamıştır.

Niçin Her Peygamber Kendisine Has Bir Mucize Göstermiştir?

Peygamberler akla gelebilecek her olağanüstü şeyi yapabilecekleri ve her birinin birçok mucizesi olduğu hâlde, her peygamber belli bir mucizeyle tanınmıştır. İbn Sukkeyt adlı bir bilim adamı İmam Hâdi'ye (a.s) şöyle bir soru yöneltti: "Niçin yüce Allah Hz. Musa'yı (a.s) asa, beyaz el ve sihirbazların yaptığına benzer mucizelerle gönderdi? Hz. İsa'yı (a.s) hastalara şifa verip ölüleri diriltmekle gönderdi? Hz. Muhammed'i

1- Şuarâ, 109, 127, 145, 164 ve 180. ayetler

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

(s.a.a) olağanüstü söz ve kelimelerle (Kur'ân) gönderdi?" İmam (a.s) da şöyle cevap verdi:

> Yüce Allah Hz. Musa'yı (a.s) insanlara gönderdiği sırada o çağın en ileri bilim dalı sihirdi, bu nedenle de Hz. Musa (a.s) kendi çağının en ileri ilmi olan sihre benzer mucizelerle geldi, onun yaptığını kimse yapamıyordu. Gösterdiği mucizelerle bütün sihirbazların sihirlerini bozdu ve gerçeği olanca çıplaklığıyla gözler önüne serdi.
>
> Hz. İsa'nın (a.s) peygamberlikle görevlendirildiği devirde ise tıp ilmi pek ilerlemişti ve çağın en geçerli bilim dalıydı. Bu nedenle Hz. İsa da (a.s) kendi çağının en yaygın ilmine benzer mucizelerle gönderildi, onun yaptıklarını hiç kimse yapamamıştı. Hz. İsa (a.s) ölüleri diriltiyor, iyileşmez hastaları iyileştiriyor, körlerin gözünü açıyor, abraş illetine yakalananlara şifa veriyordu! Böylece o da kendi çağının insanlarına hücceti tamamlamış, gerçeği görmelerini sağlamış oldu.
>
> Hz. Muhammed'in (s.a.a) gönderildiği devirde de o çağın en yaygın ve ileri bilim dalı şiir ve edebiyattı, güzel ve etkili sözler söyleyip güçlü metinler yazmaktı. Bu nedenle de o insanlara emsalsiz söz ve terkiplerden müteşekkil öğüt, hüküm ve buyruklar getirdi; hiç kimse bunların benzerini getirememiş, benzeri bir söz söyleyememiştir. Böylece Hz. Resulullah'ın (s.a.a) bu emsalsiz söz, kelime ve terkiplerden müteşekkil öğüt ve buyrukları olan Kur'ân-ı Kerim o dönemin insanlarına gerçeği inkâr edemeyecekleri şekilde ispatlayıp hücceti tamamlamış, inkârcıların sözlerini batıl edip geçersiz kılmıştır.

İkinci Alâmet

Bir peygamberi tanımanın ikinci yolu, hakkaniyeti insanlara ispatlanmış olan bir başka peygamber tarafından ismi ve

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

özellikleri önceden haber verilmek suretiyle tanıtılmasıdır. Mesela: Hz. Muhammed'in (s.a.a) geleceği daha önce Tevrat'ta ve İncil'de müjdelenmiştir. Kur'ân-ı Kerim bu müjdelere örnek olarak Hz. İsa'nın (a.s) şu sözünü aktarır:

> **…İsa dedi ki: "Ey İsrailoğulları ben Allah'ın size göndermiş olduğu elçisiyim, Tevrat'ı tasdikleyen ve sizi benden sonra gelecek olan Ahmed adlı peygamberle müjdeleyen peygamberim ben…"**[1]

A'raf Suresi'nin 157. ayetinde de aynı müjde vardır:

> **Onlar ki, yanlarındaki Tevrat'ta ve İncil'de (geleceği) yazılı bulacakları ümmi haber getirici (nebi) olan elçiye (Resule) uyarlar…**

Üçüncü Alâmet

Peygamberleri tanımanın üçüncü yolu, nübüvvet ve risaleti kesinlikle ispatlayan karinelerdir, bunları şöyle özetleyebiliriz:

1- Peygamberlik iddiasında bulunan birinin öncelikle karakterine ve ahlâkına bakılır; böyle biri en mükemmel insanî huy, karakter ve vasıflara sahip olur, yaşadığı toplumda temizlik, dürüstlük ve faziletiyle tanınır.

2- Bir başka karine de onun getirdiği dinin buyruk ve hükümlerini akıl ve mantıkla ölçmektir; bu hükümler akla uygun olmalı, ilâhi öğretiler ve insanî erdemlerle tam olarak bağdaşmalıdır.

3- Bir peygamber kendi davasında azimli ve kararlı olmalı; sözüyle davranışları da birbirini tutmalıdır.

1- Saf, 6.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

4- Bir peygambere kimlerin uyduğu ve kimlerin muhalefet ettiği önemlidir.

5- Dinini nasıl tebliğ ettiği de önemlidir; dininin hakkaniyetini ispatlamak için hangi yollara başvurmakta, hangi yöntem ve araçları kullanmaktadır?

Bu tür karineler de yan yana dizildiğinde bir peygamberin hakkaniyetinin anlaşılmasını sağlayabilir.

Sorular:

1- Hint fakirleriyle sihirbazların yaptıklarının mucizeden farkı nedir?

2- Niçin her peygamber kendine has bir mucize göstermiştir?

3- Peygamberleri kesin tanımanın yolları ve ipuçları nelerdir?

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

18. Ders

GENEL HATLARIYLA NÜBÜVVET (4)

Peygamberlerin İsmeti

Peygamberlerin en önemli özelliklerinden biri masum olmalarıdır. "İsmet"in lügat anlamı olumsuzluklara karşı engel, koruma, önleme, mani olma ve benzeridir. Akidevî bahislerde peygamberlerle imamlar için masum veya ismet tabiri kullanıldığında onların günaha karşı masumiyetleri kastedilir ve günah, hata ve yanlışlık yapmadıkları ifade edilmiş olur. Binaenaleyh peygamberlerle masum imamlar ne hata ve günah işlerler, ne de günah işlemek akıllarından geçer; onlar asla hata ve yanlış da yapmazlar.

Soru: Niçin Peygamberler masum olmalı, asla hata ve günah işlememelidirler?

1. Cevap: Peygamberlerin gönderiliş gayesi insanları eğitmek ve yetiştirmektir; bir öğretmenin bilfiil kendi davranışları ve karakteri, onun sözlerinden ve sözlü kılavuzluklarından çok daha etkilidir. Öyleyse bizzat kendisi günahkâr olup suç işleyen bir öğretmen, başkalarını böyle olmamaya davet edemeyecek ve bunda da başarılı olamayacaktır.

2. Cevap: İnsanlığın gerçek öğretmenleri olan peygamberler insanların tam anlamıyla güven duyabileceği kimseler olmalıdırlar. Merhum Seyyid Murtaza'nın da dediği gibi hata yapabileceğine ve günaha bulaşabileceğine ihtimal verdiğimiz

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

birini can-u gönülden dinleyip her sözüne kulak asmamız mümkün değildir. Bu nedenledir ki peygamberlerin hata ve günahtan tamamen masun olmaları gerekir. Zira hata ve günah, insanların güven duygusunu sarsmakta, o şahsa güvenilmesini engellemektedir, peygamberlere ise güven duyulması gereklidir.

İsmetin Felsefesi

İnsanın günah karşısında tamamen dokunulmaz olması, günah işlemeyi aklından bile geçirmemesi nasıl mümkün olabilmektedir? Bu sorunun cevabı çok açıktır aslında. Bizzat kendimize bakalım; bir işin yanlışlığı ve kötülüğüne dair bilgimiz beyinden kalbe ulaşıp da "yakin" haddine vardığında o yanlış işi artık kesinlikle yapmamaktayız. Mesela aklı yerinde olan hiç kimse ateş veya pislik yemeyi aklından bile geçirmez! Aklı ve şuuru yerinde olan hiç kimse kendisini ateş dolu bir çukura atmaz veya zehir dolu bir kâseyi içmez, hatta bunu yapmayı aklından da geçirmez! Böyle bir şeyi yapan veya yapmayı düşünen birinin kesinlikle bir nevi psikolojik hastalığı olduğundan şüphe etmeyiz…

Sonuç olarak akıl ve izan sahibi herkes bu tür davranışlar karşısında bir nevi dokunulmazlığa veya konumuzun tabiriyle ismet ve masumiyete sahiptir. İnsanın bu tür davranışlara karşı neden masum olduğu sorulacak olursa hepimizin vereceği cevap "bu tür işlerin zarar ve yanlışlığından emin olunması, zarar ve mahva yol açacağından zerrece şüphe edilmemesi" şeklinde olacaktır.

Görüldüğü gibi günahın kötülük, iğrençlik ve zararlarından emin olup buna yakin edecek ölçüde inanan bir insan akıl gücüyle şehvete galebe çalacak, asla günaha bulaşmayacak, hatta günah işlemeyi düşünmeyecektir.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Böyle bir insan yüce Allah'a ve O'nun adalet divanına, bunları karşısında gözleriyle görüyormuşçasına inanır ve iman eder. Böyle biri için günah ve haram, söz konusu ateşle zehir gibidir tıpkı, bu nedenle de günah ve haramdan kesinlikle uzak durur; bunlara asla yaklaşmaz.

Peygamberler de günahın etki ve sonuçlarını böylesine kesin bir bilgi ve imanla bildikleri için günah işlemek bir yana dursun, günahı akıllarından bile geçirmemişlerdir.

Amelin etkileri, iyilikte ciddiyet gösterip günahları terk etmekte azimli davranma konusunda Hz. Ali'nin (a.s) şu sözleri pek öğreticidir:

> Dostlarından ve sevdiklerinden kesinlikle ayrılacağını, toprağın bağrında yatacağını, hesaba çekileceğini, geride bıraktıklarına hiçbir ihtiyacı kalmayacağını, ama önceden gönderdiklerine pek muhtaç olacağını bilip buna gönülden inanan kimsenin arzuları kesinlikle kısa ve ameli uzun vadeli olur.[1]

Peygamberler ile Ehlibeyt İmamları'nın İsmeti Vehbî Midir, Kesbî Midir?[2]

Masumların ismeti hakkında akait uleması tarafından pek çok şeyler yazılmış, konuşulmuştur. Bunların en önemlisi, peygamberlerle Ehlibeyt İmamları'nın ismet gücünün mecburi olmadığıdır. Yani zoraki bir takva değildir onlarınki; isteseler de günah işleyemeyecek bir konumda değildirler. Bilakis, herkes gibi onlar da isteseler günah işleyebilirler. Ama bir taraftan günahın yol açtığı bozulma ve tehlikeleri bildikleri, diğer taraftan da yüce Allah'ı çok iyi tanıyıp O'na fevkalâde bir marifet

1- Biharu'l-Envar, c.73, s.167.

2- Vehbî yani Allah vergisi, kesbî yani sonradan edinilen.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

ve bilinçle iman etmiş oldukları için kendilerini her an O'nun huzurunda görmekte ve sonuçta her nevi hata ve günahtan kendi iradeleriyle uzak durmaktadırlar. Peygamberlerle Ehlibeyt İmamları'nın ismeti kendi çaba, gayret, tercih ve iradelerinin bir sonucudur. Onların Allah yolunda gösterdikleri fedakârlık ve katlandıkları zorlukların neticesidir.

Yüce Allah, yaratılışlarından önce onların bu fedakârlık ve özverilerini bildiği için, yaşamlarının ilk gününden itibaren onlara lütufta bulunmuş, nefsanî zaaflar karşısında korumuş, onları nice ilimler, bilinçler ve avantajlarla donatmıştır. Böyle olunca da peygamberlerle Ehlibeyt İmamları'nın bir dizi fizikî ve ruhî avantajlara sahip olmasının hiçbir sakıncası yoktur. Zira bu avantajın nedeni onların bizzat kendi amelleridir ve yüce Allah, amellerinden önce onlara bu ödülü vermiştir.

Sonuç: Bütün insanların geleceğini bilen yüce Allah, bazı insanların özel bir liyakat kazanacağını da bilmektedir. Bu bilgi kesinlikle doğru olup tahakkukunda şüpheye yer yoktur. Bu nedenle söz konusu müstesna insanlara, topluma kılavuzluk ve liderlikte bulunmaları için bir takım avantajlar vermiştir; zira yüce Allah'ın temsilcisi ve vekili olacak kimsenin bu avantajlara ve özelliklere sahip olması gerekmektedir. İmam Muhammed Bâkır (a.s) şöyle buyuruyor:

> Yüce Allah, bir kulunun iyi niyet ve hayırlı tercihini bildiğinde ismet vasıtasıyla onu korumaktadır.[1]

Masumların Ayrıcalığının Felsefesi

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurur:

> Yüce Allah, Hz. Musa'ya (a.s) şöyle vahyetti: "Ey Musa,

1- Biharu'l-Envar, c.78, s.188.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

ben bütün insanların hâline baktım, bunca insan arasında senin bana karşı daha mütevazı bir kul olduğunu gördüğüm için seni vahyime muhatap kılıp peygamberliğe seçtim."[1]

İmam Ali (a.s) şöyle buyurur:

Yüce Allah'ın lütuf ve inayeti, kulun niyeti miktarıncadır.[2]

Kur'ân-ı Kerim'de de Ankebut Suresi'nin son ayetinde bu noktaya işaret edilerek şöyle buyrulmaktadır:

Bizim yolumuzda cihat edip çaba gösterenlere şüphesiz yollarımızı gösteririz. Gerçekten Allah, ihsan edenlerle beraberdir.

Maddeci Adam ve İmam Cafer Sâdık (a.s)

Allah'a inanmayan maddeci bir adam, İmam Cafer Sâdık'tan (a.s) "Niçin Allah bazı insanları saygın ve iyi hasletlerle, bazılarınıysa aşağılık ve kötü hasletlerle yaratmıştır?" diye sordu.

İmam (a.s) şu cevabı buyurdular: *"Saygın kimse Allah'a itaat edendir, aşağılık kimse de O'na itaatsizlik gösteren!"* Bunun üzerine inkârcı adam "Bazı adamlar yaradılış olarak diğerlerinden daha iyi değil midir yani?" diye sordu,

İmam (a.s) *"Hayır; yegâne ölçü takva ve erdemdir!"* diye buyurdular. Bunun üzerine adam, "Yani sizce bütün insanlar eşit yaratılmış olup yegâne üstünlük ölçüsü takva mıdır yani?" diye sordu.

İmam (a.s) "Evet" buyurdu ve şunları ekledi:

1- Vesailu'ş-Şia, c.4, s.1075.

2- Gureru'l-Hikem.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Bütün insanlar topraktan yaratılmış olup herkes Âdem'le Havva'nın evladıdır aslında! Hepsini yüce Allah yaratmıştır ve hepsi Allah'ın kuludur. Bu arada Allah Azze ve Celle elbette ki Âdemoğulları arasından bazılarını seçmiş, doğumlarını tertemiz kılmış, vücutlarını temizlemiş, babalarının sulbü ve annelerinin rahminde onları günah ve kötülükten korumuş, bunlar arasından peygamberler seçmiştir ki Âdemoğullarının en temiz olanları bunlardır. Bu avantaj ve ayrıcalığın felsefesi de yüce Allah'ın onları yaratırken, bu nadide kulların kendisine itaat edeceğini ve O'na ortak koşmayacaklarını bilmesiydi. Onların bu avantaj ve üstün makamlarının nedeni, bizzat kendi amelleri ve yüce Allah'a itaat göstermeleridir.[1]

Sorular:

1- İnsanoğlunun günah karşısında masum olması, hatta günahı aklından bile geçirmemesi nasıl mümkün olmaktadır?

2- Peygamberlerle Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) ismeti Allah vergisi midir, kendi edinimleri midir?

3- İmam Cafer Sâdık'ın (a.s) buyruğuna göre masumların avantajının felsefesi nedir?

1- Biharu'l-Envar, c.10, s.170.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

19. Ders

GENEL HATLARIYLA NÜBÜVVET (5)

Kur'ân'da Peygamberlerin Günah İşlediği Şeklinde Bir İfade Var Mıdır?

Peygamberlerin ismeti hakkında yaptığımız açıklamalardan sonra sıra şu soruya gelmektedir: Kur'ân'da bazı peygamberler hakkında geçen "zenb (hata), isyan ve kendi nefsine zulmetmek" gibi tabirlerden maksat nedir?

Konunun aydınlığa kavuşması için birkaç noktaya dikkat edilmesinde yarar var:

1- Peygamberlerin ismetinden maksat, daha önce de belirttiğimiz gibi onların günah ve haram işlememeleridir. Ama terk edilmesi daha iyi olan ve yapılması da günah veya haram olmayan caiz bazı amelleri herkes gibi peygamberlerin yapmasında da hiçbir sakınca yoktur ve bu durum onların masumluklarına aykırı bir davranış değildir.

2- Kur'ân'daki kelime, terim ve deyimlerin anlamına dikkat edilmesi son derece önemlidir. Zira Kur'ân Arapça nazil olmuştur ve Kur'ân'daki kelime, terim ve deyimlerin Arapça'daki tam karşılığı ve anlamı dikkate alınmalıdır. Ama ne yazık ki kimi zaman bu önemli noktaya gereken dikkat gösterilmediğinden bazı ayetler hâlâ yanlış olarak çevrilmektedir.

3- Kur'ân ayetlerinin doğru anlaşılması için Hz. Resulullah'ın

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

(s.a.a) tertemiz Ehlibeyti'nin bu ayetleri nasıl tefsir ettiğine bakmak gerekir. Çünkü onlar Kur'ân'ın gerçek müfessirleridirler.

Bazılarının, peygamberlerin -hâşâ- günah işlediği şeklinde yorumlayıp tercüme ettiği ayetlerden birkaçını burada incelememiz faydalı olacaktır:

a) Bazıları Tâhâ Suresi'nin 121. ayetinin son ifadesini "**Adem, Rabbine karşı geldi ve böylece sapmış oldu.**" şeklinde meallendirmektedir, oysa bu ifadenin doğru tercümesi "**Adem Rabbinin sözüne göre davranmamış ve yarar elde edememiş oldu.**" şeklindedir.

Merhum Tabersi, Mecmau'l-Beyan adlı ünlü tefsirinde bu ayeti açıklarken şöyle der: "**Âdem, Rabbinin buyruğuna göre davranmamış ve neticede sevap kazanamamış oldu.**" buyruğundaki karşı gelme ve hatadan maksat "buyruğa göre davranmamaktır ve bu buyruk farz olabileceği gibi müstehap da olabilir. Muhaddis Kummî, *Sefinetu'l-Bihar*'daki "isem" terimini merhum Meclisî'den şöyle aktarır:

> Bazen müstehabın terki veya mekruhun işlenmesi de Arapça'da "zenb" (günah, suç, hata) ve isyan (karşı gelme) kelimeleriyle ifade edilir.

Bunun ispatı için öncelikle sözlüğe bakılmalıdır. En ünlü Arapça temel sözlüklerden biri olan *el-Müncid*'de şöyle yazar:

> İsyan, emri dinlememek, emirden çıkmak demektir.

Aynı şekilde, ayette geçen ve uyku anlamına gelen "gevâ" teriminin bir anlamı da yarar sağlayamamak ve zarara uğramaktır."

Bu bağlamda Adem ile Havva olayına bakılacak olursa, ayette geçen isyan ve karşı gelmenin haram veya günah işlemek ya da farzı terk etmek anlamına gelmediği anlaşılacaktır.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Hz. Adem'in (a.s) İsyanı Neydi?

Kur'ân-ı Kerim, Hz. Adem'in (a.s) kıssasını şöyle özetler: Adem'e: "Şeytan senin ve eşinin düşmanıdır, dikkat edin sizi cennetten çıkarmasın, sıkıntılara, dertlere düşersiniz sonra."; dedik. Şeytan çok geçmeden Adem'e vesvese verdi ve onunla eşi, o ağacın meyvesinden yediler ve cennet elbiseleri vücutlarından sıyrılıp gitti. (O hâlde: Adem (a.s) yasaklı meyveyi yiyerek emirden çıktı ve böylece cennet nimetlerinden mahrum olmuş oldu!)[1]

Görüldüğü gibi yüce Allah'ın Adem'le Havva'ya "o ağacın meyvesinden yememeleri" şeklindeki buyruğu tavsiye, irşat ve aydınlatıcı niteliktedir ve o ağacın meyvesinden yememeleri, sadece cennette ebediyen kalmalarının bir şartıdır.

Bu ayetlerden de anlaşıldığı gibi Hz. Adem'in (a.s) "karşı gelişi", bir farza karşı gelmek olan "günah" değildir; bilakis, bu karşı gelişin neticesi cennetten çıkarılmak ve dünya hayatının zorluklarına düşmek olmuştur.

Bu noktada "Adem (a.s) günah işlemediyse, bu ayetin devamında geçen tövbesi ne anlama gelmektedir?" sorusu sorulabilir; cevap şudur: Her ne kadar o ağacın meyvesinden yemek günah değildiyse de, Hz. Adem (a.s) irşadı bir emri terk ettiği için Rabbinin katındaki yakın makamı (kurb-u ilâhi) kaybetmiş oldu ve bu ilk makamını tekrar elde edebilmek için tövbe etti ve yüce Allah da tövbesini kabul buyurdu.

İmam Rıza (a.s) Hz. Adem'in (a.s) isyanının ne olduğunu soran halife Memun'a şu cevabı vermiştir:

> Hz. Adem'in (a.s) yaptığı şey, ateşe girmesine neden olacak bir günah değildi, çok küçük bir hataydı ve affedildi.

1- Tâha, 116-121.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> Peygamberler kendilerine vahiy inmeden (peygamber olmadan) önce böyle küçük hatalara düşebilirler.[1]

Zulmün ve Mağfiretin Anlamı Nedir?

> **Rabbim, ben kendi nefsime zulmettim, artık bana mağfirette bulun.[2]**

Kur'ân'da, peygamberlerin günah işlediğinin ifade edildiği şeklinde bazılarınca yanlış anlaşılan ayetlerden biri de yukarıda aktardığımız ayettir. Bu ayet Hz. Musa'yla (a.s) ilgilidir, Firavun'un adamlarından olan bir Kıpti'yi öldürdüğünde Hz. Musa (a.s) yüce Allah'a böyle yakarmıştır.

el-Müncid'de şöyle yazar:

> Zulüm, bir şeyin kendi yerinde yapılmaması, bir amelin yersiz yere işlenmesidir.

Öyleyse bir işin doğru olması ama yerinde ve gerektiğinde yapılmaması ya da bir işin yanlış ve haram olması ve yine yerinde yapılmaması arasında bu anlamda fark bulunmamaktadır. Yani her yersiz yapılan iş haram değildir.

Yine *el-Müncid*'de "mağfiret"in kökü olan "ğafere" şöyle açıklanır:

> Bir şeyin saklanması, üstünün örtülmesi.

Yani mağfiret istemek "yapılan işin üzerinin örtülmesi"ni istemektir. Böylece söz konusu ayetin anlamı şöyledir aslında: Hz. Musa (a.s) Rabbine yakararak "Allah'ım!" diyor, "Ben, Firavun'un adamlarından birini öldürmekle, yeri ve zamanı olmayan bir iş yapmış oldum. Her ne kadar onu öldürmek

---

1- Burhan Tefsiri, c.3, s.46.

2- Kasas, 15.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

benim için caiz idiyse de, şimdi bunun yeri ve zamanı değildi. O hâlde ey yüce Rabbim, benim bu işimin üzerini ört ki düşmanlarım bana galip gelmesinler.

Görüldüğü gibi bu ayette Hz. Musa'nın (a.s) herhangi bir günah işlediği veya haram bir zulümde bulunduğu ifade edilmemektedir.

İmam Rıza (a.s) bu ayette geçen "zulüm" kavramını soran Memun'a şöyle buyuruyor:

> Hz. Musa (a.s) bu ayette yüce Allah'a şöyle demektedir: "Ben bu şehre gelmek ve Firavun'un adamlarından birinin ölümüne sebep olmakla yersiz ve zamansız bir şey yapmış oldum. Beni düşmanlarımdan gizle, aksi takdirde beni bulacak olurlarsa öldüreceklerdir."

Sonuç şudur: Bu ayette geçen zulüm ve gufran (mağfiret) terimlerinin anlamı, yukarıda da izah ettiğimiz gibi genel sözlük anlamları olup bugün bu kavramların bizim zihnimizde çağrıştırdığı "haksızlık" ve "bağışlanma dileği" şeklindeki anlamlar değildir. Bundan dolayı bu ayette de ismete aykırı bir durumdan söz edilmemektedir.

Sorular:

1- Kur'ân'da peygamberlere günah isnadında bulunulmadığını anlayabilmek için hangi noktalara dikkat edilmelidir?

2- Tâhâ Suresi 121. ayette geçen "Adem Rabbine karşı gelmiş oldu da, kalakaldı…" ibaresi ne demektir?

3- "Ben kendi nefsime zulmettim, bana mağfirette bulun…" ibaresiyle ne kastedilmektedir?

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

20. Ders

GENEL HATLARIYLA NÜBÜVVET (6)

Fetih Suresi'ndeki Zenb'in Anlamı Nedir?

Şüphesiz, biz sana apaçık bir fetih verdik. Öyle ki Allah, senin geçmiş ve gelecek her günahını (zen-b'ini) bağışlasın, üzerindeki nimetini tamamlasın ve seni dosdoğru bir yola yöneltsin.[1]

Kur'ân'da Hz. Resulullah efendimize (s.a.a) günah isnat ettiği ve sonra da bağışlandığı zannedilen ayetlerden biri de budur. Burada da, ayette geçen "zenb" ve "ğufran" kelimelerinin anlamı doğru algılanmamış ve maalesef doğru anlam aktarılmamıştır.

Arapça ana sözlüklerde "zenb"in asıl ve genel anlamı "etki, sonuç, tepki, reaksiyon" şeklinde kayıtlıdır. *el- Müncid*'de "zenb"in anlamı "bir işin, ondan ayrılmaz sonucu ve etkisi" şeklinde geçer ve bu nedenle "günah"a Arapça'da "zenb"de denilmesinin nedeninin günahın, kötü amelin bir sonucu ve etkisi, olduğu belirtilir. Daha önce ğufran ve mağfiret hakkında (örtmek, örtü olarak) belirttiğimiz anlam dikkate alınacak olursa bu ayetin anlamı da kolaylıkla anlaşılacaktır.

İmam Rıza (a.s) bu ayetin anlamını açıklarken şöyle buyuruyor:

1- Fetih, 1.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Mekke müşriklerine göre hiç kimsenin günahı İslâm peygamberininki kadar büyük değildi. Çünkü o, kavmini bir ve tek olan yüce Allah'a ve tevhide davet ettiği sırada müşriklerin 360 putu vardı ve bunlara ibadet ediyorlardı! Bu nedenle Hz. Resulullah (s.a.a) onları sadece bir tek ilâha, yüce Allah'a ibadet etmeye çağırdığında bu onlara çok ağır geldi "Bunca tanrıyı bırakıp sadece bir tanrıya mı tapınalım yani?" dediler, "Böyle bir şeyi ilk kez duyuyoruz, inanılmaz bir şey bu!" diye itiraz ederek halka "Siz yine kendi putlarınıza ibadete devam edin!" tavsiyesinde bulundular.

Böylece, yüce Allah Hz. Peygamber'e (s.a.a) Mekke'nin fethini nasip ettiğinde "**sana apaçık ve aşikâr bir fetih verdik…**" buyurdu, yani müşriklerin gözünde sen çok büyük bir günah işlemiş (onların putlarına ibadeti reddetmiş) sayılıyordun, onları bir ve tek Allah'a ibadete davet ediyordun. Bu fetihle birlikte artık onların nazarında çok büyük bir suç ve günah telakki edilen "tek Allah'a ibadet"in hak olduğu ortaya çıkıp aşikâr oldu. Sana isnat ettikleri suç ve günah da böylece kapanıp gitti (puta tapınma çağı büsbütün bitti). Nitekim Mekke'nin fethedildiği gün müşriklerin bir kısmı Müslüman oldu, bir kısmı da bu fethi içlerine sindiremeyip şehri terk etti, şehirde kalan müşriklerinse yüce Allah'ın "bir" olduğunu inkâr edebilecek güç ve nüfuzları kalmamıştı artık. Böylece Mekke müşriklerinin yüce Peygamber (s.a.a) için büyük suç ve günah telakki ettikleri şey, o onlara galip gelmesiyle artık örtülmüş, yenik düşmüş ve kapanıp gitmiş, oluyordu.[1]

Peygamberler Tarihle Birlikte

Kur'ân açısından insanoğlunun tarihiyle vahiy ve nübüvvetin tarihi bir ve aynıdır; insanoğlu dünyaya ayak bastığı andan

1- Burhan Tefsir, c.4, s.193.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

itibaren vahiy de onun tekâmül programı olarak var olmuş ve ona sunulmuştur:

> **Kendisine uyarıcı gönderilmeyen hiçbir ümmet yoktur.**[1]

İlim şehrinin kapısı Hz. Ali (a.s) şöyle der:

> Yüce Allah tarih boyunca insanları bir peygamber, semavî bir kitap veya inanıp güvenecekleri apaçık bir delil, ya da sağlam ve emin bir yoldan mahrum bırakmamıştır.[2]

Yine *Nehcü'l-Belâğa*'nın 93. hutbesinde İmam'ın şöyle buyurduğu kayıtlıdır:

> Ne zaman bir peygamber elçilik görevini tamamlayıp dünyadan göçecek olsa, Allah'ın dinini tebliğ için başka bir peygamber gönderilmiş ve yüce Allah'ın kerameti Muhammed'e (s.a.a) taalluk edinceye kadar bu gidişat sürmüştür.

Peygamberlerin Sayısı

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyuruyor:

> Peygamberlerin sayısı 124 bindir ve bunlar arasında 5'i ululazim (çığır açıcı) peygamberdir: Nuh, İbrahim, Musa, İsa ve Muhammed (a.s)…

Aynı içerikte bir rivayet de *Biharu'l-Envar*'ın 11. cildinde vardır.[3]

Kur'ân açısından, bütün peygamberlere iman etmek zaruridir:

1- Fâtır, 25.

2- Nehcü'l-Belâğa, 1. hutbe.

3- Biharu'l-Envar, c.11, s.41.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Deyin ki: "Biz Allah'a, bize indirilene; İbrahim, İsmail, İshak, Yakub ve torunlarına indirilene, Musa ve İsa'ya ve (diğer) peygamberlere Rabbinden verilene iman ettik. Onlardan hiç birini diğerinden ayırt etmeyiz ve biz O'na teslim olmuşlarız."[1]

Sorular:

1- Fetih Suresi'nin ilk ayetinde geçen "zenb" ve ğufran"dan maksat nedir?

2- Peygamberlerin sayısı kaçtır? Ululazim peygamberler kimlerdir?

1- Bakara, 136.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

21. Ders

HZ. MUHAMMED'İN Bİ'SETİ

On dört asır önce miladî 610 yılında, şirkin ve putperestliğin bütün dünyaya egemen olduğu, mazlumların egemen sınıfın baskısı altında can çekiştiği ve bütün insanların ümitsizliğe boğulduğu bir zamanda asil bir aileden gelen mert ve dürüst bir insan kıyam ederek mazlumlardan yana tavır alıp adalet ve hürriyet taraftarı olduğunu, esaret zincirlerini parçalamak istediğini, bilim ve kalkınmadan yana olduğunu belirterek, yüce Allah tarafından vahiy alıp O'nun emirlerini insanlara iletmekle görevli son peygamber olduğunu açıkladı.

Bu büyük ve müstesna insan, Haşimoğulları kabilesinden Abdullah oğlu Muhammed'di. Haşimoğulları kabilesi bütün Arap kabileleri arasında mertlik, yiğitlik, cömertlik, dürüstlük ve asaletiyle meşhurdu. İster dost olsun, ister düşman olsun, bütün tarihçiler bu nadide insanın liyakat ve büyüklüğünü onaylamaktadır. Hz. Muhammed'in (s.a.a) peygamberliğinden önceki iftihar dolu 40 yıllık yaşamı bütün ayrıntılarıyla tarihte kayıtlıdır; baştanbaşa cehalet ve karanlıklara gömülü olan o günün Arap Yarımadası'nda Hz. Muhammed (s.a.a) her bakımdan mükemmel bir insan olarak tanınmış, onun mertlik ve dürüstlüğü dillere destan olmuştu. İçinde yaşadığı toplum ona "Muhammed-i Emin" lakabını verecek kadar sevgi, saygı ve güven duymadaydı. Allah'ın salât ve selâmı ona ve tertemiz Ehlibeyt'ine olsun.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Hz. Muhammed'in Peygamberlik Belgeleri

Peygamberleri tanımanın yolları bahsinde belirttiğimiz noktalar, aynı zamanda Hz. Muhammed'in (s.a.a) nübüvvetinin de delilleridir. (Mucize, daha önceki peygamberler tarafından insanlara duyurulup tanıtılmış olma, kesin karine ve belgeler.) Tarih, Hz. Muhammed'in (s.a.a) peygamberlik ve bi'setine şahadet etmektedir, ondan önce gelmiş olan peygamberler ve onların getirdiği semavî kitaplar da onun geleceği müjdelenmiştir.

Peygamberimizin mucizeleri iki çeşittir:

Birincisi: Hz. Peygamber'in (s.a.a) gösterdiği mucizeler bir şahsın veya bir kısım insanların talep ve isteği üzerine gerçekleşmiştir. İnsanlar ondan falan mucizeyi göstermesini istiyor, o da bunu yüce Allah'tan talep ediyor ve söz konusu mucize gerçekleşiyordu: Ağaç ve çakıl taşlarının ona selâm vermesi, kertenkele -veya timsahın- onun peygamberliğini dillendirmesi, ayın yarılması, ölülerin dirilmesi, gaipten haberler vermesi… bu mucizelerdendir. İbn Şehrâşub, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) gösterdiği mucizelerin sayısının 4440 olduğunu ve bunlardan üç bininin tarihî belgelerde kaydedilmiş bulunduğunu yazar.

Kur'ân, Hz. Peygamber'in Kalıcı Mucizesi

İkincisi: Hz. Muhammed'in (s.a.a) gösterdiği kalıcı ve daimi mucizesi olan Kur'ân'dır; bütün zaman ve mekânlarda, kıyamete kadar kalacak olan ölümsüz mucize Kur'ân'dır.

Hz. Peygamber ile diğer peygamberler arasındaki en belirgin farklardan biri, onların risaletlerinin bazı açılardan sınırlı ve mahdut olmasıdır. Mesela onlar belli bir grup veya ümmete gönderilmişlerdir; hatta bazı peygamberlerin görev sahası

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

belli bir zaman ve mekânla da sınırlıydı. Kimi peygamberlerin ise peygamberlik görevi mekânla sınırlı olmasa da zamanla sınırlı olup geçiciydi. Bu nedenle de hiçbir zaman risaletlerinin daimi olduğu iddiasında bulunmamışlardır. Bu nedenle, gösterdikleri mucizeler de mevsimlik ve belli bir zaman dilimine yönelik olup geçiciydi.

Hz. Muhammed'in (s.a.a) risaleti ise daimî olup bütün zaman ve mekânlara yöneliktir. Bu nedenle de anlık ve geçici mucizelerin yanı sıra, daimi bir mucizesi de vardı, bu mucize daima, kalıcı ve kıyamete kadar da onun (s.a.a) risaletine şahit olacak Kur'ân'dı.

Bu açıklama ışığında Kur'ân'ın belirgin özellikleri şöyle sıralanabilir:

1- Zaman ve mekân sınırlarını aşmış olup kıyamete kadar mucize olarak kalmayı sürdürecektir.

2- Kur'ân ruhanî bir mucizedir. Yani diğer mucizeler göze ve kulağa hitap ederken Kur'ân ruhların ve canların en derin noktalarına nüfuz etmektedir.

3- Kur'ân, konuşan bir mucizedir ve kendisine karşı çıkanlara kıyamete kadar meydan okumakta, "**eğer doğru söylüyorsanız benim surelerim gibi bir tek sure getirin!**" demektedir. Kur'ân'ın bu meydan okuyuşu 14 asırdır sürdüğü hâlde hâlâ kimse ona karşı çıkamamıştır ve kıyamete kadar da çıkamayacaktır:

> **De ki: "Eğer bütün insanlar ve cinler el ele verip işbirliği yapacak olsa da bu Kur'ân'ın bir benzerini getirmeye güçleri yetmez asla!"**[1]

1- İsrâ, 88.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Bu çağrının ikinci merhalesinde, muhaliflerin acizliğini ispatlamak için Kur'ân, kendisinin tamamına benzer bir kitap değil, Kur'ân surelerine benzer sadece on sure getirmelerini[1] istemekte, üçüncü merhalede düşmanlarına büsbütün fırsat ve avantaj vererek şöyle buyurmaktadır:

> **Kulumuza gönderdiğimizden (Kur'ân) şüpheniz varsa, o zaman onun surelerinden birine benzer bir sure getirin; eğer doğru söylüyorsanız bütün yardımcılarınızı ve sizi destekleyenleri de yardıma çağırın…[2]**

Sonuç: Kur'ân surelerinden birine benzer bir sure bile getirmeye güçleri yetmez.

Resulullah (s.a.a) döneminin müşrikleri Kur'ân surelerinden sadece bir tekinin bile bir benzerini getirebilse ve onca mahir edebiyatçıyla nadide şairler bunu becerebilselerdi hiç şüphesiz bunu yapar ve Müslümanlarla sevgili Peygamberine karşı onca kanlar döküp savaşlar açmaz ve bu savaşlarını getirecekleri bir sureyle sürdürmeyi tercih ederlerdi. Aynı şekilde, bi'setten sonra da bu 14 asır boyunca türlü yollarla Müslümanlarla savaşan İslâm düşmanı milyonlarca müşrik ve münafık da ellerinden gelse kesinlikle Kur'ân surelerine benzer bir sure getirir ve bu yolla İslâm'a karşı yaygaralar koparıp savaş açarlardı.

Dil ve edebiyat uzmanları, Kur'ân ile böyle bir mücadeleye girmenin kesinlikle mümkün olmadığını itiraf etmişlerdir. Bu eşsiz kitabın fesahat ve belagatı gerçekten benzersiz, kaide, terkip ve kuralları fevkalade, uyumlu ve tutarlı, geleceğe dair verdiği haberler kesin doğru ve güvenilir olup zaman, mekân ve bilimin çok ötesindedir. Bu da, Kur'ân'ın insan ürünü olmadığının ve daimi bir mucize olduğunun en büyük delilidir.

1- Hud, 16.

2- Bakara, 22.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Tarihî Bir Olay

Kur'ân, söz konusu ayetlerin nüzulüyle birlikte İslâm düşmanlarını böyle bir mücadeleye çağırıp hepsine açıkça meydan okuyunca, müşriklerle kâfirler o dönemin en güçlü Arap dili uzmanlarıyla edebiyatçılarını bir araya getirip Kur'ân ile mücadele yolunda bütün güçlerini seferber ettiler. Ancak her defasında yenilgiye uğrayıp derhal geri adım atmak zorunda kaldılar. Bu zorlu mücadelede müşriklerin yardım aldığı isimlerden biri de, çağının en güçlü hatip ve edebiyatçılarından olan Velid İbn Müğire idi. Velid'den bu işe bir çözüm yolu bulmasını; bu kitapla mücadele edebilecek bir yol önermesini istediler. Bunun üzerine Velid, Hz. Muhammed (s.a.a) ile görüşerek kendisine Kur'ân'dan bazı ayetler okumasını istedi, Hz. Resulullah (s.a.a) Secde Suresi'nin bazı ayetlerini kendisine okuyunca; Velid fevkalade bir heyecana kapıldı, duyduğu ayetler onu iliklerine kadar etkilemişti. Gayri ihtiyari bir heyecanla yerinden kalkıp müşriklerin yanına gitti ve heyecandan titreyen sesiyle dedi ki:

> Yemin ederim ki, Muhammed'den duyduğum şeyler ne insan sözüne benziyor, ne de perilerin ilhamına! Onun sözlerinde kendine has bir tatlılık ve güzellik var! Tıpkı bir ağaç gibi dalları meyve dolu ve kökleri güçlü mü güçlü! Onun ağzından çıkan sözler her söze galip gelir, o sözleri mağlup edebilecek hiçbir şey yoktur!

Velid'den bunu duyan müşrikler "Muhammed, Velid'i büyüledi! Velid Müslüman oldu!" dediler.

Velid'in bu kanaati, müşrikler için çok ağır bir darbe olmuştu. Ebu Cehil bu soruna bir çözüm bulmakla görevlendirildi ve alelacele Velid'e giderek Kureyş müşriklerinin sözlerini ona aktarıp onu Kureyşlilerle özel bir toplantıya katılmaya davet etti. Velid bu toplantıya katılarak "Sizler Muhammed'in

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

deli olduğuna gerçekten inanıyor musunuz? Onda delilik veya cinnetten herhangi bir eser gördünüz mü şimdiye kadar?" diye sordu. Kureyşliler "Hayır." dediler, "Onun deli veya mecnun olmadığını çok iyi biliyoruz aslında!" Bunun üzerine Velid "Peki, onun yalancı olduğunu söyleyebilir misiniz? O, sizin aranızda doğru sözlülüğü ve güvenilirliliğiyle meşhur değil mi?" diye sordu. Kureyş büyükleri çaresizlikle "Peki ama, onu neyle suçlayalım?" dediler, Velid biraz düşündükten sonra "Onun büyücü ve sihirbaz olduğunu söyleyin!" dedi, "Çünkü onun söylediklerine iman edenler onun uğrunda her şeylerinden vazgeçiyor!"

Velid'in bu fikrini beğenen müşrikler, Kur'ân'a iman etmiş olan kitleleri Hz. Muhammed'den (s.a.a) soğutabilmek için bu söylentiyi bütün şehirde yayarak ona büyücülük ve sihirbazlık iftirasında bulundular. Ancak, bunların hiçbiri fayda etmedi ve müşriklerin bütün plânları suya düştü, hak ve hakikat âşıkları akın akın Resulullah'a (s.a.a) gelip Kur'ân ayetlerini hayranlıkla dinliyor ve Müslüman oluyorlardı.

Kureyşlilerle Velid İbn Muğire'nin bu şeytânî komploları Müddessir Suresi'nde belirtilmektedir.

Resulullah'a (s.a.a) isnat edilen sihir iftirası, Kur'ân'ın dayanılmaz cazibesinin bir itirafıydı aslında. Kur'ân'ın sihir olmadığını çok iyi bildikleri hâlde müşrikler bu cazibeye "büyü" ve "sihir" yakıştırmasında bulunmuşlardı.

Kur'ân'ın Dünya Görüşü

Kur'ân'ın hangi ortamda indiği dikkatle incelenecek olursa, bu semavî kitap ve Hz. Peygamber'in (s.a.a) büyüklüğü daha iyi anlaşılacaktır.

Bütün tarihçilerin de kaydettiği gibi Hicaz diyarı, o dönemlerde dünyanın en geri kalmış noktasıydı. Akidevî açıdan

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

putperestliği çok seviyor, tek tanrı inancı ve tevhide karşı şaşkınlık ve hayretlerini gizleyemiyorlardı. Bu nedenle de Hz. Resul-ü Ekrem (s.a.a) onları tek tanrıya ibadete davet ettiğinde şaşkınlıkla "**Bizim bunca tanrımızı sadece bir tek tanrıyla mı değişmek istiyor? Bu çok şaşırtıcı ve inanılmaz bir davranıştır!**" diyorlardı.(1)

Okuma yazma bilenlerin dahi parmakla sayılacak kadar az olduğu bir toplumda okumamış ve kimseden ders almamış, okuma yazması olmayan ümmî bir insan öyle bir kitap getiriyor ki; aradan geçen 14 asra rağmen bilim adamları hâlâ bu kitabı tefsir etmekte ve her gün ondan yeni bir hakikat öğrenip yeni bir bilgi keşfetmektedirler.

Kur'ân'ın varlık âlemiyle ilgili çizdiği portre fevkalade dakik ve inceden inceye her şeyin yerli yerince hesaplandığı bir portredir. Kur'ân tevhidi en mükemmel ifadesiyle dile getirmektedir. Yerin ve göklerin yaratılışının sırları, geceyle gündüzün, insanın yaratılışının esrarı, yüce Allah'ın varlığının nişaneleri olarak fevkalade çarpıcı bir üslupla anlatılır Kur'ân'da. Bazen fıtrî tevhitten söz edilir, bazen de mantık ve felsefe delilleriyle tevhit izah edilir. Yüce Allah'ın kudretinin her şeyi sarıp kuşattığı, fevkalade çarpıcı ifadelerle anlatılır Kur'ân'da. Mead ve kıyametten söz ederken, müşriklerin şaşkın bakışları arasında "Gökleri ve yeryüzünü bunca azametlerle yaratan Allah, sizi tekrar diriltemeyecek mi zannediyorsunuz? O'nun gücü elbette ki yeter buna; O, kadir-i mutlak ve bilge yaratıcıdır. Bir şeyin olmasını dilerse sadece "ol" der ve o da hemen var olur."

Kur'ân-ı Kerim, içinde bütün yararlı bilimlerle erdemlerin bulunduğu eşsiz bir hazinedir. Kur'ân bir fıkıh kitabı değildir,

1- Sad, 5.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

ama içinde ibadet, siyaset, sosyoloji, hukuk, ceza hukuku… vb. ile ilgili temel kanunlar vardır; Kur'ân bir felsefe kitabı da değildir, ama içinde çok önemli temel felsefî deliller vardır. Kur'ân bir astroloji kitabı değildir, ama yıldızbilim ve gök cisimleriyle ilgili olarak belirttiği fevkalade dakik bilgi ve temel kurallar, uzay bilimcilerini hayretler içinde bırakıp bu semavî kitaba büyük bir ilgiyle sarılmalarını sağlamıştır.

Kur'ân tabiat bilgisiyle ilgili bir kitap değildir, ama bu ilimle ilgili çok önemli bilgiler içeren nice ayetleri vardır.

Evet, Kur'ân kesinlikle bir mucizedir. Beşerî ilim ve bilgilerin çok ötesinde bir kitaptır.

Kısacası Kur'ân sadece onu getirenle (Hz. Peygamber) onun hakiki müfessirlerinin (Ehlibeyt) tam anlamıyla tanıyıp idrak edebildiği muazzam bir kitaptır. Bizler için de her an taptaze ve hayat bahşedici bir özelliğe sahiptir, bu ulvî kitabı okudukça neşe, canlılık ve huzurumuz artmaktadır, zira Kur'ân gönüllerin baharıdır. Evet, Kur'ân her zaman taze ve ebediyen canlılığını koruyacak bir kitaptır, zira Hz. Muhammed'in (s.a.a) ölümsüz mucizesi Kur'ân'dır.

Hz. Ali (a.s) Kur'ân hakkında şöyle buyurur:

> Gerçekten de Kur'ân'ın zahirî pek güzel ve batını pek derindir. Şaşırtıcı boyutları bitmez, tükenmez, çarpıcı ilginçlikleriyle tazelik ve yeniliklerinin sonu gelmez.[1]

Nehcü'l-Belâğa'nın 175. hutbesinde de İmam (a.s) şöyle buyuruyor:

> Gönüllerin baharı Kur'ân'dadır. Onda ilim pınarları vardır, ondan başka göz aydınlığı, gönül huzuru yoktur…

1- Nehcü'l-Belâğa, 18. hutbe.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İmam Rıza (a.s) buyurur ki:

> Biri İmam Cafer Sadık'a (a.s) sordu: "Neden Kur'ân yayıldıkça ve üzerinde bahsedildikçe o yenilenmekte ve sürekli tazeliğini korumaktadır?" İmam şöyle buyurdu: "Allah Kur'ân'ı bir zamana ve bir gruba has kılmamıştır (kesinlikle bütün zaman ve mekânlar içindir). Onun için Kur'ân her zaman yeni ve kıyamete kadar da yaşayacaktır."[1]

Sorular:

1- Kur'ân'ın özelliklerini belirtiniz.

2- Kur'ân'ın mucize boyutu hakkında yaşanan Velid İbn Muğire olayını anlatınız.

3- Hz. Ali (a.s) Kur'ân hakkında ne buyuruyor?

1- Biharu'l-Envar, c.93, s.15

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

22. Ders

HZ. MUHAMMED'İN (S.A.A) HATEMİYYETİ

Hz. Muhammed (s.a.a) yüce Allah'ın son peygamberi olup peygamberlik onunla son bulmuştur; bu nedenle peygamberlerin sonuncusu anlamına gelen "Hâtemü'l-Enbiya" lakabı ona verilmiştir. Hâtem veya hatim, bir şeyin sonu ve tamamlanması anlamına gelir. Arapça'da yüzüğe hâtem denilmesinin nedeni de budur, eskiden herkesin imzası sayılan mührü yüzüğünün taşındaydı, yazılan bir yazı bu yüzükteki mühürle mühürlenir ve böylece mektup "tamamlanmış" olurdu.

Yüce Peygamberimizin hatemiyetine inanmak İslâm dininin zaruretlerindendir. Ve her Müslüman ondan sonra kıyamete kadar hiçbir peygamber gelmeyeceğine inanır.

Bu hakikat üç delile dayalıdır:

1- Hatemiyetin zarureti

2- Kur'ân ayetleri

3- Çok sayıda hadisler.

1- Zaruri Olması

İslâm dinini yeterli delil ve mantıkla kabullenen birisi bu peygamberin son peygamber olduğunu kabul etmeli ve buna da iman etmelidir. Hz. Muhammed'den (s.a.a) sonra bir peygamber geleceğine inanan hiçbir İslâm mezhebi veya Müslü-

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

man yoktur, zira hatemiyet, İslâm dininin vazgeçilmez zaruri inançlarından biridir.

2- Kur'ân Ayetleri

> **Muhammed sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir, o sadece Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur.(1)**

> **Seni bütün insanlara bir müjde verici ve uyarıcı olarak gönderdik…(2)**

3- Hadisler

Şiî ve Sünnî kaynaklarda nakledilen ünlü "Menzilet Hadisi"nde Hz. Resulullah (s.a.a) Hz. Ali'ye (a.s) şöyle buyurur:

> Ya Ali, Harun Musa'ya konumu ne ise sen de bana o menziledesin; sadece şu farkla ki, benden sonra peygamber yoktur artık.

Cabir İbn Abdullah Ensarî'den rivayet edilen bir başka muteber hadiste de Hz. Resulullah (a.s) şöyle buyuruyor:

> Benim, diğer peygamberler arasındaki durumum, tıpkı yapımı tamamlanan güzel bir binanın inşasında yeri eksik ve boş duran bir tuğlanın durumu gibidir. Bu binaya bakan herkes onu pek güzel bulmakta ama "şurası niye boş?" demektedir. Ben işte o son tuğlayım ve bütün peygamberler silsilesi bana gelir ve bende son bulur.(3)

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyuruyor:

1- Ahzab, 40.

2- Sebe, 28.

3- Merhum Tabersi'nin Mecmau'l-Beyan Tefsiri'nden nakille.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> Muhammed'in (s.a.a) helali kıyamete kadar helal ve onun haramı kıyamete kadar haramdır.(1)
>
> Yüce Allah biz Müslümanların peygamberiyle, peygamberlik müessesini tamamlayıp son erdirmiştir, ondan sonra peygamber gelmeyecektir artık.(2)

Hz. Resulullah (s.a.a) bir hutbesinde şöyle buyurur:

> Ben yüce Allah tarafından gönderilen son elçi, son peygamberim; göklerle yeryüzündeki bütün mahlûkata Allah'ın hüccetiyim.(3)

İmam Ali (a.s) (*Nehcü'l-Belâğa*, 91. hutbe) şöyle buyurur:

> Derken, yüce Allah sevgili peygamberimiz Hz. Muhammed'e (s.a.a) hüccetini tamamladı ve gerekli bütün emir ve hükümleri ona bildirdi.

Yine İmam'ın (a.s) 173. hutbesinde Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle tavsif edilir:

> Muhammed (s.a.a) yüce Allah'ın vahyinin emini, resullerin sonuncusu ve O'nun rahmetinin müjdeleyicisidir.

Hatemiyyetin Felsefesi

Burada şöyle bir soru akla gelebilir: Toplumlar devamlı değişim hâlinde olduğuna göre değişmeyen sabit kanunlarla toplumların bütün ihtiyaçları karşılanabilir mi? Bu durumda Hz. Muhammed'in (s.a.a) son peygamber olması ve toplumların artık peygamberlere ihtiyacının kalmaması mümkün müdür?

Bu soruya iki cevap verilebilir:

1- Usul-i Kâfi, c.1, s.58.

2- Usul-i Kâfi, c.1, s.269.

3- Müstedreku'l-Vesail, c.3, s.247.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

1- İslâm dini insanoğlunun fıtratıyla uyumlu bir dindir; fıtrat ise asla değişmez:

> **Fıtrata uygun olan hanif dinde kal. Yüce Allah insanları o fıtrat üzere yaratmıştır, onda hiçbir değişme yoktur.**[1]

Adalet, doğruluk, fedakârlık, sevgi ve iyi ahlâk, her zaman için iyi ve beğenilir erdemlerdir. Haksızlık, yalan, haksız ayrımcılık ve kötü ahlâk, her zaman için kötü ve kınanılır olgulardır ve böyle de kalacaktır.

Evet, İslâm dini kapsamlı ve fıtrî bir dindir, bütün zaman, mekân ve şartlarda insanoğlunun bütün sorunlarına çözüm sunabilen bir dindir.

2- Kerim olan yüce Allah'ın insanları bir an olsun kılavuzsuz ve öndersiz bir şekilde kendi hâline bırakmadığında şüphe yoktur. İnşallah ileride imamet bahsinde etraflıca değineceğimiz gibi Hz. Muhammed'in (s.a.a) vasileri ve halifeleri (Ehlibeyt İmamları) vardır. Ünlü "Sakaleyn" hadisinde Hz Peygamber'den (s.a.a) onlar hakkında şöyle buyurur:

> Ben aranızda iki değerli şey bırakıyorum: Allah'ın kitabı ve Ehlibeyt'im. Bunlara sarıldığınız sürece asla sapmazsınız. Onlar Kevser havuzunda bana gelinceye kadar birbirinden ayrılmazlar.[2]

Bu hadiste de açıklandığı üzere her zaman için muhakkak insanları hidayet edecek bir önder var olacaktır.

1- Rum, 30.

2- el-Müracaat, Allame Şerefüddin Amilî

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sorular:

1- Kur'ân'ın varlık dünyasıyla ilgili tasvirini kısaca belirtiniz.

2- Sevgili Peygamberin (s.a.a) hatemiyyetinin delilleri nelerdir?

3- Toplumlar sürekli değişim ve dönüşüm hâlinde olduğuna göre İslâm'ın son din ve Hz. Muhammed'in (s.a.a) son peygamber olması nasıl izah edilebilir?

Bu Bölümün Kaynakları

Nübüvvet konusunda şu eserlerden yararlandık:

– Usul-i Akaid, *Üstat Mekarim Şirazi.*

– Vahiy ve Nübüvvet, *Üstat Reyşehri*.

– Hoda, Peyamber ve Peyamberan-i İslâm, *Üstad Cafer Sübhanî ve Üstad Rıza Üstâdî*.

– Usul-i Akaid Ra İngune Tedris Konim, *İmamî, Aştiyani ve Hasanî.*

– Rehberan-ı Rastin, *Şehid Haşiminejad*.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Dördüncü Bölüm

İMAMET

- İmamet
- İmamın İsmeti, İlmi ve Tayin Şekli
- Hz. Ali ve 11 Evladının İmamet ve Velayetinin İspatı
- Kur'ân'da Hz. Ali'nin (a.s) İmameti
- Tebliğ Ayeti ve Hz. Ali'nin (a.s) İmameti
- Hz. Mehdi (a.s) -1-
- Hz. Mehdi (a.s) -2-
- Velayet-i Fakih

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

23. Ders

İMAMET

İslâm dininin dördüncü itikadî prensibi imamettir. "İmam"ın lügat anlamı önder ve lider; İslâmi literatürdeki deyim anlamı ise Hz. Resulullah'ın (s.a.a) halifeliği ve Ehlibeyt'in ve masum imamlarının liderlik ve önderliğidir.

Şia Ekolü'nde imamet usul-ü dinin (imanın) şartlarındandır ve imamın vazifesi, Hz. Peygamber'in (s.a.a) vazifesinin (vahiy dışında) devamı ve uzantısıdır. Yani peygamberlerin gönderiliş nedeniyle yüce Allah tarafından imamın belirlenip tayin edilmesinin nedeni aynıdır. Her ikisi de aynı gaye doğrultusundadır, bu nedenle de yüce Allah'ın insanlara elçi ve peygamber göndermesini gerektiren delil ve sebepler, peygamberden sonra risalet görevlerini yüklenecek bir imamın da tayin edilip atanmasını gerekli kılmaktadır.

Kapsamlı ve sağlam bilgiyle, günahtan, hatadan masun ve beri olma, imametin temel şartlarındandır; böyle birinin tanınması ve tespiti ise vahiyden başka bir yolla mümkün değildir. Bu nedenledir ki Şia, imamet makamının ancak yüce Allah tarafından tayin edilebilecek ilâhi bir makam olduğuna ve imamın yüce Allah tarafından tayin edilip atanması gerektiğine inanmaktadır.

Bundan dolayı hilafet ve imamet konusu tarihî bir konu değildir; bilakis İslâm devleti ve İslâmî bir yönetimin niteliği ve Hz. Resulullah'ın (s.a.a) vefatından sonra kıyamete kadar

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

yönetim ve idare tarzının nasıl olması gerektiğiyle ilgili bir mevzudur. Bu nedenle de biz Müslümanların kaderiyle doğrudan ilgilidir.

Aynı şekilde, Hz. Resulullah'tan (s.a.a) sonra insanların akidevî, fikrî… ve diğer önemli konularda kime başvurması gerektiği de dikkatle incelemeye değer bir konudur.

Ehlibeyt'e tâbi olan Müslümanlar, Hz. Peygamber'den (s.a.a) sonra Hz. Ali'yle (a.s) onun soyundan gelen 11 imamın, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) hak halifeleri olduğuna inanır ki bu mesele, aynı zamanda Şia ve Sünnî Müslümanlar arasındaki temel ihtilaflardan da biridir.

Burada imamet meselesini aklî ve tarihî delillerin yanı sıra, Kur'ân ayetleri ve Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sünneti açısından da ele alacağız. İslâmî değerlerin bütün boyutlarıyla Ehlibeyt'ten beslenen Şia Ekolü'nde olduğunu ve bunu da sadece bu ekolün bütün boyutlarıyla dünyaya tanıtabileceğine inandığımız için; hakkaniyetini delil ve mantıkla anlatmamız gerekmektedir.

İmametin Gerekliliğinin Delilleri ve Genel Hatlarıyla İmamet

1- Lütuf

Şia'ya göre yüce Allah'ın sonsuz lütuf, hikmet ve şefkati, Hz. Peygamber'den (s.a.a) sonra insanların lidersiz ve kendi hâllerine bırakılmamalarını gerektirmektedir. Yani peygamberlerin bi'seti için aktardığımız gerekçeler nedeniyle Hz. Resulullah'tan (s.a.a) sonra İslâm toplumunu ve bütün insanlığı tıpkı onun gibi dünya ve ahiret saadetine doğru yönlendirip hidayet edebilecek bir imamın varlığı zaruridir. Bunca şefkat

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

ve merhamet sahibi olan Yüce Yaratıcı'nın Hz. Resulullah'tan (s.a.a) sonra insanlığı kendi başına ve kılavuzsuz bırakabileceğini tasavvur etmek bile mümkün değildir.

Hişam İbn Hakem'in Münazarası

İmam Cafer Sâdık'ın (a.s) öğrencilerinden olan Hişam b. Hakem şöyle anlatır: Bir cuma günü Basra şehrine vardım, ilk işim şehrin camiine gitmek oldu. Ehlisünnet'in ünlü âlimlerinden mutezile mensubu olarak bilinen Amr b. Ubeyd camideydi, etrafını saran kalabalığın sorularını cevaplıyor hallediyordu. Ben de en arka sıraya oturup bu şehirden olmadığımı ve bazı sorular sormak istediğimi söyledim, Amr "Dilediğini sor!" deyince aramızda şu konuşma geçti:

– Sizin gözünüz var mı?

– Görüyorsun işte, var… Bu ne biçim soru böyle?

– Müsaade ederseniz sorularımı sürdüreyim?

– Pek lüzumsuz soruların var gibi; ama yine de sor bakalım!

– Bu göz sizin neyinize yarıyor?

– Görmemi sağlıyor, renkleri ve cisimleri teşhis edebiliyorum onunla.

– Peki diliniz? Onunla ne yapıyorsunuz?

– Yiyeceklerin tadını almama yarıyor…

– Burnunuz neye yarıyor sizce?

– Koku almama… İyi kokuları kötü kokulardan ayırt edebilmeme yarıyor…

– Kulağınız neye yarıyor?

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

– Sesleri duyup teşhis etmeme tabii ki!

– Bunların yanı sıra kalbiniz ve aklınız da var mı?

– Elbette!

– O neye yarıyor peki?

– Diğer organlarım tereddüde kapılacak olsa, kalbime müracaat ediyorum, onların şüphe ve tereddüdüne kalbim son veriyor! (O hâlde kalp ve akıl, diğer organlara kılavuzluk edip yol göstermektedir).

– Haklısınız, çok doğru söylediniz! Evet, yüce Allah duyu organlarına kılavuzluk edip onları yönetmesi için insana kalp ve akıl vermiştir. Ey bilge insan! yüce Allah'ın göz, kulak ve diğer organları başsız ve yöneticisiz bırakmadığını bilen biri; Resulünün (s.a.a) vefatından sonra O'nun kullarını kendi hallerine, başsız ve kılavuzsuz bıraktığını; kullarının tereddüde kapılıp ihtilafa düşmeleri hâlinde onlara başvuracakları bir rehber ve kılavuz tayin etmediğini ve böylece kullarının mahvolmasına rıza gösterip göz yumduğu nasıl söylenebilir? Akıl ve izan sahibi biri bunu kabul edebilir mi?

2- Yaratılışın Gayesi

Kur'ân-ı Kerim'de yaratılışla ilgili pek çok ayet vardır:

Sizin için yeryüzündeki her şeyi yaratandır O…[1]

Geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin emrinize verdi…[2]

Bu ayetlerden de anlaşılacağı üzere yüce Allah bütün kâinatı insanoğlu için yaratmıştır, zira varlık âleminin en seçkini ve

1- Bakara, 28.

2- Nahl, 13.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

en değerlisi insandır. Bu insan da, Allah'a ibadet edip O'na doğru hareket etmesi, yani tekâmül bulması için yaratılmıştır.

Böyle bir gayeye ulaşabilmek için bazı şeyler gereklidir, bunları sıralayalım:

a) Yol

b) Vasıta

c) Hedef

d) Kılavuz ve rehber

Bu saydıklarımız arasında kılavuzun rolü, diğer faktörlerin hepsinden önemlidir. Zira kılavuz ve rehber olmazsa insan hem yolu şaşırır, hem de hedefi kaybeder; bu arada vasıtayı da boş yere kullanmış olur ki, bütün bunların sonucu insanın mahvı ve yok oluşudur. Binaenaleyh bütün varlıklar insan için yaratılmış; insan da layık olduğu tekâmüle varabilmesi için yüce Allah'a doğru hareket ve O'na ibadette bulunma gayesiyle var edilmiştir. Bu hareket sırasında insanın rehber ve kılavuza ihtiyacı vardır ve imam bu yolun rehberi ve kılavuzudur.

3- Şefkatli Peygamber ve İmamet Meselesi

> **Andolsun size, içinizden, sıkıntıya düşmeniz onun gücüne giden, size pek düşkün, müminlere şefkatli ve esirgeyici olan bir elçi gelmiştir.[1]**

Hz. Resulü Ekrem efendimiz (s.a.a) hac veya savaş gibi bir nedenle Medine'den birkaç günlüğüne ayrılmak istediğinde kendi yerine şehri idare edecek birini mutlaka tayin ediyor ve diğer şehirlere de mutlaka bir yönetici (vali) atıyordu.

1- Tevbe, 128.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Kur'ân'ın da önemle vurguladığı gibi bunca şefkatli ve ümmetine bunca düşkün bir peygamberin, hayatta olduğu hâlde, birkaç günlüğüne dahi olsa ümmetini kendi başına ve yöneticisiz bırakmayan bir peygamberin, ölümünden sonrasını düşünmeyip ümmetini başıboş, imamsız ve yöneticisiz bıraktığına, kendi yerine onları idare edip yönetecek kimseyi belirleyip tayin etmediğine inanmak elbette ki mümkün değildir. Dolayısıyla temiz fıtrat ve aklıselim şunu söylemektedir: Ümmeti için gerekli en küçük maddî ve manevî ayrıntıları bile ihmal etmeyip her şeyi apaçık anlatan ve belirleyen bir peygamber, ümmetinin geleceği için en önemli konu olan kendisinden sonra kimin halife ve yönetici olması gerektiğini de kesinlikle açıklayıp belirlemiş ve bunca hayati bir meseleyi ihmal etmemiştir.

Sorular:

1- İmamın gerekliliği konusunda lütuf delilinin ne olduğunu açıklayınız.

2- Hişam İbn Hakem'le Amr b. Ubeyd arasındaki münazarayı özetleyiniz.

3- İmam ve rehberin gerekliliği meselesini yaratılış yoluyla nasıl ispatlarsınız?

4- Tövbe Suresi'nin 128. ayetindeki "**Andolsun size, içinizden, sıkıntıya düşmeniz onun gücüne giden…**" mealindeki buyruğun imamet meselesine nasıl delil teşkil ettiğini açıklayınız.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

24. Ders

İMAMIN İSMETİ, İLMİ VE TAYİN ŞEKLİ

Kur'ân, sünnet ve mantık açısından imametin temel şartlarından biri "ismet" olup, masum olmayan birinin bu makama layık olması kesinlikle mümkün değildir. Bu konuda, peygamberlerin masum olması gerektiğiyle ilgili delilleri açıkladığımız konuya bakılabilir.

Kur'ân'da İmamın İsmeti

Hani Rabbin, İbrahim'i birtakım kelimelerle denemişti ve bunları tamamlamıştı (İbrahim bütün sınavları başarıyla vermişti), o zaman (Allah) İbrahim'e "Seni insanlara imam kılacağım." demişti İbrahim "Benim soyumdan olanlar da imamet makamına erişecek mi?" diye sorunca Allah "Benim ahdim (imamet) zalimler ermez."[1] buyurmuştu.

"Zalim" Kimdir?

Allah katında çok büyük bir makam olan "imamet"e kimlerin erişebileceğinin ve kimlerin böyle bir makama layık olmadığının anlaşılabilmesi için öncelikle, Kur'ân açısından "zalim"in kim olduğuna ve Kur'ân literatüründe kime "zalim" denildiğine bakmak gerekir. Zira Kur'ân-ı Kerim'de "**Benim ahdim olan imamet makamı, zalimlere verilmez…**" buyrulmaktadır.

1- Bakara, 124.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Kur'ân, üç grubu zalim olarak tanımlar:

1- Yüce Allah'a şirk koşanlar:

> **Hani Lokman oğluna (öğüt vererek) demişti ki: "Oğlum, Allah'a şirk koşma. Şüphe yok ki şirk gerçekten büyük bir zulümdür."[1]**

2- Bir insanın diğerine zulmetmesi:

> **Taarruz yolu, ancak insanlara zulmeden ve yeryüzünde haksız yere tecavüz ve haksızlıkta bulunanların aleyhinedir; işte bunlara acıklı bir azap vardır.[2]**

3- İnsanın kendisine zulmetmesi:

> **…Kimi insanlar kendi nefsine zulmeder, kimi orta bir yoldur, kimi de Allah'ın izniyle hayırlarda yarışır, öne geçer…[3]**

İnsanoğlu saadet ve kemale ulaşması için yaratılmıştır, bu yoldan sapıp Allah'ın sınırlarını aşan kimse "zalim"dir:

> **Allah'ın sınırlarını çiğneyen, gerçekten kendisine zulmetmiş olur.[4]**

Kur'ân-ı Kerim, yukarıdaki üç durumu zulüm olarak tanımlar. Gerçekte ilk iki durumda da insan yine bir nevi kendisine zulmetmiş olmaktadır.

Sonuç:

İnsanlar dört kısımdır:

1- Lokman, 13.

2- Şûrâ, 42.

3- Fâtır, 32.

4- Talak, 1.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

1- Baştan sona bütün yaşamlarını Allah'a isyan ve günahla geçirenler.

2- Yaşamlarının ilk dönemlerinde günah işlemeyen, ama ömrünün sonlarında günah işleyenler.

3- Yaşamlarının ilk dönemlerinde günah işleyen, ama geri kalanında günah işlemeyenler.

4- Yaşamları boyunca asla günah işlemeyenler.

Kur'ân açısından ilk üç gruptakiler asla imamet makamına ulaşamazlar, zira bunlar "zalim" olanlardır ve yüce Allah, Hz. İbrahim'e (a.s) zalimlerin imam olamayacağını buyurmuştur. O hâlde söz konusu ayetten, Müslümanları yönetecek "imam"ın, ancak ve ancak 4. şıkta beyan edilen günah ve hata işlememiş masum biri olması gerektiği sonucu çıkarılmaktadır.

Her ne kadar Hz. Ali'yle (a.s) onun on bir evladının imameti hakkında Peygamber Efendimizden (s.a.a) ulaşan hadisler dikkate alınmayacak olsa bile Kur'ân açısından, hilafet iddiasına kalkışanlar Hz. Resulullah'ın (s.a.a) halefi olma liyakatine sahip kimseler değillerdi. Zira tarihî belgelerin de ortaya koyduğu üzere onlar, kesinlikle yukarıda sıraladığımız 4 şıktan ilk üçünde yer alan "zalim"ler statüsüne girmekte, yüce Allah ise zalimlerin imam olamayacağını vurgu ile buyurmaktadır.

Bu durumda:

1- Ömrünün en azından bir kısmını müşrik olarak geçirenler,

2- Genelde bütün insanlığa ve özelde Hz. Fatma (s.a) validemizle Hz. İmam Ali'ye (a.s) zulümlerde bulunanlar,

3- Yüce Allah'ın hadlerini çiğneyip kendilerine zulmettiklerini bizzat dilleriyle itiraf edenler Resulullah'ın (s.a.a) halefi ve onun halifesi olabilir mi acaba?

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İmam'ın İlmi

İmam, insanların dünya ve bizzat saadeti için zaruri olan kanun, kural ve hükümleri bilmeli ve yeryüzünde yaşayan insanların en bilgesi olmalıdır; ancak bu durumda bütün insanların önderi olup onları yönetmeye hak kazanabilir.

İmamın, toplum için gerekliliğine dair aktardığımız deliller, imamın herkesten daha üstün olması gerektiğini ispata da yeterlidir. Kur'ân bu gerçeği şöyle açıklar:

> **İnsanları hakka, doğru hidayet eden kimse mi kendisine uyulup itaat edilmeye daha layıktır, yoksa hidayet edilmeye bizzat muhtaç olan kimse mi? Siz nasıl hüküm veriyorsunuz?**[1]

İmamı Tayin Yolu

İmamın vasıf ve özelliklerini böylece açıkladıktan sonra sıra, böyle bir imamın nasıl tayin edilmesi gerektiğine gelmektedir.

Günümüz toplumlarında bir yetki makamını belirleyip tayin etmenin en uygun yolu seçimdir. Ne var ki, bu seçim bir "çözüm yolu" olsa da her zaman "hak yol" olmayabilir. Çünkü seçim, gerçekleri asla değiştirmez; ne bir batılı kendiliğinden hakka çevirir, ne de bir hakkı batıl eder… Pratikte her ne kadar toplumun çoğunluğu dikkate alınmış olsa da bu, seçilenin hakkaniyetine delil teşkil etmemektedir.

Tarih boyunca niceleri halk tarafından seçilmiş, ama çok geçmeden bu seçimin ne kadar büyük bir hata olduğu anlaşılmıştır (ve seçenler pişman olmuşlardır).

1- Yunus, 35.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sahi; gaipten haberimiz olmadığına, geleceği ve insanların içini bilmediğimize göre bir insan hakkında nasıl kesin hükme varıp doğru teşhiste bulunduğumuzdan emin olabiliriz?

Bu mümkün olmadığına göre, çoğunluk haklılığın ve azınlıkta oluş da haksızlığın delili değildir. Kaldı ki, Kur'ân-ı Kerim'de çoğunluk 80 kez kınanmakta ve mesela En'âm Suresi'nin 115. ayetinde şöyle buyrulmaktadır:

> **Yeryüzündekilerin çoğunluğuna uyacak olursan seni Allah'ın yolundan şaşırtıp saptırırlar, çünkü onlar ancak zanna uyar, tahminle hareket edip yalan söylerler.**

Dahası, toplumun dinî liderliğini ve imametini üstlenmek, toplumun sırf idare ve yönetiminden ibaret değildir. Bilakis imam toplumun dininin ve dünyasının bekçisidir de aynı zamanda. Bu nedenle de her nevi hata ve günahtan beri bulunup insanların en üstünü ve en efdali olmalıdır. Böyle bir şahsı insanların teşhis edip seçemeyeceği apaçık ortadadır. Kimin melekutî ismet makamına, ilâhî ilimler payesine ve bütün insânî faziletlere sahip bulunduğunu insanlar nereden bilebilir ki? Bunu bilmek mümkün olmadığına göre, böyle birini seçebilmek nasıl mümkün olabilir?

Öyleyse bütün insanların geleceğini ve içini bilen yüce Allah insanlar arasında imamete en layık olanı seçebilir ve onu gerekli vasıflarla donatıp insanlara tanıtabilir ancak.

İmam Nasıl Tayin Edilir?

Hz. Peygamber'den (s.a.a) sonra İslâm ümmetinin liderliği ve imamet demek, risalet makamının görevlerini üstlenmek demektir. Peygamberle imam arasındaki yegâne fark şudur: Peygamber, dinin temelini atıp onu insanlara ulaştıran ve kitap sahibi olandır. İmam ise onun vekili ve halefi olarak di-

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

nin bekçisi ve muhafızıdır; usul ve fürunun açıklayıcısıdır; peygamberlik makamının bütün gaye ve sorumluluklarının birinci muhatabı ve güçlü takipçisidir. Bu nedenledir ki peygamberi olduğu gibi, imamı da seçip tayin edebilecek olan sadece yüce Allah'tır. Nitekim Bakara Suresi'nin 124. ayetinde de buyrulduğu gibi imamet, yüce Allah'ın ahdidir.

Hz. İbrahim (a.s): "Soyumdan da imamlar karar kıl." dediğinde; yüce Allah: "**Benim ahdim zalimlere ermez**" diye buyurmakta ve imameti kendisinin belirlemiş olduğu bir "ahit" olarak tanımlamaktadır.

Allah'ın ahdi ise seçim veya şûra ile tayin edilebilecek bir şey değildir. Zira seçim ve şûra, insanların işleriyle ilgili durumlardır ve "şura" kavramının geçtiği iki ayette insanlar şura ve meşverete emredilmekte "**işlerinizde birbirinize akıl danışın**" ve "**aranızda meşverette bulunun.**" buyrulmaktadır. Bu ayetlerdeki danışma ve meşveret insanlar arasındaki sosyal işlerle ilgilidir ve yüce Allah'ın sözü ve ahdiyle hiçbir alâkası bulunmamaktadır.

Kasas, 67'de şöyle buyrulur:

> **Rabbin dilediğini yaratır ve seçer, seçim insanlara ait değildir.**

Merhum Feyz-i Kâşanî, Safi Tefsiri'nde ilgili ayeti açıklarken şu hadisleri aktarır:

> Yüce Allah birini imam olarak seçtikten sonra, insanlar başkasının peşinden gitmemelidir artık.
>
> Seçimde yanılma ve sapma ihtimali olduğu için seçimin değeri yoktur, sadece yüce Allah tarafından yapılan bir seçimde değer vardır, zira ancak yüce Allah, insanların içini ve geleceğini bilir!

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Hz. Resulullah (s.a.a) İslâm dinini tebliğ amacıyla kabilelere gidiyordu. Beni Kilab kabilesine gidip onlarla da görüştüğünde "Senden sonra imameti (toplumun yönetimini) bize bırakırsan, İslâmı kabul ederiz!" dediler. Yüce Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

> İmamet konusu Allah'ın bildiği bir iştir. Dilerse size verir, dilerse sizden başkasına![1]

Sorular:

1- İmamın ismetiyle ilgili Kur'ân'da geçen delil nedir?

2- Kur'ân açısından "zalimler" kimlerdir?

3- İmamı seçim veya şurayla tayin etmek neden mümkün değildir?

4- İmam nasıl tayin edilir?

1- Biharu'l-Envar, c.23, s.74.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

25. Ders

HZ. ALİ VE ON BİR EVLADININ İMAMET VE VELAYETİNİN İSPATI

Daha önce Kur'ân, sünnet ve akıl açısından imamın taşıması gereken vasıfları açıkladık. Bahsimizin bu bölümünde Hz. Resulullah'tan (s.a.a) sonra hak imamın kim olduğunu ve söz konusu vasıflara kimin sahip bulunduğunu incelemeye çalışacağız. Böylece ilgili hakkaniyete inananların inancı bu naklî ve aklî delillerle daha da pekişmiş, bu hakikatten sapmış olanlar da meseleyi kavrayıp aydınlatılmış olacaktır.

Hz. Ali'nin İmamet ve Velayetinin Aklî Delili

İki giriş ve bir sonuç:

1- Emîrü'l-Müminin İmam Ali (a.s) ilim, takva, yakin, sabır, züht, cesaret, cömertlik, adalet, ismet vb. gibi bütün nefsânî kemaller ve insânî faziletlerde mükemmel bir ahlâk ve karaktere sahipti. Hiç şüphesiz (hatta düşmanlarının da itiraf ettiği üzere) bütün kemallerde başkalarından efdal ve üstündü; onun bu özelliklerini birçok Şia ve Ehlisünnet kitaplarında bulabilmek mümkündür.

2- Akıl ve mantık açısından noksan olanı kendisinden üstün olana tercih etmek reva ve mantıklı değildir ve söz konusu vasıflara sahip olmayan birinin, bu vasıflara sahip birine imamlık etmeye kalkışması işte bunu reva görmek demektir.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Ayrıca, belli bir imamın tayininden maksat, ümmetin hidayetini sağlayıp ahlâk ve imanını kemale erdirmek olduğuna göre, kemalde noksan birinin imameti bu gayenin gerçekleşmesini sağlamayacaktır.

Bundan dolayı mantıkî açıdan imamın insanlara hidayeti gösterip onlara kılavuzlukta bulunabilmesi için herkesten daha bilgili ve daha üstün olması icap eder.

Sonuç: Yukarıda aktardığımız iki girişten sonra şu neticeye varmaktayız: Hz. Resulullah'tan (s.a.a) sonra Hz. Ali (a.s) o sırada ümmetin en bilgili ve en vasıflı ferdî olduğuna göre, onun (s.a.a) halifesi ve vekili de oydu. Aksi takdirde eksiği bulunan üstün olana tercih edilmiş ve beklenen sonuç alınmayıp gayeye varılmamış olur.

Dahası, aklî ve naklî açıdan imamın masum olması, her nevi hata ve günahtan beri bulunması gerektiğini de daha önce belirtmiştik. İnşallah önümüzdeki bahiste de açıklayacağımız üzere Kur'ân ve sünnetteki belgeler, bu özelliğe sadece Hz. Peygamber'in (s.a.a) tertemiz Ehlibeyti'nin (a.s) sahip olduğunu göstermektedir. Bu hakikate binaen Hz. Ali'yle (a.s) on bir evladından başkası imamet makamına layık değildir.

Masumluk ve Tathir Ayeti

İmamın mutlaka masum olması gerektiğini söylemiştik, şimdi kime "masum" denildiğine bakalım:

> **Allah ancak siz Ehlibeyt'ten her tür günah ve çirkinliği uzaklaştırmak ve sizi tertemiz kılmak ister.**[1]

1- Ahzab, 33.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Ehlibeyt Kimlerdir?

Şia ve Sünnî kaynaklarında kayıtlı sayısız mütevatir hadislerde "Tathir Ayeti"nin Hz. Resulullah'la (s.a.a) onun Ehlibeyt'i hakkında nazil olduğu ifade edilmiştir. Ehlisünnet'in önemli kaynaklarından *Sahih-i Müslim*, *Müsned-i Ahmed*, *ed-Dürrü'l-Mensur*, *Müstedrek-i Hakim*, *Yenabiu'l-Mevedde*, *Camiu'l-Usul*, *es-Sevaiku'l-Muhrika*, *Sünen-i Tirmizî*, *Nuru'l-Ebsâr*, *Menakıb-ı Hârezmî*… gibi eserlerde ve Şia kaynaklarının da tamamına yakınında bu hadisleri bulmak mümkündür.

Şimdi bu hadislerden birkaçını aktaralım:

İmam Hasan (a.s) bir hutbesinde şöyle der:

> Biz, yüce Rabbimin "**Allah ancak siz Ehlibeyt'ten her tür günah ve çirkinliği uzaklaştırmak ve sizi tertemiz kılmak ister.**" ayetinde buyurduğu Ehlibeyt biziz.(1)

Enes İbn Malik şöyle anlatır:

> Hz. Peygamber (s.a.a) tam altı ay boyunca sabah namazı vakti olduğunda Hz. Fatma'nın (a.s) evinin kapısını çalarak *"Ey Ehlibeyt! Namaz vaktidir!"* buyurdu ve kapının önünde Tathir Ayeti'ni okudu.(2)

İbn Abbas'tan şöyle nakledilir:

> Hz. Resulullah (s.a.a) dokuz ay boyunca namaz vakti geldiğinde Hz. Ali'nin (a.s) evinin kapısına bizzat gidip *"Allah'ın selâmı sizin üzerinize olsun ey Ehlibeyt!"* diye onları selâmlayıp şu ayeti okuyordu: "**Allah ancak siz Ehlibeyt'ten her tür günah ve çirkinliği uzaklaştırmak ve sizi tertemiz kılmak ister.**"(3)

1- Yenabiu'l-Mevedde, s.126.

2- Camiu'l-Usul, c.1, s.110.

3- el-İmamu's-Sadık ve'l-Mezahibu'l-Erbaa, c.1, s.89.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Hz. Ali (a.s) da aynı hadisi aktarmıştır:

> Hz. Resulullah (s.a.a) her sabah bizim kapımızın önüne gelip "Allah size rahmet eylesin, namaza kalkın!" buyurur ve şu ayeti okurdu: "**Allah ancak siz Ehlibeyt'ten her tür günah ve çirkinliği uzaklaştırmak ve sizi tertemiz kılmak ister.**"(1)

Bu hadislerde de görüldüğü gibi Hz. Peygamber (s.a.a) Ehlibeyt'in kimler olduğunu Müslümanlara öğretmek ve ne kadar önemli bir konu olduğunu halka anlatabilmek için uzun bir müddet, yukarıdaki uygulamayı bilfiil bizzat kendileri tekrarlamıştırlar.

Şerik İbn Abdullah şöyle anlatır:

> Hz. Resulullah (s.a.a) vefat ettikten sonra Hz. Ali (a.s) bir hutbe okuyarak şöyle buyurdu:
>
> "Allah aşkına ey Müslümanlar söyleyin! '**Allah ancak siz Ehlibeyt'ten her tür günah ve çirkinliği uzaklaştırmak ve sizi tertemiz kılmak ister.**' ayeti benimle Ehlibeyt'imden başkası için mi nazil olmuştur?"
>
> Orada bulunan cemaat hep bir ağızdan "Hayır!" diye cevap verdi.(2)

İmam Ali (a.s) Ebu Bekir'e de "Allah aşkına söyle Tathir Ayeti benim, eşim ve çocuklarım hakkında mı nazil olmuştur; yoksa sen ve senin ailen hakkında mı?"

Ebu Bekir "Sen ve senin ailen hakkında nazil oldu." diye cevap verdi.(3)

Bazıları, Tathir Ayeti'nin Resulullah'ın (s.a.a) eşleri hakkında

---

1- Gayetu'l-Meram, s.295.

2- Gayetu'l-Meram, s.293.

3- Nuru's-Sekaleyn, c.4, s.271.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

indiğini sanmış ve şöyle demişlerdir: "…Çünkü bu ayetin öncesi ve sonrası Hz. Resulullah'ın (s.a.a) eşleriyle ilgilidir, en azından eşlerinin de Tathir Ayeti kapsamına alınması gerekir. Bu nedenle bu ayet ismete delil olarak gösterilemez, zira hiç kimse Hz. Resulullah'ın (s.a.a) eşlerinin masum olduğunu öne sürmemiştir."

Allame Şerefuddin buna şöyle cevap verir:

1- Böyle bir ihtimali ileri sürmek, nas karşısında içtihada kalkışmaktır. Çünkü bu ayetin bizzat Resulullah (s.a.a), Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin (a.s) hakkında nazil olduğu mütevatir haddine ulaşmış ve bunu kanıtlayan çok sayıda sahih hadis de rivayet edilmiştir.

2- Bu ayet Hz. Peygamber'in (s.a.a) eşleri hakkında olsaydı, Arapça gramer kurallarına göre hitabın müennes olarak zikredilmesi gerekirdi, oysa ayette hitap müzekker olarak geçmektedir. (Yani ayetteki "ankum" edatının yerine "ankunne" edatı ve "yutehhirrakum" fiili yerine de "yutehhirakunne" fiili kullanılması gerekirdi.)

3- Tathir ayeti, önceki ve sonraki ayetler arasında geçen ve fasih Araplarca "cümle-i mutarıza" olarak adlandırılan bir ayrıcalıklı bileşik vurgu cümlesi (ara cümle)dir. Fasih konuşan Araplar arasında bu tür bileşik cümlelere çokça rastlanmakta ve kullanılmaktadır. Nitekim Kur'ân'da başka ayetlerde de bunun örneği vardır, mesela:

> **Onun gömleğinin arkadan çekilip-yırtıldığını gördüğü zaman (kocası): "Doğrusu, bu sizin düzeninizden (biri) dir. Gerçekten sizin düzeniniz büyüktür" dedi. "Yusuf, sen bundan yüz çevir. Sen de (kadın) günahın dolayısıyla bağışlanma dile. Doğrusu sen günahkârlardan oldun."** [1]

1- Yusuf, 28-29.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Bu ayetlerde önce hitap kadınlara iken birden Yusuf'a (a.s) dönerek "**Sen bundan yüz çevir,**" deniyor. Buradaki "**sen**" tabiri müzekker olup Hz. Yusuf'a (a.s) hitap iken, sonra tekrar kadına dönerek " **Sen de (kadın) günahın dolayısıyla bağışlanma dile. Doğrusu sen günahkârlardan oldun.**" müennes (kadın eki kullanılmakta) ve Züleyha'ya yönelmektedir. Bu ayetin içindeki bileşik cümlenin ilki (Hz. Yusuf'a hitap edilen cümle) mutarıza (ara) cümle olarak tanımlanmaktadır.

Tathir Ayeti ve Hz. Ali İle On Bir Evladının Masumiyeti ve İmameti

Hz. Ali (a.s) şöyle anlatır:

> Ümmü Seleme validemizin evinde, Hz. Resulullah'la (s.a.a) birlikte oturduğumuz sırada "**Allah ancak siz Ehlibeyt'ten her tür günah ve çirkinliği uzaklaştırmak ve sizi tertemiz kılmak ister.**" ayeti nazil oldu.
>
> Hz. Resulullah (s.a.a) "Ya Ali! Bu ayet seninle oğulların Hasan, Hüseyin ve senin soyundan gelecek imamlar hakkındadır!"
>
> Bunun üzerine "Ey Allah'ın Resulü, sizden sonra kaç kişi imam olacaktır?" diye sordum, şöyle buyurdu:
>
> "Benden sonra sen imam olacaksın. Senden sonra Hasan, ondan sonra da Hüseyin, ondan sonra Hüseyin'in oğlu Ali, sonra Ali'nin oğlu Muhammed, sonra Muhammed'in oğlu Cafer, sonra Cafer'in oğlu Musa, sonra Musa'nın oğlu Ali, sonra Ali'nin oğlu Muhammed, sonra Muhammed'in oğlu Ali, sonra Ali'nin oğlu Hasan, sonra Hasan'ın oğlu Hüccet imam olacaktır. Ya Ali, bu isimler sana sıraladığım tertiple Arş'a yazılıydı, Rabbimden 'Bunlar kimdir?' diye sordum, "Senden sonra imam olacak kimseler bunlardır,

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> tertemiz ve masumdurlar, bunların düşmanları melun kimselerdir!" buyurdu.[1]

Bu belgelerin de açıkça ortaya koyduğu üzere Tathir Ayeti 14 masum hakkında nazil olmuştur. Önümüzdeki bahislerde de inşallah bazılarına değineceğimiz birçok hadiste Hz. Resulullah efendimiz (s.a.a) imametin kıyamete kadar bu şahıslara ait olduğunu, zira bu isimlerin ismete ve imamet için gerekli diğer şartlara ve özelliklere sahip bulunduğunu defalarca Müslümanlara hatırlatıp vurgulamıştır.

İsmet Hakkında İki Hadis

İbn Abbas "Hz. Resulullah'tan (s.a.a) şöyle duydum" diyerek şu hadisi aktarır:

> Ben, Ali, Hasan, Hüseyin ve Hüseyin'in soyundan gelecek olan dokuz kişi tertemiz ve masumuz.[2]

Emîrü'l-Müminin İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

> Gerçekten şanı yüce Rabbim bizi tertemiz ve masum kıldı; kullarına şahit ve yeryüzünde kendi hücceti olmamızı istedi; bizi Kur'ân ile Kur'ân'ı da bizimle birlikte kıldı; ne biz Kur'ân'dan ayrılırız, ne de Kur'ân bizden![3]

Sorular:

1- Hz. Ali'nin (a.s) imametinin aklî delili nedir?

1- Gayetu'l-Meram, s.293.

2- Yenabiu'l-Mevedde, s.534.

3- Usul-i Kâfi, Kitabu'l-Hüccet.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

2- Tathir Ayeti'nde geçen Ehlibeyt kimlerdir? İlgili hadisi belirtiniz.

3- Tathir Ayeti'nin Resulullah'ın (s.a.a) eşleriyle ilgili olması neden mümkün değildir.

4- On İki İmam hakkında Hz. Ali'den (a.s) rivayet edilen hadisi belirtiniz.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

26. Ders

KUR'ÂN'DA HZ. ALİ'NİN (A.S) İMAMETİ

Velayet Ayeti

Sizin veliniz ancak Allah'tır, O'nun elçisidir, iman edip namaz kılan ve rükû halindeyken zekât verenlerdir.[1]

Bu ayetteki "innemâ" (ancak, sadece) kavramıyla yüce Allah, Müslümanların veli, lider ve yöneticisinin ancak şu üçü olduğunu belirtmektedir:

1- Allah

2- Hz. Peygamber (s.a.a)

3- İman edip namaz kılan ve rükû hâlinde zekât veren.

Ayetin Nüzul Sebebi

Ayette Allah ve Resulü'nün (s.a.a) Müslümanlar üzerindeki velayet ve yönetim hakkının ifade edildiği bellidir. Ayetin üçüncü kısmı olan "namaz kılıp rükû halindeyken zekât veren mümin"den maksadın ise Hz. Ali (a.s) olduğu, Şia ve Sünnî kaynaklı birçok hadiste kayıtlıdır.

Bu konuda Şia arasında görüş birliği vardır. Ehlisünnet'e gelince: Fahr-i Razi *Tefsir-i Kebir*'de, Zemahşeri *Keşşaf*'ta, Sa'lebi

---

1- Mâide, 55.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

el-Keşfu ve'l-Beyan'da; Nişaburi, Beyzâvi, Beyhâki, Neziri ve Kelbî kendi tefsirlerinde, Taberi *Hasâis*'inde, Hâ-rezmi *Menakıb*'ında, Ahmed İbn Hanbel *Müsned*'inde söz konusu müminin İmam Ali (a.s) olduğunu açıklamış, hatta Taftazani'yle Kuşçî, bu konuda müfessirler arasında görüş birliği ve ittifak olduğunu kaydetmişlerdir. *Gayet'ul-Meram*'da bu konuda Ehlisünnet'ten 24 hadis aktarılmaktadır. (Daha fazla bilgi için *el-Gadir*'in 2. cildiyle *el-Müracaat*'a bakılabilir).

Bu konu asr-ı saadet Müslümanları arasında da o kadar yaygın ve herkesçe bilinen bir mevzu idi ki, Resulullah (s.a.a) döneminin ünlü şairi, meseleyi bir şiirinde anlatmakta ve Hz. Ali'ye (a.s) hitaben şöyle demektedir:

Ey Ali! Rükû hâlinde zekât veren mümin sensin,

Kurbandır sana can, ey en hayırlısı rükû edenlerin,

Bunu beyan ederek Kur'ân'da nazil etti Allah,

En mükemmel velayet hakkı senindir senin.

Görüldüğü gibi İmam Ali'nin (a.s) bütün müminler üzerinde velayeti vardır. Aklıselim gereğince, böyle birinin Ebu Bekîr, Ömer ve Osman'ın emrine girip onlara uyması mümkün değildir, bilakis onların Emîrü'l-Müminin İmam Ali'ye (a.s) itaat edip ona uymaları gerekmez mi acaba?

İki Soru ve İki Cevap

Birinci soru: Bazı Ehlisünnet mensupları bu ayette geçen "veli" teriminin dost ve yardımcı anlamına geldiğini, yönetici ve tasarruf hakkına sahip olmayı içermediğini söylemiştir.

Cevap: Birincisi bu görüşün, ayetin ifadesine ve nassına aykırı olduğunu hemen belirtelim. Dahası, "veli" kelimesi lügat anlamı itibarıyla ve Arapça'da genel kullanılış biçimi olarak

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

da "bir şeyin sorumluluğunu üstlenme (onu idare hakkına sahip kimse) manasındadır; bunun dışında bir anlamda kullanıldığı takdirde karineye gerek vardır. Mesela "**Peygamber müminlere kendi nefislerinden evlâdır.**" ayetiyle *"Ben kimin mevlası isem…"* şeklinde başlayan Gadir Hadisi'nde açıkça velayet ve yönetim hakkı kastedilmektedir.

İkinci olarak da: Velayet Ayeti olarak bilinen bu ayette geçen "innema" kelimesi konuyu özelleştirmekte ve "sadece, ancak…" anlamını vermektedir. Eğer bu velayetten maksat dostluk olursa, dostluğun sırf Allah, Resulü (s.a.a) ve Hz. Ali'yle (a.s) sınırlı olamayacağı, bilakis, bütün müminlerin birbirinin dostu ve yardımcısı olduğu bilinmelidir. Nitekim bir başka ayette yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

> **Mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirlerinin velisidir…**[1]

Öyleyse dostluk ve yardımcılık sıfatları sadece Allah'a, Resulullah'a (s.a.a) ve İmam Ali'ye (a.s) mahsus değildir. Bütün müminler bu sıfatla muttasıf bulunduğundan ve söz konusu ayette "**sizin veliniz ancak ve sadece Allah, Resulü ve…**" şeklinde buyrularak bir sınırlama ve tekelden bahsedildiğinden, bu ayette geçen "veli"nin anlamı "velayet" ve liderlikten başka bir şey değildir.

İkinci soru: Bazı mutaassıp Sünnîler bunu eleştirmekte ve şöyle demektedirler: Hz. Ali (a.s) kendisini namaza vermesiyle meşhurdur, hatta onun namaz sırasında ayağındaki okun çıkarıldığını bile fark etmediği bilinmektedir. Namazda Allah'a böylesine bir teveccühe sahip olan Hz. Ali'nin (a.s) bir dilencinin sesini duyup namaz sırasında ona infakta bulunması nasıl mümkün olabilir?"

1- Tevbe, 71.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Cevap: Hz. Ali (a.s) namaz sırasında bütün varlığıyla Allah'a yönelir ve hem kendisini, hem dünya işlerinin ibadet ruhuyla bağdaşmayan kısmını büsbütün unuturdu. Ama yardım dileyen bir yoksulun yakarışını duymak ve ona yardım etmek bireyin kendisini düşünmesi veya dünyaya önem vermesi değildir asla; bilakis böyle bir amel yüce Allah'a teslimiyetin bizzat kendisi ve başka bir deyişle ibadet içinde ibadettir.

Diğer taraftan, müminin bütün varlığıyla Rabbine yönelmesi demek, kendi iradesini büsbütün kaybedip duygusuzlaşması demek değildir. Bilakis, yüce Allah dışında her şeyi, kendi iradesiyle bir kenara bırakmaktadır ve bu konumdaki biri için zekât da tıpkı namaz gibi bir ibadet olup her ikisi de yüce Allah'ın rızasını kazanmaya yöneliktir. Bu nedenledir ki Hz. Ali'nin (a.s) namaz sırasında yoksula infakta bulunması, sırf Allah rızası doğrultusunda bir ibadet olup, tevatür haddine varan hadis ve rivayetlerde de belirtilmiş olduğu üzere, hakkında ayet inecek kadar yüce Allah'ın takdirine şayan olmuştur.

Ulu'l-Emre İtaat Ayeti

> **Ey iman edenler, Allah'a, Resulüne ve sizden olan emir sahiplerine itaat edin.**[1]

Bu ayette emir sahiplerine itaat, Allah'la, Resulü'ne itaatle birlikte zikredilmiş ve onlara kayıtsız şartsız itaatin farz olduğu emredilmiştir.

Şiîler bu ayette geçen "ulu'l-emr"den maksadın Ehlibeyt İmamları olduğuna inanır ve bu konuda Şia uleması arasında görüş birliği vardır. Sünnî ulemasından da bunu onaylayan ve "ulu'l-emr"in Ehlibeyt İmamları olduğunu belirten önemli

1- Nisâ, 59.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

rivayetler mevcuttur (ünlü Ehlisünnet müfessiri Ebu Hayyan Endülüsî Mağribi *Bahru'l-Muhit* adlı tefsirinde, Ebu Bekir Mümin Şirâzi *İtikadî Risale*'sinde, Süleyman Kunduzî *Yenabiu'l-Mevedde*'sinde bu rivayetlerden örnekler aktarmaktadır.)

el-Burhan ve *Nuru's-Sekaleyn* tefsirlerinde, *Tefsiru'l-Ayyaşî*'de, *Gayetu'l-Meram* vb. Şia kaynaklarında mezkûr ayetin açıklamasında çok sayıda hadis ve rivayet bulunmaktadır. Bunlardan birkaç örnek:

Cabir İbn Abdullah Ensari (ra) Resulullah'tan (s.a.a) "Ayette, kendilerine itaat etmemizin emrolunduğu ulu'l-emr kimlerdir?" diye sorduğunu ve onun şu cevabı verdiğini rivayet eder:

> Benden sonra halife olup sizi yönetecek olanların ilki, kardeşim Ali'dir, ondan sonra Hasan ve Hüseyin, sonra Ali b. Hüseyin, sonra Muhammed Bâkır'dır. Ey Cabir, sen Muhammed Bâkır'la görüşeceksin, onunla karşılaştığında benim selâmımı kendisine söyle. Ondan sonra emir sahibiniz Cafer Sadık'tır, sonra Musa Kâzım, sonra Ali Rıza, sonra Muhammed Cevad, sonra Ali Hâdî, sonra Hasan Askerî ve ondan sonra da Kâim Muntazar Mehdi sizin imamınız olup benden sonraki lider ve yöneticinizdir.[1]

Bu hadis, Hz. Mehdi (a.s) hakkındaki daha geniş açıklamalarla *Nuru's-Sekaleyn* tefsirinin 1. cildinin 499. sayfasında da geçmektedir.

İmam Muhammed Bâkır (a.s) şöyle buyurur:

> Resulullah (s.a.a) imamet için Ali, Hasan ve Hüseyin'e (Allah'ın selâmı onlara olsun) vasiyette bulundu ve ardından "**Ey iman edenler, Allah'a, Resulü'ne ve sizden olan**

1- İsbatu'l-Hüdat, c.3, s.123.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

emir sahiplerine itaat edin." ayetini okuyup "Kıyamet kopuncaya kadar bu imamlar (emir sahipleri) Ali'yle (a.s) Fâtıma'nın (a.s) evlâtlarından olacaktır."[1]

Görüldüğü gibi ulu'l-emre itaatle ilgili bu ayet, birkaç delile binaen Hz. Ali'yle (a.s) on bir evlâdının imametini ispatlamaktadır:

1- Ulu'l-emre itaat, Allah'a ve Resulü'ne itaat demektir, bu itaat mutlak anlamda farz olduğundan, onların kim olduğunu bilmemiz gerekir.

2- Resule itaati farz kılan yüce Allah nasıl daha önceden Resulü'nün kim olduğunu açıklayıp insanlara bildirmişse, ulu'l-emre itaatin farz olduğunu buyururken kendilerine itaatin farz olduğu ve "emir sahipleri ve yöneticilerin de kim olduğunu elbette ki açıklamış ve bildirmiş olmalıdır. Aksi takdirde bu farz uygulanamayacaktır, çünkü kim olduğunu bilmediğimiz ve tanımadığımız birine itaatte de bulunamayacağımız ortadadır!

3- Çok sayıda hadis, ulu'l-emr ayetinin Hz. Ali'yle (a.s) onun soyundan 11 evladının velayet ve imameti hakkında indiğini vurgulamaktadır.

İnzar Ayeti ve Yevmu'd-Dar Hadisi

Yevmu'd-dar Hadisi: Hz. Resulullah (s.a.a) bi'setin üçüncü yılında İslâm'ı artık açık ve alenî şekilde tebliğ etmekle görevlendirildi ve nazil olan "İnzar Ayeti"nde "**Yakın akrabalarını inzar et (korkut, uyar)**" emrini aldı.[2]

1- Nuru's-Sekaleyn tefsiri, c.1, s.505; Delailu'l-İmame, s.231.

2- Hicr, 94.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Bu emir üzerine Hz. Resulullah (s.a.a) yakın akrabalarını Ebu Talib'in evine davet edip yemekten sonra "Ey Abdulmuttalib oğulları!" dedi,

> Yemin ederim ki Araplar arasında kavmine benim getirdiğimden daha iyisini getiren olmamıştır! Ben sizlere dünya ve ahiretin hayrını getirdim! Yüce rabbim sizleri O'nun tevhit ve birliğine ve benim peygamberliğime davet etmekle görevlendirdi beni! Aranızdan bana ilk yardım edecek olan kimse benim kardeşim, vasim ve halifem olacaktır!

Resulullah'ın (s.a.a) bu çağrısına Hz. Ali'den (a.s) başka olumlu cevap veren olmadı, Hz. Ali (a.s) ayağa kalkıp *"Ey Allah'ın elçisi! Ben bu yolda senin yardımcın olurum!"* dedi.

Hz. Resulullah (s.a.a) çağrısını üç kez tekrarladı ve her üçünde de sadece Hz. Ali onu tasdikleyip yardım edeceğini açıkladı. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.a) elini Ali'nin omzuna koyup *"Şahid olunuz!"* buyurdu, *"Şu andan itibaren Ali sizin aranızda benim vasim, vekilim ve halifemdir, onun sözünden çıkmayın ve emrine itaat edin!"*

İbn Ebi Cerir, Ebu Nuaym, Beyhâki, Salebî, İbn Esir, Taberi vb. birçok Ehlisünnet alimi bu sahih hadisi rivayet etmiştir. Daha tafsilatlı bilgi isteyenler *el-Müracaat*, s.130 ve sonrasıyla *İhkâku'l-Hak*, c.4, s.62'den sonrasına müracaat edebilirler.

Bu hadis de, Hz. Ali'nin (a.s) velayet ve imametini gayet açık ve net bir üslupla ispatlamaktadır.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sorular:

1- "**Sizin veliniz ancak Allah'tır, O'nun elçisidir, iman edip namaz kılan ve rükû halindeyken zekât verenlerdir.**" ayetinin Hz. Ali'nin (a.s) velayet ve imametine nasıl delil teşkil ettiğini açıklayınız.

2- Velayet Ayeti'ndeki "Sizin veliniz" ibaresinde geçen "veli"-nin anlamı nedir? Delilleriyle açıklayınız.

3- Ulu'l-emre itaati emreden ayetteki "emir sahipleri" kimlerdir?

4- İnzar Ayeti'yle Yevmu'd-Dar Hadisi'nin Hz. Ali'nin (a.s) imametine nasıl delalet ettiğini açıklayınız.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

27. Ders

TEBLİĞ AYETİ VE HZ. ALİ'NİN (A.S) İMAMETİ

Ey Elçi, Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bu görevini yapmayacak olursan, O'nun elçiliğini tebliğ etmemiş olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Şüphesiz, Allah, kâfir olan bir topluluğu başarıya ulaştırmaz.[1]

Yukarıdaki ayetin üslubundan, söz konusu görevin çok önemli olduğu kolaylıkla anlaşılmaktadır, zira yerine getirilmemesi hâlinde elçilik görevinin eksik kalacağı ve tamamlanmamış olacağı belirtilmektedir. Bunun tevhit, mücadele, vb. görevler sınıfından olmadığı da ortadadır, çünkü söz konusu ayetin indiği sırada bu tür meseleler tamamen halledilmiştir. Ayetin Resulullah'ın (s.a.a) ömrünün son yılında inmiş olması, hilafet ve imamet meselesiyle ilgili olduğunu gösteriyor. Çok sayıda Ehlisünnet alimi (müfessir ve tarihçi) bu ayetin Gadir günü nazil olduğunu ve Hz. Ali (a.s) hakkında inmiş olduğunu vurgulamaktadır.

Merhum Allame Emini *el-Gadir* adlı ünlü eserinde Gadir hadisini 110 sahabeyle 360 âlim ve önemli İslâmî kaynaklardan aktarır; bunca belge ve kaynağa dayalı bu hadisi hiçbir İslâm âlimi reddetmemiş, sahihliğinde zerrece tereddüde yer kalmamıştır. Hz. Ali'nin (a.s) tartışmasız hilafetiyle ilgili sade-

---

1- Mâide, 67

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

ce bu ayetle Gadir hadisi yeterli sayılacak ve başkaca hiçbir belgeye gerek duyulmayacak kadar net ve sağlam senetlerdir.

Hz. Ali'yle (a.s) evlâtları ve onların imameti hakkında nazil olan daha birçok ayet vardır ve bütün Müslümanların da inandığı üzere Ehlibeyt Kur'ân'ın, Kur'ân'ın da Ehlibeyt'in müfessiri olup Sekaleyn Hadisi gereğince bu ikisi kıyamete kadar asla birbirinden ayrılmayacaktır.

Nuru's-Sekaleyn, *Burhan* ve *Ayyaşî* gibi ünlü tefsirlerle *Gayet'ul Meram* vb. kaynak eserlerde bu mesele etraflıca anlatılmaktadır, biz bu kadarıyla yetiniyor ve bahsimizi ünlü Gadir-i Hum hadisiyle tamamlıyoruz:

Gadir Hadisi ve Hz. Ali'nin (a.s) İmameti

Hz. Resul-ü Ekrem efendimiz (s.a.a) hicretin 10. yılında hac farizasını yerine getirmek üzere Mekke'ye gitti. Bu, onun son haccı olduğundan İslâm tarihinde "Veda Haccı" adıyla anılır. Bu yolculukta Hz. Peygamber'le (s.a.a) birlikte hacceden Müslümanların sayısının 120 bini bulduğu yazılıdır. Zilhicce ayının 18. günü, Medine'ye dönüşte, Mekke'yle Medine arasında "Gadir-i Hum" denilen bir yerde Cebrail inerek Hz. Peygamber efendimize (s.a.a) şu ayeti getirdi:

> **Ey Elçi, Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bu görevini yapmayacak olursan, O'nun elçiliğini tebliğ etmemiş olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Şüphesiz, Allah, kâfir olan bir topluluğu başarıya ulaştırmaz.**[1]

Müslümanlar dağılmadan Resulullah (s.a.a) herkesin toplanmasını ve burada konaklamalarını emretti. İleri gidenler geri döndüler, geride kalanlar varıp Peygamber'e (s.a.a) ulaştılar.

1- Mâide, 67.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Hava fevkalade sıcaktı, kavurucu güneşin altında Müslümanlar, öğle namazını Hz. Peygamber'in (s.a.a) imametinde kıldıktan sonra hazret bir hutbe okudu ve bu hitabesinde şöyle buyurdu:

> Ey Müslümanlar! Ben yakında Rabbimin çağrısına lebbeyk diyecek ve aranızdan ayrılacağım. Size söyleyeceklerim var, herkes beni duyabiliyor mu?

Kalabalık, hep bir ağızdan "Evet ya Resulullah!" diye bağırınca sözlerini şöyle sürdürdü:

> Ey insanlar! Müminlere, bizzat kendilerinden daha evlâ olan kimdir?

Kalabalık "Allah ve Resulü daha iyi bilir!" deyince şöyle buyurdu:

> Yüce Rabbim benim mevlamdır (efendimdir), ben de müminlerin mevlası (efendisi) ve lideriyim ve müminlere bizzat kendilerinden daha evlayım!

Bu sırada, yanında duran Hz. Ali'nin (a.s) kolunu tutup havaya kaldırdı, her ikisinin de koltuklarının beyazı görünüyordu; devamında şöyle buyurdu:

> Biliniz ki, ben kimin mevlası (efendisi) ve lideri isem Ali de onun mevlası ve lideridir!

Bu cümleyi üç kez tekrarladıktan sonra yüzünü göğe çevirip şöyle buyurdu:

> Allah'ım, onu seveni sev, ona düşman olana düşman ol! Ona yardım edene yardım et, onu küçük düşüreni küçük düşür! Nereye yönelirse hakkı onunla kıl!

Sonra Müslümanlara dönerek "Burada olanlar, olmayanlara bunu duyursun!" buyurdu; toplananlar henüz dağılmadan Cebrail inerek "**Bugün dininizi kemale erdirdim, size olan**

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

nimetimi tamamladım ve İslâm'ın sizin dininiz olmasına razı oldum!" ayetini[1] getirdi.

Bunun üzerine Hz. Resulullah (s.a.a) sevinçle tekbir getirip şöyle buyurdu:

> Allah-u Ekber! Allah-u Ekber! Yüce Rabbim benim elçiliğim ve benden sonra Ali'nin velayetiyle dini kemale erdirdi, nimeti tamamladı ve razı oldu!

Bunu duyan Müslümanlar da coşku ve sevinçle Hz. Ali'yi (a.s) kutlamaya başladılar, bu arada Ömer de "Kutlu olsun, kutlu olsun ya Ali!" dedi, "Ne mutlu sana! Artık benim ve kadın-erkek bütün müminlerin efendisi oldun!"

Bu hadis, kimi yerde tafsilatlı, kimi yerde özet şekilde ve ifade üslubunda çok az farklılıklarla çok sayıda Sünnî ve Şia ulemasınca nakledilmiş ve hiçbir İslâm alimi bu hadisenin vukuu ve bu hadisin beyanını reddetmemiştir. Merhum Behrânî *Gayetu'l-Meram* adlı ünlü kaynak eserinde bu hadisi Ehlisünnet'ten 89 ve Ehlibeyt'ten 43 senetle nakleder. Bu konuda başvurulabilecek en tafsilatlı kaynak eser, merhum Allame Emini'nin *el-Gadir* kitabıdır.

"Mevlâ" Kelimesinin Anlamı Nedir?

Hz. Ali'nin (a.s) velayetini içine sindiremeyen bazıları bu hadisin senet ve güvenilirlik açısından inkârının imkânsız olduğunu görünce "mevlâ" kelimesine sarılmış ve hadiste geçen "mevlâ"nın "dost" anlamında kullanıldığını öne sürmeye kalkışmıştır.

Biz burada bir değil, on delille, bu hadisteki "mevlâ" kelimesinin sadece velayet ve liderlik anlamında kullanıldığını ve

---

1- Mâide, 5.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

esasen "dost" anlamında kullanılmasının, hadisin mazmununa aykırı olduğunu ispatlayacağız:

1- Hz. Resulullah (s.a.a) Hz. Ali'yi (a.s) imam ilân etmeden bir önceki cümlesinde "ben bütün müminlere, bizzat kendilerinden evlâyım!" buyurmaktadır. Bu cümledeki vurgu velayet olduğuna göre, bunun hemen akabinde aynı kelimeyle (veli) kullanılan vurgu da velayet anlamındadır, aksi takdirde, hadiste ard arda ifade edilen iki cümle arasında -haşa- anlam bütünlüğünün bulunmadığı iddia edilmiş olacaktır.

2- Hz. Ali'nin (a.s) imametinin ilânından önce inen Tebliğ Ayeti'nde Hz. Peygamber'e (s.a.a) "Bu görevi yerine getirmezsen peygamberlik vazifen eksik kalmış olacaktır." buyruluyor.

Hz. Peygamber efendimiz (s.a.a) o gün, o sıcağın altında Hz. Ali'yi (a.s) "dost"u olarak ilân etmeyecek olsa "peygamberlik vazifesi" eksik mi kalmış olacaktı?

Hz. Resulullah (s.a.a) Hz. Ali'yi (a.s) ne kadar sevdiğini daha önce defalarca söylemiş, defalarca ilân etmiş değil miydi?

Böyle bir ilânın, Müslümanlar için yeni ve bilinmeyen bir şey olduğu söylenebilir mi gerçekten?

3- Kur'ân'da, hakkında "**o, kendi istek ve eğilimleriyle konuşmaz asla!**" buyrulan bir peygamberin o çölde, o kavurucu sıcağın altında yol yorgunu binlerce insanı sırf "Ben kimin dostu isem, Ali de onun dostudur." demek için bekletip alıkoyduğu düşünülebilir mi acaba?

4- Hz. Ali'nin (a.s) imam olarak ilân edilip tanıtılmasından sonra inen ayette "**Bugün kâfirler sizden umutlarını kesmiş oldu artık…**"[1] ve "**Bugün dininizi kemale erdirdim, size ni-**

1- Mâide, 3.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

metimi tamamladım ve İslâm'ın sizin dininiz olmasına razı oldum."[1] şeklinde ifadeler buyrulmaktadır; bu ifadelerin sırf Hz. Ali'nin (a.s) Hz. Resulullah (s.a.a) tarafından dost ve arkadaş olarak tanıtılmasıyla ilgili olduğu nasıl iddia edilebilir?

5- Aralarında Ömer'in de bulunduğu onca sahabenin büyük bir sevinçle Hz. Ali'ye (a.s) koşup onu tebrik etmelerinin sebebi; Hz. Ali'yle (a.s) Hz. Resulullah'ın (s.a.a) dost ve arkadaş olduğunu öğrenmiş olmaları mıdır gerçekten? Sahabe bu dostluk ve arkadaşlığı bilmiyordu da, o gün mü öğrenmiş oldu?

6- Gadir günü bizzat Hz. Peygamber (s.a.a) ve onun masum Ehlibeyt'i tarafından Müslümanların en büyük bayramlarından biri olarak ilân edilmiş, bunun her yıl hatırlanması ve zihinlerde sürekli canlı tutulması istenmiştir. Bu günün en büyük İslâm bayramları arasında yer alması bu iki yüce insanın dost ve arkadaşlıklarını ilân etmek için miydi gerçekten?

7- Tanıtım ve ilân öncesinde inen ayette "**Allah seni düşmanlardan koruyacaktır…**" buyrulmaktadır, Hz. Resulullah'a (s.a.a) verilen bu güvence ve emniyet bildiriminin nedeni nedir? Hz. Resulullah (s.a.a) Hz. Ali'yle (a.s) dost ve arkadaş olduğunu mu açıklamaktan korkuyordu, yoksa mesele çok daha kritik olan "kendisinden sonra kimin halife ve ümmetin imamı olacağının açıklanması" mıydı?

8- O günden bugüne İslâm şairlerinin Gadir hakkında söylediği bütün şiirlerde bu olayın Hz. Ali'nin (a.s) imameti ve velayeti ile ilgili olduğu işlenmekte ve Hz. Ali'nin (a.s) halife olduğu açıkça vurgulanmaktadır (Merhum Allame Emini bu şiirleri *el-Gadir*'in 1. cildinde toplamıştır).

9- Emîrü'l-Müminin Hz. Ali'yle (a.s) Ehlibeyt İmamları birçok

---

1- Mâide, 4.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

yerde, Gadir hadisini imametlerinin delilleri arasında göstermiş ve onları dinleyenler bir kez olsun bunu velayet ve liderlikten başka anlamda algılamamışlardır.

10- Merhum Allame Emini, *el-Gadir* adlı eserinin 1. cildinin 214. sayfasında ünlü Ehlisünnet müfessir ve tarihçisi Muhammed İbn Cerir Taberî'den nakille; Hz. Resulullah'ın (s.a.a) Tebliğ Ayeti'nin nüzulünden sonra şöyle buyurduğunu yazar:

> Cebrail, yüce Rabbimin, benden şurada durup siyah-beyaz herkese şunu bildirmemi istediğini söyledi: "Ebu Taliboğlu Ali benim kardeşim, vasim, halifem ve benden sonra sizin imamınızdır!"

Sorular:

1- Tebliğ Ayeti'nin Hz. Ali'nin (a.s) imametine nasıl delalet ettiğini açıklayınız.

2- Gadir Hadisi'ni özetle anlatınız.

3- Gadir Hadisi'nde geçen "mevlâ" kelimesi neden sadece velayet, liderlik ve yöneticilik anlamında kullanılmıştır?

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

28. Ders

HZ. MEHDİ (A.S) -1-

İmamet konusunda buraya kadar yapılan açıklamalardan sonra sıra, Hz. Mehdi (a.s) mevzuuna gelmektedir, önce Ehlisünnet'ten ulaşan birkaç rivayeti aktarıyor ve hüccet teşkil etmesini umuyoruz:

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu:

> Ahir zamanda benim soyumdan gelen bir evladım zuhur edecektir; adı benim adım, künyesi benim künyemdir. Zulümle dolan dünyayı adaletle dolduracak olan bu kişi Mehdi'dir.[1]

Yine Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu:

> Dünyanın sonuna bir gün kalsa bile yüce Rabbim zulümle dolu dünyayı adaletle doldurması için benim Ehlibeyt'imden olan birini gönderecektir.[2]

Bir başka hadiste şöyle buyurduğu geçer:

> Benim ümmetimden, Hüseyin'in oğullarından biri, zulümle dolu dünyayı adaletle doldurmadıkça dünya yok olmayacaktır.[3]

1- Et Tezkire, s.404 ve Minhac'us-Sunne, s.211.

2- Yenabiu'l-Mevedde, c.3, s.89; Sicistâni Süneni, c.4, s.151; Müsned, c.1, s.99, Nuru'l-Ebsar, s.229

3- Meveddetu'l-Kurbâ, s.96; Yenâbiu'l-Mevedde, s.455.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Şia uleması da Hz. Mehdi (a.s) hakkında çok sayıda hadisler nakletmiş, kitaplar yazmışlardır, fevkalâde net ve tafsilatlı olması nedeniyle, burada bütün bunları ayrıca ele almamıza gerek olmadığı kanısındayız.

Hz. Mehdi'nin (a.s) Doğumunun Gizli Oluşu

İmam Hüccet İbni'l-Hasan el-Mehdi (a.s) hicri 255 yılı Şaban Ayı'nın 15. günü dünyaya geldi. Annesi Nergis Hatun, babası İmam Hasan Askerî'dir. Hz. Mehdi'nin (a.s) dünyaya gelişinin insanlardan gizli tutulmasının nedeni şudur: Hz. Mehdi'nin (a.s) dünyaya geldiği günler, zalim ve acımasız Abbasî iktidarının, İslâm beldelerinde hüküm sürdüğü döneme rastlıyordu. Abbasî halifeleri birçok hadiste, İmam Hasan Askerî'nin (a.s) bir oğlu olacağının ve bu zatın bütün yeryüzünden zulmün kökünü kazıyacağının haber verilmiş olduğunu biliyor, bu nedenle de Muhammed (s.a.a) soyunun kıyam edecek olan bu imamını dünyaya gelir gelmez yok etmek için tetikte bekliyorlardı. Bu nedenle Abbasî halifesi Mütevekkil hicrî 235'te Hz. İmam Hâdi'yi (a.s) ailesiyle birlikte zorla Medine'den ayırıp, hilafetin başkenti Samerra'ya getirtti ve burada adına "Askerî" denilen bir mahallede sürekli göz altında ikamete zorladı.

Abbasî halifesi Mutemid de İmam Hasan Askerî'nin (a.s) dünyaya gelecek olan oğlunu ele geçirebilmek için yoğun bir faaliyet başlattı. Çok sayıda ebe müfettiş ve casus görevlendirerek Hz. Mehdi'nin (a.s) izini sürdü, bu görevliler başta İmam Hasan Askerî gelmek üzere bütün Alevilerin evlerine ani baskınlar düzenliyorlardı. Görevleri, Hz. Mehdi (a.s) olduğundan şüphelendikleri bebeği veya çocuğu bulur bulmaz öldürmekti.

Bu nedenle, Ehlibeyt'ten (a.s) ulaşan hadis ve rivayetlerde Hz. Mehdi'nin (a.s) gizli doğumu, Hz. Musa'nın (a.s) gizli doğu-

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

muna benzetilmiştir. Nitekim Hz. Musa'nın (a.s) annesinde olduğu gibi Hz. Mehdi'nin (a.s) annesi Nergis Hatun'da da hamileliğini belli edecek bir görünüm olmamış ve hamile olduğunu kimse fark etmemiştir. Hatta İmam Hasan Askerî (a.s) halası Hekime Hatun'a *"Beklenen çocuk bu gece dünyaya gelecek, bu gece bizde kal."* dediğinde halası şaşırmış, hayretler içinde kalmıştı. Çünkü Nergis Hatun'da o güne değin hamileliğe dair hiçbir belirti yoktu! Hz. Mehdi (a.s) dünyaya geldikten sonra İmam Hasan Askerî (a.s) bunu bir sır olarak gizledi ve çok yakın ashabından başka kimseye bebeği göstermedi.

Şeyh Saduk, *İkmalu'd-Din* adlı eserinde Ahmed İbn Hasan Kummî'den rivayetle şöyle yazar: Dedeme (Ahmed İbn İshak) İmam Askerî'den (a.s) bir mektup geldi, mektupta şöyle yazılıydı:

> …Oğlum dünyaya geldi. Bu bir sırdır ve halkın bilmemesi gerekir. Sadece çok yakın bazı akrabamız ve özel yarenlerimize bildirmiş bulunmaktayız…

Hz. Mehdi'nin (a.s) Özellik ve Vasıfları

1- Onun nuru, diğer Ehlibeyt İmamları'nın nuru arasında, yıldızlar kümesinde parlayıp duran bir yıldız gibidir.

2- Baba tarafından Ehlibeyt İmamları vasıtasıyla soyu bizzat Hz. Resulullah'a (s.a.a) ve anne tarafından da Roma imparatoru ailesi vasıtasıyla Hz. İsa'nın (a.s) vasisi Şem'un Safa'ya (a.s) ulaşır.

3- Dünyaya geldiği gün o arşa götürüldü ve yüce Allah tarafından kendisine şöyle hitap edildi:

> Hoş geldin ey kulum! Benim dinime yardımcı olacak, emrimi izhâr edecek ve kullarıma hidayeti göstereceksin!

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

4- Resulullah'ın (s.a.a) mübarek ismi ve künyesi Hz. Mehdi'de (a.s) toplanmıştır.

5- Vasilik, onunla son bulmuştur. Hz. Resul-ü Ekrem efendimiz nasıl son peygamber ise İmam Mehdi de (a.s) son vâsi ve "hâtemu'l-evsiyâ"dır.

6- Dünyaya geldiği andan itibaren "Ruhu'l-Kudüs"e emanet edildi, nur âleminde ve kutsi ortamda yetiştirildi. Kerrubî melekler ve kutsi ruhlarla muaşereti vardır.

7- Hiçbir zorbanın ve tağutun emrine girmemiş, biat etmemiştir ve etmeyecektir de.

8- Onun zuhurunda çok şaşırtıcı ve hayret verici olaylar vuku bulacak, çok ilginç gök ve yer hadiseleri ve alametleri baş gösterecektir; hiçbir hüccette görülmeyen olay ve zuhurattır bunlar.

9- Zuhuru yaklaştığında gökten gelen bir ses onun adını söyleyecek ve duyuracaktır.

10- Resulullah'ın (s.a.a) vefatından sonra İmam Ali'nin (a.s) derleyip muntazam hâlde bir araya getirdiği ve bugüne kadar gizli kalmış olan orijinal Kur'ân mushafı ortaya çıkacaktır.

11- Nereye gitse, daima başının üzerinde beyaz bir bulut olacaktır.

12- Geçip giden gündüzlerle geceler ve ömrünün uzunluğu onun sağlığı, görünüşü ve vücut organlarını etkilemez; nitekim zuhur ettiğinde 30 veya 40 yaşlarında görünecektir.

13- O zuhur ettiğinde yeryüzü bütün zenginlik, hazine ve definelerini açığa vurup ona sunacaktır.

14- Onun kutlu varlığının bereketi sayesinde insanların aklı kemal bulup olgunlaşacak, mübarek elini insanların başına

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

koyduğunda yürekler kin ve kıskançlıklardan arınıp müminlerin kalbine ilim dolacaktır.

15- Onun ashabının ömrü çok uzun olacaktır.

16- Ashabında hiçbir rahatsızlık, hastalık, zaaf ve belâ kalmayacak, her biri 40 yiğidin gücüne sahip olacaktır.

17- Onun nuru sayesinde insanların güneşle ayın ışığına ihtiyacı kalmayacaktır.

18- Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sancağıyla bayrağı ondadır.

19- Onun iktidarının sınırları doğudan batıya bütün dünyayı içine alacaktır.

20- Bütün dünyayı adaletle dolduracaktır.

21- Bazı ölüler dirilip onun safında yer alacaktır. Bunlar arasında Hz. Musa'nın (a.s) ashabından 27 kişi, Ashab-ı Kehf'ten 7 kişi, Yuşa İbn Nun, Selman, Ebuzer, Mikdad, Malik-i Eşter de yer alacak, çeşitli şehirlerle diyarları yöneteceklerdir. 40 sabah Ahd Duası'nı okuyan onun yarenlerine katılır ve zuhurdan önce ölecek olursa zuhurdan sonra diriltilip onun emrinde çalışma şerefine nail olur.

22- Zuhur çağına kadar icra edilmeyen ahkâm-ı mahsusa, onun zamanında icra edilecektir.

23- Toplamı 23 harf (dal) olan ve o zamana kadar sadece 2 harfi (dalı veya türü) bilinen bütün ilimleri açıklayacak ve zahir edecektir.

24- Hiç kimsenin vücuduna tam olarak oturmayan Hz. Resulullah'ın (s.a.a) zırhı ona tam olarak uyacak ve üzerine biçilmiş kaftan gibi vücuduna oturacaktır.

25- Onun döneminde kâfirlerle müşriklere karşı takiye hükmü kalkacaktır.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

26- Kimsenin şahit ve delil göstermesine gerek kalmayacak, tıpkı Hz. Davud (a.s) gibi Hz. Mehdi de (a.s) imamet ilmiyle hükmedecektir.

27- Yağmur, ağaçlar, meyveler vb. yeryüzü nimetleri bollaşacaktır.

28- Hz. Mehdi'nin (a.s) hükümet merkezi ve karargâhı olacak olan Küfe şehrinin sırtlarındaki Hz. Musa (a.s) Kayası'ndan biri su, diğeri süt akan iki ırmak oluşacaktır.

29- Hz. İsa (a.s) Hz. Mehdi'ye (a.s) yardımcı olmak için gökten inecek ve onun imametinde namaz kılacaktır.

30- Hz. Mehdi'nin (a.s) zuhuruyla birlikte yeryüzünde zorbalarla zalimlerin egemenliği tamamen son bulacaktır.

İmam Cafer Sâdık (a.s) *"Herkesin beklediği bir devlet ve hükmet vardır. Bizim devletimiz de ahir zamanda ortaya çıkacaktır."* mealindeki bir beyti sık sık tekrarlardı.

Hz. Mehdi'nin (a.s) iktidar ve devletinden sonra diğer Ehlibeyt İmamları rec'at edecektir.[1]

Sorular:

1- Hz. Mehdi'nin (a.s) zuhur edip bütün dünyaya adaleti yayacağının belirtildiği hadis-i şerif hangisidir?

2- Hz. Mehdi'nin (a.s) doğumu neden gizlice gerçekleşmiştir?

3- Hz. Mehdi'nin (a.s) özellik ve vasıflarını kısaca belirtiniz.

1- Muhaddis Kummî'nin Muntehe'l-Âmal'daki naklinden özetle iktibas.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

29. Ders

HZ. MEHDİ (A.S) -2-

Hz. Mehdi'nin (a.s) Şemaili

Hadislerde İmam-ı Zaman Hz. Mehdi'nin (a.s) insanlar arasında Hz. Resulullah'a (s.a.a) en çok benzeyen kimse olduğu geçer; bu belgelerde Hz. Mehdi'nin (a.s) şemail, karakter ve kişisel özelliklerinin şunlar olduğu belirtilmiştir:

1- Al yanaklı, beyaz çehreli.

2- Buğday tenlidir, geceleri pek az uyuduğundan benzi soluk gibidir.

3- Açık ve geniş, beyaz ve parlak alınlıdır.

4- Kaşları birbirine kavuşuk (çatma kaşlı), burnu muntazam ve düzdür.

5- Yüzü güzeldir.

6- Saçları ve sakalı siyah, mübarek çehresi ise alabildiğine parlak ve nurludur.

7- Sağ yanağında yıldızı andıran bir beni vardır.

8- Dişleri biraz aralıdır.

9- Gözleri adeta sürme çekilmiş gibi ve siyahtır; başında bir iz vardır.

10- Geniş omuzludur.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

11- Karnı ve baldırları Hz. Ali'ninkine benzer.

12- Rivayette Hz. Mehdi'nin (a.s) cennet ehlinin tavusu olduğu, çehresinin dolunay misali parlak, üzerinde nurdan elbiseler bulunduğu geçer.

13- Ne uzun, ne de kısadır; orta boyludur.

14- Fevkalade uyumlu ve eşi görülmemiş mütenasip bir vücut yapısı vardır, yakışıklıdır.

Allah'ın salât ve selamı ona ve temiz atalarına olsun.

İmam-ı Zaman'ın (a.s) Küçük Gaybeti

Hz. Mehdi'nin (a.s) küçük gaybet dönemi, sevgili babasını kaybetmesiyle başladı, babasının cenaze namazını bizzat kıldırdıktan sonra Hz. Mehdi (a.s) gaybete çekildi. Bu dönemde kendi belirlediği özel naipler ve temsilcileri vasıtasıyla Şialarının sorularına cevap verip sorunlarını gideriyordu. Bu şekilde ard arda dört naip belirledi, bunlar kendisi ve halk arasında aracılık yapıyor, emirlerini Müslümanlara iletiyorlardı.

1. Naib: Ebu Amr Osman İbn Said Amrî el-Esedî hicri 260–280 yılları arasında naiplikte bulundu.

2. Naib: Birinci naibin oğlu Muhammed İbn Osman el-Amrî, babasının vefatından sonra hicri 280–305 yılları arasında İmam'ın (a.s) özel temsilciliğini yaptı.

3. Naip: Ebu'l-Kasım Hüseyin İbn Ruh Nevbahtî 305-326'lı yıllarda naipliği üstlendi.

4. Naip: Ebu'l-Hasan Ali İbn Muhammed Semerî (veya Semurî) hicri 326'da naip oldu ve 329. yılın Şaban ayının 15'inde vefat etti.

Bu dört kişinin naipliklerini sürdürdüğü yer Bağdat'tı, bugün

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

her dördünün de türbesi Bağdat'tadır. Dördüncü naibin vefatıyla birlikte büyük gizlilik (gaybet-i kübrâ) dönemi başladı.

Hz. Mehdi'nin (a.s) Büyük Gaybeti

Son naip Ali İbn Muhammed Semerî, ölümünden altı gün önce Hz. Mehdi'den (a.s) şu mektubu aldı:

> Ey Ali b. Muhammed Semerî! Senin yokluğunda Rabbim din kardeşlerine büyük bir sabır versin inşallah. Altı gün sonra bu dünyadan göçeceksin; işlerini yoluna koy ve hazırlan. Kendinden sonra kesinlikle naip belirleme, artık büyük gaybet dönemine geçmiş bulunuyoruz; yüce Rabbim emretmediği sürece ben zuhur etmeyeceğim. Bu zuhur ise epey zaman geçtikten, yürekler iyice katılaştıktan, bütün yeryüzü zulüm ve haksızlığa boğulduktan sonra gerçekleşecektir ancak! Bazı Şiîlerim size gelip beni gördükleri iddiasında bulunacaklardır. Biliniz ki Süfyanî'nin isyanı ve gökten duyulacak feryattan önce beni gördüğünü söyleyen herkes yalancı ve iftiracıdır. Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billahi'l-Aliyyi'l-Azim![1]

Binaenaleyh büyük gaybet döneminde Müslümanların ulema ve müçtehitlere müracaat etmesi gerekmektedir. Nitekim bizzat Hz. Mehdi (a.s) de İshak İbn Yakub'un sorularına Muhammed b. Osman b. Said Amrî vasıtasıyla verdiği cevapta şöyle buyuruyor:

> Bir sorunla karşılaştığınızda hadis râvilerine başvurun, zira onlar benim size hüccetim, ben de onlara Rabbimin hüccetiyim.

Allah İmam Mehdi'nin zuhurunu çabuklaştırsın ve bizi onun yarenlerinden karar kılsın inşallah. Âmin.

1- Muntehe'l-Âmal'dan Şey Tusi ve Şeyh Saduk'un nakli ile.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sorular:

1- Çağların imamı Hz. Mehdi'nin (a.s) vasıf ve şemailini özetleyiniz.

2- Küçük gaybet dönemi nedir? Hangi yıla kadar sürmüştür?

3- Dört naibin adlarını belirtiniz.

Bu Bölümün Kaynakları

İmamet konusunda şu kaynaklardan yararlanılmıştır:

– Biharu'l-Envar, *Allame Meclisi*

– Hakku'l-Yakin, *Allame Meclisi*

– İsbâtu'l-Hüdat, *Şeyh Hürr Âmulî*

– el-Müracaat, *Seyyid Şerefüddin*

– Berresiy-i Mesail-i Külliy-i İmamet, *İbrahim Emini*

– Usul-i Akaid Ra İngune Tedris Konim, *İmami, Aştiyani, Hasani*

– *Mekarim Şirazi, Sübhani, Üstâdi, Reyşehri* ve *Kıraati* gibi değerli alimlerin akaid kitapları

– Kelimu't-Tayyib, *Merhum Tayyib*

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

29. Ders

VELAYET-İ FAKİH

Arapça'da "velayet" kelimesiyle iki anlam kastedilir:

1- Liderlik ve iktidar.

2- Egemenlik ve yönetim.[1]

Fakih konusunda velayet terimi kullanıldığında ise toplumun idaresi, yönetim ve iktidar kastedilir. İslâm dininin siyasi yapısı incelenecek olursa bu yapının en temel prensiplerinden birinin, gaybet döneminde "velayet-i fakih" esası olduğu görülecektir.

Şia inancına göre gaybet döneminde velayet-i fakih, Ehlibeyt İmamları'nın velayetinin devamıdır. Nitekim Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) velayeti de Hz. Resulullah'ın (s.a.a) velayetinin devamı ve uzantısı demektir. Bu inancı kısaca şöyle özetleyebiliriz:

İslâm devletinin başında inançlı bir İslâm uzmanı bulunmalıdır. Eğer masum imam hazırsa devlet başkanı o olur, eğer masum imam yoksa İslâm devletinin başkanlığını gerekli bütün şartları taşıyan bir fakih üstlenir. Zira İslâm nazarında devlet kurumunun asıl görevi ilâhi değer ve hükümleri topluma egemen kılmaktır ve bu gayenin tahakkuku için devlet,

---

1- Kamusu'l-Muhit, s.1732; Misbahu'l-Münir, c.2, s.396, Tâcu'l-Arus, c.10, s.398.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

yönetim ve karar mekanizması piramidinin en tepe noktasında dini bilen birinin bulunması gerekir.

Velayet-i Fakihin Delilleri

Aklî Delil: Şüphe yok ki her toplumun bir yöneticisi ve idarecisi olmalıdır. Müslüman bir toplumu idare edecek birinin de akıl ve mantık gereğince, İslâm'ı iyi bilen, İslâm hüküm ve emirlerine vakıf biri olması gerekir. Masum imama ulaşmak mümkünse, aklıselim gereğince bu vazifeyi onun üstlenmesi icap eder; masum imamın gaybet çağında ise bu vazife toplumu yönetme kabiliyetine sahip âdil bir fakihin uhdesine bırakılmalıdır.

Başka bir deyişle İslâm toplumunda İslâm hükümlerini ve kanunlarını en iyi şekilde uygulayabilecek kimsenin şu üç özelliğe sahip olması gerekir:

1- Kanun ve hükümleri herkesten daha iyi bilmeli

2- İslâm kanunlarını en iyi yorumlayan olmalı

3- Bu kanunları en mükemmel şekilde uygulamalı ve kanunlara aykırı davranmasına neden olacak hiçbir gerekçe ve sebebi bulunmamalı.

Gaybet döneminde bu özellikleri veliyy-i fakih taşır; bundan dolayı velayet-i fakih, masum imama diğer insanlardan daha yakın bulunan adil İslâm uzmanına müracaat etmek demektir.

Naklî Delil: Velayet-i fakihin ispatı için birçok hadise dayanılmaktadır. Bunların birkaçını aktarıyoruz:

1- Merhum Şeyh Saduk'un, İshak İbn Yakub'dan naklettiği mübarek mektupta Hz. Mehdi (a.s) onun sorularını şöyle cevaplamaktadır:

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> Bir sorunla karşılaştığınızda bizim hadislerimizi rivayet edenlere başvurun, zira onlar benim size hüccetim, ben de Rabbimin onlara hüccetiyim.[1]

Merhum Şeyh Tusi de "el-Gaybet" adlı kitabında bu hadisi *"Ben Allah'ın size hüccetiyim…"* şeklinde aktarmaktadır.

Bu hadisle şöyle istidal edilir: İmam Mehdi'nin (a.s) *"Onlar benim size, ben de Rabbimin onlara hüccetiyim"* buyruğunda açıkça, imamların hadislerinin râvileri olan "fakih"-lerin hükmünün, tıpkı İmam'ın (a.s) hükmü demek olduğu anlamı vardır. Yani fakihler, toplumda Hz. Mehdi'nin (a.s) naipleri durumundadırlar.

2- İmam Cafer Sadık'tan (a.s) nakledilen ve Ömer İbn Hanzala'nın makbulesi adıyla ünlü olan bir hadiste şöyle buyuruluyor:

> İçinizden bizim hadisimizi nakledip bizim helal ve haramlarımıza vakıf bulunan ve hükümlerimizi bilen kimsenin sizi yönetmesine razı olun. Biliniz ki ben onu size yönetici kılmışımdır. O hâlde o, bizim hükmümüzle hükmettiğinde kendisine itaat edilmezse Allah'ın hükmü hafife alınmış ve biz reddedilmiş oluruz, bizim reddedilmemiz ise Allah'ın reddedilmesi demektir ve bu da Allah'a şirk koşmak sayılır.[2]

Bugün "fakih" olarak tabir edilen kimse, hadislerde "İslâm'ın helallerini ve haramlarını bilen kimse" şeklinde tanımlanmaktadır.

Bu hadisle şöyle istidlal edilir:

Masum imamın çağında ona ulaşmanın mümkün olmadı-

1- İkmalu'd-Din, Şeyh Saduk, c.2, s.483.

2- Usul-i Kâfi, c.1, s.67.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

ğı ve onun iktidarda bulunmadığı şartlarda Müslümanların görevi, gerekli şartlara haiz bulunan fakihlere başvurmak olduğuna göre, masum imama ulaşmanın kesinlikle mümkün olmadığı gaybet döneminde fakihlere başvurulması daha zaruri ve evlâdır.

3- İmam Cafer Sâdık (a.s) İmam Ali'den (a.s) rivayetle Hz. Resulullah'ın (s.a.a) şöyle buyurduğunu söylemektedir: *"Ya Rabbi" Benim halifelerimi rahmetine mahzar kıl!"* Halifelerinin kim olduğu sorulduğunda *"Benden sonra gelip benim hadislerimi ve sünnetlerimi aktaranlar!"* buyurdu.[1]

Bu hadisin velayet-i fakihe delaleti için iki noktayı dikkate almak gerekir:

a) Hz. Resulullah'ın (s.a.a) üç belirgin özelliği vardı:

1- Allah'ın ayetlerini tebliğ ediyor, şer'î hükümleri insanlara ulaştırıyor ve onlara yol gösteriyordu. 2- İhtilaf anında insanlar arasında yargıda bulunup düşmanlıkları gideriyordu. 3- İslâm toplumunu idare edip devleti yönetiyor, yani velayet ediyordu.

b) Peygamber efendimizden (s.a.a) sonra gelip onun hadis ve sünnetlerini aktaracağı belirtilen kimseler râvilerle muhaddisler değil, fakihlerdir. Zira râvi sadece "hadisi nakleden kimse"dir ve naklettiğinin gerçekten Hz. Resulullah'ın (s.a.a) hadis ve sünneti olup olmadığını bilemez; neyin muarız ve neyin muhassıs (kayıtlandırıcı) olduğuna vâkıf değildir. Bunları ancak içtihat makamına ermiş ve fakihlikte bulunabilecek kimseler bilebilir.

Bu iki noktaya binaen mezkûr hadisten şu sonucu çıkarmaktayız: Fakihler Hz. Resul-ü Ekrem'in (s.a.a) halifeleridirler;

1- Men La Yahzuruhu'l-Fakih, c.4, s.420; Vesailu'ş-Şia, c.18, s.65.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

onun özellik ve vazifeleri olan dinin tebliği, yargı, devletin yönetimi ve halkın idaresi (velayet) fakihlerin de uhdesindedir.

Veliyy-i Fakihin Şartları

1- İçtihat:

Din devletinde yönetim tarzı İslâm hükümlerine dayalı olduğundan, bu devletin başında bulunan kimsenin İslâm kanunları hakkında yeterli bilgiye sahip olması gerekir. Toplumun idaresinde bu kanun ve hükümlerin dışına çıkılmaması için gereklidir; ayrıca bu bilginin "içtihat" derecesinde olması da şarttır.

2- Adalet ve Takva:

Toplumu yöneten fakihin âdil olmaması hâlinde sahip olduğu iktidar gücü onu bozacak ve şahsî çıkarları veya mensubu olduğu grup ya da partinin menfaatini ülkesinin sosyal ve millî çıkarlarına tercih edebilecektir. Halkın ona güven ve huzur duyarak yönetimi kendisine bırakması için veliyy-i fakihin dürüst, güvenilir ve âdil olması şarttır.

3- Sosyal Maslahatları Bilmek ve Önemsemek

Veliyy-i fakih iyi bir yönetici ve yetenekli bir idarece olmalıdır. İmam Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

> Ey insanlar! Devleti yönetmeye en layık kimse, diğerlerinden daha üstün ve yetenekli olup yönetim hakkında Allah'ın emirlerini daha iyi bilen kimsedir.[1]

1- Nehcü'l-Belâğa 173. hutbe.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sorular:

1- Arapça'da "velayet" ne demektir? Velayet-i fakih nedir?

2- Velayet-i fakihin aklî delilini belirtiniz.

3- Hz. Mehdi'nin (a.s) fakihlere müracaat edilmesine dair yazılı direktifi nasıldır?

4- Ömer b. Hanzala'nın makbulesi ile nasıl kanıt sunulur?

5- *"Ya Rabbi, halifelerime rahmet et"* hadisinde velayet-i fakihin konumu nedir?

6- Veliyy-i fakihin şartları nelerdir?

Not: Velayet-i Fakihle ilgili yazılarımız *Üstat Misbah* ile *Üstat Hadevi Tahranî*'den iktibastır.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Beşinci Bölüm

MEAD

- Mead
- Kur'ân'da Meadı İspatlayan Deliller
- Kur'ân ve Mead
- Ruhun Kalıcılığı Burhanı
- Mead Hem Beden, Hem Ruhladır
- Berzah veya Küçük Kıyamet
- Sur'a Üfürülüş ve Amel Defteri
- Kıyamet Şahitleri ve Amellerin Mizanı
- Kıyamette Nelerin Hesabı Sorulacaktır?
- Cennet ve Cennetlikler, Cehennem ve Cehennemlikler
- Şefaat

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

30. Ders

MEAD

Tevhid dışında hiçbir inanç konusu mead ve ahiret inancı kadar önemli değildir. Kur'ân'da mead hakkında yaklaşık 1200 ayet vardır. Meattan söz edilmeyen bir sayfaya rastlamak hemen hemen mümkün değildir. Yine yaklaşık otuza yakın yerde Allah'a imandan sonra, ahirete imandan söz edilmekte ve "**Allah'a ve ahiret gününe inanırlar…**" şeklinde tabirler kullanılmaktadır. Öyleyse mead ve ahirete inanç olmaksızın Allah'a, O'nun hikmet, adalet ve kudretine edilen iman da kâmil olmayacaktır.

Mead İnancının Etkileri

1- Meada inanmak insanın yaşamına anlam kazandırır ve dünya hayatını amaçsızlık ve kofluktan kurtarır.

2- Mead inancı insanın tekâmül seyrinden sapmasını önler ve ne yapacağını bilememe şaşkınlığından kurtarır.

3- Meada inanmak bütün ilâhî kanunların uygulanması, hakkın yerine getirilme garantisidir ve zorluklar karşısında insana güç verir.

4- Mead inancı bireyin nefsini temizleyip kendisini arıtmasına, dinî vazifelerini yerine getirmesine, fedakârlık ve özveride bulunmasına yarar.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

5- Bütün hata ve cinayetlerin kökü olan dünyaya tapınma ruhunu yok eder ve günahı terk etmeyi sağlar.

Sonuç olarak mead inancı insanların amelleri üzerinde fevkalade derin ve yaygın etkiler yaratır. Zira insanların davranışları, inançlarının yansımalarıdır aslında. Başka bir deyişle bir insanın davranışı onun dünya görüşüyle doğrudan ilgilidir. Kıyamet gününe inanan biri kendisini ıslah etme ve türlü davranışlarına çeki-düzen verip sorumluluklarını yerine getirme konusunda çok ciddi ve titizdir. Ne zaman bir şey yapmaya niyetlenecek olsa, onun etki ve sonuçlarını adeta görür gibi olur, bu nedenle de her zaman davranışlarına dikkat eder.

Buna karşılık, ölümden sonraki dünyayı önemsemeyen veya buna inanmayanlar için dünya hayatı anlamsız, boş ve monotondur. Dünya yaşamının ötesindeki ahiret dünyasını görmek, ana rahmindeki cenin için dünya hayatını yok saymak gibidir. Ceninin dünyası bu durumda karanlık bir zindandan ibaret olacaktır. Sahi, dünya yaşamının sonu ebedi yokluk ve hiçlik farz edilecek olursa pek karanlık ve dehşet dolu bir yaşam demektir bu. En müreffeh yaşam bile bu durumda boşu boşuna ve anlamsız bir yaşam sayılacaktır!

Bir süre ham ve tecrübesiz yaşayıp sonra pişmek, bir süre sıkıntılı bir tahsil hayatı, ardından aile kurmak ve derken yaşlanıp ölmek ve yok olup gitmek midir hayat? Bunun bir anlamı var mıdır sahi? O zaman, niçin yaşıyoruz biz? Yemek yemek, elbise giymek, çalışıp çabalamak ve bu monotonluk yıllarca tekrarlanıp durmaktadır. Bütün bunlar niçin? Sonu nedir bunun?

Şu engin gökyüzü, şu uçsuz bucaksız yeryüzü, bunca tahsil edip ilim öğrenme, tecrübe edinme, bunca öğretmen, bunca üstat, bunca zahmet; hepsi birkaç gün yaşayıp sonra da ebediyen yok olup gitmek için midir? Meada inanmayanlar için işte bu hayat tamamen boş ve anlamsızdır…

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Meada inananlar ise dünya hayatını ahiret hayatının tarlası olarak görürler… Bu dünya tohumun serpildiği ve gerekli zahmetlerle ekinin bakılıp kollandığı yerdir, bu tarlanın mahsulü ise ebedi ve ölümsüz bir hayatta toplanıp önümüze konulacaktır. Dünya bir köprü ve geçit gibidir, asıl menzile varmak için buradan geçilmesi gerekmektedir. Kur'ân'ın tabiriyle bu menzil bambaşkadır:

> **Cennette insanların arzu ettiği ve gözlerin zevk aldığı her şey var…**[1]

Böylesine muazzam bir dünyayı ne gözler görmüş, ne de kulaklar duymuştur. Böylesine bir makama ulaşabilmek için çalışıp gayret göstermek ne kadar da tatlı ve güzeldir sahi. Bu durumda zorluklara ve sıkıntılara katlanmak ne kadar da kolay gelmektedir insana. Zira sonunda ebedi huzur olan bir yaşam vardır önünde.

Evet, ölümden sonraki dünyaya inanmanın ilk etkisi insanın yaşamına gaye ve anlam kazandırmasıdır. Zira kıyamete inananlar için ölüm bir yok oluş değil, yepyeni ve ölümsüz bir hayata açılan bir penceredir.

Kur'ân Açısından Meada İnanmanın Etkileri

Mead inancı insanların eğitim ve yetişmesinde önemli faktörlerdendir. Bu yüzden iyi ameller işleyip topluma hizmet etme yolunda ciddi bir etken sayılmakta, günah ve hatadan caydırma yolunda güçlü bir rol oynamaktadır. Bu nedenle olsa gerek ki Kur'ân'da eğitimle ilgili konuların önemli bir kısmı bu bağlamda ele alınmıştır. Bazı ayetlerde meada inanmak bir tarafa, ölümden sonra bir başka yaşam ve dünyanın var ola-

1- Zuhruf, 71.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

bileceğini düşünüp bu ihtimali dikkate almanın bile derin ve köklü etkileri olduğu ifade edilmektedir:

1- **"Yoksa onlar, diriltileceklerini sanmıyorlar mı? Büyük bir günde, insanların, Âlemlerin Rabbi için kalkacağı günde."**[1]

2- Bir başka ayette, diğer bir dünyanın varlığından ümitvar olmanın bile, insanın günah işlemekten vazgeçip iyi amele yönelmesi için yeterli olacağı vurgulanır:

> **Kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa, artık salih bir amelde bulunsun ve Rabbine ibadette hiç kimseyi ortak tutmasın.**[2]

3- Kur'ân; insanın yaptığı iş ve davranışların ebedileştiğini ve kıyamet günü artık ondan ayrılmayacağını hatırlatarak şöyle buyurur:

> **Herkesin yaptığı hayırlı işleri önünde hazır bulduğu ve ne kötülük işlediyse (onu da yanında hazır görüp) onunla kendisi arasında uzak bir mesafe olmasını arzu ettiği o günü düşünün.**[3]

4- Kıyamete inanan biri hiçbir iyi veya kötü işi küçük görmez, zira Kur'ân'da buyrulduğu üzere bir zerrenin bile hesabı görülecektir:

> **Zerre kadar iyilikte bulunan onu görecektir, zerrece kötülük yapan da onu görecektir.**[4]

Asr-ı Saadet döneminde Mescid-i Nebi'ye gelen biri "Ya Resulullah, bana Kur'ân'ı öğret!" dedi. Hz. peygamber (s.a.a) saha-

---

1- Mutaffifin, 5-7.

2- Kehf Suresi, son ayet.

3- Âl-i İmrân, 29.

4- Zilzal Suresi, son ayet.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

beden birini, ona Kur'ân'ı öğretmekle görevlendirdi. Hemen oracıkta mescidin bir köşesine çekilip Kur'ân dersine başladılar, sahabe Zelzele Suresi'ni öğretiyordu, yukarıdaki ayeti duyan adamcağız bir an durakladıktan sonra sakin bir sesle "Bu sözler vahiy midir?" diye sordu. Sahabe "Evet" deyince "Bu kadarı benim için yeterli, ben gereken dersi bu ayetle almış oldum!" dedi ve ekledi: "Büyük-küçük bütün iyi ve kötü amellerimizin hesabı görüleceğine göre benim durumum belli oldu artık. Bir tek bu cümle hayatım boyunca yeter bana!"

Adamcağız bunu söyledikten sonra kendisine bu ayeti öğreten sahabeyle vedalaşıp mescitten ayrıldı. Ona ayeti öğreten sahabe Hz. Resulullah'a (s.a.a) gidip durumu anlatınca Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

> Üzülme, o adam gitti, ama gerekli her şeyi anlayıp gitti.

5- Kıyamete inanan kimse Allah yolunda en büyük zorluklara bile katlanır ve ahiret saadetini elde edebilmek için dünya hayatını feda etmekten çekinmez. Nitekim Hz. Musa'nın (a.s) mucizelerini gören sihirbazlar onun gerçekten yüce Allah tarafından gönderildiğini anlayınca derhal iman etmişlerdir. Firavun "**Ellerinizi, ayaklarınızı kestirip sizi darağacında sallandırırım!**" diye tehdit savurunca da; "**Dilediğini yap! Senin yapabileceğin şey, en fazla bizim dünyamıza dokunabilir. Biz gerçekten Rabbimize iman ettik artık! Günahlarımızı ve sihir dolayısıyla bizi kendisine karşı zorlayarak sürüklediğin suçumuzu Allah affetsin!**"[1] dediler.

Buna karşılık, bir de inanmayanların durumuna bakalım:

> **De ki: "En fazla ziyana uğrayanlarınızın kim olduğunu haber vereyim mi size? Dünya hayatında bütün çabaları**

1- Tâha, 75.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

boşa gitmişken, güzel iş yaptıklarını zannedenler! Onlar, Rablerinin ayetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr edenlerdir, bu nedenledir ki yaptıkları her şey boşa gitmiştir."[1]

Sorular:

1- Meada inanmanın etkileri nelerdir?

2- Meada inanmayanın yaşamı nasıldır?

3- Mead inancının insan yaşamındaki etkilerini özetleyiniz.

1- Kehf, 104.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

31. Ders

KUR'ÂN'DA MEADI İSPATLAYAN DELİLLER

İlk Yaratılışı Hatırlatma:

Yaratmayı başlatan, sonra onu iade edecek olan O'dur, bu O'na pek kolaydır.(1)

Başlangıçta sizi yarattığı gibi (kıyamette) yine sizi döndürecektir.(2)

İnsan der ki: "Ben öldükten sonra gerçekten tekrar diriltilecek miyim?" İnsan önceden bir hiç iken bizim onu yaratmış olduğumuzu hiç düşünmez mi?(3)

Bizi bir daha kim (hayata) döndürebilir? diye sorarlar, de ki: "Sizi ilk defa yaratan Allah!"(4)

Bir bedevi, çölde bir insan kemiği bulmuştu; aceleyle şehre gelip Hz. Resulullah'ın (s.a.a) huzuruna çıktı ve elindeki kemiği göstererek "Şu çürümüş kemiği kim diriltecekmiş tekrar?" diye bağırdı. Bu sırada şu ayet nazil oldu: **De ki: "Onları ilk defa yaratıp inşa eden (tekrar) diriltecek olandır. O, her yaratmayı bilir."**(5)

1- Rum, 27.

2- A'râf, 29.

3- Meryem, 66-67.

4- İsrâ, 53.

5- Yâsin, 80.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Yine şöyle buyurulur:

> **Ey Meadı inkâr edenler, ilk yaratılışı bildiğiniz hâlde yine de düşünmez misiniz?(1)**
>
> **…İlk yaratmaya başladığımız gibi yine onu eski durumuna iade edeceğiz (döndüreceğiz). Bu bizim üzerimizde bir vaattir, mutlaka yerine getireceğiz.(2)**

Yukarıdaki ve benzeri ayetler, ilk yaratılış ve insanın yoktan var edilmesine binaen, mahlukatın tekrar yaratılması ve insanın yeniden diriltilmesinin yüce Allah için pek kolay olduğunu gözler önüne sermektedir. Esasen sınırsız bir gücü ve kudreti olan yüce Allah için her şey kolaydır, ilk kez yaratmakla kıyamette yeniden diriltmek O'nun için aynı şeydir:

O'nun gücü noksanlıktan münezzehtir,

Yaratmak ve götürmek rahattır O'na,

Sana ve bana zor olan her ne varsa,

Mükemmel kudretiyle kolaydır O'na.

Yüce Allah'ın Mutlak Kudreti ve Mead

Yüce Allah'ın Kudreti: Yüce Allah'ın sıfatlarından biri de, tevhit bahsinde değindiğimiz "sonsuz ve sınırsız kudrete sahip olmasıdır." Göklerin, galaksilerin ve saman yollarının uçsuz bucaksızlığı, evrendeki sayısız gezegenlerle muazzam yıldızlar ve akla hayale gelmeyecek türlü mahlûklar; hep yüce Allah'ın sonsuz kudretinin nişaneleridir. Bu hakikatlerin ışığında, insanların tekrar diriltilmesinin yüce Allah için işten bile olmadığı kolaylıkla anlaşılmaktadır.

1- Vâkıa, 61.

2- Enbiyâ, 104.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Gökleri ve yeri yaratan ve bunların yaratışında acze düşmeyen yüce Allah'ın, ölüleri diriltmeye pekâlâ kadir olduğunu bilmezler mi? Evet, O her şeye kadirdir.(1)

Gökleri ve yeri yaratanın, bunların benzerini yaratmaya gücü yetmez mi? Elbet yeter, O bilge Yaratıcındır.(2)

İnsan, onun kemiklerini tekrar düzüp koşamayacağımızı mı sanıyor? Buna elbet kadiriz, onun parmaklarının uçlarını bile yeniden yaratmaya kadiriz.(3)

İnsan, kendi başına ve sorumsuz bırakılacağını mı sanıyor? Kendisi, akıtılan meniden bir damla su değil miydi? Sonra bir alaka (embriyo) oldu, derken Allah onu yarattı ve bir düzen içinde ona biçim verdi. Böylece ondan erkek ve dişi olmak üzere çift kıldı. Öyleyse Allah'ın ölüleri diriltmeye de gücü yetmez mi?(4)

De ki: "Yeryüzünde gezip dolaşın da böylelikle yaratmaya nasıl başladığına bir bakın. Sonra ahiret yaşayışını da meydana getirecektir. Şüphesiz, Allah her şeye güç yetirendir."(5)

Allah'ın Adaleti ve Kıyamet Meselesi

Yüce Allah'ın Adaleti ve Mead: Yüce Yaratıcı'nın emirleri karşısında insanlar iki gruba ayrılmaktadır: O'na teslim olup itaat gösterenler, isyan edip günah işleyenler. Aynı şekilde insanlar birbirlerine karşı da iki gruptur: Bir grup haksızlıkta bulunur ve zalimlik ederken diğer grup mazlumdur, olmadık eziyetle-

1- Ahkâf, 33.

2- Yâsin, 81.

3- Kıyamet, 3-4.

4- Kıyamet, 36-40.

5- Ankebut, 20.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

re katlanır, işkenceler görürler. Yine yaşam düzeyi açısından da kimileri ne pahasına olursa olsun müreffeh ve rahat bir yaşam sürdürürken, kimileri bütün yaşamları boyunca yoksulluk çekip sıkıntı ve mahrumiyet içinde hayatlarını sürdürürler. Öyleyse yüce Allah'ın adaleti, bu dünyadan sonra bir kıyametin, ödül ve cezanın olmasını ve bütün bunların hesap-kitabının yapılmasını gerektirmektedir:

Kötülüklere batıp günah işleyenler, kendilerini iman edip salih emellerde bulunanlar gibi kılacağımızı ve hayatlarıyla ölümlerinin bir olacağını mı sanıyorlar? Ne kötü hüküm veriyorlar. Allah gökleri ve yeri hak olarak yarattı, öyle ki, her nefis kazandıklarıyla karşılık görsün. Onlara zulmedilmez.(1)

Mümin insanla fâsık insan bir midir? Elbette ki bir değildir!(2)

Müslümanları, suçlu günahkârlarla bir mi tutarız? Size ne oluyor? Nasıl hüküm veriyorsunuz?(3)

İman edip salih amellerde bulunanları, yeryüzünde bozgunculuk çıkaranlarla bir mi tutacağız? Ya da muttakilerle fâcirleri bir mi tutacağız?(4)

Sizin tümünüzün dönüşü O'nadır. Allah'ın hak vaadidir bu; iman edip salih amellerde bulunanlara adaletle karşılık (ödül) vermek için yaratmayı başlatan, sonra onu iade edecek (kendisine doğru döndürecek) olan O'dur. İnkâr edenler ise; küfürleri dolayısıyla, onlar için cehennemde kaynar sudan bir içki ve acı bir azap vardır.(5)

1- Casiye, 21-22.

2- Secde, 18.

3- Kalem, 35-36.

4- Sâd, 28.

5- Yunus, 4.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sorular:

1- İlk yaratılış meada nasıl delil olmaktadır?

2- Yüce Allah'ın kudreti, meada nasıl delil teşkil eder? Bununla ilgili bir ayet belirtiniz.

3- Meadın ispatında adalet burhanını açıklayınız.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

32. Ders

KUR'ÂN VE MEAD

Yaratılışın Felsefesi: Mead

Kur'ân'da yaklaşık 100 defa yüce Allah "Hakîm" sıfatıyla tanımlanmakta ve O'nun hikmetlerinin nişaneleri bütün varlık âleminde kolaylıkla görülebilmektedir. Ölümün insanoğlu için her şeyin sonu olduğu varsayılıp bu dünyadan sonra kıyamet diye bir olayın gerçekleşmeyeceği zannedilecek olursa yaratılış boşuna ve abes yere gerçekleşmiş demektir. Oysa yüce Allah Hekîmdir ve Hekîm olanın bir işi boşuna yapması kesinlikle mümkün değildir. Varlık âlemindeki bunca hikmet ve inceliğin boşuna olduğu ve varlığın sonunun yokluk olacağı düşünülebilir mi sahi?

Yüce Allah'ın şu koskoca kâinat büyüklüğünde böyle bir sofra açıp insanoğlu için gerekli her şeyi hazırladığı hâlde insanın ölümüyle her şeyin son bulduğuna ve şu muazzam sofranın boşuna serilip kolayca da dürülüp kaldırılacağına inanmak mümkün müdür gerçekten?

Rabbim! Sen şu kâinatı boşuna yaratmadın.[1]

Sonuç olarak Âlim ve Hekîm yaratıcıya inanmak, ölümden sonraki hayata inanmakla eşanlamlıdır. Yani tevhide inanan kimse, mutlaka kıyamete de inanacaktır. Bu hakikatle ilgili olarak Kur'ân'da geçen ayetlerden bazılarını aktarıyoruz:

1- Âl-i İmrân, 191.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sizleri boşuna yarattığımızı ve bize doğru dönmeyeceğinizi mi sandınız?(1)

Biz göğü, yeri ve ikisinin arasındakileri boşuna yaratmadık; bu kâfir olanların bir zannıdır sadece, ateşten (görecekleri azaptan) dolayı vay onların hâline!(2)

Biz gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri hakkın dışında bir amaçla yaratmadık. Hiç şüphesiz, o saat de yaklaşarak gelmektedir. Öyleyse onlara karşı güzel davranışlarla davran.(3)

İnsan kendi başına ve sorumsuz bırakılacağını mı sanıyor? Kendisi, akıtılan meniden bir damla su değil miydi? Sonra bir alak (embriyo) oldu, derken Allah onu yarattı ve bir düzen içinde biçim verdi. Böylece ondan erkek ve dişi olmak üzere çift kıldı. (Bunları yapabilen) Allah, ölüleri diriltmeye kâdir değil midir?(4)

Kur'ân'da Meadla İlgili Açık Örnekler

Hz. Üzeyir (Ermiya) Peygamber (a.s)

Ermiya (Üzeyir) harabeye dönüp tamamen viran olmuş bir şehrin kenarından geçerken hayretle "Yüce Rabbim bu ölüleri nasıl diriltecek?" dedi. Bunun üzerine Allah onu 100 yıl ölü bıraktı ve -100 yıl- sonra diriltip "Burada ne kadar kaldın?" diye sordu. O, "Bir gün veya bir günden az bir zaman kalmış olmalıyım" dedi. Allah ona "Hayır" dedi, "Sen yüz yıldır buradasın, ama yiyeceği-

1- Mü'minun, 115.

2- Sâd, 27.

3- Hicr, 85.

4- Kıyamet, 36-40.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

ne ve içeceğine bak, henüz bozulmamış! Bir de eşeğine bak, onun nasıl çürüyüp dağılmış olduğunu gör! Seni insanlara ibret belgesi kılmak için bunu yaptık. Şimdi şu kemiklere bak, onları nasıl bir araya getirip üzerlerini etle bürüdüğümüzü gör!" Üzeyir olup bitenleri anlayınca "Yüce Rabbimin her şeye kadir olduğunu biliyorum." dedi."[1]

Birçok rivayette, bu harabe şehrin Beytü'l-Mukaddes olduğu ve Buhtu'n-Nasr tarafından viran edilip harabeye çevrildiği geçer. Hz. Üzeyir veya diğer adıyla Ermiya Peygamber (a.s) eşeğine binmiş, bu harabe şehrin kenarından geçiyordu, yanında yiyecek ve içecek de vardı. Bütün evlerin yıkılıp harabe olduğunu, herkesin öldüğünü, ölülerin kemiklerinin çürüyüp her tarafa dağıldığını görünce bu elîm ve hazin manzara karşısında yüreği burkularak "Rabbim bunları bir de ne zaman ve nasıl diriltecek, kim bilir?" diye aklından geçirdi. Yüce Allah, sevgili Peygamberine pratik bir uygulamayla cevap verip onun ve merkebinin canını aldı ve yüz yıl sonra önce Hz. Üzeyir'i (a.s) sonra merkebini diriltti. Yiyecek maddesi çabuk bozulması gerekirken hiç bozulmamış olduğunu gördü, ölünün nasıl diriltildiğine de bizzat şahit olarak yüce Rabbinin eşsiz kudretini bilfiil müşahede etmiş oldu. Hz. Üzeyir (a.s) kıssası, mead ve yeniden diriliş mevzuuna verilebilecek en güzel örnek ve delillerden biridir. Nitekim Hz. Üzeyir (a.s) merkebinin nasıl canlandığını seyrettikten sonra "**Yüce Rabbimin her şeye kadir olduğunu bilirim.**" demiştir.

Hz. İbrahim (a.s)

İbrahim dedi ki: "Rabbim, ölüleri nasıl dirilttiğini bana göster." Allah ona "İnanmıyor musun?" deyince "Elbet

1- Bakara, 259.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> **inanıyorum, ama kalbimin tatmin olmasını istiyorum." dedi. (Bunun üzerine Allah) şöyle buyurdu: "Öyleyse dört çeşit kuş (horoz, tavus, güvercin ve karga) tut ve onları kestikten sonra çağır, süratle koşup sana gelirler. Bil ki Allah üstün ve güçlü olandır, hüküm ve hikmet sahibidir."[1]**

Müfessirler, bu ayetin tefsirinde şöyle yazmışlardır:

Hz. İbrahim (a.s) bir gün bir deniz kenarından geçerken sahilde bir leş gördü, akbabalar başına üşüşmüş, leşi parçalayıp yiyorlardı. Bu manzarayı gören Hz. İbrahim (a.s) yüce Allah'ın ölüleri nasıl dirilttiğini merak etti, çünkü gördüğü leş paramparça olmuş, hatta bir kısmı onu yiyen akbabaların bir parçası olmuştu artık! Allah'ın ölüleri dirilteceğinden zerrece şüphesi bulunmayan ve meada yakin ilmiyle iman etmiş olan Hz. İbrahim (a.s) bir ölünün nasıl dirildiğini merak etmiş, bunu bizzat görmek istemişti. Bu ayet ve iniş sebebi de cismanî meadın en güzel delillerinden biridir.

İsrailoğulları'ndan Bir Maktul

> **Hani, bir kişiyi öldürmüştünüz ve bu konuda birbirinize düşmüştünüz. Oysa Allah, gizlediklerinizi açığa çıkaracaktı. Bunun için de "Cesede, kestiğiniz ineğin bir parçasıyla vurun." demiştik. Böylece Allah, ölüleri diriltir ve size ayetlerini gösterir ki, akıllanasınız.[2]**

İsrailoğulları'nın ileri gelenlerinden biri şüpheli bir şekilde öldürülmüştü. Katilin kim olduğu konusunda İsrailoğulları arasında anlaşmazlık çıktı, her kabile diğerini suçluyordu, büyük bir karışıklık çıkmak üzereydi. Hz. Musa'dan (a.s)

1- Bakara, 260.

2- Bakara, 72-73.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

yardım istediler, o da Allah'ın emriyle, bir inek kesmelerini ve kesilen hayvanın bir uzvuyla ölüye vurmalarını söyledi. Böylece ölü, kısa bir süre için dirilip katilinin kim olduğunu söyledikten sonra tekrar öldü ve ölümden sonra insanların dirilebileceğine ve kıyamete bir delil teşkil etmiş oldu.

Hz. Musa'nın Kavminden 70 Ölünün Dirilmesi

> **Ve demiştiniz ki: "Ey Musa, biz Allah'ı apaçık görünceye kadar sana inanmayız." Bunun üzerine yıldırım gelmiş, sizi almıştı (öldürmüştü) ve siz bakıp duruyordunuz. Sonra, şükredesiniz diye ölümünüzden sonra dirilttik.**[1]

İsrailoğulları'nın temsilcileri Hz. Musa'yla (a.s) birlikte Tur Dağı'na giderek, Allah'ı gözleriyle görmek istediklerini söylediler. Bunun üzerine öldürücü bir yıldırım indi, dağ paramparça oldu, Hz. Musa (a.s) bayıldı, İsrailoğulları'nın temsilcileri öldüler. Sonra, şükrederler diye Allah onları tekrar diriltti. Bu olay da, öldükten sonra dirilme ve mead konusunda Kur'ân'da geçen delillerden biridir.

Sorular:

1- Yaratılış felsefesi yoluyla mead nasıl ispatlanır?

2- Hz. Üzeyir (Ermiya) Peygamber'in kıssasını anlatınız.

3- Hz. İbrahim'in (a.s) başından geçen olayı anlatınız.

4- İsrailoğulları'ndan öldürülen adamın kıssasını anlatınız.

1- Bakara, 55,56.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

33. Ders

RUHUN KALICILIĞI BURHANI

Ruh Kalıcı ve Bağımsızdır

Allah yolunda öldürülenleri sakın "ölüler" sanmayın. Hayır, onlar Rableri katında diridirler ve rızıklanırlar.[1]

Ve sakın Allah yolunda öldürülenlere "ölüler" demeyin; hayır, onlar diridirler, fakat siz bunu anlamazsınız.[2]

De ki: "Size vekil (görevli) kılınan ölüm meleği hayatınıza son verecek, sonra Rabbinize döndürüleceksiniz."[3]

Yukarıdaki ayetlerde kullanılan tabirler, ruhun kalıcı ve ölümsüz olduğunu gösteren gayet net delillerdir. İnsanın hayatı ölümle birlikte son bulmuş olsaydı, şehitler hakkında bile bu tabirlerin hiçbir anlamı olamazdı.

İlk iki ayet Allah yolunda şehit olanlarla, onların ruhunun ölümsüzlüğü hakkındadır; üçüncü ayetse geneldir ve bütün insanların yüce Allah'a döndürüleceğini belirtmekte, bu nedenle de bütün insanların -ruhunun- ölümsüz ve kalıcı olduğunu ispatlamaktadır.

[Üçüncü ayetin orijinalinde "yeteveffakum" fiili kullanılmıştır. Bu kelime, vefa kelimesinin türevidir.] Müfredat adlı eserinde

---

1- Âl-i İmrân, 169.

2- Bakara, 154.

3- Secde, 11.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Râgıb'ın da belirtmiş olduğu gibi "vâfi" kelimesi "kemale varan, tam ve olgunlaşmış olan" anlamını vermektedir. Bu durumda Arapça "teveffi"nın anlamı "tamamen almak" şeklindedir ki bu tabir, ölümün yok oluş demek olmadığını, bilakis "tam kabzetme" ve "tam alma" (teveffi) anlamına geldiğini gösterir.

> **Ey Peygamber, senden ruh hakkında sorarlar. De ki: Ruh, Rabbimin işlerindendir ve size ilimden, ancak pek az bir şey verilmiştir.[1]**

Aslında insan, bir nevi ölüm olan rüya ve uykuyu her gün yaşamakta ve fizikî olarak vücudu hiçbir değişime uğramadığı hâlde uyku veya ölüm anında kendi varlığında çok ilginç bir değişime şahit olmaktadır. İşte bu gerçek, insanoğluna fizik ve beden dışında bambaşka bir cevher daha verilmiş olduğunu gösteriyor.

Ruhun varlığını hiç kimse inkâr etmiş değildir, hatta materyalistler bile ruh diye bir varlığın mevcut olduğunu kabul etmektedirler. Nitekim bugün dünyanın bütün üniversitelerinde "ruh bilimi" olan psikoloji diye bir bilim dalı vardır ve bu dalda ciddi inceleme ve araştırmalar yürütülmektedir. Maddecilerle Allah'a inananlar arasında bu konudaki tek ihtilaf, ruhun bağımsız olup olmadığıdır. İslâm bilim adamları zengin İslâmî kaynaklardaki bilgilere dayanarak ruhun bağımsız ve ölümsüz olduğunu vurgulamaktadırlar.

Ruhun bağımsızlığını ispatlayan birçok delil vardır, biz burada öncelikle aklî delilleri ele alacak, sonra da naklî delillere değineceğiz. Kur'ân'a inananlar, Allah'ın buyruğunun en güzel delil olduğunu bildiklerinden bu tartışma götürmez gerçeğe zaten iman etmiş ve ruhun baki ve ölümsüz olduğuna inanmışlardır.

1- İsrâ, 85.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Ruhun Bağımsızlığının Aklî Delilleri

1- Aklıselime sahip herkes bilen, irade sahibi olan ve anlayan "ben"in; bilgi, irade düşünce ve idrakten ayrı bir gerçek olduğunu pekâlâ bilir ve bunu bütün varlığıyla hisseder. Çünkü "benim fikrim", "benim irademe", "benim idrakim" derken kendimizin "-ben"imizin- fikir, irade ve idrakten başka bir şey olduğunu ve bunların "ben"in bir parçası [veya benliğe ait gerçekler] olduğunu açıkça ifade etmiş olmakta ve "ben" dediğimiz zaman bunun beyin, kalp, sinir… vb.'den tamamen ayrı ve farklı bir varlık olduğunu söylemekteyiz. İşte bu "ben", bahsimize konu olan "ruh"tur.

2- Bir insan, bütün vücudunu ve bedenini yok saysa ve fizikî organlarından tamamen ayrılmış olduğunu farz etse dahi yine de kendisinin "var" olduğuna inanır ve bunu hisseder. Bedeninin hiçbir organı artık var olmadığı hâlde, insanın "var"lığını hissettiği ve bütün kalbiyle varlığına inandığı bu şey, her şeyden bağımsız olarak varlığını sürdürebilen "ruh"tan başkası değildir.

3- İnsan, hayatı boyunca bir tek "benlik" ve kişilik taşımaktadır. Mesela şimdiki "ben"imiz, on yıl önceki "ben"imizdir ve her ikisi de bizi tarif etmektedir; aynı şekilde bilgi, güç ve yaşamımızın tekâmül bulmuş olduğu 50 yıl sonraki "ben"imiz de yine aynı bendir. Yaşam boyunca bütün hücrelerin, hatta beyin hücrelerinin de defalarca değiştiği ve geride bıraktığımız her gece ve gündüz sürecinde milyonlarca hücrenin ölüp, yerini milyonlarca yeni hücreye bıraktığı bilim tarafından ispatlanmış bir gerçektir ve bütün bu değişimlere rağmen değişmeyen ve sabit kalan tek şey "ben"dir. Bu, tıpkı bir tarafından su verilip diğer tarafından fazla suyu akıtılan bir havuza benzer; bu havuzun dış görünüşüne bakanlar onu hep aynı durumda görse de, gerçekte havuzun suyu sürekli değiştirilmektedir.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Eğer insan sırf vücut organlarından müteşekkil ve sadece etle kemikten ibaret olsa ve ruh diye bir şey var olmasaydı geçmişte yaptıklarından sorumlu tutulmaması gerekirdi. Yani mesela on yıl önce bir suç işlemiş birinin bugün yargılanmaması icap ederdi.

Zira bilim, her 7 yılda bir, insanın bütün hücrelerinin değiştiğini ispatlamıştır. İnsan her zaman bütün yaptıklarından sorumluysa ve bunu bizzat kendisi de itiraf ediyorsa bunun nedeni bütün hücreleri değişse de kendisinin, yani "ben"inin değişmediği ve değişmeyeceğidir; işte bu "ruh"tur.

Vücut organları insanın sadece birer parçasıdırlar ve insan etle kemikten ibaret değildir. Bütün bunlar değişmekte, ama insanın kendisi olan "ben"i bütün hayatı boyunca asla değişmeden kalmaktadır. Vücudundan başka bir varlık ve cevher daima onunla birliktedir ve bu cevherin adı "ruh"tur.

Ruhun Bağımsızlığının Naklî Delilleri

İslâm tarihi, ölümden sonra ruhlarla gerçekleştirilen irtibatlara ait örneklerle doludur, bunlardan bir kaçını aktarmamız yararlı olacaktır:

1- Bedir Savaşı'ndan sonra Hz. Resulullah (s.a.a) öldürülen müşriklerin cesetlerinin büyük bir çukura (kör bir kuyuya) atılmasını emretti. Bütün cesetler buraya döküldükten sonra onlara doğru eğilip *"Rabbimin vaadine ulaştınız mı, biz O'nun vaadinin hak olduğunu gördük!"* diye seslendi. Sahabe, "Birer leşe dönüşmüş olan o cansız cesetlerle mi konuşuyorsunuz?" diye sorunca o *"Onlar benim sözlerimi sizden daha iyi duymaktadırlar!"* buyurdu.

(Başka bir nakilde de, *"Sizler benim sözlerimi onlar kadar duyamıyorsunuz."* ibaresi kayıtlıdır.)[1]

1- İbn Hişam Siyeri, c.1, s.639.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

2- Selman-ı Farisi, İmam Ali (a.s) tarafından Medain'e vali olarak atanmıştı. Esbağ İbn Nebâte şöyle anlatıyor:

Bir gün Selman'ı ziyarete gittim, hastaydı, günbegün fenalaşıyordu. Öleceğinden emin olunca bir gün beni çağırıp "Esbağ" dedi, "Sevgili Resulullah (s.a.a) bana, ölümüm yaklaştığında bir ölünün benimle konuşacağını buyurdu, beni bir mezarlığa götürür müsün?"

Onu mezarlığa götürdük, kendisini kıbleye doğru çevirmemizi söyledi, kıbleye dönünce yüksek sesle "**Selâm olsun size ey belâ diyarının ehli! Selam sizlere, ey dünyadan yüz çevirenler!**" diye seslendi.

Bu sırada ölülerden birinin ruhu Selman'ın selâmına karşılık vererek "istediğin soruyu sorabilirsin!" dedi. Selman "Sen cehennem ehli misin, cennet ehli mi?" diye sorunca, ruh "Yüce Rabbim beni rahmetine alarak affetti, şimdi cennet ehliyim." diye cevapladı.

Selman ondan nasıl öldüğünü ve öldükten sonra başından neler geçtiğini sordu, o da hepsini cevapladı; ruhla olan bu söyleşisinden sonra Selman da öldü."[1]

3- Bir başka olay da şöyledir: Hz. Ali (a.s) Sıffin Savaşı dönüşünde Kufe şehrinin arka kısmında yer alan bir mezarlığın yanından geçerken durdu ve mezarlığa doğru dönerek şöyle buyurdu:

> Ey karanlık ve dehşetengiz kabirlerdekiler! Siz bu kafilenin önünde gidenler oldunuz, biz de sizin ardınızdan gelmekteyiz… Ancak, sizin evleriniz başkalarının eline geçmiş durumda şimdi. Eşleriniz başkalarıyla evlendi ve malınız mülkünüz bölüştürülüp paylaşıldı. Bizim size haberimiz bunlar… Söyleyin bakalım, sizde ne haberler var?

1- Biharu'l-Envar, c.1, s.315; Mead, Muhammed Taki Felsefi.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İmam Ali (a.s) bunları söyledikten sonra yanındaki ashabına dönüp "Şunu bilin ki" buyurdu, "Eğer onların konuşmalarına müsaade verilmiş olsaydı en iyi azığın takva ve Allah korkusu olduğunu söylerlerdi size!"[1]

Sorular:

1- Ruhun kalıcılığı hakkında Kur'ân ne buyuruyor? Bir ayetle örnek veriniz.

2- Ruhun bağımsızlığının aklî delilleri nelerdir?

3- Ruhun ölümsüzlüğünün naklî delillerinden birini belirtiniz.

1- Nehcü'l-Belâğa, Feyzu'l-İslâm, vecizeler, 125. hikmet.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

34. Ders

MEAD HEM BEDEN, HEM RUHLADIR

Ölümden sonraki hayat ruhun hayatı mıdır? Yani vücut çürüyüp gidecek ve ahirette sadece ruh mu yaşayacaktır? Yoksa ahiret hayatı sadece fizikî vücudun yaşayacağı bir hayat olup ruh da bedenimizin bir parçası mıdır?

Yoksa hem ruh, hem yarı cisimle mi yaşanacaktır? Bu dünyadakinden daha üstün olan bir "lâtif cisim" mi vardır?

Yoksa ölümden sonraki hayat hem şu beden ve hem ruhla birlikte yaşanacak ve bu ikisi ahirette tekrar bir araya mı gelecektir?

Yukarıdaki teorilerden dördünün de kendine has savunucuları vardır. Ehlibeyt'e tâbi olan Müslümanlar, çok sayıda ayet ve hadise dayanarak, yeniden diriliş ve ahiret hayatının hem ruh, hem bedenle olacağına ve bunda hiçbir şüpheye yer bulunmadığına inanırlar:

1- İnkârcılar birçok defa "**Kemiklerimiz çürüyüp toprağa karıştıktan sonra nasıl bir daha diriltileceğiz!**" diye sorduklarında ayet inmiş ve onlara gereken cevaplar verilmiştir, Kur'ân'da meadla ilgili delillerin işlendiği bahsimizde bunları etraflıca anlattık ve mesela Yâsin Suresi'nin 80. ayetinde meadın hem ruhî hem cismî boyutlu olduğunun açıkça belirtildiğini hatırlattık.

2- Bir başka örnek, Kıyamet Suresi'nin 3 ve 4. ayetlerindeki şu buyruktur:

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> **İnsanoğlu, öldükten (ve toprak olduktan) sonra onun kemiklerini tekrar bir araya getirerek düzüp koşamayacağımızı mı sanıyor? Buna elbette kadirizdir, hatta onun parmak uçlarındaki (kendine özel) çizgi ve hatları bile tıpkı ilk hâli gibi yaratırız.**

Bu ayette kemiklerin -iskelet- ve parmak uçlarının yeniden yaratılacağı buyrularak meadın ruhî ve cismî boyutlu olduğu açıkça vurgulanmaktadır.

3- Bir diğer örnek de insanların kabirlerinden kalkacağının buyrulduğu ayetlerdir. Kabirler bedenlerin gömülü olduğu yerlerdir. İslâm uleması ruh olmadan vücudun dirilemeyeceğini belirtmişlerdir. Çünkü ruhsuz vücut, bilinen anlamdaki ölü bedendir. Bundan dolayı bu ve benzer ayetler cismî ve ruhî meada delil teşkil eder.

> **Kıyamette hiç şüphe yoktur, Allah kabirlerdekileri kesinlikle diriltecektir.**[1]

Aynı şekilde Yasin Suresi'nin 51 ve 52. ayetleriyle daha birçok ayette de bu noktaya işaret edilir.

4- Cennetteki türlü maddî nimetlerden söz eden ve burada meyveler, nehirler, yiyecekler, içecekler, çeşitli giysiler vb. maddî zevkler olduğunu hatırlatan ayetler de ruhî ve cismî meadı ispatlamaktadır. Cennet zevklerinin sırf maddî olmadığı, cennette manevî ve ruhî nice zevkler de olduğu bilinmektedir, ileride cennetle ilgili bahsimizde bunu açıklayacağız inşallah. Rahman Suresi'ndeki ayetler de meadın hem ruh, hem bedenle olduğunu ve cennette maddî ve ruhî zevkler bulunduğunu açıkça göstermektedir. Cennet nimetleri dünyadakilerden farklı ve çok daha üstün olsa da bu ayetler meadın iki boyutlu olduğuna delil teşkil eder.

1- Hacc, 7.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

5- Suçlu günahkârların göreceği azaplardan söz eden ayetlerde genellikle fizikî azaplar vardır ve vücudun acı çekeceği belirtilmektedir, bu ayetlerden birkaçını aktarıyoruz:

> **Bunların üzerlerinin cehennem ateşinde kızdırılacağı gün alınları, böğürleri ve sırtları bunlarla dağlanacak…**[1]
>
> **Ateşin içinde yüzükoyun sürüklenecekleri gün "Cehennemin dokunuşunu tadın." denecek.**[2]
>
> **Kızgın bir ateşe yollanırlar. Kaynar bir kaynaktan içirilirler. Onlar için zehirli olan dari (kuru, pis kokulu ve acı) dikeninden başka bir yiyecek yoktur; ne doyurup semirtir, ne açlığı giderir.**[3]
>
> **Ayetlerimize karşı inkâra sapanları şüphesiz ateşe sokacağız. Derileri yanıp döküldükçe azabı tatmaları için onları başka derilerle değiştireceğiz. Gerçekten Allah güçlü ve üstün olandır, hikmet sahibidir.**[4]

Yukarıda zikredilen ayetlerin benzerleri Kur'ân'da sıkça tekrarlanmaktadır, cehennemle ilgili bahsimizde etraflıca değineceğimiz bu ayetler meadın hem ruh, hem bedenle olacağına delalet etmektedir. Zira meadın sadece ruhsal olması hâlinde, fizikî azapların hiçbir anlamı olmayacağı ortadadır.

6- Kur'ân'da, beden uzuvlarının kıyamette dile gelip konuşacağına dair ayetler vardır, meadın ruhî ve cismî olduğuna delil teşkil eden bu ayetlerden de birkaç örnek aktaralım:

> **Bugün biz onların ağızlarını mühürleriz. Günahtan ve**

1- Tevbe, 35.

2- Kamer, 48.

3- Gaşiye, 4-7.

4- Nisâ, 56.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

sevaptan yana kazandıklarını elleri bize söylemekte, ayakları aleyhlerinde şahitlik etmektedir.(1)

Sonunda oraya geldikleri zaman işitme, görme duyuları ve derileri kendi aleyhlerine şahitlik edecektir. Kendi derilerine derler ki: "Niye aleyhimizde şahitlik ettiniz?" Derler ki: "Her şeye nutku verip konuşturan Allah bizi konuşturdu." Sizi ilk defa O yarattı ve O'na döndürülüyorsunuz.(2)

7- Hz. İbrahim (a.s) olayında diriltilen 4 kanatlı hayvan türü ile ilgili ayetler (Bakara, 260), dirilen Yahudinin kıssasıyla ilgili ayet (Bakara, 71), Üzeyir (Ermiya) Peygamber'in (a.s) kıssası (Bakara, 259), Hezgil Peygamber'in (a.s) kıssası ve çok sayıda ölünün dirilmesi olayı (Bakara, 244), Hz. İsa'nın (a.s) eliyle ölülerin diriltilmesi (Mâide, 110 ve Âl-i İmran, 48), Hz. Musa (a.s) döneminde 70 kişinin öldükten sonra dirilmesi (Bakara, 55) vb. gibi bizzat bu dünyada ölülerin ruh ve bedenleriyle diriltilişinden söz eden ayetler, meadın hem ruh, hem de bedenle olacağını ispatlayan en muhkem delillerdir.

Sorular:

1- Ölümden sonraki hayatın nasıl olacağı hakkında ne tür görüşler vardır?

2- Ölümden sonraki hayat, Şiî Müslümanlara göre nasıldır? Kur'ân'dan buna bir delil gösteriniz.

3- Bu dünyada gerçekleşen ruh ve bedenle meaddan örnekler veriniz.

1- Yâsin, 65.

2- Fussilet, 20-21.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

35. Ders

BERZAH VEYA KÜÇÜK KIYAMET

Bu dünyaya adım atan herkesin şu dört dönemle yüz yüze gelmesi kaçınılmazdır:

1- Dünya yaşamı olan doğumdan ölüme kadarki dönem.

2- Berzah âlemi denilen "ölüm anından, kıyametin kopmasına kadarki" dönem.

3- Büyük kıyamet.

4- Cennet veya cehennem.

"Berzah", iki şey arasındaki mesafe veya tampon bölge anlamını taşır. Buradaki berzah "dünyayla ahiret arasındaki âlem"dir. Ruh bedenden ayrıldığında, adına "misalî beden" denilen latif bir cisme girer ve kıyamet kopup da gerçek bedene dönünceye kadar onunla kalır.

Ölüm anında insan dünya hayatıyla ahiret hayatı arasındaki sınırda yer alır. İmam Ali'nin (a.s) da buyurmuş olduğu gibi:

> Her evin bir kapısı vardır ve ahiret evinin kapısı da ölümdür.[1]

Bazı hadislerdeki bilgilere göre ölüm anında insana bir takım hakikatler aşikâr olmaktadır; o anda insan:

1- Nehcü'l-Belâğa Şerhi, İbn Ebi'l-Hadid.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

1- Ölüm meleği ve diğer melekleri görür.

2- Hz. Resulullah'ı (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları'nı görür.

3- Kendisinin cennet veya cehennemdeki yerini görür.

4- Amelleri gelir ve bütün hayatını nasıl geçirdiğini görür.

5- Topladığı malları görür.

6- Evlatlarını, akrabalarını ve dostlarını görür.

7- Şeytan'ı görür.

Bütün bunlar, yani ölüm anı, iyi insanların bile korkulu rüyası olup herkes bu andan yüce Allah'a sığınır. Zira o anda insan, dünya perdesinin arkasında, yani berzah âlemindeki bazı olayların gerçek yüzünü görüp aslını anlar, dünyada işlediği amellerin sonuçları kendisine aşikâr olur, iyiliklerinin ne kadar az, hata ve günahlarının ne kadar fazla olduğunu görür. Bu nedenle, geçmişinden büyük bir utanç ve pişmanlık duyarak işlediği hataları telafi edebilmek için dünyaya geri döndürülmesinde ısrar eder:

> **Sonunda, onlardan birine ölüm gelip çattığı zaman "Rabbim!" der, "Beni geri çevirin!" Belki daha önce dünyada yaptıklarımı (hata, günah ve isyanlarımı) telafi eder ve salih amel işlerim!" (Ama ona) "Hayır!" diye cevap verirler, "Öyle değil, onun bu dediği sadece kuru lâftan ibarettir!"**[1]

Yani sadece lafta kalacak bir pişmanlıktır bu; geriye döndüğünde yine önce yaptığı şeyleri yapacaktır! Nitekim suçlular yakayı ele verdiklerinde böyle derler, ama kurtuldukları veya serbest bırakıldıklarında genellikle geçmişte yaptıklarını tekrarlarlar.

1- Mü'minun, 99-100.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Hz. Lokman, evladına şöyle öğüt vermektedir:

> …Evladım, bil ki şu dünya derin bir deryadır ve nice insanlar bu deryada boğulup gitmiştir. O hâlde bu dünyada Allah'a imanı kendine gemi edin, takvayı azık ve Allah'a tevekkülü de yelken et! Böylece kurtulursan bil ki bu, Rabbinin rahmeti ve sana merhametindendir, helak olursan bu da senin kendi günahlarındandır! İnsanın hayatındaki en zor anlar dünyaya geldiği gün, öldüğü gün ve dirileceği gündür.[1]

Berzahın varlığını ispatlayan birçok ayet ve hadisin yanı sıra ruhla kurulan birçok irtibatta da aklî ve duyu yoluyla bu gerçek ispatlanmış bulunmaktadır.

Berzahla İlgili Ayetler

> **Onlardan birine ölüm gelip çattığı zaman "Rabbim, beni geri çevirin." der, "Belki geride bıraktığım dünyada salih bir amel işlerim." Hayır, asla doğru söylemiyor o; bu söylediği yalnızca kuru laftan ibarettir. Yeniden diriltilip kaldırılacakları güne kadar onların önünde bir engel (berzah) vardır."[2]**

Bu ayette çok sarih bir ifadeyle berzahtan söz edilmektedir.

> **Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanmayın. Hayır, onlar diridirler, Rableri katında rızıklanırlar.[3]**

> **Ve sakın Allah yolunda öldürülenlere "ölüler" demeyin, hayır, onlar diridirler, fakat siz bunu anlamazsınız.[4]**

1- Biharu'l-Envar, c.6, s.250.

2- Mü'minun, 99-100.

3- Âl-i İmrân, 169.

4- Bakara, 154.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Bu iki ayet berzah âlemini ispatladığı gibi şehit olanların da rızıklandığını göstermektedir; buna karşılık, kâfirler azap görmektedirler:

> **Sabah akşam onlara sadece azabın ateşi sunulur, kıyamet saatinin koptuğu gün "Firavun çevresini azabın en şiddetli olanına sokun!" denecek.**(1)

İmam Cafer Sâdık'tan (a.s) şöyle anlatılır:

> Firavun soyu ve çevresi dünyada (berzahta) her sabah ve her akşam ateşle karşılanacaklar, kıyamette ise azabın en şiddetlisine uğratılacaklardır.(2)

Bu ayette sarih bir üslupla Firavun çevresinin iki tür azaba yakalanacağı belirtiliyor:

1- Berzahta gece-gündüz ateş görecekler;

2- Kıyamette en acı azaba yakalanacaklardır.

Öbür Dünyanın İlk Menzili: Kabir

Kabir Soruları: İnsan kabre konulduğunda adları "Nekîr" ve "Münker" (veya : Nâkir ve Nekîr) olan iki melek gelip tevhit, nübüvvet, velayet, namaz vb. farzlarla ilgili sorular soracaktır.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyuruyor:

> Şu üç şeyi inkâr eden bizim Şiamız değildir: Mirac, kabir suali ve şefaat!

İmam Zeynelabidin (a.s) cuma günleri Mescid-i Nebi'de vaazda bulunur, Müslümanlara nasihat ederdi. Bu nasihatler pek çoklarınca ezberlenmiş ve yazılmıştır, bunlardan birinde İmam (a.s) şöyle buyuruyor:

1- Mümin, 46.

2- Biharu'l-Envar, c.6, s.285.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Ey insanlar! Takvalı olun, Allah'tan korkun ve bilin ki O'na doğru döndürüleceksiniz. Herkes bu dünyada yaptığı iyilikleri yanında bulacak, yaptığı kötülüklerle günahları görünce de onlarla kendisi arasında büyük bir mesafe olmasını arzulayacak. Yüce Allah sizi uyarmakta ve bundan sakındırmaktadır: Yazıklar olsun sana ey gafil insan! Senden gaflet edilmediği hâlde sen gaflettesin! Ey Âdemoğlu! Ölüm sana en hızlı yaklaşan şeydir! Pek bir şey kalmadı artık, seni yakaladı yakalayacak… Ecelinin gelip çattığını, ölüm meleğinin ruhunu kabzettiğini ve senin son yalnızlık evine girdiğini şimdiden görür gibiyim! Ruh tekrar sana dönüyor, Nekir'le Münker melekleri seni pek çetin bir suale çekmeye geliyor. Dikkatli ol! Sana ilk soracakları şey ibadet ettiğin rabbindir, sana gönderilen peygamberindir, inandığın dinindir, okuduğun Kur'ân ve velayetini kabullendiğin imamın ve harcayıp gittiğin şu ömründür! Ömrünü nasıl harcadığının, kazandığın malları nasıl elde ettiğinin ve nelere harcayıp telef ettiğinin hesabını soracaklar sana! O hâlde gözlerini dört aç, çok dikkatli ol ve kendin hakkında düşün. Sınava girmeden, sorgu-suale tutulmadan önce kendini hazırla.[1]

Sorular:

1- İnsan ölüm anında neler görür?

2- İnsanlar doğumdan ölüme kadar kaç devreyi geride bırakırlar?

3- Berzah ne demektir, hangi devredir?

4- Kur'ân'ın berzah hakkındaki görüşünü bir ayetle açıklayınız.

1- Biharu'l-Envar, c.6, s.223.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

36. Ders

SUR'A ÜFÜRÜLÜŞ VE AMEL DEFTERİ

Büyük Bir Haykırışla Dünyanın Sonunun Gelmesi ve Yeni Bir Hayatın Başlaması

Kur'ân-ı Kerim'deki birçok ayette "Sur"a üfürüleceğinden söz edilir. Bu ayetlerdeki bilgilere binaen "Sur"a iki defa üfürülecektir.

1- Kâinatın sonu geldiğinde Sur'a üfürülecek, bütün mahlûkat ölecek ve kıyamet kopacaktır. (ölüm Sur'u)

2- Sur'a ikinci kez üfürülmesi ise kıyamet gününün başlangıcı ve mahşerin kurulma zamanıdır. Buna da hayat Sur'u denir. Bu iki önemli hadise hakkında Kur'ân çok çeşitli tabirler kullanmaktadır: Sur'a üfürülmesi (nefha-i sûr), sayha (haykırış), boruya üfürülmesi (nakr fin-nagûr), saahha, kâria, zecra.

> **Sur'a üfürülür, Allah'ın diledikleri dışında göklerle yeryüzündeki bütün canlılar ölür. Sonra Sur'a bir daha üfürülür ve ölenlerin hepsi birdenbire dirilip hesaba çekilmeyi beklemeye başlarlar.[1]**

Neml, 87; Yâsin, 51-53; Hakka, 13; Müminun, 101; Kehf, 99; Tâhâ, 102; Nebe, 18; En'âm, 73; Kaf, 20'de bu vak'adan "sayha" (haykırış) tabiriyle söz edilir:

1- Zümer, 68.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> **Bir tek çığlıktan (sayha) başka şey değildir, bu sayha ve çığlığı duyar duymaz hepsi gelir ve bizim yanımızda toplanırlar.(1)**

Müddessir Suresi'nde boruya üfürülmesi (nakr fin-nagûr) ifadesi yer alır:

> **O boruya (Sur) üfürüldüğü zaman, o gün zorlu bir gündür.(2)**

Abese Suresi'nde "saahha" tabiri kullanılmıştır:

> **Kulakları adeta sağır edecek şiddette olan ve korkunç gürleme (saahha) geldiği zaman.(3)**

Karia Suresi'nde bu önemli olay "kaaria" -korkunç olay- adıyla tanımlanır:

> **O büyük ve korkunç olay kaaria. Nedir kaaria? O büyük ve sarsıcı olay kaarianın ne olduğunu sen nereden bilebilirsin?(4)**

Saffat Suresi'nde bu olaydan "zecra" adıyla (büyük bir çığlık, feryat) söz edilir:

> **İşte o, yalnızca bir tek çığlıktan ibarettir, o çığlıkla hepsi kalkar ve bakınıp dururlar.(5)**

Bütün bu ayetler, dünya yaşamının sonu ve ahiret yaşamının başlangıcının aniden ve büyük bir çığlıkla vuku bulacağını göstermektedir ki bunların hepsi kinayeli tabirlerdir (mesela nefha üfürmek ve sûr boru ve borazan anlamındadır). Bunun

---

1- Ayrıca: Yasin, 49; Sad, 15; Kâf, 42.

2- Müddessir, 8

3- Abese, 33

4- Karia 1-3

5- Saffat, 19

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

fevkalade muazzam bir vak'a ve çok değişik bir haykırış olduğu ve bilinen anlamda bir boruya üfürme olmadığı ortadadır. Yüce Allah adeta (talimat düdüğü çalarcasına) bir tek emirle göklerle yeryüzündeki mahlûkatın tamamının canını alır ve yine bir tek fermanla kıyamet sahrasında bulunmaları için hepsini diriltip bir araya toplar. Bu iki emir ve ferman arasındaki zaman süreci bize malum değildir.

Amel Defteri

Kur'ân'da ve masumlardan ulaşan hadislerde amel defterinden sıkça söz edilmektedir. İnsanın bütün yaptıklarının teferruatıyla kaydedildiği bu defter kıyamet günü açılacaktır.

1- Amellerin Kaydedilmesi: "**Onların önceden hazırlayıp gönderdikleri amellerini biz yazar ve her şeyi bir kitapta kaydedip toplarız.**"[1]

> **Onların yaptığı her şey "amel defteri" olan kitapta yazılıdır; küçük ve büyük bütün ameller burada satır satır yazılıdır.**[2]
>
> **Meleklerimiz sizin hilelerinizi kesinlikle yazıyorlar.**[3]
>
> **Sırlarını bizim duymadığımızı mı zannediyorlar? Evet, (duyuyoruz ve) meleklerimiz onların yanındadır ve onların bütün yaptıklarını yazıyorlar.**[4]
>
> **Kim bir mümin olarak iyi bir iş yaparsa çabasını boşa çıkarmayız ve mutlaka onun için (ecir) yazarız.**[5]

1- Yâsin, 12.

2- Kamer, 52-53.

3- Yunus, 21.

4- Zuhruf, 80.

5- Enbiyâ, 94.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

2- Amellerin Ortaya Çıkıp Görünmesi: "**Dosyaların (amel defterlerinin) açıldığı gün… Her insan ne getirdiğini anlayacaktır…**"[1]

> **Daha önce gizledikleri şey kendilerine açıklanır.**[2]
>
> **Kıyamet günü insan önceden gönderdiği ve ardından gelen şeyi öğrenir…**[3]
>
> **Her insanın amel defterini boynuna asarız ve kıyamet günü o mektubu kendi gözleri önünde ona açarız.**[4]
>
> **Amel defterleri açılır. Suçlu günahkârların bu defterde kayıtlı olanlardan dolayı dehşet ve korkuya kapıldıklarını görürsün. "Eyvahlar olsun!" derler, "Bu nasıl bir kitap böyle? Büyük-küçük bırakmamış, yaptığımız her şeyi kaydetmiş!" Yaptıkları her şeyi (o gün) önlerinde hazır bulurlar. Rabbin hiç kimseye zulmetmez!**[5]

Masumların Hadislerinde Amel Defteri

İmam Muhammed Bâkır (a.s) İsra Suresi'nin 14. ayetinde geçen *"her insanın amel defterini boynuna asarız…"* buyruğunu tefsir ederken şöyle der:

> İnsanın işlediği hayırlarla şerler daima kendisiyle birliktedir ve bir an olsun onlardan ayrılması mümkün değildir. Derken, bütün yaptıklarının kayıtlı olduğu kitap kendisine verilir.[6]

1- Tekvir, 10-14.

2- En'âm, 28.

3- Kıyamet, 14.

4- İsrâ, 14.

5- Kehf, 49.

6- Nuru's-Sekaleyn, c.3, s.144.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurur:

> Kıyamet günü insanın amel defterini eline verirler ve ona "Oku!"derler.

Ravi: "Bu defterde gördüklerini bilip tanır mı?" diye sorunca İmam (a.s) şöyle buyurdu:

> Yüce Rabbim her şeyi hatırlatır ona. Söylediği her sözü, attığı her adamı, yaşadığı her lâhzayı o sırada yaşıyormuşçasına hatırlatır kendisine. Bu nedenledir ki amel defterlerini görenler "Eyvahlar olsun bize!" derler "Bu nasıl kitaptır böyle! Küçüklü büyüklü bütün yaptıklarımızı yazıp kaydetmiş!"[1]

Amel Defteri Nedir?

Şüphe götürmeyen kesin bir gerçek var, o da her insanın bütün yaptıklarının kaydedildiğidir. Bildiğimiz kâğıt sayfalardan oluşan bir kitap mıdır, yoksa daha değişik bir şey midir bu? Bu konuda muhtelif tefsirler vardır. Merhum Feyz-i Kâşanî *Sâfi* tefsirinde şöyle der:

> Amel defteri, insanın, amellerinin bütün etkilerinin üzerine işlenmiş olduğu ruhundan kinayedir.

Merhum Allame Tabatabaî de *el-Mizan* tefsirinde şöyle belirtir:

> Amel defteri insanın amellerinin hakikatlerini ihtiva eder ve bildiğimiz anlamda yazı ve satırlardan oluşmuş değildir, insanın işlediği amellerin asıl mahiyetidir. Yüce Allah her insana (kıyamette) bunu aşikâr eder ve anlamasını sağlar ve hiçbir delil bizzat görüp müşahede etmekten daha iyi değildir. Âl-i İmran Suresi'nin 30. ayetinde de

1- Peyam-ı Kur'ân, c.6, s.101.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

duyurulduğu gibi "**O gün her insan yaptığı bütün iyi ve kötü amelleri hazır bulur.**"[1]

Kimi âlimler de amel defterinin video filmleri ve ses- görüntü kasetleri gibi olduğunu söylemektedir. Her hâlükârda amel defteri Kur'ân'da ve birçok hadiste açıkta geçtiğinden, nitelik ve niceliğinin ayrıntılarını bilemesek de ona inanmamız gerekir.

Sorular:

1- Sur'un üfürülmesi ne demektir? Bu olay ne zaman gerçekleşecektir?

2- İmam Muhammed Bâkır (a.s) amel defteri hakkında ne buyuruyor?

3- Amel defteri nedir, açıklayınız.

1- el-Mizan, c.13, s.58.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

37. Ders

KIYAMET ŞAHİTLERİ VE AMELLERİN MİZANI

Yüce Allah, insanların gizli ve açık işledikleri bütün amellerini bilir. Ancak, yüce Allah'ın hekimâne takdiri insanların yaptıklarının hesabının kıyamette amel defteri ve şahitlerin şahadeti esasınca görülmesini mukadder kılmıştır. Bu şahitler şunlardır:

1- Yüce Allah: İlk şahit yüce Allah'ın bizzat kendisidir:

Şüphesiz Allah her şeyi bilir…[1]

Şüphesiz, Allah sizi gözetici ve gözleyicidir.[2]

Herkesin dönüşü bizedir. O hâlde Allah, onların bütün yaptıklarına şahittir.[3]

2- Peygamberlerle Ehlibeyt İmamları:

Peygamber size şahittir.[4]

Seni onlara şahit ve tanık olarak getiririz.[5]

1- Mümin, 51.

2- Nisâ, 1.

3- Yunus, 46.

4- Bakara, 143.

5- Nisâ, 43.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> **…Her ümmete kendilerinden şahit ve tanık getireceğimiz gün…**[1]

Ebu Basir, "**Böylece sizi insanlara şahit olmanız için orta bir ümmet kıldık, Peygamber'i de üzerinizde bir şahit kıldık…**" ayetinin tefsiri hakkında İmam Cafer Sâdık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

> İnsanların helal ve haramları ve zâyi ettikleri hakkında biz onlara şahidiz.[2]

Bir başka rivayette de şöyle buyurduğu kayıtlıdır:

> Biz orta ümmetiz, yüce Allah'ın kulları üzerinde şahitleri ve O'nun yeryüzündeki hüccetleriyiz.[3]

3- Melekler:

> **Her insan, onu götüren bir melekle gelir ve bir melek de onun şahididir.**
>
> **Bir gözetleyici hazır bulunmaksızın söylenen bir tek kelime yoktur.**[4]

Emîrü'l-Müminin İmam Ali (a.s) Kumeyl duasında şöyle buyurur:

> Ya Rabbi! Liyakatli meleklerine kaydedip ezberlemelerini buyurmuş olduğun tüm günahları affet; onları (melekleri) uzuvlarımla birlikte bana şahit kıldın.

4- Yeryüzü:

> **Kıyamet günü yeryüzü haberlerini açıp söyleyecektir.**

1- Nahl, 86.

2- Nuru's-Sekaleyn tefsiri, c.1, s.134.

3- age.

4- Kâf, 18-21.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Hz. Resul-ü Ekrem (s.a.a) bu ayeti okuduğunda "Yeryüzünün haberlerinin ne olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu, "Cebrail bana, kıyamet günü, yeryüzünün kendisinde vuku bulan her şeyi haber vereceğini söyledi."[1]

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

> Camilerin farklı noktalarında namaz kılın, çünkü her nokta, kıyamet günü, üzerinde namaz kılan kimse için şahadette bulunacaktır.

İmam Ali (a.s) beytülmali hak sahiplerine dağıttıktan sonra boşalan zeminde iki rekât namaz kılıp yere hitaben şöyle derdi:

> Kıyamet günü, beytülmali hakka uygun şekilde senin üzerinde topladığıma ve hakka uygun şekilde bölüştürüp dağıttığıma şahadette bulun![2]

5- Zaman (Geceyle Gündüz):

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurur:

> Her gün başlarken, insana şöyle der: Ey Ademoğlu! Ben yeni bir günüm ve sana şahidim! Bunu bil ve bugün hayırlı sözler söyle (ve hayırlı davranışlarda bulun); zira ben kıyamet günü senin için şahitlikte bulunacağım! Bundan sonra beni bir daha asla göremeyeceksin!

İmam Cafer Sâdık (a.s) sevgili babası İmam Muhammed Bâkır'ın (a.s) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

> Akşam olduğunda, cinlerle insanlardan başka herkesin duyduğu bir seslenici şöyle seslenir: "Ey insanoğlu! Bil ki, bende vuku bulacak her şeye ben şahidim! O hâlde benden doğru şekilde faydalanmaya bak! Zira gün doğduk-

---

1- ed-Dürrü'l-Mensûr tefsiri, c.2, s.334; Mead Muhammed Taki Felsefi.

2- Leâliu'l-Ahbar, s.462.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

tan sonra artık iyi işlerini artıramayacak, herhangi bir günahtan vazgeçme amelini işleyemeyeceksin bende!" Gece sona erdikten sonra gündüz de, aynı şeyleri söyler.[1]

6- İnsanın Vücut Organları:

İnsanların dilleri, elleri ve ayaklarının kendilerine şahitlikte bulunacağı gün…[2]

Dudakları mühürlediğimiz ve elleriyle ayaklarının, onların yaptıklarına şahitlikte bulunacağı gün…[3]

Kıyamet günü kulakları, gözleri ve derileri onların yaptıklarına şahitlikte bulunacaktır.[4]

7- Amelin Bizzat Kendisi:

Amelin var olup şahadette bulunması, şahitlikten de öte bir olaydır:

O gün insanlar, amellerinin kendilerine gösterilmesi için çeşitli gruplar hâlinde kabirlerinden çıkarılırlar. Biliniz ki kim zerrece iyilik yapmışsa onu görecektir ve kim zerrece kötülük yapmışsa onu görecektir.[5]

…Ve herkes, amellerini karşısında bulacaktır! Rabbin kimseye zulmetmez.[6]

Her insanın yaptığı iyi işleri karşısında hazır bulduğu ve yine karşısında hazır bulduğu kötü amelleriyle kendisi arasında pek fazla mesafe bulunmasını arzu ettiği gün…[7]

1- Biharu'l-Envar, c.7, s.325.

2- Nur, 24.

3- Yâsin, 65.

4- Fussilet, 20.

5- Zilzal, 6. ayetten itibaren.

6- Kehf, 49.

7- Âl-i İmrân, 30.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Amelin canlı olarak gelip insanın karşısına çıkacağı birçok hadiste geçmektedir. Merhum Şeyh Bahaî şöyle der:

> Amellerin öbür dünyada cisimleşeceği gerçeği, Şia ve Sünnî kaynaklı pek çok hadiste mevcuttur.(1)

Bu hadislerden birinde Hz. Resul-ü Ekrem efendimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

> İnsanlar kabirlerinden dışarıya çıktıklarında dünyada işledikleri ameller de onlarla birlikte gelir. Çünkü her insanın ameli kabirde kendisiyle birlikte olacaktır.(2)

Kıyamette Amellerin Mizanı

Kur'ân'da ve masumların hadislerinde kıyamet gününün mizanından sıkça söz edilmektedir. Mizan, ölçü ve değerlendirme vesilesidir, her şeyin mizanı ve ölçeği kendine uygun olur. Bakkalın ölçeği, bilinen terazidir; su ve elektriğin ölçeği kilovat, metreküp ve saattir, sıcaklığın ölçeği barometredir ve nihayet kıyametin mizanı da, insanların amellerini ölçen araçtır.

Kıyamet mizanının tefsiri ve ne anlama geldiğinin açıklamasına girmeden önce, Kur'ân'da bu konuyla ilgili bazı ayetleri aktarmamız yararlı olacaktır:

> **Kıyamet gününe ait duyarlı adalet terazileri koyarız, hiç kimseye zulmedilmez. Bir zerre kadar bile olsa (her ameli) hesaba katarız. Hesap görücüler olarak biz yeteriz.(3)**
>
> **O gün tartı haktır. Kimin tartıları ağır basarsa, işte kurtulanlar onlardır. Kimin tartıları hafif kalırsa, bunlar da**

1- Bihar u'l-Envar, c.7, s.228.

2- el-Burhan Tefsiri, c.4, s.87.

3- Enbiyâ, 48.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

ayetlerimize zulmede geldiklerinden dolayı ziyana uğrayanlardandır.[1]

Kimin tartıları (mizanı) ağır basarsa artık o, hoşnut olunan bir hayat içindedir. Kimin tartıları hafif kalırsa onun yeri de cehennemdir.[2]

Kıyamet mizanı nedir? Merhum Tabersî bunu şöyle cevaplar:

> Ağırlık ve ölçü, ahirette adaletten ibarettir ve kimseye zulmedilmeyecek, kimse zerrece haksızlığa uğramayacak demektir. Yine ölçü ve ağırlıktan maksat müminin değer ve büyüklüğünün, kâfirin de zillet ve değersizliğinin ortaya çıkıp kendisini göstermesi demektir. Nitekim Kehf Suresi'nin 105. ayetinde müşrikler hakkında "**onlar için bir tartı tutmayacağız (onlara değer vermeyeceğiz)**" buyrulmaktadır. Daha önceki ayette geçen "**tartıları ağır basanlar**"dan maksat ise üstün olanlar, iyilik ve hayırları daha fazla olanlardır; tartıları hafif kalanlar da yaptığı ibadetler ve iyilikler az olan kimselerdir.[3]

Yukarıda Merhum Tabersî'den aktardığımız bu tefsir, Hişam İbn Hakem'in İmam Cafer Sâdık'tan (a.s) naklettiği rivayetle birlikte geçmektedir.[4]

Kıyametin ölçekleri kimlerdir? *Biharu'l-Envar*'ın 7. cildinin 242. sayfasında *Sâfi* tefsirinden "mizan"ın anlamı hakkında aktarılan özet bilgide bu sorunun cevabı şöyledir:

> Kıyamet günü insanların "mizan"ı; her insanın inanç, huy, ahlâk ve amelleri dikkate alınarak değer ve kadrinin ölçülüp belirlendiği ve ona göre ödül veya ceza aldığı şeydir.

1- A'râf, 7.

2- Kâria, 5.

3- Biharu'l-Envar, c.7, s.243-247.

4- age, c.7, s.248.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> Bu değerlendirme ve ölçü vesilesi peygamberlerle onların vârisleridir. Çünkü her insanın değer ve kıyameti, onlara gösterdiği itaat ve onların yolunu izleyip sünnetlerine uymasıyla ölçülür; bir insanın "tartısının hafif kalması" yani değersiz olması ise peygamberlerle vârislerinden uzak olmasıyla ölçülmektedir. *el-Kâfi* ve *Meani'l-Ahbar* adlı eserlerde "**Kıyamet gününe ait adalet mizanlarını (tartılarını) koyarız…**" ayetinin tefsiri hakkında İmam Cafer Sâdık'ın (a.s) *"O mizanlar peygamberlerle varisleridir."* buyurduğu kayıtlıdır, bir başka rivayette de İmam'ın (a.s) *"Adalet mizanları biziz"* buyurduğu geçer.(1)

Allame Meclisî, Şeyh Müfid'den şu rivayeti aktarır:

> Biliniz ki, İmam Ali'yle (a.s) onun soyundan gelen imamlar kıyamet günü adalet mizanlarıdırlar.(2)

Hz. Ali'yi (a.s) ziyaret duası olan 1. "Genel ziyaretnâmesi"nde "Selam sana, ey amellerin mizanı" ibaresi vardır.(3)

Buraya kadar aktardıklarımızdan da anlaşılacağı üzere mizan "Allah'ın adaleti"dir; Hz. Resul-ü Ekrem'le (s.a.a) onun mutahhar Ehlibeyti'nden masum imamları bu ilâhi adaletin mazharı ve örnekleridirler. Bazı araştırmacıların da tabiriyle masum imamlar terazinin bir kefesi durumundadırlar; diğer kefede ise niyetleri, inançları ve amelleriyle insanlar vardır. Bu ikisi, terazinin iki kefesinde tartıyı sağlar; niyet, inanç ve amelleri masum imamlarınkine yakın ve onlara benzer olanların amel mizanı ve tartıları ağır basar. Nitekim merhum Tabersî, *Mecmau'l-Beyan*'da Kehf Suresi'nin 105. ayetinin tefsirinde şöyle der:

1- Biharu'l-Envar, c.7, s.243.

2- age, s.252.

3- Mefatihu'l-Cinan.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sahih bir hadiste Hz. Resul-ü Ekrem efendimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

"Kıyamet günü iri cüsseli öyle adamlar getirirler ki bir sineğin kanadı kadar ağırlıkları yoktur!"

Yani bu adamların değer olarak hiçbir ağırlığı yoktur ve kıymetsiz insanlardır, çünkü iri cüsseli dış görünüşlerinin aksine fikir, inanç, kişilik ve amelleri pek küçük ve pek hafiftir.

Sorular:

1- Kıyamet gününün şahitleri kimlerdir? Özetle açıklayınız.

2- Mizan ne demektir, kıyametin mizanı nedir?

3- Kıyametin mizanları kimlerdir?

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

38. Ders

KIYAMETTE NELERİN HESABI SORULACAKTIR?

Kıyamet günü; hakkında soru sorulup hesabı istenecek şeyler gayet önemli ve bunlara gereken dikkatin gösterilmesi gayet yapıcıdır.

İmam Rıza (a.s) ataları vasıtasıyla İmam Ali'den rivayetle Resulullah'ın (s.a.a) şöyle buyurduğunu söyler:

> İnsanlara sorulacak ilk soru, biz Ehlibeyt'in sevgisidir.[1]

Ebu Basir, İmam Muhammed Bâkır'ın (a.s) şöyle buyurduğunu rivayet eder:

> Hesabı sorulacak olan ilk şey namazdır; namazı kabul edilenin diğer ibadetleri de kabul edilecektir.[2]

Yukarıda aktardığımız iki hadisin ilki inanç, ikincisi amelle ilgili ilk soruyu göstermektedir.

İmam Cafer Sâdık (a.s) yüce Allah'ın "**Şüphesiz, kulak, göz ve kalp için sorumluluk vardır.**" buyruğunu tefsir ederken şöyle diyor:

> Kulağın duyduğu, gözün gördüğü ve kalbin bağlanıp tutku duyduğu şeylerin hesabı sorulacaktır![3]

1- Biharu'l-Envar, c.7, s.260.

2- age, c.7, s.267.

3- Biharu'l-Envar, c.7, s.267.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İmam Cafer Sâdık'tan (a.s) Sevgili Peygamberimizin (s.a.a) şu hadisi rivayet edilmiştir:

> Yüce Allah'ın huzuruna ilk çıkacak olan, benim. Ardından, Allah'ın kitabı benim huzuruma gelir, sonra Ehlibeyt'im, ondan sonra da ümmetim benim huzuruma gelirler. Onlar hazır bekler ve Rabbim ümmetten "Benim kitabım (Kur'ân) ve Peygamber'inizin Ehlibeyt'ine nasıl davrandınız?" diye sorar.(1)

İmam Musa Kâzım (a.s) ataları vasıtasıyla Hz. Peygamber'den (s.a.a) şu hadisi aktarır:

> Kıyamet günü hiç kimse şu dört soruya cevap vermeden yerinden kıpırdayamaz: Ömrünü hangi yolda harcadığı, gençliğini nasıl geçirdiği, kazandığı mal-mülkü nasıl elde ettiği ve nelere harcadığı ve biz Ehlibeyt'in sevgisi.(2)

Kıyamet Günü Herkesten Kul Hakkı Sorulacaktır

Hesabı çok dakik ve çetin olan sorgu-suallerden biri de kul hakkı, yani insanların birbiri üzerindeki hak ve sorumluluklardır. Bu hak ve hukuku bizzat sahibi affetmedikçe Allah affetmeyecektir. Bu konuda pek çok hadis vardır, birkaçını aktaralım:

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

> …Bağışlanmayacak olan günah, kulların birbirlerine yaptıkları zulüm ve haksızlıktır. Biliniz ki yüce Allah bir elin diğerine vurması kadar bile olsa kıyamet günü, hiçbir zalimin işlediği zulmü affetmeyeceğine dair kendi izzet ve

1- age, c.7, s.265.

2- age, c.7, s.258.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> celaline yemin eder. Öyle ki kimsenin diğerinde zerrece hakkı kalmayacak şekilde yüce Allah hak sahiplerinin bütün haklarına kavuşmalarını sağlayacaktır.(1)

Yine İmam Ali (a.s) şöyle anlatıyor:

> Bir gün Resulullah (s.a.a) namazdan sonra cemaate dönüp "Aranızda Neccaroğulları'ndan olan var mı?" diye sordu ve ekledi: "Arkadaşları cennet kapısının önünde zindan olmuş (cennete girmesine izin verilmiyor)… Falan Yahudi'ye üç dirhem borcu varmış, üstelik kendisi şühedadan biri!(2)

İmam Muhammed Bâkır (a.s) şöyle buyuruyor:

> Allah yolunda öldürülmek, borçtan başka bütün günahların kefaretidir. Zira borcun kesinlikle kefareti yoktur ve mutlaka ödenmesi gerekir. Bir arkadaşı da ödeyebilir veya alacaklı alacağından vazgeçip bağışlayabilir.(3)

Bir gün Hz. Resulullah (s.a.a) cemaate "*Fakir ve müflis kimdir, bilir misiniz?"* diye sordu, cemaat "Biz malı-mülkü olmayana müflis deriz." deyince Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

> Benim ümmetimin müflisi namaz, oruç ve zekât gibi ibadetlerini yerine getirmiş olarak mahşere girdiği hâlde, dünyada şuna buna küfrettiği, iftira yaktığı, kimilerinin malına mülküne tecavüz ettiği ve bazı insanlara dayak attığı için onları razı etmek amacıyla bütün iyilik ve hasenatını onlara dağıtan ve hasenatı bittiğinde hak sahiplerinin günahlarının bir kısmını üstlenerek onların rızasını alıp ateşe atılan kimsedir!(4)

1- Mead, Muhammed Taki Felsefi, c.3, s.172, el-Kâfi'den iktibasla.

2- Mead, M. Taki Felsefi, c.2, s.194, Tebersi'nin İhticac'ından.

3- age, s.195, Vesailu'ş-Şia'dan iktibasla.

4- age, c.3, Müsned-i Ahmed'le Sahih-i Müslim'den iktibasla.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurur:

> Biliniz ki hiç kimse zulmederek bir hayra varamaz. Biliniz ki zalimin mazlumdan zulümle aldığı maldan çok daha fazlasını, mazlum, zalimin dininden alacaktır.[1]

Dünya ve Ahiret Sıratı Nedir?

"Sırat"ın kelime anlamı yol, yordam demektir; Kur'ân ayetleri ve Ehlibeyt hadislerindeki deyim ve ıstılah anlamı ise dünyevî ve uhrevî sırat olmak üzere iki türlüdür:

Dünya Sıratı: Kurtuluş, saadet ve felah yolu demektir. Nitekim Kur'ân'da şöyle buyrulmaktadır:

> **İşte bu benim yolum, doğru yoldur; o hâlde bu yola uyun ve başka yolları izlemeyin, o yollar sizi haktan ayırır.[2]**
>
> **Bu, Rabbinin dosdoğru yoludur…[3]**

Dünya sıratı, hadislerde çeşitli terim ve kavramlarla ifade edilir: Yüce Allah'ı tanımanın yolu, İslâm, din, Kur'ân, Hz. Resulullah (s.a.a), Emîrü'l-Müminin Ali (a.s), mutahhar Ehlibeyt İmamları… Bütün bunlar hadislerde saadet ve kurtuluş yolu anlamında kullanılmıştır ve "bu sırattan geçmek"ten maksat hak akideyi (yüce Allah'ı ve sıfatlarını tanımak, peygamberler ile Ehlibeyt İmamları'nı tanımak ve diğer inançları) bilmek, dinî vazifeleri yerine getirmek, övgüye layık ahlâka sahip olmaktır. Bu sırat kıldan ince, kılıçtan keskindir, bunu dikkat ve özenle geçebilen kimse ahiret sıratından da geçebilecektir.

Ahiret Sıratı: Cehennem üzerine kurulmuş bir köprüdür ve öbür yakası "yüce cennet"tir; bu köprüyü sağ-salim geçebi-

---

1- age, el-Kâfi'den iktibasla.

2- En'âm, 151.

3- age, 126.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

len kimse ebedî saadete ulaşır ve sonsuza değin cennette yaşar, bu köprüyü geçemeyen ise cehennem ateşine düşecek ve azap çekecektir:

> **Sizlerden, cehenneme girmeyen kalmayacaktır, Rabbin tarafından kesin bir karardır bu. Sonra, takva sahiplerini kurtarırız ve zulmedenleri diz üstü çökmüş (zelil) bir hâlde bırakıveririz.**[1]

Bu ayetin tefsiriyle ilgili olarak Hz. Peygamber'in (s.a.a) şu hadisi aktarılır:

> Bazıları ışık hızıyla sırattan geçecek, bazıları rüzgar, bazıları at gibi, bazıları koşarcasına, bazıları da yürürcesine… Her insanın sırattan nasıl geçeceği kendi amellerine bağlıdır…

Cabir İbn Abdullah Ensarî, Hz. Resulullah'tan (s.a.a) şöyle duyduğunu rivayet eder:

> Cehenneme girmeyecek olan hiçbir iyi veya kötü insan yoktur; ama İbrahim (a.s) için ateşin soğuması gibi, müminler için de cehennem soğuyacak ve onlara dokunmayacaktır, derken takva sahibi olanlar kurtulacak, zalimler ateşe düşeceklerdir.[2]

Dünya Sıratında Kaymayan, Ahiret Sıratında Kaymaz

Mufazzal, İmam Cafer Sâdık'tan (a.s) sırat hakkında soru sorduğunu ve İmam'ın şöyle buyurduğunu söyler:

> Sırat, yüce Allah'ı tanımaya götüren yoldur ve iki sırat vardır; biri dünyada, diğeri ise ahirettedir. Dünya sıratı,

1- Meryem, 72.

2- Nuru's-Sekaleyn tefsiri, c.3, s.353.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> emrine itaatin farz olduğu imamdır; onu tanıyan ve hidayetine uyan kimse, cehennem üzerine kurulu bir köprü olan ahiret sıratından geçebilecektir. Bu imamı tanımayan kimsenin ise ahiret sıratında ayağı kayacak ve cehennem ateşine yuvarlanacaktır.(1)

Fatiha Suresi'nde geçen "**bizi sırat-ı müstakime (doğru yola) hidayet et.**" ayetinin tefsiriyle ilgili pek çok hadis rivayet edilmiştir, bunlardan bir kısmını *Nuru's-Sekaleyn* tefsirinden iktibasla aktarıyoruz:

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu:

> Doğru yol, peygamberlerin yoludur; yüce Allah'ın nimet verdiği kimseler de onlardır.

İmam Cafer Sâdık (a.s) *"Doğru yol, imamı tanımak ve onun yolundan gitmektir."* buyurur ve bir başka rivayette de *"Vallahi doğru yol biziz!"* der. Yine bir hadiste de "**Bizi doğru yola hidayet et.**" ayetini tefsir ederken *"Yani Muhammed'le soyuna doğru yönelt."* buyurur.

Aynı ayetin tefsiri hakkında İmam Muhammed Bâkır (a.s) şöyle buyuruyor:

> Biz, Allah Azze ve Celle'ye giden doğru ve apaçık yoluz; biz yüce Allah'ın kullarına bağışladığı nimetlerdeniz!(2)

Bir başka hadiste İmam Cafer Sâdık (a.s) *"Sırât-ı Müstakim, İmam Ali'dir (a.s)"* buyurur.

Hz. Resul-ü Ekrem (s.a.a) efendimiz şöyle buyururlar:

> Kıyamet günü cehennem üzerine sırat köprüsü kurulduğunda Ebu Taliboğlu Ali'nin (a.s) velayetiyle mühürlenmiş

1- Biharu'l-Envar, c.8, s.66.

2- Nuru's-Sekaleyn, c.1, s.20-24.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

> geçiş izni olanlar dışında hiç kimse o köprüden geçemeyecektir. Yüce Rabbimin sözüdür bu, "Sırat'tan geçmeye gelenleri durdurun, onlar mesuldürler!" buyuracaktır (yani onlardan Ebu Taliboğlu Ali'nin velayeti sorulacaktır).

Bir başka hadiste de Hz. Peygamber efendimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

> Sırat'tan en sağlam adımlarla geçecek olanınız, benim Ehlibeyt'imi en fazla seveninizdir.[1]

Sorular:

1- Kıyamette neler hakkında soru sorulacaktır?

2- Hz. Resulullah'a (s.a.a) göre asıl fakir ve müflis kimdir?

3- Dünya ve ahiret sıratı nedir?

4- İmam Cafer Sâdık (a.s) sırat hakkında Mufazzal'a ne buyurmuştur?

1- Biharu'l-Envar, c.8, s.68-69.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

39. Ders

CENNET VE CENNETLİKLER, CEHENNEM VE CEHENNEMLİKLER

İnsanın alınyazısı, sonunda ya cennette ya da cehennemde noktalanacaktır. Bu, kıyametin sonu ve yeni hayatın başlangıcıdır. Cennet, türlü maddî ve manevî nimetler yurdu; cehennem ise türlü azap, sıkıntı ve işkenceler diyarıdır. Cennetle cennetliklerin sıfatları ve buradaki türlü nimetler hakkında pek çok ayet ve hadis vardır. Bu nimetler ruhanî ve cismanîdir; daha önce meadın ruhanî-cismanî olduğunu görmüştük, bu nedenle de hem ruh, hem beden için hazırlanmış nimetlerdir bunlar.

Şimdi bu nimetlerin neler olduğuna kısaca bakalım:

1- Cennet bahçeleri: Kur'ân-ı Kerim'de 100'den fazla ayette "cennet" veya "cennetler" tabiri geçer; dünya bahçeleriyle kıyaslanamayacak bahçeler ve bağlardır bunlar… Esasen dünya yaşamımızda bizim için idraki ve tasavvuru dahi imkânsızdır…

2- Cennet köşkleri: Bu köşklerden yer yer "harika (tayibe) mekânlar" şeklinde söz edilmesi cennet ehlinin yaşayacağı bu mekanların akla gelebilecek bütün rahatlık ve özelliklere sahip olduğunu göstermektedir.

3- Çeşit çeşit halılar ve tahtlar: Cennetteki ilginç nimetlerden biri de, çeşitli tabirlerle ifade edilen güzel ve rahat halılarla tahtlardır.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

4- Cennet yiyecekleri: Kur'ân ayetleri, cennet yiyeceklerinin çok çeşitli olduğunu gösteriyor, nitekim *"diledikleri her şeyi bulacaklardır."* tabiri çok geniş anlamlıdır ve cennet yiyeceklerinin önemli bir bölümü türlü meyvelerdir.

5- Tahur şarapları: Cennet içecekleri çok çeşitli, leziz ve neşe vericidir ve Kur'ân'ın da tabiriyle "içenlere zevk verir", tadı hiçbir zaman bozulmaz, daima tazedir, berrak ve hoş kokuludur.

6- Elbiselerle süsler: Elbise, insan için önemli bir süstür, ayet ve hadislerde cennet giysileri çeşitli ifadelerle tabir edilmekte ve bu tabirlerle tavsiflerden, cennet giysilerinin çok güzel ve çekici olduğu anlaşılmaktadır.

7- Cennet eşleri: Eş, insanın huzur vesilesi, hatta manevî zevkidir. Kur'ân ve hadislerde bu cennet nimetinden sıkça söz edilmekte ve çeşitli tabirlerle tavsiflerde bulunulmaktadır. Cennetteki eşler dış görünüm ve huy bakımından gerekli bütün mükemmelliklere sahiptirler.

8- Arzu edilen her şey: İnsanın canının çektiği ve görmekten zevk aldığı her şey cennette vardır. Cennet nimetleri hakkındaki en ilginç tabir budur, yani insanın ruhuna ve fiziğine hitap eden bütün zevkler cennette mevcuttur.

Ruhî Hazlar

Cennetteki ruhanî ve manevî nimetler, maddî nimetlerden çok daha üstün ve görkemlidir. Ancak, manevî nimetler tavsife sığmadığından, yani anlatılması güç ve tarifi mümkün olmayıp ancak bizatihi tadılması ve bilfiil algılanması hâlinde anlaşılması mümkün bulunduğundan, Kur'ân ve hadislerde bunlara genellikle dolaylı işaretlerde bulunulmaktadır. Cennetteki manevî nimetler özetle şunlardır:

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

1- Özel bir saygınlık: Cennete girildiği andan itibaren özel bir saygı başlar, melekler cennet ehline fevkalade saygı gösterirler. Her kapıdan melekler içeriye girip "Gösterdiğiniz sabır ve dirençten dolayı selâmlarız sizi! Ne güzel sona kavuştunuz!" derler.

2- Huzurlu ortam: Cennet "Daru's-selam"dır, güvenlik ve huzur diyarıdır: *"Cennete girin! Artık sizin için hiçbir korku ve üzüntü yoktur!"*[1]

3- Vefakâr dostlar ve arkadaşlar: En güzel manevî zevklerden biri kemal sahibi iyi ve samimi arkadaşlara sahip olmaktır. Kur'ân bunu *"… ne de güzel arkadaşlar bunlar… Bu, yüce Allah'ın lütfü ve bağışıdır elbet."* şeklinde beyan eder.

4- Sevgi dolu davranışlar: Cennet ortamı sevgi ve samimiyet doludur, neşeli bir ortamdır, orada boş sözlerden eser yoktur, sadece selâm vardır.

5- Fevkalade bir neşe ve sevinç: *"Onların çehresinde taptaze bir canlılık, neşe ve nimetin sevincini görürsün…"*[2] *"O gün öyle çehreler vardır ki nurlu, güleç, sevinçli ve mutludurlar…"*[3]

6- Yüce Allah'ın rızasını hissetmek: Sevgilinin rıza ve hoşnutluğunu hissetmek, en büyük manevî hazlardan biridir. Âl-i İmran Suresi'nin 15. ayetinde cennetteki yemyeşil bağlarla bahçeler ve tertemiz eşlerden sonra "Allah'ın hoşnutluğu"ndan söz edilir: *"Allah onlardan, onlar da Allah'tan razı ve hoşnutturlar, büyük kurtuluş işte budur"*[4]

1- A'râf, 49.

2- Mutaffifin, 24.

3- Abese, 39.

4- Mâide, 119.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

7- Cennet nimetleri ebedi ve ölümsüzdür: İnsan her zaman ölmekten, yok olup gitmekten korkar; oysa cennet ve nimetleri ebedi ve ölümsüzdür. Orada yok olma ve ölüm korkusu yoktur ve bu büyük bir değerdir: *"…Cennet meyveleri, yiyecekleri ve gölgeleri daimî ve ölümsüzdür"*[1]

8- Akla hayale gelmeyecek şeyler: *"Orada gözlerini aydınlatacak ne ödüller olduğunu hiç kimse bilemez…"* Hz. Resul-ü Ekrem (s.a.a) şöyle buyurur:

> Hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı ve hiçbir kalbin (düşüncenin) tasavvur dahi etmeyeceği nimetler vardır cennette…[2]

Cehennem ve Cehennemlikler

Cehennem, Allah'ın gazap ve hışmının merkezidir. Cehennem azapları hem ruhsal, hem fizikseldir. Cehennemde sadece manevî ve ruhî azap olduğunu zannedenler, Kur'ân'daki birçok ayeti görmezden gelmiş olurlar. Mead bahsimizde yeniden diriliş ve ahiret hayatının hem ruh, hem vücutla, yani ruhanî ve cismanî olacağını belirtmiştik; cennetle cehennemde de aynı durum söz konusudur.

Cehennemliklerin Fizikî Azapları

1- Azabın şiddeti: Cehennem azabı o kadar şiddetli ve dayanılmazdır ki günahkâr insan buradan kurtulmak için eşini, çocuklarını, kardeşini, dostunu, kabilesini, hatta bütün yeryüzünü feda etmeye hazırdır:

1- Ra'd, 35.

2- el-Mizan, Mecmau'l-Beyan vb. tefsirler.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

…O gün hiçbir yakın dost, yakın dostu sormaz. Onlar, birbirlerine gösterilirler, bir suçlu günahkâr o günün azabına karşılık olmak üzere oğullarını fidye olarak vermek ister. Kendi eşini ve kardeşini… Ve onu barındıran aşiretini de… Yeryüzünde bulunanların tümünü verse de (cehennemden) bir kurtulsa… Hayır, hiçbiri kabul edilmez…[1]

2- Cehennemliklerin yiyecek ve içeceği: *"Şüphesiz, günahkârların yiyeceği zakkum ağacıdır, metal eriyiği gibi karınlarında kaynayıp durur, kaynar su misali âdeta…"*[2]

3- Cehennemliklerin giysileri: *"O gün günahkârları bir arada zincirlere vurulmuş olarak görürsün, elbiseleri katrandandır ve yüzlerini ateş sarmıştır…"*[3]

"Kâfir olanlara ateşten elbiseler giydirilir; başlarına öyle bir yakıcı ve kaynar sıvı boca edilir ki, içlerini dışlarını bir anda yakıp eritiverir…"[4]

4- Türlü azaplar: Cehennemdeki her şey azap vericidir, zira orası gazap ve öfke merkezidir: *"Ayetlerimize karşı inkâra sapanları hiç şüphesiz, ateşe sokacağız. Derileri yanıp döküldükçe, azabı tatmaları için onları başka derilerle değiştireceğiz. Gerçekten Allah güçlü ve üstün olandır, hikmet sahibidir."*[5]

Cehennem azabı hakkındaki bu ayetler, cehennem ehlinin çarptırıldığı cezanın tasavvur dahi edilemeyecek kadar acı ve çetin olduğunu göstermektedir.

1- Mearic, 10-15.

2- Duhan, 43-46.

3- İbrahim, 49-50.

4- Hacc, 19-21.

5- Nisâ, 56.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Ruhî Azaplar

1- Bitmez tükenmez bir hasret, dert ve üzüntü: *"…Ne zaman cehennemin dertleriyle üzüntülerinden sıyrılmaya kalkışacak olsalar derhal döndürülürler ve "Tadın yakıcı azabı!" denir onlara"*[1]

2- Sürekli aşağılanıp, küçük düşürülme: *"Kâfir olup ayetlerimizi yalanlayanlar için aşağılayıcı bir azap vardır…"*[2]

Kur'ân'da birçok ayet, cehennem ehlinin fevkalade aşağılanıp zillete düşürüleceğinden söz eder, zira onlar dünyada müminleri aşağılık sayıyor, küçümsüyorlardı.

3- Alabildiğine aşağılayıp kınama ve azarlama: Cehennemlikler "Ya Rabbi! Bizi cehennemden çıkar, bir daha geçmişte yaptıklarımıza dönersek kesinlikle zalim kimseler oluruz!" dediklerinde kendilerine *"Defolun cehenneme ve benimle konuşmayın!"* denilir.[3]

Ayetin orijinalinde geçen "ihseû" kelimesi, köpeği kovmak için kullanılan bir Arapça terimdir, cehennemdeki günahkârlarla zalimleri aşağılamak için bu tabir kullanılmaktadır.

4- Cehennem azabı ve cezası ebedidir: *"Allah'a ve Resulüne itaatsizlikte bulunan kimse için içinde ebediyen kalacağı cehennem ateşi vardır."*[4]

Cehennem ehlinden bazılarının çarptırıldığı "müebbet" cezası çok zor ve büyük bir azaptır. Zira bir sorunun biteceği düşüncesi ve bir gün kurtuluş ümidinin olması büyük bir avuntudur, ama sorunun hiç bitmeyeceğini ve kurtuluş yolu

---

1- Hacc, 22.

2- Hacc , 57.

3- Mü'minun, 107-108.

4- Cin, 23.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

olmadığını bilmek o sorunu kat kat artıran bir derttir. Kaldı ki yüce Allah'ın rahmetinden uzaklaştırılmak en büyük ruhî dertlerden biridir zaten. Nitekim İmam Ali (a.s) Kumeyl duasında şöyle der: *"Her derde katlanır insan, ama senden ayrı düşmeye kim katlanabilir?"*

Burada şöyle bir soru akla gelebilir: Bir insan en fazla 100 yıl günah işlemiş olabileceği hâlde milyarlarca yıl, hatta ebediyen azap görmesi doğru mudur? Bu soru cennet için de geçerlidir, ama orada yüce Allah'ın lütuf ve bağışlarının ebediliği söz konusudur. Cehennemde ebedi azaba mahkûm olmak yüce Allah'ın adaletiyle bağdaşır mı?

Cevap şudur: Bazı günahların örneğin küfre sapmak, doğal etkisi ebedi azaptır. Mesela bir şoför trafik kurallarından birini çiğneyip de kazaya sebebiyet verdiği ve birinin ayaklarını kaybetmesine yol açtığında bu olay birkaç saniye içinde, hatta bir anda vuku bulmaktadır, ama zavallı kazazede artık hayatının sonuna kadar ayaklarından mahrum yaşamaya mahkûm olmaktadır.

Bir kibrit çöpü, koca bir şehri yakıp kül edebilir…

İnsanın amelleri de tıpkı böyledir. Kur'ân "**Yaptığınızdan başka şeyle cezalandırılmazsınız asla.**"[1] buyuruyor. Cehennemde ebedi kalış, bizzat işlenen amelin kendi sonucudur.

Sorular:

1- Cennetteki maddî nimetlerden beşini sayınız.

1- Yâsin, 54.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

2- Cennetteki ruhani -manevî- nimetlerden beşini sayınız.

3- Cehennem ehlinin maddî azaplarından üçünü belirtiniz.

4- Cehennem ehlinin uğrayacağı ruhî -manevî- azaplara üç örnek veriniz.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

40. Ders

ŞEFAAT

Şefaat meselesi en önemli dinî ve îtikâdi meselelerden biri olup Kur'ân-ı Kerim ile masumların rivayetlerinde bundan sıkça söz edilmektedir. Konuyu açıklığa kavuşturabilmek için öncelikle birkaç noktayı belirtmekte yarar var:

1- "Şefaat" ne demektir?" *Lisanu'l-Arab* adlı büyük dil sözlüğünde şefaat terimi şöyle açıklanmaktadır:

> Başkası için bir şey istemek… Başkası için bir şey isteyene "şefaatçi (şafi)" denilir.

Râgıb'ın *el-Müfredât*'ında da "şefea" terimi şöyle açıklanır:

> Birinin diğerine katılıp destek ve araç olmasına şefaat denilir; böylece onun tarafından ve onun adına, onun isteklerini dile getirir ve bu isteklerine kavuşmasında kendisine yardımcı olur. Hz. Ali (a.s) bu konuda şöyle buyurur: *"Şefaat eden kimse, onun yardımıyla insanın uçup menzile varabildiği bir kanat yerindedir…"*[1]

2- Bizim bahsettiğimiz şefaatin bir tarafında yüce Allah vardır; yani şefaatçi, Allah'la kullar arasında bir vasıtadır. Bu şefaat, iki mahlûk arasındaki bir şefaat değildir. Başka bir deyişle şefaat, güçlü ve üstün bir insanın, kemal mertebelerini kat etmesine yardımcı olmak amacıyla zayıf birine destek verme-

---

1- Nehcü'l-Belâğa, 63. hikmet.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

si ve onun yanında yer almasıdır. Allah'ın seçkin velilerinin, kullara şefaatçi olmaları bir takım usul ve prensipler çerçevesinde gerçekleşmektedir ve burada adam kayırma söz konusu değildir; şefaatle torpil arasındaki fark da budur zaten.

Şefaatin İspatı

3- Şefaat konusu Şia'nın zarurî inançlarından olup buna birçok ayet ve hadisle de delil gösterilmiştir:

> **O'nun katında, izin verdiğinin dışında hiç kimsenin şefaati yarar sağlamaz.**[1]
>
> **O gün, Rahman olan Allah'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşnut olduğu kimseden başkasının şefaati bir yarar sağlamaz.**[2]
>
> **O'nun izni olmadıkça kimse şefaatçi olamaz.**[3]
>
> **O'nun izni dışında kim şefaat edebilir?**[4]
>
> **Allah'ın kendisinden hoşnut oldukları kimseden başkası için şefaatçi olmazlar…**[5]

Şefaatin ancak yüce Allah'ın izni ve O'nun rızasıyla mümkün olabileceğini açıklayan bütün bu ayetler şefaatin en güçlü delilleridirler. Hz. Resulullah (s.a.a) ve masum Ehlibeyt'inin şefaati de yüce Allah'ın izniyledir.

Burada şu soru akla gelebilir: Kur'ân ayetlerinden bazılarında şefaat neden reddedilmektedir? Mesela Müddessir Suresi'nin

---

1- Sebe, 23.

2- Tâha, 109.

3- Yunus, 3.

4- Bakara, 255.

5- Enbiyâ, 28.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

48. ayetinde "**Artık şefaat edenin şefaati onlara yarar sağlamaz.**" buyrulmakta ve bir başka ayette de şöyle denilmektedir:

> **Ve kimsenin kimse adına bir şey ödeyemeyeceği, kimsenin diğeri yerine cezalandırılmayacağı, kimsenin şefaatinin kabul edilemeyeceği, kimseden bir fidye, tazminat alınmayacağı ve hiçbir yardımda bulunulmayacağı günden korkun…**[1]

Cevap şudur: İlk ayette kendilerinden söz edilenler "namaz kılmayı ve yoksulların karnını doyurmayı terk eden ve kıyameti yalanlayanlardır." Ayet, bu tür insanlara şefaatin hiçbir yararı olmayacağını vurgulamaktadır ki, bizzat bu ayetin kendisi de zımnen şefaatin varlığının ispatıdır. Çünkü ayetteki anlam şefaatin var olduğu, ama bazı suçlu ve günahkârlara yararı olmayacağı yönündedir. İkinci ayette de ilk ayettekine paralel bir anlamda, Yahudilere özel olan bir hitap vardır. Bu kavim, Allah'a düşmanlık besliyor, küfür yolundan gidiyor, hatta Allah'ın en sevgili kulları olan peygamberlerini öldürüyordu. Bu nedenle de, söz konusu Yahudiler için kimsenin şefaatinin Allah katında kabul görmeyeceği ifade edilmektedir.

Görüldüğü gibi daha önce sıraladığımız onca ayet ve mütevatir hadislere ilave olarak bu ayetler de şefaatin varlığını ispatlamakta, ancak son kategorideki bu ayetler, belli bazı insanların şefaate layık olmadığını ve bu ilâhi lütuftan yararlanamayacaklarını hatırlatmaktadır.

Bir başka soru da, bazı ayetlerde şefaatin neden sadece Allah'a mahsus olduğunun belirtildiğidir, mesela Kur'ân'da "**Sizin için Allah'tan başka hiçbir veli ve şefaat edici yoktur.**"[2]

1- Bakara, 48.

2- Secde, 4.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

buyruluyor. Veya başka bir ayette, "**De ki, şefaatin tümü Allah'ındır.**" deniliyor.[1]

Bu sorunun da cevabı şudur: Esas itibarıyla şefaatin sahibi Allah'tır ve O'ndan başka aslında hiçbir şefaat sahibi yoktur. Ama bu, yine bizzat yüce Allah'ın izniyle bazılarının şefaatte bulunmasıyla çelişmez. Nitekim daha önce de örneklerini aktardığımız ayetlerde olduğu gibi, bizzat Kur'ân, yüce Allah'ın razı olduğu ve izin verdiği kimselerin şefaatte bulunacaklarını vurgulamakta ve sonuçta, belli şartlarda belli insanların şefaatçi olacaklarını ispatlamaktadır.

Şefaatin Felsefesi

Şefaat, çeşitli açılardan yapıcı ve olumlu etkileri olan önemli bir eğitim meselesidir; bu etkilerden birkaçını sıralayalım:

1- Veliler ve şefaatçilerle manevî irtibat kurmak: Kıyamet gününe inanan, o günden korkup çekinen ve Sevgili Peygamberimiz (s.a.a) ve Ehlibeyt'in şefaatinden ümit var olan birinin onlarla kendisi arasında olumlu bir irtibat kurmalıdır. Onları incitecek şeylerden uzak durmaya, rıza ve hoşnutluklarına yol açacak şeyleri yapmaya gayret göstereceği ortadadır. Zira şefaatin mana ve mefhumundan; şefaatçiyle şefaat edilen arasında manevî bir bağ bulunması gerektiği kolayca anlaşılmaktadır.

2- Şefaat şartlarına haiz olmak: Daha önce aktardığımız ayetlerle birçok hadiste, şefaate nail olabilmek için bir takım şartlar gerektiği geçmektedir. Şefaatten ümit var olan biri elbette ki bu şartları yerine getirmeye çalışacaktır ki bunların en önemlisi yüce Allah'ın rıza ve iznidir. Yani şefaat bekliyorsak,

1- Zümer, 44.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Yüce Rabbimizi razı ve hoşnut edecek bir şey yapmamız ve şefaatten mahrum kalmamıza yol açabilecek şeylerden uzak durmamız gerekir.

Şefaatin Şartlarından Bazıları

a) Asıl şartlardan biri imandır; inancı ve imanı olmayan kimse şefaate nail olamaz.

b) Namazsız niyazsız biri olmamalı, hatta İmam Cafer Sâdık'ın (a.s) buyruğu esasınca namazı hafife almamalıdır.

c) Zekâtı terk eden biri olmamalıdır.

d) Haccı terk eden biri olmamalıdır.

e) Zalim olmamalıdır; zira zalimler için asla şefkatli bir dost ve iyi bir şefaatçi yoktur.

Müddessir Suresi'nde şunların şefaate mani olduğu buyrulur:

1- Namaza önem vermemek

2- Yoksullara ve ihtiyaç sahiplerine karşı kayıtsız kalmak.

3- Batılla meşgul olmak.

4- Meadı kabul etmemek.

Bütün bunlar, şefaat umanların kendi amel ve davranışlarını gözden geçirip düzeltmelerine, gelecek konusunda daha olumlu ve iyi kararlar vermelerine neden olmaktadır. Binaenaleyh şefaatin olumlu ve yapıcı etkileri olup önemli bir eğitici faktör durumundadır.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

Sorular:

1- Şefaatçi kimdir? Şefaat ne demektir?

2- Şefaatin olumlu ve yapıcı etkilerini belirtiniz.

3- Şefaatin şartları nelerdir?

Bu Bölümün Kaynakları

Mead konusunda şu kaynaklardan yararlandık:

– Nehcü'l-Belâğa

– Biharu'l-Envar, *Allame Meclisi*

– Tesliyetu'l-Fuad, *Merhum Tayyib*

– Mehaccetu'l-Beyzâ, *Merhum Feyz-i Kaşanî*

– *Felsefi, Mekarim, Kıraati* ve *Sultâni* gibi alimlerin "Mead" adlı eserleri

– Tefsir-i Numune, *Ayetullah Nasır Mekarim*

– Çok yararlandığımız Peyam-ı Kur'ân tefsiri, c.5-6.

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

KAYNAKÇA

– Berresiy-i Mesail-i Kulliy-i İmamet, *İbrahim Emini*

– Biharu'l-Envâr, *Allame Meclisi*

– Dershay-i Ez Kur'ân, *Üstat Kıraati*

– el-Burhan Tefsiri

– el-Gadir, *Allame Emini*

– el-Kelimu't-Tayyib, *Tayyib İsfahani*

– el-Mizan Tefsiri, *Allame Tabatabaî*

– el-Müracaat, *Seyyid Şerefuddin Âmulî*

– et-Tevhid, *Şeyh Saduk*

– Gayetu'l-Meram, *Allame Behrâni*

– Gomşudey-i Şuma (Sizin Yitiğiniz), *Muhammed Yezdî*

– Gureru'l-Hikem ve Dureru'l-Kelim, *Merhum Âmudî*

– Hestibahş ve Rehberan-i Rastin (Varlık Bahşeden ve Doğru Yol Öncüleri), *Şehid Haşiminejad*

– Hoda Şinasi Der Kilas-i Ders (Ders sınıflarında Allah'ı Tanıyış), *Üstad Heriysi*

– İsbâtu'l-Hüdat, *Hürr-i Âmulî*

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com

– Kur'ân-ı Kerim

– Mead, *Muhammed Taki Felsefi*

– Mead, *Sultani*

– Muntehe'l-Âmâl, *Şeyh Abbas Kummî.*

– Nehcü'l-Belâğa

– Nuru's-Sekaleyn Tefsiri

– Peyam-ı Kur'ân Tefsiri, *Üstat Mekarim*

– Silsile Bahshay-i İtikadî (İtikadi Meseleler Dizisi), *Ayetullah Nasır Mekarim*

– Silsile Behshay-i İtikadî , *Üstat Cafer Sübhani*

– Silsile Behshay-i İtikadî, *Muhammedî Reyşehrî*

– Silsile Behshay-i İtikadî, *Rıza Üstâdi*

– Tefsir-i Numune, *Üstat Mekarim*

– Tesliyetu'l-Fuad, *Merhum Şubber*

– Usul-i Akaid Ra İngune Tedris Konim (Akaid Usullerini Böyle Öğretelim), *Aştiyani, İmâmi ve Hasanî*

– Usul-i Kâfi, *Merhum Kuleyni*

Türkiye Caferileri Sitesi
www.caferilik.com